Niklas Natt och Dag

1793

Bűntény a 18. századi Stockholmban

„Izgalmas, szörnyű és szépséges történet. Igazi ajándék volt olvasni."
Fredrick Backman

Alexandra

1793

NIKLAS NATT OCH DAG

1793

ALEXANDRA

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Niklas Natt och Dag: 1793
Forum, 2017
Box 3159, 103 63 Stockholm

Kiadja az Alexandra Könyvesház Kft. Alexandra Kiadója, 2018
7630 Pécs, Üszögi-kiserdő utca 1.
e-mail: kiado@alexandra.hu
www.alexandrapiac.hu
www.alexandrakiado.hu

Felelős kiadó a kft. ügyvezető igazgatója
Felelős szerkesztő Ferenczy Zsófia
A kiadványt Tóth Gábor tervezte

ISBN 978 963 447 236 0

„A cselvetés cselvetést szül, az erőszak erőszakot.”
THOMAS THORILD, 1793

Első rész
A Rendőrség Kísértete

1793 ŐSZE

„Minékünk pediglen nagy ijedtségben vala részünk. Ezernyi hír szállldosván, az egyik hihetetlenebb, mint a másik. Lehetetlenségnek tetszik biztos felvilágosítást kapni, mivel az utazók is mind különb-féle képpen beszélnek, s mindenikük a maga történetének poétája. A bűntett kegyetlensége, amint beszélik, olly rettenetes, hogy magam nem tudom, mit gondoljak felőle.”

CARL GUSTAF AF LEOPOLD, 1793

Mickel Cardell lebeg a hideg vízben. A szabad jobb kezével galléron ragadja Johan Hjelmet. Hjelm teste mozdulatlanul lóg mellette, szája sarkában vöröses hab. Az egyenruha síkos a vértől és a tengervíztől, és amikor egy hullám kiragadja Cardell kezéből, legszívesebben ordítana, de csupán nyöszörgés tör fel a torkából. Hjelm gyorsan süllyed lefelé. Cardell lebukik a víz alá, néhány pillanatig követi a test útját a mélybe. Lázálmában valami mást sejt odalenn a mélyben, ahova az érzékei már nem érnek el. A tengerészek megcsonkított holttestei ezrével hullanak alá a pokol kapuja felé. A halál angyala kitárja feléjük szárnyait. A szárnyakat koronázó koponyák állkapcsa néma gúnykacajra nyílik a vízben.

1.

– STRÁZSAMESTER URAM! Mickel! Uram, ébredjen!
Amikor Cardell a szűnni nem akaró lökdösés hatására kezd magához térni, még néhány pillanatig érzi a fájdalmat a nem létező bal karjában. A hiányzó végtag helyén bükkfából faragott fakéz lóg. A csonk egy kivájt mélyedésbe illeszkedik, a fadarabot bőrszíjak tartják a könyökhöz erősítve. A szíjak belevágnak a húsába. Mostanra már lehetne annyi esze, hogy meglazítja a szíjakat, mielőtt elbóbiskol.

Cardell kelletlenül kinyitja a szemét, mire egy foltos asztallap látképe tárul elé. Megpróbálja felemelni a fejét, de az arca beleragadt valamibe az asztalon. A ragacs letépi a fejéről a parókát, mikor felegyenesedik. Szentségel egyet, és szórakozottan bedugja a parókát a kabátja belsejébe, miután letörölte vele a képét. A kalapja legurult a padlóra, a teteje behorpadt. Kiütögeti kerekre, aztán a fejébe húzza.

Kezd visszatérni az emlékezete. Még mindig a Hamburg pincéjében van, alighanem eszméletlenre itta magát az asztalnál. Egy körbepillantás elárulja, hogy még mások is vannak hasonló állapotban. Az a néhány részeg vendég, akiket a kocsmáros eléggé jómódúnak ítélt ahhoz, hogy ne hajítsa ki őket az utcára, szanaszéjjel fekszik a padokon meg az asztalok alatt, várván, hogy jöjjön a reggel, amikor majd hazadülöngélve állhatják az otthoniak szidalmait. Cardellt aztán nem szidja senki. Nyomorék, úgyhogy egyedül él, a maga ura, az idejével is egyedül rendelkezik.

– Mickel, jöjjön már, na! Egy hóttest van a Kamarába!

Két utcagyerek keltegeti. Haloványan rémlik neki az arcuk, de a nevükre nem emlékszik. Mögöttük tornyosul a Bogár, a Nordströmné hájas lovagja,

a kocsmárosné jobbkeze. Puffadt, vörös képpel áll a gyerekek és a kék pohárszék között, amiben a kocsma büszkeségét őrzik hét lakat alatt: egy sereg vésett poharat.

Itt, a Hamburg pincéjénél áll meg a szekér, amelyik a halálraítélteket viszi a Skanstull akasztódombjára, hogy a szerencsétlenek haláluk előtt még egy utolsó pohárkával igyanak. A poharat aztán gondosan megőrzik, rávésik a nevet, és bekerül a gyűjteménybe. Ezekből inni csak szigorú ellenőrzés mellett lehet, az ár a kivégzett bűnös nevezetességétől függ. A pohár állítólag szerencsét hoz, Cardell sose értette, miért.

Cardell kidörgöli a csipát a szeméből, érzi, hogy még mindig részeg. Kásás hangon szólal meg:

– Mi a fene van?

Az idősebbik válaszol, a lány. A fiú nyúlszájú, a hasonlóságból ítélve az öccse lehet. Elhúzza az orrát Cardell leheletét érezve, és fedezékbe húzódik a nővére mögé.

– Egy meghótt ember van a vízbe’, egész a partnál.

A gyerek hangja egyszerre rémült és izgatott. Cardell halántékán majd szétpattannak az erek. A szívverése szinte túlharsogja a parányi szellemi erőfeszítést, amire képes.

– Aztán énnekem meg mi dolgom vele?

– Kérem, uram, nem találtunk senki mást, és tudtuk, hogy maga itt van.

Cardell megdörzsöli a halántékát, de hiába remél enyhülést.

A Södermalm dombja fölött még alig pirkad. Az éj sötétje fent időz az égbolton, a nap még nem emelkedett a Sickla szigete fölé a Danviken-öbölben. Cardell kitámolyog a Hamburg lépcsőjén, és tovább a Borgmästaregatanon a gyerekek után. Fél füllel hallja, hogy valami szomjas ökörről hadarnak, ami inni akart a Kamarából, de megriadt, és ijedtében elszökött a Danto felé.

– Egész a hóttesthez ért az orra neki, oszt az meg körbefordult a vízben.

Ahogy közelednek a tóhoz, az utca kőburkolatát sár váltja fel. Cardellnek már rég nem volt dolga errefelé a Kamara partján, de most látja, hogy semmi nem változott. Az örökös tervekből, hogy majd megtisztítják a partot, és rakpartot meg hidakat építenek, sosem lesz semmi: de ez nem is csoda, csőd szélén tántorog a város is, az állam is – tudja ezt ő is, nagyon is

jól, hisz ezért kell a sovány javadalmazását mindenfajta külön bevétellel kiegészítenie. A tó partján fekvő udvarházakat manufaktúrákká alakították. A műhelyek egyenesen a vízbe öntik a hulladékot, a deszkakerítéssel körülvett latrina meg csurig tele van, és senki nem jár oda. Cardell cifrát káromkodik, amikor megcsúszik, a csizmája sarka árkot szánt a sárba, ép karjával hadonászva próbálja visszanyerni az egyensúlyát.

– A jószágotok attól ijedt meg, hogy ráköszönt egy oszlófélben lévő rokona. A mészáros is a tóba dobja a szemetét. Azért keltettetek föl, hogy kihalásszak nektek egy ökörszegyet vagy egy disznógerincet.

– De egy arcot láttunk a vízben, egy embernek az arcát!

A Kamara vize sárgás tajtékot vetve nyaldossa a partot. A kölyköknek igazuk van, valami rothadó dolog lebeg egy pár méterre a vízben, egy sötét csomag. Cardell első gondolata, hogy ez nem lehet egy ember. Ahhoz túl kicsi.

– Mondtam, hogy a böllér hulladéka. Valami döglött állat.

A lány erősködik. Az öccse is bólogat. Cardell megadóan felsóhajt.

– Részeg vagyok, értitek? Hóttrészeg. Kaputt. Majd jusson eszetekbe, mikor valaki kérdezi, hogy hogy is volt, amikor becsalogattátok a strázsamestert a Kamarába fürdeni, és aztán ellátta a bajotokat mikor csuromvizesen és dühösen kimászott.

A fél kezével nehézkesen lehámozza magáról a kabátot. A paróka kicsúszik a bélésből, egyenesen a sárba. Ott egye meg a fene. Néhány garasért vette, már úgyis kiment a divatból, meg aztán csak azért hordja, mert a csinos külső javítja az esélyét, hogy valaki ingyen pálinkához juttat egy szegény háborús nyomorékot. Cardell felnéz az égre. Magasan a feje fölött, az Årstafjärden irányában fényes pántlikaként ragyognak a csillagok. Behunyja a szemét, hogy gondolatban elraktározza a szépséget, és a jobb lábával előrelép a Kamarába.

A mocsaras part nem bírja Cardell súlyát. Térdig besüpped, érzi, ahogy a víz beáramlik a csizmája szárába, a csizma aztán ott is marad az iszapban, ahogy estében maga után húzza a lábát. Félig úszva, félig kúszva próbál előre jutni.

A víz sűrű, iszamós, az ujjai között érzi, hogy van abban minden, amit még a Södermalm nyomornegyede sem tart megőrzésre érdemesnek.

Az ital megcsalja az érzékeit. Jeges rémület kúszik felfele a mellkasában, ahogy elveszti a talajt a lába alól. Ez a pocsolya mélyebb, mint amire

számított, és hirtelen újra ott találja magát a Svensksundnél, három évvel ezelőtt, az örvénylő tenger rettenetében, az elvonuló svéd front mögött.

Ahogy a vízben kapálódzva közelebb ér, átkarolja a testet. Első gondolata, hogy igaza volt, ez nem emberi lény. Valami állat maradványa, amit a mészáros legényei behajítottak a tóba, és ahogy a belek a rothadástól gázokkal teltek meg, a test most bójaként lebeg a vízen. Aztán hirtelen átfordul a csomag, és szemtől szembe kerül vele.

Nem is oszlik még egyáltalán, de mégis üres szemgödrökkel bámul vissza rá. A felhasadt ajkak mögül hiányoznak a fogak. A hulla haja megcsillan a sötétben – bár a Kamara nyálkás vize meg az éjszaka megteszi a magáét, tisztán látszik, hogy világosszőke üstöke van. Ahogy Cardell felhördül, benyel egy kis tóvizet.

Miután kiköhögte magát, csak fekszik, és lebeg a halott mellett. Nézi a megcsúfolt arcvonásokat. A partról a gyerekek felől egy pisszenés sem hallatszik. Némán várják, hogy visszaússzon. Megfordul a vízben, és rúgni kezdi magát a lábával, ki, a part felé.

Kijjebb, a dágványos partnál, ahol a sekély víz már nem viszi a súlyukat, nehezebben megy a mentés. Cardell átgördül a hátára, és két lábával egyszerre rúgja magát felfelé, húzza maga után a zsákmányt a rongyoknál fogva, amikbe bebugyolálták. A gyerekek nem segítenek, sőt riadtan hátrálnak a part felé, orrukat befogva. Cardell felkrákog egy kis mocsárvizet, és kiköp az iszapra.

– Fussatok a Zsiliphez, és hívjátok az őrséget!

A két kölyök meg se mozdul, tisztes távolságot tartva próbálnak egy pillantást vetni a zsákmányra. Csak akkor indulnak el, amikor Cardell hozzájuk vág egy marék iszapot.

– Szedjétek a lábatokat, futás az őrségre, és hozzatok egy átkozott kékkabátost, az ördögbe is!

Mikor a kis lábak dobogása elhal, oldalra fordul, és öklendezni kezd. A partra leszáll a csend, és ahogy ott fekszik egyedül, Cardell érzi, ahogy egy jeges szorítás kipréseli a levegőt a tüdejéből, és nem engedi lélegezni. A szíve egyre hevesebben kalapál, nyakán kidagadnak az erek, fojtogató rémület lesz úrrá rajta. Nagyon is jól tudja, hogy mi következik. Érzi, ahogy a nem létező karja mintha összesűrűsödve kiválna a sötétből, mígnem egész lényével tudja, hogy a hiányzó végtag újra a helyén van, és az alkarjában

érzett fájdalomtól ordítani akar, vasfogú állkapocs rágja a csontját és a húsát.

Teljes pánikban tépi le magáról a szíjakat, a fakéz lehuppan a sárba, jobb kézzel megragadja a csonkot, és gyömöszöli a heges bőrt, hogy érzékei újra belássák, hogy a kar, amit éreznek, már nincs ott többé, és a seb, ami fáj, már rég begyógyult.

A roham nem tart egy percnél tovább. Ismét kap levegőt, kezdetben szaggatottan, majd egyre mélyebben, nyugodtabban lélegzik. A rémület eloszlik, a világ újra megszokott formáját ölti fel. Három éve kínozzák a hirtelen pánikrohamok, mióta egy karral és egy bajtárssal szegényebben visszatért a szárazföldre. Bár a legutolsó roham már elég régen volt. Már kezdte azt hinni, megtalálta a módját, hogyan tartsa távol a rémálmokat. Pálinkával. Meg verekedéssel. Cardell vigaszt keresve körülnéz, de csak ők ketten vannak ott a holttesttel. Előre-hátra ringatja magát ültében, szorosan markolva a karja csonkját.

***

Észre sem veszi, mennyi idő telik el, csak ül a parton, és bámul maga elé. Vizes ruhája teljesen áthűlt, de az ereiben keringő szesz még melegen tartja. Végre jön az őrség, két kék kabátos férfi fehér nadrágban, bajonettes puskával az oldalán. A járásuk elárulja, hogy ittak, amiért büntetés jár, mégis mindennapos vétség. Az egyiküket névről is ismeri. A rend fenntartói közül sokan szeretik italba fojtani a sovány zsold felett érzett bánatukat, a kocsmák meg egymást érik a városban.

– Nicsak, ez Mickel Cardell, úszóleckét vesz a városi pöcegödörben! Csak nem valami kincset keresel, amit néhány napja lenyeltél, és elfelejtettél kihalászni az éjjeliedényből? Vagy egy tengerre szökött kurvát hajkurászol?

– Pofa be, Solberg. Lehet, hogy én szartól bűzlök, de nektek meg olyan pálinkaszagotok van, hogy jobb lesz, ha lementek a vízhez öblögetni egyet, mielőtt jelentkeztek az őrmesternél.

Cardell feláll, és kihúzza elmerevedett hátát. A lábánál fekvő holttestre mutat.

– Ott van.

Kalle Solberg hátrahőköl, ahogy a hulla közelébe ér.

– Hű, a pokolba!

– Bizony. Legjobb lesz, ha egyikőtök itt marad, a másik meg ellohol a Slottsbackenre a rendőrségre egy pandúrért.

Cardell belegyűri a kabátjába a fakezet, és hóna alá veszi a batyut. Pár lépést tesz, mikor eszébe jut az elveszett csizmája, leereszti a földre a csomagot, megfordul, és amilyen méltóságteljesen csak tud, merev lábbal visszalépked a saját lábnyomaiban, míg rá nem talál a megfelelő gödörre, ahol aztán kirántja a csizmát az iszapból, ami csalódott cuppanással engedi el a zsákmányt. Solberg már a város felé vezető emelkedőn baktat felfelé. A társa húzta a rövidebbet, neki kell maradnia, de már hallgat, nem nevet, és nem is gúnyolódik. Bizonyosan fél egyedül maradni a sötétben a halottal. Cardell odabiccent neki egyet, mikor otthagyja. Van egy rokona a környéken, akinek van kútja, meg remélhetőleg egy kanna szappanja is, amiből neki is jut egy kevés.

2.

AZ ÍRÓASZTALON EGY PAPÍRLAP FEKSZIK, rajta kézzel rajzolt négyzetrácsminta. Cecil Winge maga elé helyezi a zsebóráját az asztallapra, leakasztja róla a láncot, és közelebb húzza magához a gyertyatartót a sercegő viaszgyertyával. Az asztalon előtte sorakoznak a vésői, egy csipesz és néhány apró fogó. A gyertyaláng fényében maga elé tartja a kezeit, és megszemléli őket. Most nem remegnek.

Nagy körültekintéssel lát munkához. Felnyitja az órát, meglazítja az óramutatókat tartó peckeket, leemeli a mutatókat a számlapról, és egyenként a papírra helyezi őket, a megfelelő négyzetrácsba. Kiemeli a számlapot, ezzel láthatóvá válik az óramű, amit így már könnyedén kiemel a helyéről. Lassacskán kiveszi a fogaskerekeket, egyiket a másik után, és tintával húzott ketreceikbe helyezi őket. Ahogy kiszabadul börtönéből, a laprugó terebélyes csigavonallá ugrik szét. Alatta a gátszerkezet, majd a rugóház. Varrótűnél alig nagyobb vésőkkel csalogatja ki az apró csavarokat a helyükről.

Minthogy saját időmérőjétől megfosztotta magát, a templomok toronyórái jelzik Winge számára az idő múlását. A Ladugårdslandet fölött a Hedvig Eleonóra nagyharangja kong, a tenger felől halkan felel rá a visszhang a Katalin tornyából a hegyen. Telnek az órák.

Amikor elkészült a szerkezet szétszedésével, újrakezdi a mozdulatokat, csak most fordított sorrendben. Az óra lassanként formát ölt, ahogy minden darab újra a helyére kerül. Winge finom ujjai görcsbe állnak, szüneteket kell beiktatnia, hogy pihentesse az inakat és izmokat. Ökölbe szorítja, majd kifeszíti az ujjait, egymáshoz dörzsöli a két tenyerét, a térdére szorítva nyújtja az ízületeket. Elmerevedett a kényelmetlen testhelyzetben, egyre

jobban fészkelődik a széken, ahogy a görcsös fájdalom, amit mostanában gyakran érez a csípőjében, átsugárzik az ülepébe.

Amikor a mutatók is újra a helyükön vannak, belehelyezi az aprócska kulcsot a lukba, és ahogy óvatosan elfordítja, érzi a rugó ellenállását. Elengedi a kulcsot, és ahogy meghallja a jól ismert ketyegést, ismét eszébe jut a nyár óta már százszor elgondolt gondolat: pontosan ilyen kellene, hogy legyen a világ. Racionális és érthető, ahol minden kis fogaskeréknek megvan a maga helye, és minden mozdulat hatása pontosan kiszámítható.

A gondolat csak futó vigaszt nyújt. Ahogy elenyészik, a körülötte lévő világ, amelyben egy szempillantásra megállt az idő, újból alakot ölt. Cikázni kezdenek a gondolatai. Hüvelykujját a csuklójára szorítva számolni kezdi a szívverését, mialatt a másodpercmutató egyszer körbesiklik a számlapon, amin ott az órásmester neve: Beurling, Stockholm. Percenként száznegyven. A vésők és a többi szerszám a helyükön, éppen nekifogna, hogy újból szétszedje az órát, mikor megérzi a friss étel illatát, hallja a cselédlány kopogását az ajtón, egy hang vacsorához hívja.

A kék mintás levesestál már az asztalon vár. A házigazda, Olof Roselius kötélverőmester fejét lehajtva gyors áldást mond, majd a fedőért nyúl, hogy leemelje. Az ujjait rázogatva elharap a fogai közt egy szitkozódást, ahogy megégeti a kezét a forró fogóval.

Winge, aki a kötélverőmester jobbján ül, úgy tesz, mintha az asztallap erezetét tanulmányozná, amelyre kacskaringós árnyakat vet a gyertyák lángja, mialatt a cselédlány a gazda megmentésére siet egy konyharuhával. A főtt zöldség és a hús felszálló illata kisimítja a kötélverő homlokán a ráncokat. Haja és szakálla ősz, a hetven év minden színt kiszívott belőlük, görnyedten ül a helyén. Roselius jóravaló ember hírében áll, évek óta szívén viseli a Hedvig Eleonóra-templom melletti szegényház lakóinak sorsát, nagylelkű támogatást nyújt a vagyonából, ami egykor még ahhoz is elég hatalmas volt, hogy megvásárolja a Spen grófok birtokát a Ladugårdslandet szélén, a város határában. Öregségére szerencsétlen üzletekbe rángatta bele a szomszédja, Ekman, egy kamarás a kancelláriáról. Winge sejti, hogy Roselius keserűen hányja fel a sorsnak méltánytalanságát az évtizedes jótékonykodás után. A keserűség, mint egy üvegbúra borul az egész birtokra.

Winge csak szobát bérel nála, nem tehet róla, hogy ő maga is, mint egy vészmadár, régi, rossz emlékeket juttat az öreg eszébe. Ma este Roselius kedve még a szokásosnál is komorabb, minden kanál ételt mély sóhajjal kísér. Mikor végre felkrákogja, ami a torkán akadt és megtöri a csendet, már csak egy pár kanálnyi leves úszik a tányérja alján.

– Keserves dolog tanácsot adni a fiataloknak, mert az ember csak pimaszságot kap cserébe. Mégis beszédem van veled, Cecil fiam, légy oly kedves, hallgass meg. A javadat akarom.

Roselius mélyet sóhajt, mintha erőt gyűjtene a folytatáshoz.

– Amit teszel, a természet ellen való. Egy férjnek az asszony mellett a helye. Megesküdtél, hogy jóban, rosszban el nem hagyod. Menj vissza hozzá!

A vér Winge sápadt arcába fut. Az érzelmek hevessége megdöbbenti. Nem illendő, hogy az értelem emberének ítélőképességét elhomályosítsa a harag. Mély levegőt vesz, a halántékán érzi, ahogy szaporán dobog a szíve, úrrá kell lennie az érzelmein, mielőtt válaszol. Winge tudja, hogy hiába múltak az évek, Roselius még mindig híresen agyafúrt, ami annak idején a céh első emberévé tette. Majdhogynem hallja, ahogy a kötélverő összeráncolt homloka mögött vágtáznak a gondolatok. Egyre nő a feszültség a két férfi között, ahogy mindketten hallgatnak. Roselius hátradőlve felsóhajt, megadó mozdulattal feltartja a kezét.

– Régóta eszel az asztalomnál, sok vacsorát megosztottunk, te meg én. Olvasott, éles eszű ember vagy. Ismerlek, tudom, hogy nem vagy rosszindulatú, épp ellenkezőleg. De elvakítottak ezek az új eszmék, fiam, azt hiszed, hogy a gondolkodás ereje mindent képes megoldani. A te gondolataid ereje. Tévedsz. Az érzelmek nem hagyják, hogy így terelgessék őket. Menj vissza a feleségedhez, mindkettőtök érdekében, s ha vétettél ellene valamit, kérj tőle bocsánatot.

– Amit tettem, az ő érdekét szolgálja. Gondosan mérlegeltem.

Még a saját fülében is gyerekes makacskodásnak hangzik a válasza.

– Bármit is akartál elérni, Cecil, nem sikerült.

Winge kiereszti a kezéből a kanalat, hogy palástolja keze heves remegését. Feszélyezetten hallja a saját hangját, ahogy rekedt suttogásként tör fel a torkából:

– Sikerülnie kellett volna.

Roselius lágyabb hangon válaszol:

– Láttam őt ma, fiam, a feleségedet, a Macska-öbölben a halasnál. Gyermeket vár. Már nem tudja elrejteni a hasát.

Winge megremeg a széken ülve, és most először felnéz a kötélverő szemébe.

– Egyedül volt?

Roselius bólint, és kinyújtja a kezét, hogy megszorítsa Cecil karját, de ő villámgyorsan elhúzza előle a kezét. Az ösztönös mozdulat őt magát is meglepi.

Winge behunyja a szemét, és míg visszanyeri uralmát az érzései felett, bensőjének képzeletbeli könyvtárában találja magát, ahol a polcokon sorakozó könyveket szemléli. Egy Ovidius-kötetet választ, találomra kinyitja: *Omnia mutantur, nihil interit.* Minden változik, semmi el nem pusztul. Ebben megtalálja a vigaszt.

Amikor újra felnyitja a szemét, arca már semmiféle érzelmet nem árul el. Rettentő erőfeszítéssel uralkodva remegő kezei felett, visszahelyezi kanalát pontosan a helyére, hátratolja székét és feláll az asztaltól.

– Tisztelettel köszönöm a levest is meg a törődést is, de azt hiszem, mostantól a szobámban fogyasztom el a vacsorát.

A kötélverőmester hangja elkíséri, egészen ki az előtérbe:

– Ha a gondolat sugall valamit, de a valóság mást mutat, akkor a gondolatban kell a hibának lennie. Hogyhogy épp te nem érted ezt a klasszikus műveltségeddel?

Winge erre nem tud mit mondani, de ahogy távolodik, úgy tesz, mintha nem is hallaná.

Bizonytalan lábakon támolyog ki a folyosóra, majd fel a lépcsőn a szobáig, amit nyár óta bérel a kötélverőnél. Elfogy belőle a szusz, meg kell állnia, előrehajolva, az ajtófélfának támaszkodva liheg.

Az ablaka alatt csendesen terül el a birtok. Már lement a nap. A tengerpart felé eső lejtőn gyümölcsöskert nyúlik végig. A fák koronáin túlról derengenek a Skeppsholmen fényei, ahol a hajóslegények lassan abbahagyják a munkát, hogy végre nyugovóra térjenek. Még messzebbre a Katalin tornya látszik. Lágy esti szellő lengedez.

Minden áldott nap reggel mintha egy mély lélegzetet venne a város a tenger felől, amit aztán este visszalehel. Akkor a szélkakasok mind egy szálig visszafordulnak a part felé. Az öreg szélmalom, a Kurckan

vitorlavásznai csapdosva tiltakoznak a lapátok forgását megbéklyózó kötelek ellen. Amarról, a város felől egy testvére felesel vissza láthatatlanul.

Winge az ablakban kirajzolódó tükörképét nézi. Még harmincéves sincs. Haját hátul egy szalaggal összefogva viseli, sápadt arca élesen elválik a haj sötétjétől. A magasra kötött kendő eltakarja a nyakát. Már nem látszik, hol a horizont, és hol kezdődik az égbolt. Csak feljebb pislákolnak csillagok. Ilyen a világ is: oly sok a sötétség, oly kevés a fény. Az ablak felső sarkában észrevesz egy hullócsillagot, ami fényes villanásként hasítja végig az eget. Gyerekkorában úgy mondták, hogy aki hullócsillagot lát, kívánhat egyet. Régóta nem hisz már a babonákban, de most mégis kíván valamit, szavak nélkül.

Lent az udvaron, a hársfák alatt imbolygó lámpást lát közeledni, bár nem vár senkit. Valaki a nevét kiáltja. Maga köré kanyarítja a köpenyét, és közelebb érve már látja, hogy ketten vannak. Roselius szolgálója tartja a lámpát, mellette egy apró termetű alak liheg előrehajolva, a térdén támaszkodik, szája sarkából nyál csorog. Ahogy a közelükbe ér, a cselédlány Winge kezébe nyomja a lámpást.

– Az urat keresik. Az én küszöbömet ez át nem lépi, ahogy kinéz.

Azzal sarkon fordul, és visszamasírozik a házba, fejét csóválva, hogy hová fajul a világ. A fiú kicsi, cérnahangú, a képe még sima a kosz alatt.

– Na?

– Maga az a Winge, aki bejáratos az Inbetuba?

– A rendőrkapitányság épülete az Indebetou-házban található, és sehol máshol. De Cecil Winge az én vagyok, személyesen.

A kölyök rásandít piszkosszőke üstöke alól, mintha bizonyíték kellene neki, hogy elhiggye.

– A Slottsbackenen azt mondták, hogy aki leghamarabb ideér, az jutalmat kap.

– Nocsak.

A fiú egy sapkája alól kiszabadult hajfürtöt rágcsálva mondja tovább:

– Én gyorsabban futottam, mint a többiek. Most szúr az oldalam, vér jön föl a számba, meg vizes ruhába kell majd kinn aludnom az éjjel. Egy garast adjon a fáradságért.

Visszafojtott lélegzettel vár, mintha saját pimaszsága ragadta volna torkon. Winge szigorú pillantást vet rá.

– Most mondtad, hogy még mások is idetartanak. Épp csak várnom kell egy kicsit, s akkor árverést csaphatunk.

A gyerek a fogát csikorgatva átkozza a meggondolatlanságát. Winge kinyitja az erszényét, és kihalássza az érmét. A mutató- és hüvelykujja közé szorítva a fiú orra elé tartja.

– Ma este szerencséd van. A türelem nem tartozik az erényeim közé.

A fiú megkönnyebbülten vigyorog. Elöl két foga hiányzik, ott dugja ki a nyelvét, hogy lenyalja a taknyot, ami már a felső ajkán csorog lefelé.

– A rendőrfőnök akar beszélni az úrral, és most azon nyomban, az Yxsmedsgrändben.

Winge bólint egyet, és maga elé tartja az érmét. A kölyök közelebb lép, és magához ragadja a jutalmat. Sarkon fordul, és már ugrik is át az alacsony kőfalon, de majdnem keresztülesik rajta. Winge utánakiabál:

– Aztán kenyérre költsd, ne szeszre!

A fiú megáll, és válaszul letolja a nadrágját. Két kézzel ráüt sápadt fenekére, és visszakiált Wingének:

– Még egy-két ilyen üzlet, és nem kell választanom köztük!

Diadalmasan felkacag, és rohanvást eltűnik a város széle felé. Elnyeli a sötétség, Winge pedig egyedül marad a hullócsillag ihlette gondolataival.

Johan Gustaf Norlin rendőrfőnök úrnak hónapok óta hiába ígérgetik, hogy kap egy szolgálati lakást, még mindig ugyanott lakik a családjával, ahol azelőtt, háromsaroknyira a Tőzsdétől. Már jóval éjfél után jár az idő, mikor Winge levegő után kapkodva megáll a harmadik emeleti lakás előtt. Hallani, hogy a korábbi éjszakai látogatóknak nem sikerült a család felzavarása nélkül felkelteniük a rendőrfőnököt. Valahol a lakásban egy asszony csitít egy felriadt gyereket. Norlin már az előszobában várja, paróka nélkül, a hivatali kabátja alól kilóg a hálóinge sarka.

– Cecil! Köszönöm, hogy ilyen gyorsan jöttél.

Winge bólint, és letelepszik a székre, amit Norlin a cserépkályha mellett mutat neki.

– Catharina már tett fel kávét, mindjárt meleg lesz.

A rendőrfőnök leül Cecillel szemben, és megköszörüli a torkát, mintha erőt kellene gyűjtenie, hogy kibökje a találkozó célját.

– Egy hullát találtak a Kamarában ma éjjel, Cecil. Néhány kölyök rávett egy részeg strázsát, hogy kihalássza nekik. A… a hulla… olyan állapotban

van, hogy az őr, aki jött nekem jelentést tenni, kétrét hajolva fújtatott a küszöbön állva, hogy ne lássa viszont a vacsorát, mikor elmondta, hogy mit találtak. Pedig már vagy tíz éve van a városi őrségnél, úgyhogy mindent látott, amit csak ember ember ellen elkövetni képes.

– Ha jól ismerem a városi őrséget, az is lehet, hogy a pálinka akarta újra megnézni magának a napvilágot.

Egyikük sem nevet, Winge fáradtan dörgöli a szemét.

– Johan Gustaf, arról volt szó, hogy az előző eset, amiben segítettem neked, lesz az utolsó. Egész évben segítettem a rendőrséget, de magad is jól tudod, hogy most már itt az ideje, hogy a saját házam táján is rendet tegyek.

Norlin feltápászkodik, és behozza a szomszéd szobából a sustorgó rézfőzőt, majd két csészébe tölti ki a kávét.

– Nálam senki sem hálásabb mindazért, amit tettél, Cecil. Mindegyik esetben felülmúltál minden várakozást. Tekintettel arra, hogy a rendőrség mutatói neked köszönhetően mennyit javultak az elmúlt tél óta, egy kívülálló azt mondhatná, hogy rendkívüli szívességet tettél nekem. De tedd a kezed a szívedre, Cecil: nem tettem én is neked egy nagy szívességet?

Norlin hiába próbálja elkapni Winge pillantását a csésze széle fölött. Mélyet sóhajtva félreteszi a kávét.

– Egykor mindketten fiatalok voltunk, frissen jogtudományt végzett hallgatók, alig vártuk, hogy nevet szerezzünk magunknak az igazságszolgáltatásban. Te voltál kettőnk közül az idealista, aki mindig hű volt a meggyőződéséhez, bármi áron. Te nem sokat változtál, de az én kardom élét tompította a világ. A kompromisszumkészségem miatt lettem rendőrfőnök. Most az egyszer mintha szerepet cseréltünk volna, Cecil, és most én vagyok, aki mondom neked: hányszor állt hatalmunkban, hogy olyan hibát orvosoljunk, amit valóban megérte helyrehoznunk? Az ügyek, amiket megoldottál, nem voltak méltók a tehetségedhez. Írástudatlan pénzhamisítók, feleséggyilkosok, akik le sem mossák a vért a fejszéről, erőszaktevők és bűnözők, akiket a szesz mámora vagy a másnaposság vitt a bűnbe. De ez most valami más, valami, amihez még csak hasonlót sem láttunk soha. Ha lenne bárki más, akire ezt rábízhatnám, egy pillanatig sem haboznék. De nincsen, Cecil, és valahol kint szabadon jár-kel egy szörnyeteg. A holttestet a Mária-templomba vitték. Tedd meg nekem ezt az utolsó szívességet, és soha többé nem kérek tőled semmit.

Winge farkasszemet néz vele, és ezúttal a rendőrfőnök az, aki félrekapja a tekintetét.

3.

CARDELL LEFELÉ IGYEKSZIK a Malomdombról, kiköp az utcakőre egy szétrágott barnás tubákkupacot. Amennyire lehetett, megmosakodott az unokafivére kútjánál, és kapott kölcsön egy tiszta inget. Messzebb, a ködfátyolba burkolt Gullfjärden felé eső lejtőkön sorakozó fehérre meszelt épületek mögött mintha rémlene a város a szigeten, szorosan hozzátapadva a másik sziget, a Riddarholmen. Fekete kolosszusként emelkednek ki a Mälaren vizéből, csak egy-egy fénylő pont töri meg a sötétséget.

Épp ahogy maga mögött hagyja a negyedet, szembetalálja magát egy himlőhelyes arcú alakkal, aki a nyakában lógó lánc ezüstszínű medáljából ítélve közrendőr, úton a Polhem-zsilip felé.

– Elnézést, barátom, nincs véletlenségből tudomásod róla, hogy mi lett a hullával, amit kihúztak a Kamarából? Az én nevem Cardell, én halásztam ki egy pár órával ezelőtt.

– Hallottam róla. Az erkölcsrendészeknél vagy, ugye? A hullát egyelőre a Mária-templomhoz vitték, a csontházba. Az ördögbe is, még sosem láttam ilyen ocsmányat. Azt gondolná az ember, hogy már eleget láttad, tekintve, hogy milyen körülmények között találkoztatok, de te tudod. Én a kapitányságra megyek, jelentést kell tennem még napkelte előtt.

***

Elköszönnek egymástól, és Cardell ereszkedni kezd lefelé, harmattól nedves mocsokban gázolva a Mária-negyed sikátorában. A lejtőn leérve a templom falánál találja magát. A Mária-templom nyomorék, akárcsak Cardell. Ugyanabban az esztendőben, amikor ő született, egy pékműhelyből kipattanó szikra tűzviharrá növekedve húsz városrészt változtatott hamuvá.

A Tessin tervezte torony beomlott az épületbe a boltíveken keresztül, és hiába telt el azóta három évtized, a tetejét még mindig nem állították helyre.

Egy kovácsoltvas kapu túloldalán ott a temető. A sírkövek mintha csendben méregetnék a látogatót, de valami hátborzongató hang zavarja meg a hely csöndjét, és a félhomályban időbe telik, mire Cardell felfogja, hogy a hang, amit hall, embertől ered. Mintha kutyaugatás jönne a föld alól, de aztán észreveszi, hogy az istállókat és a sírásó raktárát magába fogadó épületszárny előtt a kavicsos úton áll egy magányos árny, aki egy kendőbe köhög.

Cardell tanácstalanul áll, nem tudja, mitévő legyen, míg aztán az ismeretlen alak úrrá lesz a köhögésen, kiköp egy nagyot a földre és feléje fordul.

A férfi mögül az egyik ablaknyílásból lámpafény árad, elvakítja Cardellt, míg a másik szemügyre veheti a strázsa kivilágított alakját.

Az árnyalak rekedten suttogva töri meg a csendet, de fokozatosan visszanyeri a hangját:

– Ön az, uram, aki a holttestet megtalálta. Cardell, igaz?

Cardell szótlanul bólint, és kivár, hogy milyen irányban fejlődik tovább a nem várt beszélgetés.

– Az őr nem tudta pontosabban elmondani, de úgy hiszem, a Cardell nem a teljes neve.

Cardell lekapja fejéről nedves kalapját, és mereven meghajol.

– Oh, bár így lenne! Jean Michael Cardell. Atyám határtalan reményeket táplált elsőszülöttje iránt. Mint azt láthatja, mindben megcsalatkozott. A Mickel névre hallgatok.

– A szerénység is erény. Atyjának felróható, ha ezt nem látta be.

Az árnyalak kilép a fénypászmába.

– Az én nevem Cecil Winge.

Végigmérve a másikat, Cardell megállapítja magában, hogy fiatalabb, mint ahogy a reszelős hang sejteni engedte. Ruházata kifogástalan benyomást kelt, bár a szabása kissé divatjamúlt. Magas galléros, karcsúsított fekete kabát, fodorral bélelt aljjal. Elöl a mellénynél szolid hímzés. Fekete bársonynadrág, a térd alatt csattal. Fehér kravátli többszörösen a nyakára tekerve. A haja hosszú és koromfekete, vörös szalaggal hátrakötve viseli. Sápadt arca olyan fehér, mintha világítana.

Winge vékony csontú és sovány, természetellenesen sovány. Nem is különbözhetne jobban Cardelltől. Stockholm utcáin mindenütt efféléket látni, idő előtt megöregedett fiatalembereket, akiktől a háború és a nélkülözés elragadta az ifjúságukat. Cardell maga vagy kétszer olyan széles lehet, zömök hátán csúf ráncokat vet a kabát, combjai, mint a fatörzsek, jobb ökle akkora, mint egy malomkerék. Elálló füle szélét csomókba gyűrte a rengeteg ütlegelés.

Cardell zavartan köhint Winge vizsgálódó tekintete kereszttüzében, amivel úgy pásztázza végig tetőtől talpig, hogy közben le se veszi a szemét sebhelyes arcáról. Cardell ösztönösen kissé balra fordul, hogy elrejtse csonkaságát.

A kényelmetlen csendben, mely Wingét nem látszik zavarni, Cardell ajkára tolulnak a szavak:

– Találkoztam az őrszemmel fent a dombon. Winge úr is a rendőrkapitánysághoz tartozik?

– Igen is, meg nem is. Rendkívüli megbízatáson vagyok. És ön, Jean Michael? Mi szél hozta a Mária Magdolna hullaházába hajnalok hajnalán? Azt gondolnám, már eleget tett ezért a halottért.

Cardell egy képzeletbeli tubákmorzsát köp a földre, hogy azzal is időt nyerjen, mert rájött, hogy nincs válasza a kérdésre.

– Elveszett az erszényem. Talán beleakadt a holttestbe, ahogy a partra vonszoltam. Nem volt sok benne, de egy éjszakai sétát azért megér.

Winge késik a válasszal.

– Én magam a halottat jöttem megvizsgálni. Az elmúlt órában lemosták a holttestet. Épp a sírásóval készülök szót váltani. Kövessen, Jean Michael, s kiderítjük, egzisztál-e a szóban forgó erszény.

A sírásó a kopogásra rögtön kidugja a fejét a kamrája ajtaján. Alacsony, görbe lábú öregember, olyan féloldalas, hogy az egyik lapockáján mintha púp nőtt volna. Németesen beszél.

– Herr Winge?

– Én vagyok.

– Az én nevem Dieter Schwalbe. A halott miatt jöttek? Reggelig végezniük kell. Még a reggeli istentisztelet előtt elbúcsúztatja a pap.

– Mutassa az utat!

– Egy pillanat.

Schwalbe meggyújt két lámpást egy gyújtópálcával, amit aztán a kezét rázogatva kiolt. Beljebb az asztalon egy jól táplált macska tisztogatja a feje búbját. Az egyik lámpást Schwalbe átnyújtja Cardellnek, majd becsukja maga után az ajtót, és bicegve megindul előttük. Az udvar átellenes oldalán egy kőfalú, döngölt padlójú ház áll. Mielőtt Schwalbe kinyitja az ajtót, szája elé teszi a kezét és sipít egyet.

– A patkányok végett. Jobb, ha én ijesztem el őket, mint ha ők engem.

A terem mind a négy sarkában lomok tornyosulnak. Karók és ásók, használt és új koporsódeszka, a kemény teleken szétfagyott sírkőtöredékek. A holttest egy alacsony padon fekszik lepellel letakarva. Bár hűvös a szoba, érezhető a halál szaga.

A sírásó odabiccent egy vaskampó felé a falon, Cardell felakasztja a lámpását. Schwalbe lehajtott fejjel, kezét tördelve áll, egyik lábáról a másikra, láthatóan zavarban. Winge kérdő pillantást vet rá:

– Van még valami? Sok a tennivalónk, és kevés az idő.

Schwalbe kitartóan vizsgálja a padlót.

– Ha az ember már régóta ássa a sírokat, észrevesz olyasmit, amit mások nem. A holtaknak már nincs hangjuk, de másképpen értésünkre adják, amit akarnak. Ez, amelyik itt fekszik, ez dühös. Még sosem láttam hasonlót. Olyan dühös, hogy a malter kimállik a kövek közül a haragjától.

Cardell nem tehet róla, de beleborzong a sírásó babonás szavaiba. Keresztet hányna magára, de félúton megáll, ahogy észreveszi a szkeptikus pillantást, amit Winge az öregre vet.

– A holtakat az élet hiánya jellemzi. A tudat elhagyta a testet, hogy most hol van, arról nincs tudomásunk, reméljük, egy jobb helyen, mint amit itt hátrahagyott. Ami itt maradt, már nem érzi sem az esőt, sem a napsütést, és semmit nem tehetünk, ami bánthatná.

Schwalbe összeráncolt homloka mutatja, hogy elégedetlen a válasszal. Összehúzza a szemöldökét, és egy tapodtat sem mozdul.

– Nem szabad névtelenül a sírba szállnia. A végén még hazajáró lélek lesz belőle. Addig is, amíg kiderítik az igazi nevét, nem adnak neki egy másikat?

Winge elgondolkodik, és Cardell a válaszából sejti, hogy kigondolta, mi a leggyorsabb módja, hogy végre megszabaduljanak a sírásótól.

– Számunkra is könnyebb lenne, ha volna minek neveznünk. Javaslat, Jean Michael?

Cardell hallgat, nem volt felkészülve a kérdésre. A síráső óvatosan megköszörüli a torkát.

– Úgy szokás, hogy a kereszteletleneknek a király nevét adják, nem igaz?

Cardell összerázkódik. Undorodva köpi ki a száján a nevet:

– Gusztáv? Hát nem szenvedett még eleget ez a szerencsétlen?

Schwalbe homlokát ráncolva tűnődik.

– És valamelyik Károly? Van maguknak összesen tizenkettő. A Karl svédül férfit is jelent, ha jól tudom. Akkor a legtöbb férfira ráillik.

Winge Cardell felé fordul:

– Károly?

Itt, a halál közelségében Cardellt újra megrohanják az emlékek.

– Igen. Károly. Károly János.

Schwalbe vigyora felfedi a szájában a fogak helyén ülő barna csonkokat.

– Jól van. Akkor hát én jó éjszakát kívánok, bár nem hinném, hogy az önöké az lesz. Herr Winge, herr…

– Cardell.

Schwalbe félúton a küszöb előtt megtorpan, és még hátraszól a válla felett:

– És herr Károly János.

***

A síráső kuncogását még sokáig hallani, ahogy távolodik a sírok között. Winge és Cardell egyedül maradnak a lámpafényben. Winge félrehajtja a lepel egyik sarkát, és felfedi a halott egyik lábcsonkját. A testtől kéttenyérnyire vágták le. Néhány pillanat múlva újra Cardellhez fordul:

– Lépjen közelebb, és mondja el, mit lát!

Cardellt még rosszabbul érinti a láb látványa, mint amikor az egész holttesttel volt dolga, a szörnyű csonk mintha nem is egy emberi lény része lenne.

– Egy láb levágott csonkját. Sok néznivaló nincs rajta.

Winge elgondolkodva bólint. A beálló csöndben Cardell ostobának érzi magát, és feldühödik. Hát ennek az éjszakának már soha nem lesz vége? Továbbra is Cardell arcát fürkészve Winge odabólint a férfi bal oldala felé.

– Látom, Jean Michael, önnek is hiányzik az egyik karja.

Cardell tudja, hogy ügyesen képes leplezni a csonkaságát. Megszámlálhatatlanul sok órát töltött ennek gyakorlásával. A világos színű bükkfát messziről könnyű összetéveszteni a bőrrel, és mindig egy kissé a csípője mögött elrejtve tartja a kezét. Ha kerüli a heves mozdulatokat, nem lehet észrevenni a hiányosságát, főleg nem éjszaka, legalábbis nagyobb távolságból. Nincs más választása, mint bólintani.

– Sajnálom.

Cardell felszisszen.

– Az elveszett garasaimért jöttem, nem részvétet koldulni.

– Látván utálatát a megboldogult Gusztáv király neve iránt, jól gondolom, hogy a háború alatt érte a sebesülés?

Cardell keserűen bólint, és Winge tovább folytatja:

– Csupán azért említem, mert belátom, hogy az ön ismeretei az amputációt illetően messze túlszárnyalják az enyéimet. Megtenné azt a szívességet, hogy újra rátekint a csonkra, és megpróbál véleményt mondani?

Cardell ezúttal nem siet, közelről megvizsgálja a csonkot a mocsokréteg alatt, ami minden szappanozás ellenére rajta maradt. Amikor felrémlik neki a válasz, annyira nyilvánvaló, hogy nem is érti, hogyan nem látta azonnal.

– Nem friss a seb. Már teljesen begyógyult.

Winge egyetértően bólint.

– Igen. Valahányszor egy ilyen állapotban levő testet találunk, feltételezzük, hogy a sérülés vagy maga a halál oka, vagy a gyilkos ily módon próbált megszabadulni szörnyű tettének bizonyítékától. De nem ebben az esetben. Nem lepne meg, ha azt találnánk, hogy mind a négy csonk egyforma.

Winge jelére a pad két oldalára állnak, felemelik a leplet, és a sarkakat összeillesztve összehajtják. A hulla édeskés földszagot áraszt, Winge az arca elé kapja a zsebkendőjét, Cardell megelégszik a kabátja ujjával.

Károly Jánosnak mindkét karja és lába hiányzik, a törzshöz olyan közel levágva, amilyen közelre csak odafért akadály nélkül a kés és a fűrész. Hiányzik a szeme: mindkét szemgolyót eltávolították a szemgödörből. Ami a testből maradt, alultáplált. Kiállnak a bordák, és bár a has felfúvódott a gázoktól, amelyek a köldököt is kifordították, a medencecsontok mindkét oldalon majd kibökik a bőrt. A mellkas sovány, még gyerekesen szűkös, nem egy érett férfié. Orcája beesett. A néhai ifjúból a haja maradt a legjobb

állapotban. A dús, világosszőke hajkoronát megmosták és kifésülték a gyülekezet kegyes asszonyai.

Winge közel hajolva vizsgálja a holttestet, miközben kezében a kampóról leakasztott lámpással lassan körbejár a pad körül.

– A háború alatt Jean Michael bizonyára több vízbe veszett holttestet látott, mintsem kívánt volna.

Cardell bólint. Szokatlan számára a helyzet, egy holttest céltudatos és módszeres vizsgálata, és az idegesség megoldja a nyelvét.

– Sokan azok közül, akik a Finn-öbölben vesztek oda, csak ősszel kerültek elő. Sveaborg falai alatt találtunk rájuk, egészen az ütegek alatt. Akiket még nem kapott el a láz, azokat küldték, hogy szedjék össze őket. A halak és a rákok már megkóstolták őket. Az volt a legrosszabb, mikor megmozdultak. Hangok jöttek belőlük, böfögés meg nyögés. A holttestek belseje teli volt kövér angolnákkal, amik kígyózva csusszantak vissza a vízbe, mikor megzavartuk a lakomájukat.

– Hogyan fest Károly János azokkal összehasonlítva?

– Semmi hasonlóság. Voltak holttestek, amelyeket hamar kihalásztunk, az összecsapások után rögtön aznap, ahogy a vízbe estek. Azok a testek sápadtak, kicsit ráncosak és felázottak voltak, ilyenek, mint itt ez. Nem hiszem, hogy Károly János sokáig úszott a Kamarában. Talán csak pár óráig. Alkonyatkor dobhatták a vízbe.

Winge elgondolkodva biccent.

– Az ön karja mennyi idő alatt gyógyult be?

Cardell egy pillanatig rábámul a másikra, aztán elhatározza magát.

– Na jó, akkor lássunk hozzá rendesen, hogy aztán értsük egymást.

Winge segít Cardellnek feltűrni a kabátja ujját a bal karján, míg előbukkannak a bőrszíjak, amik a fakezet a könyökéhez erősítik. Cardell gyakorlott mozdulattal meglazítja a szíjakat, és kihúzza a karját a fadarabból, ami Winge kezében marad. Cardell a szeme elé tartja a csupasz karcsonkot.

– Látta valaha, ahogy emberhúsba vágnak?

– Élő embernél nem. Egy alkalommal láttam egy előadást az anatómiai teátrumban, ott a sebészek egy női testet nyitottak fel.

– Az én operációm nem tankönyv szerint zajlott. Egy remegő kezű hajóskapitány vágta le késével a karomat közvetlenül a könyököm alatt. Mire a felcserhez kerültem, annak még nagyobb részt ki kellett kaparnia a

húsomból, hogy ne üszkösödjön el a karom. Bőrrel borított láncokkal kötözik le a szerencsétlen sebesültet, hogy a rángatózásával ne zavarja a sebészt. A lágy részt késsel vágják, a csontot elfűrészelik. Akinek szerencséje van, abba addig töltik a pálinkát, míg elveszti az eszméletét, de én a nagy sietségben abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy józanul eshettem át az operáción. A vastag ereket gyorsan el kell szorítani, ha a csipeszek lecsúsznak, több könyök távolságra spriccel a vér, mint a szökőkútból. Néhány pillanat, és elvérzik az ember. Ha minden jól megy, marad a bőrből egy tenyérnyi darab, azt visszahajtják a csonkra, és tűvel, cérnával rávarrják a friss húsra. Nézze, itt látszik a sebhely félkör alakban, emitt a pontok az öltések nyomai. Ha megússza az elüszkösödést, akkor nincs más hátra, mint várni, hogy a kar újra kinőjön.

Keserűen vigyorog a figyelmesen hallgató Winge felé.

– Maga, Jean Michel, közelebbről tapasztalta a gyógyulás minden fázisát, mint azt bárki is kívánhatná. Megtenné, hogy megpróbálja megbecsülni, mikorra esnek a Károly Jánost megcsonkító vágások?

– Nyújtsa hát közelebb akkor a lámpást.

Most Cardell járja körbe a holttestet. A pad mindegyik sarkánál közelebb hajol, és homlokát ráncolva egymás után megvizsgálja a csonka végtagokat. Az ép kezével a lámpást tartva nem tudja befedni az orrát. Szájon át lélegzik, aprókat pöfékelve ereszti ki tüdejéből a romlott levegőt.

– Amennyire meg tudom állapítani, a jobb kart vágták le elsőként. Azután a bal lábat, bal kart, jobb lábat, ebben a sorrendben. Úgy becsülöm, a jobb karját úgy három hónapja veszítette el, amennyiben Károly János húsa az enyémhez hasonló ütemben gyógyult. A jobb lába talán egy hónapja hiányzik. Éppen begyógyult az utolsó úszólecke előtt.

– Ennek az embernek tehát sorban egymás után levágták a karjait és a lábait. Minden vágást elláttak, és hagytak begyógyulni, mielőtt levágták a soron következő végtagját. Megvakították. Nincs foga, sem nyelve. A hegekből ítélve valamikor a nyár folyamán kezdhették el őt azzá alakítani, amit most itt látunk, és néhány héttel ezelőtt fejezték be. A halál alig egy napja érte utol.

Cardell hátán feláll a szőr, amikor belegondol abba, amit Winge mondott. Winge gondolataiba mélyedve körmével megkocogtatja a metszőfogát, majd hozzáteszi:

– És úgy hiszem, rég várt vendégként érkezett.

Megakad mozdulat közben, ahogy a helyére akarja hajtani a leplet, és tűnődve morzsolgatja a kelmét hüvelyk- és mutatóujja között.

– Hálás vagyok a segítségért, Jean Michael. Sajnos úgy fest, túlbecsülte a hulla kézügyességét, már ami a zsebtolvajlást illeti. Az erszénye ott lóg a helyén, a kabátja alatt. Tisztán láthatóan dudorodik a ruha alatt, és ha ez nem lenne elég, még ki is villant az imént, ahogy előrehajolt, kezében a lámpással. Ezzel azonban kétségkívül ön is tisztában van, minthogy a tegnap esti mámor nagy része már tovaszállt, nemde?

Cardell hátrahőköl, de menten meg is bánja, hogy mozdulatával elárulta magát. A szesz hatása már elszállt, és elönti a düh, ahogy Winge hidegvérű magatartására gondol a holttest mellett, szemben az övével, aki pedig annyiszor nézett szembe a halállal, amennyit a legádázabb ellenségének se kívánna. Hátraköp a válla fölött, mintha rontást hárítana el.

– A pokolba is, ocsmány egy alak maga, Cecil Winge! Nem csoda, hogy láthatóan jól érzi magát a holtak társaságában. Hadd feleljek hasonlóval az elmésségére: ön túl keveset eszik. A maga helyében több időt töltenék az asztal mellett, és kevesebbet az árnyékszéken.

Winge meg se rezzen a sértésre.

– Valami más volt, ami ma éjjel idehozta önt. Hogy mi volt az pontosan, ne firtassuk. Nem akarja bevégezni, amit elkezdett? Nem akarja, hogy ez az ember megszentelt földben nyugodjon? A rendőrkamara jóvoltából rendelkezem bizonyos forrásokkal. Hálás lennék a segítségért, és kész vagyok fizetni érte.

Winge elhallgat, és tágra nyílt szemmell Cardellt fürkészi. Valami megcsillan a szemében, ami korábban rejtve volt, és ami megrémíti és elbizonytalanítja Cardellt. Az érzi, ahogy úrrá lesz rajta a fáradtság, és tanácstalanul áll, mialatt Winge mondja tovább a magáét:

– Nem kell azonnal válaszolnia. Én most a rendőrkapitányságra megyek, hogy részt vegyek a reggeli tanácskozáson. De már most tudom, hogy mit fogok hallani. Az éjszakai őrszem megteszi a jelentését. Az esetet átadják a városi ügyésznek, aki már rég el van foglalva más, ennél egyszerűbb és ígéretesebb ügyekkel. Kötelességtudatból felszólítja a Mária-templom gyülekezetének rendőrfelügyelőit, hogy tudakozódjanak a negyed őrszemeinél, hogy helyi pletykák és híresztelések netán fényt tudnak-e deríteni az ügyre. Ehhez nem sok reményt fűzök. Ezt a nyomorult, megcsúfolt holttestet névtelen sírba fogják elhantolni a város költségén itt,

ennek a temetőnek az északi részén. Senki nem fogja megsiratni. A rendőrfőnök felkért, hogy tegyem meg, ami módomban áll. Félek, amit egyedül tehetek, nem lesz elegendő.

Ha Cardell egyszer elkedvetlenedik, ennél több kell, hogy meggyőzzék. Már hátat fordítva menni készül, tele zűrzavaros érzésekkel. Winge rekedt hangja elkíséri:

– Ha segíteni kíván nekem, Jean Michael Cardell, keressen fel ismét. Roseliusnál bérelek szobát a Spen grófok valamikori birtokán.

4.

A SLOTTSBACKEN LEGTETEJÉN álló rendőrkapitányság épületébe a hajnallal együtt megérkezik a rendetlenség és a káosz, a mai nap éppúgy, mint mindig. Winge kipislogja a csipát a szeméből, megpróbálja elfelejteni, hogy nem aludt az éjjel, és arra gondol, vajon van-e a ház valamelyik helyiségében egy kanna kávé, amiből neki is jut néhány csepp.

A lépcsőház tele jövő-menő alakokkal és ácsorgókkal, akik jobb híján itt várják ügyük jobbra fordulását. A rendőrkamara személyzete még mindig nem szokta meg az új helyiségeket és az új rendőrkapitányt. Még nem sikerült összepárosítani a szobákat azzal a tevékenységgel, amire a legalkalmasabbak lennének.

Alig egy éve települt át a rendőrség ide, az Indebetou-házba, és a rossz nyelvek szerint a Trädgårdsgatanról való átköltözés egyetlen oka, hogy az állam megpróbálta menteni a menthetőt, miután a volt tulajdonosnak sikerült audienciát kicsikarni a halálos ágyán fekvő Gusztáv királynál, ahonnan a felséges úr alig felismerhető aláírásával ellátott adásvételi szerződéssel távozott, mely huszonötezer birodalmi tallért ígért neki, cserébe egy régóta elhagyottan álló, huzatos és romos épületért. Amely nyáron túl meleg, télen túl hideg.

A ház furcsán asszimmetrikusan húzódik fel a domboldalra a Nagytemplom és az üres telek között, amelyen még ott éktelenkednek a frissen lebontott Labdaház maradványai.

A lépcső reggeli félhomályában jól ismert és ismeretlen arcok keverednek. Winge undorral fedezi fel Teuchler és Nystedt, a két rendőrségi pribék alakját, akik nagy üggyel-bajjal egy tépett ingű embert támogatnak maguk között. A férfi lila foltjai és felhasadt ajka arról tanúskodik, hogy épp az

imént vallotta be, amivel vádolták. Blom, a rendőrségi titkár furakszik át a tömegen, s miután ő is tanúja volt az előbbi jelenetnek, elkapva Winge pillantását színpadiasan az égnek emeli a szemét. Már több mint két évtizede, hogy az ilyesfajta kihallgatási módszereket eltörölték, de hiába, Teuchler és Nystedt még a régi korszak gyermekei.

Akik csak látásból vagy névről ismerik Wingét, lesütik a szemüket, amikor elhalad mellettük. Hátán érzi a tekintetüket, ahogy távolodik. A lépcsőn felfelé lépkedve látja, hogy továbbra sem vette a fáradságot senki, hogy leakassza az előző rendőrkapitány címerét a falról – újabb jele a káosznak, ami azóta uralja a rendőrhatóságot, mióta Gusztáv király megtért őseihez.

Csaknem két év eltelt már, mióta Anckarström lövése eldördült az álarcosbálon, de a rendőrkamarában mintha még mindig visszhangot vetne. A tizenhárom éves, kiskorú trónörökös feje fölött már azelőtt kitört a harc a hatalomért, mielőtt a király végül elvesztette hosszú tusáját a halállal. Az előző rendőrfőnök, Nils Henric Aschan Liljensparre, Gusztáv király bizalmasa, aki felépítette a rendőrséget egészen az alapoktól, és csaknem három évtizeden át vezette a munkáját, egyike volt azoknak a hatalmasságoknak, akik most elérkezettnek látták az időt, hogy magukhoz ragadják az irányítást: a király gyengeelméjű fivérét, Károly herceget, a trónörökös gyámját saját bábjukká tették.

Csakhogy Liljensparrénak a hataloméhség lett a veszte. Reuterholm báró elorozta a helyet, amelyet Liljensparre saját magának szánt, és míg a báró a herceg nevében kormányozza az országot, Liljensparrét a pomerániai külbirtokokra száműzték. Az év elején Reuterholm rendőrfőnökké nevezte ki Johan Gustaf Norlin főügyészt, amit a báró állítólag azóta már régen megbánt. Ahogy a legtöbb értelmes ember, Winge is pontosan tudja, miért: Norlin tisztességes ember.

A harmadik emelet folyosójára székeket helyeztek ki. Winge karjait keresztbe vetve csapkodja magát, hogy az elgémberedett ujjaiba visszatérjen a vér. A nedves, hideg levegőtől kapar a torka, aprókat lélegezve próbálja visszatartani a köhögést. Még egy negyedórát váratják a hézagos ablakoktól huzatos folyosón, mire végre kinyílik Norlin szobájának ajtaja, az előző látogató sietve távozik, őt pedig bevezetik a kapitányhoz.

Akárcsak a ház többi részében, Norlin szobájában is teljes a felfordulás. A pompás íróasztal alig látszik ki a tetejére tornyozott papírhalmok alól. Norlin az ablaknál áll. A párkányon egy tarka macska dorombol elégedetten, ahogy a kapitány a fejét simogatja. Norlin közel egykorú Wingével, de az elmúlt év álmatlan éjszakái nem múltak el nyomtalanul, harminc événél öregebbnek látszik. A hivatali kabát merev gallérja körül a bőre vörös és gyulladt, lépten-nyomon odanyúl megvakarni, hogy enyhítse a viszketést. Norlin a vendége felé fordul, és Winge tekintetét követve a macskáig, vállat von.

– Íme, a ház lakói közül az egyetlen, aki még őrzi józan ítélőképességét.

Szelíden lesöpri a macskát az ablakból, és háttal a párkánynak dőlve összefonja a karjait.

– Nos, megelégedésedre szolgált a halottszemle?

– Elhamarkodottan ítéltem, mikor arra utaltam, hogy az őr esetleg ittas lehetett. Teljesen természetes volt a reakciója. Ez valóban egy igen különös bűntett.

– A rátermettségeden kívül más okom is van rá, hogy téged kérjelek, hogy derítsd fel ezt az ügyet, Cecil. Hivatalosan nem vagy a rendőrkamara tagja, így titokban tudsz dolgozni. Reuterholm rajtam tartja a szemét, és kevés dolgot gyűlöl annyira, mint ha rajtakap, hogy igazi rendőri munkát végzek. A báró azt kívánja tőlem, hogy betartassam a cenzúrarendeleteit, ahelyett, hogy mindenféle jöttment számára biztonságossá tegyem a várost. Ezt nézd meg!

Norlin egy összehajtott levelet mutat fel, rajta feltört pecsét.

– Ez itt egy levél személyesen Gustaf Adolf Reuterholmtól, melyben a báró magyarázatot követel, hogy miért nem történt előrehaladás a vizsgálatban, amelyet annak a híresztelésnek a felderítésére rendelt el, miszerint ő megpróbálta megmérgezni a trónörököst. Ugyanezen pletyka szerint a báró hatalomméhsége impotenciájára és számtalan ferde hajlamára vezethető vissza. A báró szerint már éppen eleget várt arra, hogy a bűnösök elnyerjék méltó büntetésüket, úgyhogy haladéktalanul beszámolót követel tőlem az intézkedéseim és azok eredménye felől.

– No és, beszámolsz neki?

– Minthogy nem intéztem az ügyben semmit, legjobb, ha nem teszem. Ennek teljesen elment az esze. Reuterholm nem egyéb, mint egy zsarnok, se barátai, se családja, hogy észhez térítsék. Megpróbálja rávenni az Arvidsson

vénasszonyt, a jósnőt, hogy beszéljen a nevében a halottaival. Hiú, sértődékeny és ráadásul bosszúszomjas, amilyen Gusztáv király is volt az utolsó időben. A forradalomtól és az árulástól való rettegés olyan ragály, amely mindenkit megfertőz, akinek a hátsó fele túl közel kerül egy trónszékhez. Amint azt tudod, a megboldogult őfelsége megparancsolta volt az elődömnek, hogy toborozzon egy sereg informátort, akik majd jelentik a nép körében terjedő pletykákat és összeesküvéseket. A baj nem az volt, hogy a nép nem volt elégedetlen. A baj az volt, hogy Liljensparre besúgói rossz helyen keresgélték a rosszakarókat. Mialatt Gusztáv király rémálmaiban attól rettegett, hogy a francia forradalom eszméi utat találnak ide, a messzi északra, és minden erejével a kávéházi pletykákat hallgattatta le, a gyilkosa a saját udvaroncai között rejtőzködött. Annyira félt a csőcseléktől, amellyel sosem találkozott, hogy azt hitte, az orra előtt lévő nemesség veszélytelen.

Norlin széles mozdulattal az íróasztal felé mutat.

– Bár minden erőmmel fütyülök Lilljensparre pletykafészkeire, még mindig küldözgetik a jelentéseiket, az egyik összefüggéstelenebb, mint a másik. Egy bizonyos Odman amiatt nyavalyog, hogy egy Nilsson nevű alak egy strängnäsi estélyen elázva svédül énekelte a *Marseillaise*-t. Egy kétes nézetekkel szimpatizáló dragonyos állítólag dicsérő szavakkal illette egy Juhlin névre hallgató gyanús összeesküvő nyakkendőtűjét. Kullmer és Ågren hosszú nadrágot viseltek a misén, hogy ezzel kifejezzék támogatásukat Weinås és Falk iránt. Egy Carlén nevű alak meg Thorild egy írását őrzi a párnája alatt. Bla, bla, bla. És amíg ezzel foglalkozom, fontos dolgokra nem jut időm. De Liljensparre, a vén despota úgy véli, hogy ez a legfontosabb. Tudod, mi kamarán belül a gúnyneve? A segg. A középső nevéből. Aschan, A segg.

Winge rápillant a levélhalomra, felemel egyet, majd közömbös képpel visszateszi a helyére. Norlin leveszi a parókát a fejéről, odavágja a papírhegy tetejére, és megvakarja a fejét.

– A hírek szerint Reuterholm már az utódomat keresi.

– Tudod, ki lehet az?

– Hallottam, hogy Magnus Ullholmnál érdeklődtek. Őt nem kell neked bemutatnom.

– Mennyi időd van még?

– Nem tudom. De ha a báró elhatároz valamit, az hajlamos megvalósulni. Gondolom, mondanom sem kell, hogy Ullholm nem fogja engedni, hogy tovább folytasd a munkádat. Tehát szorít az idő, Cecil.

Winge kezét az orrnyergéhez emelve masszírozza duzzadt szemhéját. A fáradtságtól elmosódott, villogó fénypontok táncolnak a szeme előtt.

– Én vagyok az utolsó, akit figyelmeztetned kell, hogy szorít az idő.

Norlin egy üres székre mutatva hellyel kínálja Wingét, azután résnyire nyitja az ajtót, és kikiabál a folyosóra kávéért. A parancsot majd az hallja meg, aki a legközelebb van az ajtóhoz. A rendőrkapitány nehéz sóhajjal letelepszik Wingével szemben.

– Nos. Visszatérve a tóból kihalászott hulládhoz. Milyen reményeket fűzöl a tettes megtalálásához?

– Okom van azt hinni, hogy a holttest csupán néhány órával a megtalálása előtt került a vízbe. Tanúkat fogok keresni, akik a sötétség beállta után a környéken tartózkodtak.

– Ez úgy hangzik, mint egy különösen reménytelen eset. Ez minden?

– Van még valami. A halott meztelen volt, de félig be volt bugyolálva egy lepelbe, amilyennel még sosem találkoztam. A lepel anyaga túlságosan értékesnek tűnik ahhoz, hogy ilyen célra használják. Aki ért hozzá, talán többet tud erről mondani.

Norlin gondolataiba merülve bólogat magában.

– Kérlek, légy diszkrét, bármit is teszel, és ne csak Reuterholm miatt. Kint egyre nő az elégedetlenség. Aligha kell emlékeztetnem téged arra, amikor az év elején felbolydult csőcselék tolongott kint a Slottsbackenen, vérért kiáltva, csak mert egy nemesember véletlenül megkarcolt egy polgárt a kardjával. Minden erőszakos bűntett esetében a legnagyobb óvatossággal kell eljárnunk. Tedd meg nekem ezt a szívességet!

Egy cselédlány kopog az ajtón, és óntálcán kannát és csészéket hoz. Norlin kitölti az italt, és Winge mohón tapasztja halovány ajkait a csésze szélére, hogy végre felhörpölje az életadó nedűt. Míg a macska otthonosan felugrik a rendőrfőnök térdére, hogy elhelyezkedjen az ölében, Norlin aggodalmas tekintettel fürkészi társát.

– Már megbocsáss, hogy ezt mondom, Cecil, különösen, mert én is oka vagyok, de borzalmasan festesz.

5.

A KOCSMA A KÁRHOZAT NÉVRE HALLGAT. A falakat vastagon lepi a korom, de ha erősen nézi az ember, látni, mit ábrázol a falfestmény. A haláltáncot. Parasztok és polgárok, nemesek és papok kart karba öltve járják a táncot egy koromfekete hegedűn játszó csontváz körül. Sokan tartanak a festménytől, ezért kevés a vendég egészen a kései órákig, amikor a részegeket már nem érdekli a dekoráció. Gedda, a kocsmáros minden rábeszélésnek ellenáll, mikor arra próbálják rávenni, hogy meszeltesse le a falat.

– Maga Hoffbro festette – fújtat dühösen ilyenkor –, ez egy remekmű.

Cardell gyűlöli a festményt, különösen mert megállapodott Geddával, hogy többé-kevésbé józan marad. A kocsmáros Cardell izmait veszi bérbe, a rendzavarókat kell kiebrudalnia heti néhány shillingért és a kihajításonként járó jutalékért. A városi őrségtől kapott béréből nem lehet megélni, jól jön a kiegészítő jövedelem. A helyén, a lépcső melletti padon ülve már ezredszerre érzi, ahogy a csontváz üres szemgödrével az ő tekintetét keresi. Megrázkódik, és teletömi a száját tubákkal.

Érzi, hogy ez az éjjel semmi jót nem ígér, és az előérzet nem alaptalan. Már naplemente óta rossz hangulat üli meg a helyiséget. Régi ivócimborák összekapnak a pálinkáskupicák meg a boroskupák felett, a tömegben a lökdösődések dühödt szóváltásokká fajulnak. Időről időre közbe kell lépnie, megpróbál először szép szóval a lelkére beszélni olyanoknak, akik már rég se nem látnak, se nem hallanak, mielőtt nyakon fogja, és kihajítja őket az utcára, hogy a lábuk sem éri a földet.

Egy matrózokból álló társaság nyomakodik be az ajtón, kart karba öltve mind egyszerre akarnak bejutni, míg a leggyengébbeknél elszakad a lánc, a többiek pedig gúnyosan röhögnek. Teli torokból ordítanak egy trágár nótát.

A refrén zagyva sorai között Cardell mintha letiport ártatlanság feletti hencegést venne ki, és most már egészen bizonyos benne, hogy az estének rossz vége lesz.

Zabolátlan, részeg ifjú emberek csapatban, véd- és dacszövetségben. Jól ismeri ezt a fajtát. Valaha ő is egy volt közülük. Egyszerre szereti és gyűlöli őket. Helyéről, az ajtó mellől úgy méregeti őket, mint a farkas egy csapat nyulat, tudja, hogy csak idő kérdése, és elkapja őket.

Nem kell sokáig várnia. Egy kövérkés vendég elbotlik a saját cipőcsatjában, és a kupája tartalmát végigönti az egyik matróz hátán. Pár pillanat, és a bűnös egy asztal tetején találja magát, arra kényszerítik, hogy táncoljon, miközben az asztalt előre-hátra döntögetik, közben a vaskos bútordarab panaszosan nyikorog. Az egyik kést ránt, és a szerencsétlen ember lábujjait kergeti a hegyével.

Cardell elkapja Gedda pillantását a helyiség másik végéből. Italukat kiloccsantó vagy vérző vendégek nem érdeklik a kocsmárost túlságosan, de a berendezés pénzbe kerül. Cardell gondolkodás nélkül nyúl át az ép kezével, hogy szorosra húzza a bőrszíjakat, amik a faragott bal kezét tartják.

A háború megtanította arra, hogy harcban nincs becsület. Mégis eljátssza az előre megjósolható, és teljesen értelmetlen rituálét. Már a kisujjából kirázza. Keze az egyik matróz vállára helyezve, mímeli, hogy a lelkére beszél a zsivajban. Megnyugtatóan felemeli a kezét. Valamelyikük közvetlenül a fülébe üvölti, hogy menjen a pokolba. Köpés találja telibe az arcát. Szívverése a fülében dübörög, a világ körülötte vörösbe borul. Mégis uralkodik magán. Vállát megadóan leejti, tűri a győzedelmes vigyort.

Az első ütésnél nem értik, mi történik. Cardell bal keze derékmagasságból érkezik, és mivel a faujjakat úgy faragták, mintha nyitva lenne a tenyere, szinte úgy fest, mintha simogatná az arcát a hozzá legközelebb állónak. Fogak repülnek a levegőben vörös csóvákként. Cardell lépésenként halad előre, érzi, ahogy csapásai alatt alkar reped, orrcsont törik, mellkas horpad, kivert szemgolyó repül. Minden ütés égő robbanás a karja csonkjában, de a fájdalom csak újabb muníciót ad a dühének.

Fejvesztve menekülnek. A legutolsó sírva mászik négykézláb a küszöb felé, amin csizmájának egy jól irányzott rúgásával Cardell átsegíti. Mikor

visszafordul, a kis ember még mindig fent áll az asztalon, és képén fülig érő vigyorral tapsol.

Hálája nem ismer határokat. Mindenképpen meg akarja ünnepelni megmentőjét egy kancsó rajnai borral és illő pohárköszöntőkkel. Cardell úgy ítéli meg, az iménti csata elegendő, hogy a mai estére kapuzárásig biztosítsa a nyugodt légkört a Kárhozatban. A padlón sötét foltokból álló mintázat virít, mind az ő irányába mutat. Nem vesz tudomást Gedda szemrehányó pillantásáról, iszik, nagy kortyokban és sokáig. A balhé azon kevés dolgok egyike, ami mindig feldobja. Régebben maga kereste a bajt, és minden egyes győztes csetepaté erősítette benne a vigasztaló illúziót, hogy még ura az életének. Az évek múlásával csökkent a hatás. Fáj a karja. Öregnek érzi magát, túl öregnek az effajta élethez. A borban talál vigaszt. A kis ember Isak Reinhold Blomként mutatkozik be.

– Poéta volnék. Szolgálatára.

Cardell felvonja a szemöldökét, míg a költő megköszörüli a torkát:

– „Bajnok! Ámulj, minő bátorság s hős erény, midőn vérben tapodsz fivérid tetemén!”

– Nos, nem éppen a rokonságom baját láttam el az imént, így keresi a kenyerét?

Blom elfintorodik, miközben egy gyertyacsonkról meggyújtja tajtékpipáját.

– A költő átka! Mindenki a kritikusom! De kérdésére a válaszom: nem, mostanság hétköznap az Indebetou-házban ülök a Slottsbackenen. A rendőrkamaránál vagyok titkár január óta.

Cardellnek mindeddig egyszer sem jutott eszébe Winge és a búcsúzóul mondott szavai.

– Ismer egy bizonyos Winge nevű urat, Cecil Wingét?

Blom tűnődve néz Cardellre, szájából füstkarikát ereget.

– Ha egyszer találkozott vele az ember, nehéz elfelejteni.

– Ki ez az ember? Mit tud róla?

– Akkortájt kezdett a rendőrség háza táján sündörögni, mikor Norlint kinevezték rendőrfőnöknek az év elején. Van valami megállapodásuk. Winge szabad kezet kapott, hogy tegyen, amit akar, persze az észszerűség határain belül. Bizonyos bűncselekmények érdeklik, mások nem.

Cardell elgondolkodva bólint. Blom végigszívja a pipát, az alján serceg az olaj, mielőtt válaszol.

– Winge és én véletlenül éppen egy időben tanultunk jogot Uppsalában, bár én néhány esztendővel idősebb vagyok, és soha nem jártunk ugyanabba a társaságba. Ki sem látszott az orra Rousseau műveiből. Winge egy lángelme volt, amilyet Rudbeck óta nem láttak az egyetemen, olyan emlékezőtehetséggel, hogy szóról szóra vissza tudott idézni bármit, amit valaha olvasott, mintha előtte lenne a könyv. Talán éppen itt volt a baj. Egyes embereknek a sok olvasmány bogarat ültet a fülébe. Joggyakornoki pályafutása alatt sokaknak kényelmetlenné vált, mert megáltalkodottan ragaszkodott hozzá, hogy a vádlottakat is hallgassák meg, amit mások a lehető legnagyobb mértékben elhanyagolnak. Minden ügye hosszúra nyúlt, mint a rétestészta. Bár mindenki biztos lehetett benne, hogy akinek a dolgát Winge vizsgálta ki, annak bűnössége minden kétséget kizáróan bebizonyíttatott, mégsem becsülték meg. A törvényszékek bíráit a legtöbbször csupán az érdekli, hogy a lehető leggyorsabban igazságot szolgáltassanak, már amennyire az igazság egyáltalán érdekes, de mivel Winge kristálytiszta logikával érvelve meg tudta védeni az indokait, nem tudták leállítani, a gúny és mocskolódás pedig egyszerűen lepergett róla. Mióta összeállt Norlinnal, legendák keringenek róla, hogy mi mindent végzett a rendőrség szolgálatában az elmúlt egy év során. Mások hibát hibára halmoznak, gondatlanok, ha nem figyelmetlenek, akkor meg lusták, de Winge aztán soha.

Blom a pipaszárral élénken hadonászva kíséri a mondandóját. Amikor egy hosszabb szünetet tart, hogy megszívja a pipát, észreveszi, hogy kialudt. Vállat von, majd lerakja.

– Ha mindenáron rosszat kell mondanom róla, hát annyit, hogy soha nem volt túlságosan karizmatikus.

– Ezt én is észrevettem.

– A múlt évben láttam a feleségét az operában. Amikor mondták a nevét, biztos voltam benne, hogy rosszul hallottam. Csodálatos asszony, Cardell, gyönyörű szép, de nem csak szép, sugárzó, gyengéd, okos és sziporkázóan szellemes! No, ezek a jelzők éppen nem jutnának az ember eszébe, ha az urát kellene leírni! Minden ujjára tucatnyi kérő akadhatott. Fel nem foghatom, miért Wingét választotta. Micsoda iróniája a sorsnak, hogy épp a férje hagyta el őt, és nem pedig – ahogy sejteni lehetett volna – fordítva…

Blom elhallgat, mintha jókedve a pipafüsttel együtt elillant volna. A hirtelen beálló csendet betölti a kocsmai zsongás. A sarokban egy koldus

toldozott-foltozott köpönyegben, az asztalra maga elé helyezett kolduló tálkával borongós háromnegyedes dallamot játszik fafurulyáján. Blom hozzálát, hogy kikaparja a pipából a maradék dohányt.

– Ja, hát igen, Cardell, lehet, ezzel kellett volna kezdenem, de a bor összezavarta a fejem. Cecil Winge halálos beteg. Tüdőbajos. Sosem volt nagydarab ember, de a kórság még jobban lesoványította. Sápatag a képe, de ezt nem számítva ügyesen rejtegeti az állapotát, ritkán köhög nyilvánosan, akkor is diszkréten egy magával hordott zsebkendőbe, sötét színűbe, hogy ne árulják el a vérfoltok. A pletyka szerint azért hagyta el a feleségét, hogy megkímélje őt lassú haldoklásának látványától. Hozzáértő doktorok a Serafim kórházban már egy hónappal ezelőttre megjósolták a végét. Most már minden napja ajándék. Nem mintha nem tisztelnék Wingét a Slottsbackenen, de az emberek már elnevezték a Rendőrség Kísértetének.

Később, amikor Blom már rég kitámolygott bizonytalan lábain a stockholmi éjszakába, Cardell egyre jobban becsípett, és ahogy fogytak a vendégek, az asztalként szolgáló felfordított hordókon álló faggyúgyertyákat egymás után kioltották, a kocsmáros Cardell vállára teszi a kezét:

– Azért fogadtalak fel, hogy rendet tarts, nem azért, hogy vérfürdőt rendezz. Elijeszted a kuncsaftjaimat, Mickel, nem tudok neked tovább fizetni.

Az éjszaka közepén, kevéssel azután, hogy elkiáltották az éjfélt, Mickel Cardell heves szívdobogással, fuldokolva riad fel. Égető fájdalmat érez a karjában, amelynek hiányát az érzékei megtagadják. Az elmúlt két napban ez már a második alkalom, hogy sem az ital, sem a csetepaté nem hozott számára enyhülést.

6.

SENKI NEM MONDJA KI, hogy tüdőbaj, csak mikor már a napnál is világosabb, hogy olyannyira előrehaladott a betegség, hogy javulás nem várható. Amikor már oda minden remény, és elkerülhetetlennek látszik a vég, akkor végre nevén nevezik a bajt.

Tavaly tavasszal kezdődött, egy enyhe köhögéssel, amely hétről hétre makacsul megmaradt. Gyermekként is gyakran köhögött, de nem sokat törődtek vele. Aztán jött a láz, éjjeli rohamokban, az izzadás, ami után reggel csuromvizes lepedőbe gabalyodva ébredt. Nyárra már zsebkendőbe kellett rejtenie a köhögést, hogy ne keltsen feltűnést, és egy júniusi napon egyszer csak vörös foltok pettyezték a pamutkendő hímzett mintáját. Gyakran kifulladt, az oldala szúrt, mintha kimerülésig futott volna. A mellkasában mintha óriási súly telepedett volna meg, ami a tüdejére nehezedve elfojtja a lélegzetét.

Az orvos megtapintotta a nyakán a duzzadt nyirokcsomókat, és csak annyit mondott: görvélykór. Orrfacsaró szagú kotyvalékot rendelt szilfakéregből, festőgyökérből, szegfűből, páfrányból és csillagánizsból főzve. Fél üveggel naponta. Mikor az orvosság sem hozott enyhülést, a doktor elgondolkodva megtörölgette az okuláréját, és lecsapolást javasolt, hogy a testéből kihajtsák a káros nedveket. Hamuzsírral lyukat égetett a mellkasa bal oldalán, nem nagyobbat, mint a kisujja körme. A lyuk közepébe egy borsószemet helyezett, hogy megakadályozza, hogy a seb összeforrjon. Néhány nap elteltével bőségesen folyt a genny, és az orvos rohamos javulást ígért. A javulás nem jött. A sajgó seb ébren tartotta éjszaka. Hol izzadt, hol rázta a hideg. A felesége mindig mellette volt, kendővel borogatta a homlokát, törülközővel szárogatta egyre soványabb testét, altatót énekelt neki, hogy egy-egy áldott pillanatra elszunnyadhasson.

Múlt az év, és egymást érték a gyógykúrák. Üldögélt ecettel és krétaporral megtöltött fazék fölött görnyedve, ivott szűretlen tehéntejet, és szívott jó kis friss istállólevegőt. Reggelente kimerülten ébredt, kihűlt, nyirkos testtel, és a világon semmi sem tudta felmelegíteni. Erei elkékültek és megduzzadtak, szemei vérеresek, köröttük sötét karikákkal, a csípőjében makacs, nem múló fájdalom. Amikor rájött a köhögés, nem bírta abbahagyni, és a leghevesebb rohamokkal halott tüdőszövet jött föl a torkán. A felköhögött váladék bűzlött. Amikor eret vágtak rajta, azt találták, hogy a vérére gyorsan kékes kéreg alvad, biztos jeleként annak, hogy szétterjedt a kór. Nem tudott többé férje lenni a hitvesének, nem tudta vele megosztani az ágyát, mikor éjjel rájött a köhögés és a hidegrázás, és úgy kínozta a lidércnyomás, hogy azt hitte, szétpattan a mellkasa.

Egy hónapja, hogy Winge végleg elhagyta az orvostudomány jobbító tanácsait. Minden erőfeszítés, amivel a kínjait akarták enyhíteni, csak rontott az állapotán. Amit tenni tud, hogy önfegyelme utolsó morzsáit összekaparva próbálja figyelmen kívül hagyni a torkában az első kaparásokat, és úgy tűnt, hogy a figyelem elterelése segít. Az összpontosítás kiüríti fejéből a gondolatokat, a teste ellazul.

Éjjelente Roseliusnál bérelt magányos kamrájában ül a meggyújtott gyertya világánál, és szétszereli a zsebóráját. Szétteríti maga előtt az asztalon az alkatrészeket, precízen sorokba rendezve. Azután újra összerakja őket. Összeilleszti a fogaskerekeket, egyiket a másik után rácsúsztatja a tengelyre, és egymásba akasztja őket. Az apró csavarokat a menetbe illeszti, majd meghúzza. Egy rakás önmagában értéktelen alkatrész egy óraművé alakul, amely újra működik.

Winge iránytűje a halál felé vezető úton ugyanaz, mint ami egész életében mutatta az utat – az értelem. Meggyőzi magát, hogy minden ember meghal, tehát minden ember haldoklik. Ez segít. De amikor jön az éjszakai hidegrázás, és zabolátlanul vágtatnak a gondolatai, akkor a saját halálának gondolata kínozza, nem a halál általános elmélete. A tüdőbaj minden apró részlete. Vajon átterjed majd a betegség a csontjaira és ízületeire, mint sokaknál, akik ebben a kórban szenvednek? Vajon álmában ragadja el majd a halál, vagy görcsös fulladásrohammal? Milyen kínok között? Amikor semmi más nem segít, azzal biztatja magát, hogy lényének legnagyobb része már amúgy is meghalt, mikor utoljára látta a feleségét. Sajnos ez is

sovány vigasz, ha egyszer az a rész, ami még megvan, az érez a legkönnyebben fájdalmat.

Itt az este, Winge kimenőhöz öltözik. A szobában lógó tükör olyan keskeny, hogy egészen a szemközti falig kell hátrálnia, hogy legalább fél alakban lássa magát. A rajta lévő öltözeten kívül nincs több ruhája. Az inget és a hosszú harisnyákat rendszeresen mosatja a cselédekkel egy előre kigondolt rend szerint, a többihez elég egy kefe. A szövetek kezdenek kikopni, és már sem a kabátja, sem a mellénye nem à la mode, de a célnak megfelelnek. Azok a ruhadarabjai, amelyeket megtartott, ugyanazok, mint amiket a törvényszéki szolgálatban viselt, ezekkel soha nem a hiúság volt a célja, hanem a rendeltetésszerűség, hogy öltözete a szemlélőben a kevéssé fontos dolgok iránti személytelen közömbösség érzetét keltse.

Nyaka köré tekeri és megköti a nyakkendőt, belebújik a kabátba, és a sarokból előveszi a sétabotját, amelyet régebben csak a látszat kedvéért hordott magával, de mostanában egyre gyakrabban rá van utalva, amikor kifullad. Óvatosan lépked lefelé a lépcsőn, nehogy a ház többi lakója észrevegye.

A tenger felé lejtő úton a szája elé szorít egy zsebkendőt a nedves és hideg levegő ellen. Lejjebb, a dokkoknál hamar talál embert, aki néhány garasért csónakon beevez vele a belső városba, a hidak közé. Messziről a Strömmen morajlása hallatszik, de itt kijjebb nyugodt a víz, csak az evezőcsapások és az evezőtartó villák panaszos nyikorgása törik meg a csendet.

Átsiklanak a Skeppsholmen hídjának faíve alatt, és a válla fölött hátrapillantgatva az evezős megtalálja az utat a Skeppsbron mellett horgonyzó hajók labirintusán át. A combvastagságú horgonykötelek meg-megfeszülnek és ellazulnak körülöttük. A kátrány mindent elnyomni igyekvő bűzéhez arrak, fahéj, kávé és dohány bársonyos illata keveredik.

Félórás utazás után Winge a felé nyújtott kéz segítségét elfogadva kilép a csónakból a Räntmästare lépcső aljára. Innen már csak egy köpésnyire van a Baggensgatan, ahová igyekszik.

A szűk kis sikátor lármás, mint mindig. Egymást érik a bordélyházak, és a részegség különböző stádiumaiban támolygó kuncsaftok igyekeznek be és ki az egymás mellé, alá, fölé zsúfolt házakból. A homlokzatok között

Vénuszt éltető dévaj nóták visszhangzanak, fűszerezve már végbevitt vagy épp küszöbön álló férfiúi tettek dicséretével. Mások jóval diszkrétebbek. Sok nős ember Wingéhez hasonlóan az arca elé zsebkendőt tartva siet tova.

Rátalál az ajtóra, és belép a házba. Az asszony, aki a megboldogult Ahlström kapitány után örökölte a műintézményt, kiismerhetetlen arccal, kimért biccentéssel üdvözli, mással nem árulja el, hogy ismeri.

– Most szabad?

Az asszonyság a fejét rázza. Winge sétabotját a nehézkesen egy székre roskad.

– Akkor várok. És tiszta ágyneműt, kitakarított szobát akarok.

A nő kifürkészhetetlen tekintettel elvonul. Mások jönnek-mennek, de Winge ügyet sem vet rájuk. Csaknem egy óra eltelik, mire az asszonyság végre visszajön, és int neki, hogy kövesse, fel a lépcsőn. Az ajtót már maga is megtalálja, bekopog, és belép a szobába.

A lány, akit csak Finn Virágszálnak becéznek, az ágy szélén ülve várja, lábait csábosan keresztbe vetve. Nem volt egyszerű rátalálnia. Olyat keresett, aki nagyjából olyan korú, mint ő, és három évtized bizony keveseknek adatik meg, akik ezt a mesterséget űzik. Ez a lány viszont mégis valahogyan romlatlan maradt ebben a zárt világban, amelynek lakói mindkét végén égetik a gyertyát. A felismerés megkönnyebbülése tükröződik a lány arcán, amikor tekintetük találkozik, testtartása rögtön megváltozik. Vállait leejti, gerince, amit hátrafeszített, hogy előtárja bájait, ellazul.

– Ja, maga az? Mondhatta volna a vénasszony.

Bájos finn akcentussal ejti a szavakat. Winge válaszul bólint, és körbepillantva ellenőrzi, hogy kívánalmai szerint rendben van-e a szoba. Odanyújtja a nőnek a selyemerszényt, amit magával hozott, benne a summa, amiben megállapodtak. A nő int, hogy tegye le az éjjeliszekrényre.

– Egész éjjel marad, szokás szerint?

– Igen, Johanna. Remélem, elég lesz a pénz.

A nő felkacag.

– Még ha nem is lenne, maga kaphat árengedményt mint a legjobb ügyfelem. Jól fizet és keveset kér, épp fordítva, mint a többiek. Vagy ezúttal van valami különleges óhaja?

Winge a fejét rázza.

– Nem, nincs. Csak a szokásos.

Lekanyarítja magáról a köpönyegét, és meglazítja a nyakkendőt. Mellényzsebéből előhúzza a kis üvegcsét, és óvatosan odanyújtja a nőnek. Az kihúzza a dugót, és az üveg tartalmából pár cseppnyit a nyakára és mellére fröcsköl. A férfi egy szék támlájára akasztja ingét és nadrágját, miközben a nő is leveszi azt a kevés ruhadarabot, amit visel, és bebújnak a takaró alá.

A férfi háttal fekszik a nőnek, aki átkarolja oldalról, ahogy mutatta neki. Minden egyes bordáját érzi az ujjai alatt, a lélegzetvétele alig érzékelhető. A lány a feleségére hasonlít, ugyanaz a dús, hosszú haj, ugyanolyan színű szemek, most már az illatuk is ugyanolyan, s ugyanolyan a karja melege, amivel átöleli.

A lány elfújja a gyertyát az ágy mellett, érzi a férfi gyenge pulzusát, ahogy ellazul a lélegzése, amikor elnyomja az álom. A férfi többször fölriad éjszaka, félálomban érzi, ahogy a lány simogatja a homlokát, ahogy mutatta, megnyugtatóan duruzsolja a fülébe a szavakat, amelyekre tanította.

***

Winge pirkadatkor ébred, és szokás szerint nem tudja eldönteni, vajon enyhíti vagy növeli-e szenvedéseit ez a pár pillanat álom és ébrenlét határán, amikor még álmaiban bolyongó tudata újraélheti, ami egykor az övé volt. Felkel az ágyból és felöltözik. Johanna még fekszik, csak arra riad fel, ahogy Winge elfordítja a kulcsot a zárban, hogy kinyissa az ajtót.

– Ez volt az utolsó alkalom.

A lány kinyújtózik, és megdörgöli a szemét.

– Megunta a kis játékunkat?

– Nem, dehogy. Egyáltalán nem. Csakhogy eddig tartott a pénzem.

A nő felemás mosollyal az ajkán vállat von. Winge vállára veszi a kabátját, és megállapítja, hogy a könyökénél már annyira elvékonyodott az anyag, hogy szinte átlátni rajta. A kabáttal együtt most már minden ruhadarabja rajta van, ami az élete végéig kelleni fog.

7.

AHOGY CARDELL A SZÜRKÉSEN SZITÁLÓ ESŐBEN keresztülbaktat a Nybro hídon, hallja amint a Szent Hedvig- és a Szent Jakab-templomok harangjai elütik a délután két órát. A halászhajók árbócai haloványan derengenek a ködben, túl a hajójavító műhelyek során és a Várhegyen, ahol a nyolcszögű erődítmény csúcsán szomorúan csüng a vizesen csöpögő, háromfarkú svéd zászló. A híd alatt hullámzik a Macska-tó, amelynek vize, a tengeri összeköttetésnek köszönhetően, egy hajszálnyival kevésbé undorító, mint a Kamaráé. Partjai mentén sűrű ingoványt alkotva ringanak a hulladékhegyek és a latrinákból kifolyó ürülék, melyet a Norrmalmról érkező patak még utánpótlással is ellát. Hiába a víz sárgásbarna színe, egy csoport mosónő áll a hídon, mindegyikük mellett egy-egy halom szennyes ruha. Előbb bemártják a ruhát a latyakba, majd kipréselik belőle a piszkos vizet a sulykolóikkal. Emerre fekszik a Packartorget is.

Csak a házfalhoz szorítva magát tud átfurakodni egy utcán ülő koldus mellett, aki nyomorék kezeit maga elé tartva próbál az elhaladókból együttérzést kicsikarni. A halpiacnál állnak a kínzóeszközök, a szamár, egy éles gerincű, magas pad, amin keresztben egy zokogó alak ül, két lábát rákötözött súlyok húzzák lefelé – ruhájából ítélve bérkocsis lehet, aki a fuvardíjjal próbált ügyeskedni. A pellengérhez kötözve egy félmeztelen férfi áll, ahogy üvölt, orra vére a szájába folyik.

A híd túloldalán Cardell megindul a nyomornegyeden át. A düledező viskókban egymás hegyén-hátán laknak a családok. Az itt lakóknak mindenkinél több okuk van rettegni a közelgő téltől: amikor a szegényházak minden talpalatnyi szabad helyét ellepték már a vacogó nincstelenek, a kint rekedtek keményre fagyott holttestei a temetők mellett egymásra tornyozva várják, hogy felengedjen a fagyott talaj.

Továbbhalad a Riddargatanon a Terra Nova mellett fekvő hajógyárig, ahol a földdel és törmelékkel feltöltött parton majd kikötőket és műhelyeket fognak kialakítani, és elfordul az öböltől a szárazföld felé. Itt már szellősebben állnak a házak. Ez a város széle, ahonnan a sós tengeri fuvallat könnyedén kisöpri a belváros bűzét. Már csak végigmegy az utcán felfele, és megpillantja a Spen grófok birtokának épületeit egy hársfaliget köré csoportosítva. A házak közti udvaron egy rézflaskát cipelő öreg cselédbe botlik, akinek előadja jövetele célját.

– Winge úr szobája az új kőházban van, az emeleten. Fáradjon a konyhába, míg jelentem neki, hogy itt van. A melegben megszárítkozhat.

A cseléd elindul felfelé a lépcsőn, hogy jelentse a látogatót. A tornácon álló kút mögött, a kemencében kenyér sül. Inasok és cselédek sürgölődnek fel s alá, Cardell útban van, akárhogy igyekszik meghúzni magát. Egykettőre a kezébe nyomnak egy kupa házi sört. A felkínált frissen sült zsemlére csak a fejét rázza, nincs másik keze, amivel megfoghatná. Az öreg cseléd hamar visszatér, és int neki, hogy induljon fel a lépcsőn. Nem szükséges megmutatnia, hogy melyik Winge szobája, a köhögés már a kerítéstől hallatszott.

Cecil Winge szobája siralmas hely. A falak mentén bútorok, ezeket biztosan a szobával együtt bérli. Személyes holmit keveset látni. Könyvek oszlopokba tornyozva, egy utazótáska. Az ablak előtt, hogy a kevés fényt elfogja, egy egyszerű szekreter áll, a lapján szétterítve egy félig szétszerelt óraszerkezet darabjai. A lenti kemence melege felszivárog a deszkapadló résein, amikor a cserépkályha nincs begyújtva, ez az egyetlen fűtés a szobában.

Bárkit, aki nem élt át az övéhez hasonló kalandokat, megtévesztene a szobát betöltő vasas szag, de nem Cardellt, ő nagyon is jól ismeri. A vér szaga ez, az ágy alatt észreveszi a hirtelen bedugott éjjeliedényt, peremén vöröslő foltokkal. Zavartan kapja el a tekintetét, amilyen gyorsan csak tudja.

Winge az ágy szélén ül, sápadt és nyugodt. Nyomát sem látni rajta az iménti köhögésrohamnak. Míg Cardell a szavakat keresi, amelyeket az előző nap óta próbál magában megfogalmazni, Winge megszólal:

– Beszéltél valakivel, aki elmondta, mi bajom. Megbántad, amit utoljára mondtál, bár nem akartál megsérteni.

Cardell megkönnyebbülten bólint.

– Nem érdekes, Jean Michael. Fő, hogy itt vagy. Megkérdezhetem, mi vett rá, hogy meggondold magad?

– Említetted a pénzt, és istenuccse, szükségem lenne rá.

– Nem ajánlottam volna neked pénzt, ha nem sejteném, hogy más oka is van az érdeklődésednek. Amikor megmártóztál a Kamarában, és kihalásztad Károly Jánost, még nem volt szó pénzről.

– A háborúban… volt egy barátom, akivel mindig összetartottunk. Százszor is megmentette az életemet, és én is az övét. Amikor a balszerencse ért, ő is beesett a vízbe, akárcsak én. Egy gerenda fejen találta, én tartottam a felszínen, ameddig bírtam. Róla álmodtam tegnapelőtt, mint már annyiszor, és amikor begyalogoltam a Kamara vizébe félig még részegen, azt hittem, hirtelen újra ott vagyok vele a hullámok között. Csak éppen most nem ragadta ki őt elgémberedő kezemből egy hullám, erősen tartottam, és mindkettőnket kijuttattam a partra. Hiába józanodtam ki azóta, az érzés csak nem akar elmúlni.

– Köszönöm a bizalmadat, Jean Michael. Nem kíváncsiságból kérdem. Az ajánlatom a pénzről még mindig fennáll, de most már tudom, hogy nem fogsz átállni a többet ígérő oldalára. És amúgy miből élsz? Állásod van a városi őrségnél, de úgy fest, nem dolgozol.

Cardell megborzong, ahogy a kollégáira gondol az erkölcsrendészetnél, a kéjelgő, erkölcstelen alakokra, akik legszívesebben természetben hagyják magukat megvesztegetni.

– Nem. Az állásom csupán könyöradomány egy nyomorék számára, aki megrokkant a birodalom szolgálatában. A háborúból visszatérők közt még a szerencsésekhez számíthatom magam. A többiek koldulnak, az utcasarkon vagy dohánybódékban árulják magukat. Az állást az erkölcsrendészeknél a jó kapcsolataimnak köszönhetem, de vigyen el az ördög, ha nyomorult csavargókat meg kurvákat fogok a dologházba juttatni. Ők ugyanolyan kevéssé választották a sorsukat, mint én.

Egyre jobban sötétedik. Winge egy gyújtópálcával meggyújtja az íróasztalon álló gyertyát. A láng megtáncoltatja mögöttük a szoba árnyait. Winge visszatelepszik az ágyra, és keresztbe rakja a lábát.

– Van még néhány dolog, amit tudnod kell. Norlin rendőrkapitány úrral van egy megállapodásom, annak szellemében cselekszem. Ő hatalmazott

fel, hogy keressük meg Károly János gyilkosát. Norlin szolgálata a végéhez közeledik, előttem már megnevezte a legvalószínűbb utódját. Magnus Ullholm lesz az. Néhány évvel ezelőtt Ullholm volt az egyház lelkészözvegyeket támogató kasszájának a kezelője. Egy ellenőrzéskor óriási hiányra derült fény, és a gyanú természetesen Ullholmra terelődött. Akkoriban én a törvényszéken dolgoztam, részt vettem az ellene folyó eljárásban. Egyetlen percig sem kételkedtem a bűnösségében, különösen, miután Norvégiába szökött, ezzel ellehetetlenítve a pert. Most Reuterholm báró a kegyeibe fogadta, ő aztán tudja, hogyan fordítsa a saját hasznára, hogy ez az ember semmit nem akar jobban, mint mások kárára megszedni magát. Ullholm nem az az ember, aki elfelejt egy régi sérelmet. Ahogy rájön majd, hogy mi a szándékunk Norlinnal, azonnal megszünteti a megállapodásunkat, és mindent meg fog tenni, hogy megakadályozza a nyomozást.

Winge feltápászkodik, és vézna kezeit a derekánál összekulcsolva fel s alá járkál a szobában.

– A másik dolog az, hogy ez egy nagyon különös bűntett. Az elkövetője nem közönséges ember. Miféle háttérre van szükség ahhoz, hogy egy embert hónapokig fogva tartsanak, megcsonkítsanak, anélkül, hogy ez kiderülne? Gondold el, micsoda akaraterő szükségeltetik! Micsoda céltudatosság! Ki tudja, mi mászik elő a sötétből, ha ezt a dolgot megbolygatjuk. Minden egyes tallérra, amit ezen az ügyön keresel, juthat egy ellenség, akár mindkét oldalról. Azért említem ezt, mert te jóval nagyobb kockázatot vállalsz, mint én. – Winge az ablak felé fordul, ahol az üveget csapdosó esőhöz már nagy, nedves hópelyhek keverednek. – Nem élem túl ezt a telet. Én már hamarosan minden okon és okozaton túl leszek. Amit ez az ügy felbolydít, azzal már egyedül kell szembenézned.

Cardell lesüti a szemét. Még alig ismeri Wingét, de már arra gondol, vajon a próbálkozása, hogy begyógyítsa a Johan Hjelm elvesztése okozta sebet, nem egy újabbat szakít-e fel helyette. De mégis könnyű a döntés. Akkorát csap tenyerével a szekreter lapjára, hogy az óramű alkatrészei táncba kezdenek.

– Akkor lássunk munkához, amíg van időnk, nehogy ilyen olcsón megúszd ügyünk mocskos folyományait!

A göröngyös ablaktáblákon visszatükröződik Winge arca, és Cardell nem biztos benne, hogy nem egy mosolyt lát-e rajta, most először.

8.

A LOBOGÓHOZ CÍMZETT PINCÉBEN, a Ladugårdsviken partján a hangulat épp a tetőfokára hág. Két kontár zenész, az egyik az ölében lanttal, a másik az álla alá szorított hegedűvel, bár mindketten külön alamizsnáért akartak játszani, összefogtak a versenyzés helyett. Csak úgy özönlik a nép, hogy hallgassa őket. Már egészen kint, a lépcsőn is állnak. Nyers hideg van odakint, még ha a szállingózó hó rögtön el is olvad, ahogy leesik. A tenger felől felszáll az esti köd, és kapaszkodik egyre feljebb a dombok lejtőin. Winge és Cardell a kályha melletti asztalnál vacsoráznak, így nem éri őket az ajtóból a huzat.

Cardellnek csillapíthatatlan az étvágya, Winge azonban alig kér valamit. A konyhából egyre csak hordják az étkeket, halgombócot csukából, egy fazék vajban sült sárgarépát, fürt kolbászt, főtt tőkehalat és sült heringet, tálban gőzölgő karórépát, kenyeret, sajtot és egy tányér kását narancsgerezdekkel, mellé cukrozott kétszersültet.

Cardell úgy fal, mintha ez lenne az utolsó vacsorája, kétszer annyit eszik, mint a társa. Winge nem szól közbe, hagyja, hadd csillapítsa az éhségét. Ő maga csak piszkálja az ételt, hamar leteszi az evőeszközeit, és inkább maga elé veszi a kávét. Amikor Cardell befejezi az evést, orrát fintorítja a frissen őrölt kávé illatára, és elhárítja a felé nyújtott kannát.

– Sosem értettem, mások mit szeretnek ezen a zavaros kotyvalékon.

– Az íze szokás kérdése, de felélénkít, az bizonyos. Jean Michael, nem akarod elmesélni, hogyan vesztetted el a karod?

– Ez egy olyan történet, amelynek az elmesélésétől szívesen eltekintek, de talán nem baj, ha minél többen megtudják, hogyan zajlott Gusztáv orosz hadjárata, hogy a jövőben az ilyesmitől még jobban óvakodjanak. Az én szerepem a történetben se nem fontos, se nem hősies. Egy jelentéktelen

figura voltam a történelem játékszereként, akit halálra szántak, de a sors szeszélye folytán megmenekültem. Fél karom odalett, de az életem megmaradt.

Mickel Cardell alacsony rangja ellenére már kezdettől fogva élt a gyanúperrel, hogy az egész háború egy túlságosan sebtiben hozott döntés eredménye. Cardell akkor már öt éve szolgált és a tüzérségnél. 1788 nyarának derekán sok ezer társával és a stockholmi parti őrséggel áthajózták a Balti-tenger túloldalára, a Finn-öbölbe. Hangö kikötőjében egyesültek a királyi hadiflottával, amely Karlskronában bontott vitorlát a király fivére, Károly herceg vezénylete alatt. Cardell a *Szülőföldem* fedélzetén szolgált, egy hatvanágyús sorhajón, amit öt évvel korábban af Chapman tervei alapján építettek Karlskronában.

– Végül is egyidősek voltunk a hadseregben, a *Szülőföldem* meg én. Jó előjel, gondoltam. Később kiderült, mekkorát tévedtem.

Július tizenhetedikén a reggeli ködben Cardell éppen a *Szülőföldem* fedélzetén állt, amikor a hadiflotta előőrse jelzett hátra, hogy célba vették az ellenséget. Fél óra múltán már Cardell maga is láthatta kelet felől az ellenséges naszádok árbócait kirajzolódni a ködben, és érezte a mellkasát szorító jeges rémületet. A két fél hadereje közel egyforma volt, tizenhét orosz hajó szemben pontosan húsz svéddel.

– Az ördögbe is, Winge, ez volt életem első ütközete. A tengeren minden pokolian lassan zajlik. Ahogy a flották célba veszik egymást, kezdődik a manőverezés, kihasználva a szelet és az áramlatokat megpróbálnak lőtávolba kerülni, azután csatasorba fejlődni oldalukkal az ellenséges hajósor felé, hogy az ágyúk teljes tűzerejét kihasználhassák. Parancsra tüzelni kezdünk, csak lövünk és lövünk. Semmit nem látunk, csak ami az ágyúnyílásokon át látszik, amikor az ágyúkat hátrahúzva lehűtjük és újratöltjük új golyóval és puskaporral. Legjobb esetben vérhabos hullámok tetején úszó roncsok, legrosszabb esetben egy sor ellenséges ágyú lövésre készen, hogy csupaszra borotválja fejünk felett a fedélzetet. Mi magunk vagyunk a céltábla, csakúgy, mint az ellenségünk. Irtózatos. A célt tévesztő lövedékek megpördülnek a hajódeszkán, beleremeg az egész hajótest. A záporozó deszkaszilánkok úgy vágnak keresztül húson és csonton, mintha frissen köpült vajba hatolnának. Az emberek maguk alá ürítenek, úgy csúszkálunk körbe vérrel keveredő ürüléktől iszamós csizmasarkakon.

Tudtad, hogy a halálfélelem verítékének különleges szaga van? Adj hozzá puskaporfüstöt, s máris kész Belzebub saját parfümje. Ha lett volna elég ágyúgolyónk, mienk lett volna a győzelem.

Hoglandnál vagy ezren vesztek oda, kétszer annyi orosz, mint svéd. Ahogy leszállt az éj, mindkét fél abbahagyta a harcot, azután reggel a svéd hajók megkezdték a visszavonulást Helsinki felé, hisz muníció híján nem lehet tovább csatázni. Az oroszok nem vették üldözőbe őket. Az ütközetben a svédek elveszítettek egy hajót, de megszereztek helyette egy orosz naszádot: a *Vlagyiszlav*ot, hetvennégy ágyúval.

– Ha akkor tudtuk volna, amit most tudunk, ott helyben lőttük volna a *Vlagyiszlav*ot a hullámsírba. Kis híján a háború elvesztésével fizettünk érte. Az orosz hajón tombolt a flekktífusz, amit magunkkal hurcoltunk Sveaborgba. Én ottragadtam egész télre, míg a hadiflotta visszatért Karlskronába. Fejszékkel és feszítővassal törtük fel az összetorlódott jégtáblákat, hogy a tengeri kijáratot szabaddá tegyük, és a hadiflotta vitte magával a ragályt haza, Svédországba. Azon a télen Sveaborg a pokol tornáca volt. Mindenfelé halottak és haldoklók hevertek. Hullottunk, mint a legyek. A kaszárnyák betegágyaiban ötösével feküdtek egymáson a betegek, a legalsó már holtan. A legbetegebbek önkívületükben rémeket láttak. Véreres szemeiket kimeresztve üvöltöttek a látomásoktól, amiket senki élő lélek rajtuk kívül nem látott. Láttam, amint a betegek ágyukból felkelve, anyaszült meztelenül kirohannak a hóviharba. Őket aztán kővé fagyva találtuk meg később a legfurcsább helyeken. Engem megkímélt a ragály, és a nyár visszatértével a háború is visszatért a Finn-öbölbe. A Svensksund-szorosban lemészároltak minket, Viborgnál esélyünk sem volt. És nekem még mindig hajam szála sem görbült, elkerült a láz, a halálos szilánk, a golyó. Kilencven májusában Aboból megérkezett az erősítés, engem is az újonnan érkezők segítésére osztottak be. Átkerültem a parti flotta egy naszádjára, az *Ingeborg*ra. A legelső pillanattól fogva gyűlöltem azt a hajót. A tervezője, Chapman életében nem töltött egy napot sem vitorláson, matematikus volt, emberi használatra alkalmatlan hajókat tervezett. Az *Ingeborg* százhúsz láb hosszú volt, egy tucat tizenkét fontos ágyúval. Ráadásul eresztett. A hajófenéken tenyérnyi vastagon állt a penész, megkeményedve, hogy késsel lehetett vágni. Végül csatlakoztunk a parti flottához.

Másodszor is a vágóhídra terelték a svéd hajókat Svensksundben, súlyos veszteségekkel, az orosz flottával a nyomukban, elszigetelve a hadiflottától, ami pedig Sveaborgnál bekerítve várta a véget. Már csak a végjáték volt hátra. Nem volt hová menekülni, a harc tűnt az egyetlen választásnak, és Gusztáv támadni akart.

– Hét óra tájban a hajnali ködből láttuk kibontakozni a felénk tartó orosz flottát. Négy órába telt, hogy lőtávolba érjenek, ez a négy óra lenne életem legszörnyűbb élménye, ha nem számítanám, ami utána következett. Tudtuk, hogy maga a halál tart felénk háromszáz hajó alakjában. Sokan már korábban szökni próbáltak. Amikor Viborg alól menekültünk, ezrével hagytuk hátra a hullámok közé ugrott bajtársainkat, és azon a reggelen, ott a Svensksund-szorosban a babonásabbak ezeknek a meghalt társainknak a hangját hallották a szélben. Társaságért kiáltoztak. Az oroszok a jobb szárnyat támadták, ellenálltunk. Órákig lőttünk az ágyúkkal.

Estefelé elromlott az idő: délnyugat felől feltámadt a szél, először csak gyenge szellő, majd szélvihar. A szél felkorbácsolta a tengert, fehér tarajos hullámok csapkodtak a súlyos viharfelhők alatt. Az összeláncolt és lehorgonyzott svéd hajók jóval hatékonyabban tüzeltek, mint az oroszok, akik a vakvilágba lövöldöztek, ahogy a hajóikat emelgette a háborgó tenger. Egy csapat svéd hajó kiszakította magát a csatasorból, hogy hátba támadja az oroszok jobb szárnyát, akik kétségbeesetten menekülőre fogták.

A bal szárny azt hitte, a visszavonulás parancs, és követték őket, így az orosz derékhad egyedül maradt. Mire a Svensksund-szorosra szépen leszállt az éj, szitává lőttük őket. Egymás után süllyedtek el az orosz hajók, a hullámok tetején hányódó vörös tajtékként hátrahagyva sebesültjeiket és halottaikat. A maradék megpróbált megfordulni és elmenekülni, de már késő volt. A vihar mindet elintézte, egymás után odavesztek a finn parti szigetek sziklái között.

– És én, Winge? Az *Ingeborg*ot délután eltalálta egy orosz ágyúlöveg. A golyó a mellettem álló tizenkét fontos ágyút leszakította a talapzatáról, és átlyukasztotta a hajó szemközti falát. Egy tucat tüzért cafatokra szaggatott. Akiket nem tépett szét a golyó, azokat összemorzsolták az elszabadult hajóágyúk. A golyó repülés közben felizzott, és ahol hozzáért, felgyújtotta a hajódeszkát. Mivel az elszabadult lövegekkel már nem lehetett tüzelni, felrohantam a fedélzetre, ahol teljes káosz uralkodott. Az egyetlen módja, hogy megmentsük az elsüllyedéstől a fregattot, ha sikerül felhúzni a

horgonyt, és sekélyebb vízen zátonyra futtatni. A horgonnyal küszködtünk, mikor felrobbant a lőporraktár. Az egész horgonycsörlő kirobbant, akiket nem tépett darabokra a robbanás, azok a vízbe zuhantak. Magam a fedélzet egy kirobbant darabjára estem. A zuhanás minden levegőt kipréselt belőlem, és aztán jött, csörögve repült a horgonylánc, takaros ívben, egyenest rá a bal karomra, amit a deszkához szögezett. Míg a bajtársam elmerült, engem a deszka a felszínen tartott. Éjjel talált rám egy kis ágyúnaszád, útban a derékhad fele. Hajókötéllel elszorították a karomat, és levágták a könyököm alatt. Így végződött a háború Mickel Cardell utászhadnagy számára. A lovisai táborban lábadoztam. Egy sebesültszállítmánnyal tértem vissza Stockholmba, és három éve élek itt így, ahogyan látod.

Cardell megkocogtatja fakezével az asztallapot.

– Gondolom, azzal tisztában vagy, hogy a háború teljesen értelmetlen volt, és a győzelemmel nem nyertünk semmit. Egy dolog mélyen megmaradt bennem, Cecil. Kilencven tavaszán összeismerkedtem egy fiatal tiszttel, egy Sillén nevűvel. Ő mesélt el nekem egy különös jelenetet, ami közvetlenül a Fredrikshamn melletti ütközet után játszódott, ugyanabban az évben. Gusztáv király és tisztjei éppen a királyi jachtra, az *Amphion*ra készültek visszatérni, amikor egy bizonyos Virgin kapitány jelentkezett kihallgatásra. A kapitány jelentést tett a közelben fekvő orosz hajóépítő műhely elfoglalására tett sikertelen próbálkozásáról. Hogy alátámassza mondandóját, megmutatta a királynak sérült kezét, és hasbalőtt kormányosát, aki a naszád padlóján feküdt, mellette kiontott belei. A király rámutatott a rángatózó testre, és tréfásan megjegyezte a körben álló tiszteknek, hogy a kormányos hullája egy kitömött bábura emlékezteti saját operájából, a *Gustaf Wasá*ból. A király kísérete nevetve tapsolta meg eme nagyszerű elmésséget. Hát ezért az emberért harcoltunk és hullottunk el, és ilyen köszönetet kaptunk.

Winge elgondolkodva emészti az elhangzottakat, miközben felhörpinti a kávéját. Cardell zekéje ujjával letörli homlokáról a verítéket.

– És most mi lesz?

– Van számodra egy nevem, Jean Michael, ami, ha szerencsénk van, elvezet valahova. Magam a furcsa helyen felbukkanó drága kelme nyomán

vizsgálódom tovább, melybe Károly Jánost utolsó útjára bebugyolálták. Tudod, hol lakom. Keress fel, mihelyt jutsz valamire.

9.

A MÁRIA-TEMPLOM gyülekezetének felügyelői közül való férfi, akivel Cardell Winge és a rendőrkamara közvetítésével találkozni készül, ma folyékony formában vette magához a reggelijét. Üggyel-bajjal egyensúlyoz a tornác lépcsőjén, csuklik, és már messziről bűzlik, mint egy pálinkásbutykos. Alacsony, köpcös alak, többször betört, ferdén összeforrt orrán piócaként tekeregnek a megpattant vérerek.

– Henric Stubbe, szolgálatára! A barátaimnak csak Tuskó.

Halkan elfojt egy feltörő böfögést, és bűnbánóan megvonja a vállát.

– Mickel Cardell, legalázatosabb szolgája. Tisztelettel köszönöm fáradozását.

– Kérem, kérem, igazán semmiség. Fáradjon beljebb. Csak semmi formaság! De az ég szerelmére, először hörpintsünk egy kis szíverősítőt! A Mária- és a Katalin-templom környékének megtekintését legádázabb ellenségeimnek sem kívánnám józan állapotban.

Félóra múltán, amelyet Tuskó ánizsos lőrével teli boroshordójától csupán karnyújtásnyi távolságban töltöttek, újra kilépnek a Szent Katalin utcára. Tuskó megállíthatatlanul locsog a felügyeletére bízott negyedek lakóiról.

– Az a szar, amit nem sikerül a Kamarába belapátolni, lefolyik szépen a hegyről egész a Gullfjärden-öbölbe. Ugyanez az útjuk az újszülötteknek, csak éppen ők megállnak már a temetőben. Uramatyám, Cardell, a Márianegyedben élők sok mindenre nem lehetnek büszkék, de baszni, azt tudnak! Ha a saját feleségükkel nem bírnak, akkor valaki másével. Potyognak belőlük a kölykök attól fogva, hogy gyűrűt húztak a leányzó ujjára, egészen addig, hogy tíz évvel és ugyanannyi kölökkel később hóttan viszik ki a házból az asszonyt, akinek addigra már a földig lóg a csecse.

Nem sokból lesz az emberi nem ilyesfajta, hozzánk hasonló díszpéldánya. Akik túlélik a csecsemőkort, azokat húszévesen elviszi a váltóláz.

Tuskó izzad a kalap és a paróka alatt, s miután egy faládára rogyva lekapja a térdére a dupla fejfedőt, üdvözült képpel vakarja a kobakját, a felszálló korpa egész felhőt képez az üstöke körül.

– Na és aztán meg micsoda szégyen a sok kurválkodás! A kislányok alig tudnak még járni a lábukon, mikor már megtanulják széttárni őket, aztán már járnak is házról házra a gyümölcsöskosarukkal, hogy mindenféle istentelen mesterkedésekkel bűnbe vigyék az istenfélő férfiakat. De istenuccse meg is fizetnek érte, csak idő kérdése, és már rajtuk a francúz kór, orvosra meg nincs pénzük, mert amit kerestek, mind elitták, még egy-két év, s rájuk se bír nézni senki. Akinek van esze, addig szagolgatja a virágot, amíg el nem hervad!

Tuskó cinkos oldalpillantást vet Cardellre.

– De neked, a jó erkölcs őrének ezt aligha kell mondanom. Odani, ihol két kolléga!

Cardell a dombon álló két alak körvonalából megismeri Fischert és Tystöt, mindkettő erkölcscsősz, akárcsak ő. Vonulnak végig az utcán, benyitva a kapualjakba és a fészerekbe, remélve, hogy tetten érnek egy-két parázna leányt.

Cardell épp csak néhány órát szolgált életében mint erkölcsrendész, aztán már fordult is vissza a parancsnokához, aki aznap reggel fogadta, és felmondott. A Långholmen-i fonóházban tett egyetlen látogatásától felfordult a gyomra: csonttá soványodott nyomorultak kényszermunkájuk mellé láncolva, őreiknek kiszolgáltatva várták a lassú éhhalált. Felrémlett előtte, hogy bármily pokoli büntetésre is ítélték ezeket a szerencsétleneket saját bűneik, a büntetésnek enyhébbnek kellene lennie, mint a falakon kívüli pokolnak, amiből jöttek. Ezt kereken ki is mondta. Hiába próbálták jobb belátásra bírni, konokul hallgatott, míg a parancsnok vállat vont, kiköpött a földre, és sarkon fordulva elvonult.

Úgy látszik, egyszerűbbnek tűnt továbbra is kifizetni Cardellnek azt a pár shilling zsoldot, amit a szolgálatból húzott, mint összekülönbözni azzal a feljebbvalóval, aki beajánlotta. Úgyhogy még ma is kapja a zsoldját, bár cserébe mindössze annyit tesz, hogy viseli a szolgálati felszerelés néhány darabját, a kabátot, a csizmát meg az övet. Jobbak, mint a saját

ruhadarabjai. A mogyoróvesszőt kettétörte a térdén, a kötelet meg a Riddarefjärden vizébe dobta.

A ház sarka mögé kormányozza Henric Stubbét, hogy megússza a találkozást Fischerrel és Tysttel, míg amaz egyre csak locsog.

– Na és a Kamara, Cardell! A szentségit neki! Ha jól értettem a dolgot, meg is fürdött benne! Járt errefelé, amikor úgy istenigazából fúj a szél? Nem? Az Arstaviken felől jön, mint egy mély sóhajtás. A szélmalmok őrölnek, mint a megszállottak… no de mikor felkutyulja a Kamarát! Az ám a leves! Az összes rothadt ürülék felkavarodik az aljáról. Akkor aztán menekül, ki merre lát! A Danto vagy a téli vámház fele szalad a nép. Ismeri a Sódert, Cardell?

– Úgy-ahogy, bár főként kocsmaablakon keresztül szemléltem a vidéket.

– Ohohó, az bizony nem elég! Majd én elmondom, mi van ott. Tolvaj népség lakja. A gyerekek már a bölcsőben inkább lopni tanulnak, minthogy éhen haljanak, és irány jobb esetben a pellengér és a tömlöc, rosszabb esetben az akasztófa. A minap a kocsmában egy vendég felolvasott egy levelet a *Stockholms-Posten*ből, amiben egy nyárspolgár azon háborog, hogy a stadsholmeni éjszakai pillangók néhány shillingért hátukra fekve árulják a bájaikat. Jót röhögtünk, milyen rossz boltot csinál az úri népség! Itt, a Zsilip túloldalán féláron megkapható bárki, öreg, fiatal, férfi vagy nő.

Együtt járják végig a Kamara melletti utcákat, házról házra. A fehér kőházakban manufaktúrák és családok több generációja összezsúfolva, valamint düledező faviskók, amelyeket a városi tanács még mindig nem bontatott le, pedig tűzveszélyesek. Az utcák kövezete foghíjas, a rajtuk taposó csizmák sarka és a kocsikerekek kiütik a helyükről a köveket. A Mária-templom kútjánál megállnak inni. Cardell grimaszolva iszik, míg Tuskó kárörvendően kuncog.

– Visszatolul a víz. A tenger felől a Zsilip fele visszafújja a szél a sós vizet, egész a kutakba is. A víz is olyan ízű lesz. Sok szeszfőző elfuserálta már a puncsát, mert kóstolás nélkül vitte hozzá a vizet.

Tuskó sorra mutogatja a házakat, pletykál a lakókról, ablakon, ajtón kopogtat, Cardell meg kérdez. Kitérőek a válaszok. A nyomorultak megtanultak félni a felsőbbségtől, mert egy szempillantás alatt a dologházban vagy kényszermunkán találja magát, akinek nincs a munkaadójától igazolása. Rutinosan tagadnak le mindent a gyerekkoruk óta

bevált minta szerint: nem látunk, nem hallunk, nem beszélünk. Néhány óra elmúltával Cardell már abban is kételkedni kezd, hogy a legegyszerűbb kérdésekre választ kap-e. Tuskó megvonja a vállát.

– Mér, mit várt, Cardell? Ballagjunk inkább lefelé, aztán harapjunk valamit.

A Vasudvar felől hangos csörömpölés hallatszik, ahogy a vasrudakat a mérlegre dobják. Az Orosz piac moszkvai kereskedői halandzsa nyelvükön igyekeznek túlkiabálni a zajt. A Zsiliptől egy kőhajításnyira, a Bakó-domb melletti Pelikán pincében heringet szolgálnak föl krumplival, hozzá sört és pálinkát. Teli a fogadó, egy hosszú asztal mellett szorítanak nekik helyet. Mindenki szájából a régi panaszok dőlnek. Károly herceg és Reuterholm báró neve hangzik el káromkodással fűszerezve, az ország elhanyagoltsága és a változás szorító szüksége.

– Megkérdezném én, Mickel Cardell, ha nincs ellenére, miben mesterkednek maguk ketten voltaképpen? Nem találnak maguknak elég tennivalót ebben a városban? Hallottam hírét Cecil Wingének, meg láttam is. Nem nehéz megállapítani, hogy valami nincs rendjén. Lehet, hogy a teste még járkál, de sok élet már nincs benne. Úgy fest, mint egy temetőből szökött hulla. A természet ellen való ennyire ragaszkodni az élethez. Bele kéne törődnie a sorsába. De maga, Cardell? Egy igazi hús-vér férfiember, maga előtt az élet. Minek pazarolja az idejét egy ilyen hiábavalóságra?

Cardell uralkodik magán. Megszokta. Oly sok éve parázslik benne a harag a felszín alatt, hogy élete minden pillanatában az önuralmat gyakorolja. Ha most részeg lenne, nem tudná legyőzni a kísértést, hogy egy jól irányzott csapással kiegyenesítse Tuskó görbe orrát. Így csak egy nagy levegőt vesz, és elnéz a nyüzsgő tér felé.

– Hogy vállalkozásunk sikerrel jár-e, majd idővel meglátjuk. Nekem elhiheti, ha mondom, hogy nem állnak sorba nálam a gazdag támogatók. No és magának van valami emléke arról az éjszakáról?

Henric Stubbe elgondolkodva kortyol néhányat a korsójából, aztán felnevet.

– No, pokolian fura egy éjszaka volt, annyit mondhatok. Felébredtem éjnek idején, mert pisálnom kellett – ahogy öregszem, egyre gyakrabban megesik –, de már csurig volt az éjjeliedény, hát kimentem az udvarra. Időbe telt, míg kijutottam, de aztán ahogy ott állok és pisálok, egyszer csak látom, ahogy szokja a szemem a sötétet, hogy olyan furcsán állok, mintha

odébb másztak volna a házfalak. Előrebotorkálok – közben kilóg mindenem –, hát valami kemény, szögletes dolgot tapogatok magam előtt. Nem lévén jobb ötletem, bemegyek a lámpáért, s mikor jövök vissza, ott áll: egy gyaloghintó, egy fedett hordszék kis ablakokkal, függönnyel, az egyik rúdja letörve. Mostanában nem túl gyakran jönnek látogatóim gyaloghintóval, pedig ahogy múlik az idő, egyre kevésbé takarom el a fütykösömet.

Tuskó kis szünetet tart, míg a saját elmésségén kacarászik egy sort.

– A hordszék mindenesetre üres volt, törött és elhagyatott, a közelben egy lélek se. Aztán reggel, mikor fölkeltem, már nem volt ott, és jobb is, mert csak eljátszottak volna vele a környékbeli porontyok, persze csak amíg be nem költözik egy béres, oszt berendezi magának télire. Alighanem az történt, hogy a hordszék gazdáját az éjjel baleset érte, félreállíttatta a széket egy helyre, ahol nem esik baja, valahogy máshogyan tovább utazott, az inasait meg visszaküldte szerszámokkal meg kötelekkel, hogy még napkelte előtt vigyék haza a hintóját.

– Hogy nézett ki a hordszék?

– Zöld volt, aranyozott faragással. Drága fajta, de ósdi. Nem is csoda, manapság nem látni minden sarkon gyaloghintókat, mint egy pár évvel ezelőtt.

– Van valaki a házban, aki esetleg többet láthatott?

– Olyannyira jól érzem magam a saját társaságomban, hogy nem szívesen osztom meg senki mással. Már én is körbekérdeztem a környéken, csak puszta kíváncsiságból, mert eszembe jutott, hogy eladhattam volna a széket, vagy legalább zálogba csaphattam volna, de úgy fest, senki nem látott semmit.

– No, ha már szóba került, mit csinál még a felügyelősködésen kívül, Stubbe?

– A pálinkafőzés nem csak másnapossággal jár, Cardell! A kifőzött cefrét adom-veszem. Mikor kész a pálinka, az edény alján még ott marad a gyümölcs kifőzött héja, isteni tápláló moslék a jószágnak. Elhozom a szeszfőzdéből, meg hébe-hóba a szorgosabb házaktól, s továbbadom istállóknak meg a parasztoknak. Ha egy kupica bundapálinkával kínálná valaki, Cardell, nem ajánlom, de a disznók, marhák meg libák nem tudnak betelni vele.

– Én magam tüzér volnék, és a sok ágyúlövés meg robbanás bizony megtette a magáét. Ha az ember egy harminchat fontos ágyú mellett áll,

olyan a lövés, mintha pofán verték volna, a takony is kirepül az orrából. De maga, Tuskó, egy derék férfiú, sértetlen aggyal, maga talán tud segíteni nekem. Milyen eszközzel lehetne vajon egy holttestet észrevétlenül végigvinni a városon?

Stubbe alsó ajkát beharapva erősen ráncolja a homlokát.

– Hát, úgy gondolom, valami fedett kocsira volna szükség.

Cardell félig egyetértően félrebiccenti a fejét.

– Kocsival nehéz észrevétlenül közlekedni. A ló patája csattog a kövön, a kerék csikorog, valami túlbuzgó vámosnak még eszébe jut, hogy ránézzen a rakományra még a városhatáron innen.

– Valami olyasfélére gondol, Cardell, ami csöndes és észrevétlen? Nem is tudom, mi lenne az.

– Mit is mondott az éjjeli zsákmányról, amit az udvarán talált, történetesen egy köpésnyire a tótól, a Kamara északi partján?

– A hordszék? Csak nem hiszi, Cardell, hogy a holttestet egy hordszékben furikázták?

– Nem *egy* hordszékben, maga istenverte tökkelütött, *abban* a hordszékben! Fölöslegesen körbehurcolt engem az egész környéken, miközben amire alig reméltem, hogy rátalálok, órákon át a maga ajtaja előtt vesztegelt. Egyetlen vigaszom, hogy a sétánk, úgy fest, magának még jobban terhére volt, mint nekem. Behúzott függönyökkel, zsákba rejtve idecipelték a holttestet, aztán a visszaúton letört az egyik fogantyú, és hátra kellett hagyniuk a hordszéket, amíg érte nem jönnek. Alighanem most is az asztalosnál van. Ide figyeljen, Stubbe: ha továbbra is meg akarja tartani a felügyelői posztját, akkor most azonnal hazavágtat, és személyesen kikérdez minden egyes embert a házból, csecsszopótól aggastyánig. Ha valaki látta a hordszéket, vagy akik vitték, és tud róluk leírást adni, arról tudni akarok még ma, lámpagyújtás előtt.

Visszaúton a Zsilip felé Cardell jókedvűen mormog magában, míg mellette zubog a Strömmen vize.

– Megállj, Károly János, most megfogtalak, és nem eresztelek. Csak meg kell találnom egy zöld gyaloghintót aranyozott díszítéssel és frissen faragott fogantyúval.

Felpislant a Mária-templom csonka tornyára, és elgondolkodva hozzáteszi:

– És az oldalán húgyfoltokkal.

10.

WINGE EGÉSZ NAPJÁT a drága kelmének szentelte. Sok ideje elment vele. A kelmeárusok egymást múlták alul szolgálatkészségben, mikor nem a saját árujukat illető kérdésekre kellett felelniük. A leghasznosabb felvilágosítás, amit kapott, egy angol kereskedőhöz irányította, aki lehet, hogy már el is hagyta Stockholmot, lehet, hogy még nem. Hogy hol horgonyoz a hajója, azt senki se tudta, az egyetlen lehetőség ennek kiderítésére, ha Winge maga kikeresi a nyilvántartásból.

A vámház földszintje árucikkek és nyelvek Bábele. Hivatalnokok sürgölődnek, nyomukban hivatalszolgák ceruzával és pénztárkönyvvel. Kereskedők, hajótulajdonosok és kapitányok alkudoznak a fizetendő vám összegéről, gyanakodva szemlélik a mérlegek súlyait és a mérlegelők hátsó szándékait. Aki nem tudja megértetni magát, az nagyobb hangon elismétli ugyanazt. Órákba telik, mire Winge végre oda tud csúsztatni az egyik vámosnak egy kisebb summát, és megnézheti a kikötőbe befutott hajók jegyzékét. A hajó, amit keres, a *Sophie*, Southamptonba valósi, és a Slottsbacken közelében, az Orfeus-negyeddel egy magasságban horgonyoz. A jegyzékben már kihajózottként jelölik, addig is, amíg vár a megfelelő szélirányra.

Már sötétedik, mikor Winge kilép a vámházból, és végigsiet a rakparton a révészek lépcsői mellett. A Skeppsbro hídon a Szent Mihály-napi vásár nyomai, lomok és otthagyott hulladék. Nyugtalanul kémleli a tengert, de úgy látszik, egy hajó sem úszik éppen kifelé. Túl késő van, elült a szél, már az árbócokra függesztett lobogókat is alig mozdítja.

Érzi a gégéjében a köhögést, fullasztja a nedves tengeri levegő és a megerőltetés. Szúr az oldala, mintha tűt döftek volna a bordái közé.

Lassítani kényszerül, s ahogy egyre nagyobb súllyal nehezedik a bot ezüst fogantyújára, a bot szárának baljóslatú görbülete eszébe juttatja, hogy inkább dísznek, mintsem támasznak készült.

Winge megkönnyebbült sóhajjal olvassa a *Sophie* nevet a hajó orrán. Még ki van kötve, jobb oldalával a rakpart kövei felé: egy szkúner, az orrárbóc magasabb, mint a főárbóc. Sehol senki. A délutáni sétálgatók már betértek a kávéházakba és pincékbe, a rakodómunkások hazamentek, a matrózok meg Stockholm utcáit róják társaság és szórakozás után.

Végigmegy a pallón, fel a hajóra. Egyetlen ember áll a fedélzeten. Ólomsúlyokat pakol óvatosan egy vasalt faládába.

– Josef Satcher?

A férfi franciául válaszol. Termete széles és köpcös, vízálló tengerészköpenyt, háromszögletű kalapot és vaskos csizmát visel, szakálla a mellét veri.

– Thatcher a nevem. Svédországi használatra éppoly kevéssé alkalmas, mint az áruim. Felteszem, nem beszéli az anyanyelvemet.

Winge kiválóan beszél franciául, egészen jól németül, megérti a görögöt, és akadálytalanul olvas latinul, de az angol nyelvet illetően hiányosak az ismeretei. Thatcher nem lepődik meg.

– Az én svédtudásom is hagy maga után kívánnivalót, beszéljünk tehát franciául. Miben lehetek szolgálatára?

– A nevem Cecil Winge. Azt mondják, ön a karton kelmék megkérdőjelezhetetlen szakértője.

Thatcher letelepszik a láda tetejére, és Wingét is hellyel kínálja egy felnyitott csapóajtó mellett. Winge átnyújtja a fekete pamutkelmét. Thatcher csendben mustrálgatja.

– Az ujjaim már éreznek valamit, de hogy véleményt mondjak, hoznom kell a lámpást. Előbb azonban mesélje el, miről van szó.

– A kelmét egy megcsonkított és vízbe fojtott férfi holtteste köré tekerték, akinek a sorsát ki akarom deríteni.

Thatcher néhány pillanatig szótlanul néz rá, majd felemelkedik a helyéről, s a kajütből egy égő lámpással tér vissza. Annak fényében szemügyre veszi a varrásokat és az anyagot, míg Winge csendben ülve vár. Aztán elővesz egy egyszerű fapipát, a lámpás lángjáról meggyújtja, majd így szól:

– Mondja csak, monsieur Winge, mond önnek valamit a *homo homini lupus est* kifejezés?

– Plautus írta a pun háborúk idején: ember embernek farkasa.

– Bocsásson meg egy egyszerű kereskedőnek, akinek nem volt szerencséje klasszikus műveltséget szerezni. Én Voltaire-nél olvastam e szavakat, de tartalmukat ismerve nem lep meg, hogy ennél régebbiek. Mi monsieur Winge véleménye a dologról: valóban egymás farkasaiként lessük ki a gyenge pontokat, mielőtt egymásra támadunk?

– Törvényeink és szabályaink arra szolgálnak, hogy az ilyen ösztönöket megfékezzük.

Thatcher pipafüstöt eregetve felnevet.

– Ebben az esetben a rendszer rosszul működik, monsieur Winge. Magam vagyok erre a legjobb példa. A maguk országa csődbe ment, és ha sebesebben járna a posta a hírekkel, talán időben tudomásomra jutott volna ez a tény, és elkerülhettem volna a pusztulást. Itt senkinek nem kell, amit én kínálok, és hogy ne dolgom végezetlenül térjek haza, veszteséggel kellett túladnom a portékámon. Ehhez adja hozzá a vámos spiclik enyves markát, amelybe sok dukátom beleragadt, versenytársaim különbnél különb cselvetéseit, és az adósságaimat, amelyekkel a kezeseimnek tartozom. Végem van, monsieur Winge. Látta, mivel foglalatoskodtam, mielőtt félbeszakított?

– Láttam. Éppen súlyokat pakolt a ládába, minden bizonnyal a pénzesládájába.

– Mit gondol, miért tesz valaki ilyet?

Winge bólint, és lehajtja a fejét. Arra gondol, vajon a halál sajátos szaga, vagy valamilyen más tulajdonsága-e az, ami miatt oly könnyen megérzi a jelenlétét, és hogy vajon érzékenysége a munkájának, vagy saját állapotának tudható-e be.

– Be akarja dobni a ládát a vízbe. Mivel az ember értékpapírjai gyakran többet érnek, mint az élete, úgy sejtem, ölében fogja majd a ládát, és a fölös súly a fulladás kínjait hivatott megrövidíteni.

Thatcher csinos füstkarikáját, amit a víz fölé fúj, szétoszlatja egy fuvallat.

– A rakományomért személyesen felelek. Minden vagyonomon jelzálog van. A magas rangú urak, akik nagy pénzt fektettek az utamba, és nagy hozamot remélnek, darabokra fognak szaggatni. Amikor hazaérek, mindenemet elveszik. Ugyanez már Stockholmból való elutazásom előtt

megtörténhet, így megspórolom a fárasztó hazautat és egy csomó kellemetlenséget. Az utam húszlábnyira rövidül, és a *Sophie* alatt, a fenék iszapjában ér véget. Papírjaimmal az ölemben kisebb a veszélye, hogy gyermekeim öröklik az adósságaimat.

Thatcher füstöt ereget a pipájából. Gonoszul megvillan a szeme, mikor Wingére pillant a gomolygó füstön át.

– Miért segítenék magának? Miért bizonyítsam még utolsó cselekedetemmel is újra és újra, hogy képtelen vagyok követni a természet törvényeit azzal, hogy akadályt gördítek annak az útjába, aki pedig már bebizonyította, hogy kettőnk közül ő a rátermettebb farkas? Ha tehetségesebb farkas lennék, nem ez volna az utolsó órám. És ön, monsieur Winge, ön miféle farkas? Ügyes? Jó vadász?

– Attól félek, semmilyen. Amit teszek, nem azért teszem, hogy vérszomjamat csillapítsam. Ettől azonban nem kevésbé fog sikerülni, amire vállalkoztam, akár segít nekem, akár nem.

Thatcher hirtelen megborzong, mintha hideg rázná, karjait maga köré fonja, miközben a pipája a szája sarkában lóg. Elméjében, ahol a végzetes elhatározás megszületett, már úton van egy másik világ felé.

– Ön természetellenesen sovány és sápadt, monsieur Winge. Mi hibádzik?

– Két működő tüdő. Tüdőbajban szenvedek. Nem sokkal fogom önt túlélni.

Thatcher szélesen hahotázik, vidám, dörmögő nevetése átbukik a korláton, és tovagödül a víz fölött.

– De hát miért nem ezzel kezdte? Mivé lenne a világ, ha még mi, haldoklók sem fognánk össze? Segítek önnek, s meglátjuk, talán a kelme, amit megmutatott nekem, felfedi a titkot, amit annyira keres.

Int Wingének, hogy húzódjon közelebb, és a lámpás fénye elé tartja a kelmét.

– No, ide figyeljen. Az anyag dupla rétegű, körben végig össze van varrva. Egy dolog biztos, főként hogy a varrást egy darabon szétbontották: valaki ezt a kelmét kifordította a visszájára. Lássuk csak!

Thatcher bedugja hatalmas öklét a nyíláson, ahol felfejtették a varrást, belül megragadja a kelme túloldalát, és kifordítja az egész fekete szövetdarabot, mint egy nagy zsákot.

– Voilà! Ilyet sem láthat mindennap.

A kelme szélén teljes hosszában széles szegély fut végig, arany színnel nyomott, egymásba fonódó minta, melynek színét a Kamara vize épp csak kissé megfakította. Emberi alakok alkotják, négyes csoportokban, bujálkodva fonódnak össze. A férfialakoknak komikusan túlméretezett hímvesszőjük, a nőknek ugyanilyen mellük van. Arcuk szenvedélyes extázist tükröz. A négyes képe újra és újra ismétlődik a kelme egész hosszában.

– Hozzáértőként megállapíthatom, hogy mind a kelme, mind a nyomat minősége első rangú, még ha bevallom, reménykedem is, hogy az anatómiai sajátosságok inkább a művészi szabadság kifejeződései, és nem valódi modellek után készültek. Bár ennek számomra már semmiféle jelentősége sincs. Saját hőstetteim e téren már a múltba vesznek. Adja az ég, hogy gyermekeim sikeresebbek legyenek, mint én, bár ebben kételkedem. Amilyen naiv vagyok, becsületes embereknek neveltem őket, így hozzám hasonlóan könnyedén válnak majd mások prédájává.

Thatcher hozzálát, hogy kikaparja az elégett dohányt a pipából, de hirtelen megáll, és az egészet áthajítja a korláton. Nehézkesen felemelkedik, majd felnyitja a láda tetejét. A papírkötegeken ólomsúlyok fekszenek. Van még hely a ládában.

– És most, monsieur Winge, ha megbocsát, még csomagolnivalóm van az utazás előtt. Segítettem önnek, hogy szagot fogjon, most már csak követnie kell a nyomot az erdőn keresztül a zsákmányig. Látom, mennyire megváltozott az arca. Engem nem csap be! Maga bizony farkas. Eleget láttam ahhoz, hogy felismerjem, s ha mégis tévednék, hamarosan úgyis az lesz – senki nem járhat egy falkában a farkasokkal anélkül, hogy elfogadja a törvényeiket. Az éles metszőfoga és a ragadozó pillantása már nem hibádzik. Tagadja, hogy vérszomjas? Hisz már messziről bűzlik. Egy napon vörösen fognak megvillanni a fogai, és akkor tudni fogja, hogy igazam volt. Mély és halálos lesz a harapása. Talán a jobbféle farkasok közé fog tartozni, monsieur Winge. Ebben a reményben kívánok önnek jó éjszakát!

11.

CARDELL HIDEG VERÍTÉKBEN ÚSZVA ÉBRED. A szalmazsák böködi a hátát, és egész teste viszket a bolhacsípésektől. A deszkafal túloldalán egy csecsemő ordít, kisvártatva csatlakozik egy hasonló korú társa a kamrák és szobák labirintusának mélyéről. A tegnap esti bódulat még mindig tart, miután alaposan megünnepelte a Tuskó gyaloghintójával kapcsolatos felfedezéseit. Ijesztően dülöngélve csomózza ki a gatyáját, amiben előző este elnyomta az álom, hogy az éjjeliedénybe vizeljen. Kinyitja az ablakot, és az edény tartalmát jól begyakorolt lendítéssel kilöttyinti az udvarra. Odakint kísérteties a látvány, ahogy a nagytemplom tornyának csúcsa belevész az alacsonyan szálló felhőkbe. A toronyóra leolvasásához addig hunyorít, míg még jobban megfájdul a feje. Reggel kilenc óra múlt. Muszáj innia valamit.

A kamrája előtt, amit jó fél éve bérel, néhány suttogva trécselő asszony kását főz. A nevüket nem tudja, de azért rájuk köszön, kér egy pár korty vizet a kút vödréből, és a lépcsőn lemászva kilép a Gåsgrändre. A Södermalmstorg felé irányítja lépteit, ott hitelbe ihat. Megszokásból visszatartott lélegzettel halad el a Légypiac mellett a kikötő tövében. A Vörös Zsilip fel van nyitva, hogy áteresszen egy kisebb hajót a Mälaren felől. Alig néhány hete készült el az új felvonóhíd a tenger felőli oldalon, amit a nép már el is keresztelt Kék Zsilipnek, de egyelőre még általános gyanakvás övezi. Gyengének és törékenynek látszik Polhem masszív szerkezete mellett. Sokan még inkább várnak a Vörösre, minthogy életüket kockáztassák a Kéken. Cardellnek esze ágában sincs várni. Azt maga sem tudja, hogy azért-e, mert bátrabb, mint mások, vagy mert kevesebbre becsüli az életét.

Valami készül. A Södermalmstorgon tolong a nép, hosszú sorokban vonulnak felfele a Kőfaragó utcán. Cardell hagyja magát sodortatni a

tömeggel. A Hamburg pincéje előtt lebzselő csürhéből ítélve kivégzésnap van. A naplopók elfoglalták helyüket, ahonnan bámulhatják az elítéltet, aki hamarosan felbukkan a szekéren, hogy itt magához vegyen egy utolsó szíverősítőt.

Cardell maga is felhörpint egyet a pultnál, és vonul tovább a tömeggel a Götgatan mentén, le a dombon, ahol már ritkásabban állnak a házak. Az út mindkét oldalán a Skanstull erődje magasodik, tovább a földnyelven túl pedig fölvezet az út Hammarby dombjára. A dombtetőn álló bitófa mögé baljós hátteret fest a viharos égbolt, a három kőoszlop és az egybekötő keresztgerendák halálos háromszöggé kapcsolódnak össze. A kivégzőhely körül a cölöpök közé szorítva csak úgy tolong a csőcselék. A városi őrség igyekszik féken tartani a tömeget. A sorfal között előrelép a végrehajtó, hogy felolvassa az ítéletet. Cardell látja, hogy nem az akasztófát fogják használni. Nem tolvajt akasztanak ma, hanem asszonygyilkost nyakaznak le.

A szekér csak nem jön. Végül a rab érkezését már messziről hirdeti a mögötte csapatban loholó utcagyerekek és félkegyelműek lármája, akik az útközben felszedett szemetet mind az elítélthez hajigálják. Fiatal férfi, még talán húszéves sincs, tetten érték, miután megfojtotta a jegyesét egy lopott tyúk miatt – ő rögtön fel akarta falni, a lány meg akarta tartani az állatot a tojás miatt.

Ahogy belökik középre, egész testében remegni kezd, és sötét folt terjed a térdnadrágja bal szárán lefelé. A nézősereg körében tetőfokára hág a hangulat. Két szajha, akiket Cardell, ha névről nem is, de arcról ismer, válogatott sértésekkel céloz az elítélt férfiasságára, mellettük röhög egy alak, akinek az orra helyére tátongó krátert vájt a franciakór. A végrehajtó méltóságteljesen hátravonul, nagyot húz ezüstbutykosából, és cikkcakkban szökellve távozik, hogy a hivatali cipőjét ne érje sár.

A csőcselék hirtelen elhallgat, mikor a hóhér kalyibája feltárul, és a bakó megjelenik. Mårten Höss névre hallgat, népszerűség, tisztelet és megvetés sajátos elegyének örvend. A csuklyát a nyakára hátracsúsztatva hordja. Ellentétben számtalan elődjével, akik jobbnak látták elfedni arcukat, ez a hóhér nem szégyenlős. Barázdált, hétköznapi ábrázatában kifejezéstelen szemek ülnek. Őt magát is elítélték, mert egy söröskorsóval széthasította

egy ivócimborája állkapcsát, de mivel az ítéletvégrehajtói poszt éppen szabad volt, haladékot kapott, amíg betölti az állást. Minden pallos- vagy kardcsapással egyre közelebb kerül a saját végzetéhez, minden végrehajtott ítéletnél egyre erősebben remeg a keze, és ő maga egyre részegebb.

Az a hír járja, hogy Höss nem kevesebb, mint három alkalommal próbálta már kioltani saját életét, és miután a legutolsó próbálkozásával, amikor az Årstaviken hullámai közé vetette magát, újra kudarcot vallott, eldöntötte, hogy úgy próbálja elkerülni a hóhérpallost, hogy még időben halálra issza magát. Ettől sem válik kevésbé népszerűvé: részeg dülöngélése a kivégzések alatt nagy vigasság forrása.

Felhangzik az ujjongás, amikor az őrség szétnyitott fala közt Höss színre lép. Bizonytalanul áll a lábán, csaknem hanyatt esik, ahogy eltúlzott udvariassággal meghajol a közönség előtt. A nézők lelkesedése rá is átragad: Höss mester – így hívják, persze gúnyosan, hisz oly ügyetlen – kiragadja az egyenes élű pallost az egyik segéd kezéből, és megforgatja a levegőben. Megcsúszik a sárban, mikor az elítélt felé szaladva lecsap a pallossal, mintha legalábbis futtában akarná az álló rab fejét leütni. Az elítélt mellett álló két hóhérsegéd inkább lebukik, minthogy kockára tegyék a fejüket, csak mert a gazdájuk idétlenkedik. A csőcselék tapsolva éljenez.

Előhozzák a tuskót, egy egyszerű, foltos, összevissza szabdalt fadarabot. Az elítéltet hátba lökve kényszerítik, hogy letérdelve a nyakát a tuskóra helyezze. Az egyik segéd a lapockái közé lép, mialatt a másik egy szíjjal a tuskó köré rögzíti a jobb kezét. Előbb azt fogják levágni, hogy még egy halálraítélt se távozhasson fájdalom nélkül az árnyékvilágból. A hóhér elfoglalja a helyét, és mikor felemelkedik a pallos, a tömeg elnémul. Lepisszegik a tréfamestert, aki a hátsó sorból a csöndet kihasználva bekiabál egy durva szitokszót. Höss hatalmas üvöltéssel lesújt a pallossal, de megállítja a csapást a remegő kar fölött egylábnyira.

Höss rendkívül büszke az előadóművészi teljesítményére. Letörli homlokáról a képzeletbeli verítéket, kezét a derekára téve kinyújtózik, mintha nehéz terhet emelt volna. A csőcselék lelkesedése még háromszor elismételteti vele az iménti mutatványt. Az elítélt sírva fakad. Bár már nem tartják leszorítva, nem mozdul, és mindenki látja az egész testét rázó zokogást.

A benne lévő szesz ellenére Höss mester elég rutinos ahhoz, hogy tudja, itt az ideje végrehajtani az ítéletet, ha nem akarja megkockáztatni a csürhe elégedetlenségét. A sírás kétségbeesett vonításra vált, ami még a felajzott tömeget is lecsendesíti. Egyre nő a várakozás.

A hóhérsegéd újra elhelyezkedik a rab hátán, Höss a tenyerébe köp, felemeli a pallost, és lesújt az odaláncolt csuklóra. A fájdalmas üvöltés hangjára az egyik segéd felemeli a levágott kezet a sárból, és kidobja a nézők közé. Egy kivégzett bűnös levágott ujja szerencsét hoz – különösen a hüvelykujj hatásos, ha valaki lopást forral a fejében, de meg akarja úszni az igazságszolgáltatást, és rengeteg a babonás tolvaj. Az utcakölyök, aki megszerezte a kezet, és sikerült megszabadulnia vetélytársaitól, majd feldarabolja és eladja a zsákmányt.

Mire Mårten Höss előrebotorkál, hogy kiossza végre a végzetes csapást, a fiú már rekedtre ordította magát. Ez már nem is emberi hang, inkább a másvilágról jön, visszhang a tisztítótűz ködfüggönye mögül.

Hössnek többször meg kell próbálkoznia a fej és a test szétválasztásával. Az első csapás a vállakat éri, a második az elítélt tarkóját, felhasítja a koponyát és félig levágja a fülét. Nehéz eldönteni, hogy Höss sír-e vagy nevet, amikor vadul hadonászva a pallossal, teli torokból kiabál:

– Neki büntetésül, nektek intő figyelmeztetésül! Neki büntetésül, nektek intő figyelmeztetésül!

Csak az ötödik csapás után némulnak el a hangok, az elítéltté és a hóhéré egyaránt.

Höss mesternek eddig ez a leggyengébb teljesítménye, ebben minden hozzáértő egyetért. Megállapítják, hogy bizony ihatott volna kevesebbet, már csak a posztja iránti tiszteletből is: még néhány ilyen bemutató, és átveheti a helyét egy rendesebb elítélt, akinek elnapolják a kivégzését, Hösst pedig a tuskóhoz láncolják.

Mikor az őrség elvonul, előrajzanak a vénasszonyok, hogy összegyűjtsék a vért, ami egy tócsában ott maradt. Nyavalyatörés ellen nincs is ennél jobb orvosság. Az utcakölykök lábánál fogva megemelik a hátára fordított holttestet, hogy minél több vért kifolyassanak, és ne mocskolják össze magukat, amikor elvonszolják a bitó árnyékában frissen ásott sírba.

Mickel Cardell hátat fordít a kivégzőhelynek. Ahogy felemeli a fejét, egy út melletti magaslaton megpillantja Cecil Winge sovány, fekete ruhás alakját. A találkozás lehetősége váratlanul éri Cardellt, habozva áll, és csak figyeli Wingét, anélkül, hogy megszólítaná. A sápadt arc semmilyen érzelmet nem árul el, semmi jele, hogy birtokosát különösebben megrázta volna a jelenet, amelynek az imént tanúi voltak. Csak amikor közelebb ér, veszi észre Cardell, hogy Winge sovány ujjai oly erősen markolják a bot gombját, hogy elfehérednek az ízületei, és az egész alkarja remeg.

Winge gondolataiba merülve áll, még mindig a bitófa felé fordulva, és csak akkor veszi észre és üdvözli Cardellt egy biccentéssel, amikor az már egészen a közelébe ér. Közben elered a szemerkélő eső a Hammarby akasztódomb fölött.

– Jó napot, Jean Michael. Időtlen idők óta nem láttam már a hóhért akcióban. Azért jöttem, hogy lássam, amint működik az igazságszolgáltatás, tekintettel a gyilkosságra, amelynek ügyében nyomozunk. Ez a sors vár a gyilkosra, amennyiben sikerül feladatunkat elvégeznünk.

– No és?

– Soha nem értettem a logikát abban, hogy az állam polgárai életének elvételével üldözi a gyilkosságot, ráadásul a legtöbb bűntettnél bestiálisabb módokon. De a legfontosabb kifogásom az, hogy az igazságszolgáltatás kísérletet sem tesz, hogy megértse azokat, akik ellen vizsgálatot folytat. Hogyan remélhetjük, hogy meg tudjuk akadályozni a holnap bűncselekményeit, ha nem értjük azokat, amelyeket tegnap követtek el? A válasz erre, Jean Michael, az, hogy a gondolat még csak meg sem legyintette a felelősöket. Ők azt hiszik, az a feladatuk, hogy ítéljenek és büntessenek, azon felül semmi. Sokan, akiknek az ügyét vizsgáltam, az akasztófán végezték. Egyetlen vigaszom, hogy senkit nem ültettem a bitó felé vezető szekérre anélkül, hogy meghallgattam volna, mindent elkövettem, hogy bebizonyítsam a bűnösnek a bűnösségét, és lehetőséget adtam mindenkinek, hogy védje magát.

– A csőcselék soha nem fog észhez térni, akármennyire is törekszel, hogy megértsd őket. A pallostól és a kötéltől való félelem nélkül Stockholm egy éjszaka alatt lángba borulna.

Winge válasz nélkül hagyja, és Cardell tovább beszél:

– Találkozásom Stubbével lehetséges, hogy közelebb vitt minket a megoldáshoz. Majd ha többet megtudtam, elmesélem, de annyit

mondhatok, hogy egy zöld színű gyaloghintóra vadászom, ami alkalmasint Károly János rendelkezésére állhatott utolsó útján.

Hátat fordítanak a bitófának és a vörös tócsának, ami a meghalni idevonszolt emberből maradt, és együtt elindulnak visszafele az úton, a Skanstull felé. Winge a domb lábánál töri meg hallgatását.

– Beszéltél nekem Gusztáv királyról és a háborújáról, Jean Michael, és nem hagytál kétséget az érzéseid felől amiatt, hogy egy hamis alapokon nyugvó ügy miatt ekkora veszteséget kellett elszenvedned. Ezért szeretném, ha tudnál valamit, amit kevesen tudnak rólam, de attól még nem kevésbé igaz. Tudakozódtál felőlem, és tudom, hogy azt pletykálják, hogy az érzései iránti gondoskodás vezetett arra, hogy elhagyjam a feleségemet.

Cardell kényelmetlenül feszeng, nincs hozzászokva a bizalmas vallomásokhoz. Elmélyülten tanulmányozza a csizmáját, miközben az egyre mélyülő dagonyában bandukolnak.

– Ahogy rosszabbodott a köhögés, egyre betegebb lettem, lesoványodtam, legyengültem, kezdtem elfogyni a szeme előtt. Már nem tudtam mit adni neki, nem tudtam az lenni a számára, aminek egy férjnek lennie kellene.

Winge rekedt, monoton hangja nem árul el érzelmet, mintha a szentírásból olvasná fel a szavait. Cardell vihar előtti csendként érzékeli a másik önuralmát, ami megakadályozza, hogy remegjen a hangja.

– Persze észrevettem, hogy mi folyik. Az igazság szolgálatában eltöltött élet következménye. Titkokra utaló apró jelek – amiknek a felderítéséhez mindennél jobban értettem. Ismeretlen tárgyak az otthonunkban. Elment barátokat meglátogatni, akiktől azután később megtudtam, hogy nem is találkoztak. De a legnyilvánvalóbban őrajta vettem észre. Boldognak tűnt. Kipirult az arca, és csillogás költözött a szemébe, ahol korábban a halál előjele lakozott.

Winge Cardell felé fordul, mozdulatlan arca mintha kővé dermedt volna.

– Hónapok után először újra azt a nőt láttam, akibe beleszerettem.

Egy pillanatig dédelgeti az emléket, aztán folytatja:

– Végül egyszer rájuk nyitottam az ajtót, tetten érve őket, egy pillanatnyi gyengeség miatt. Mindent elkövettem, hogy elkerüljem ezt, de beteg voltam, és máshol jártak a gondolataim. A köhögésem elnyomta szerelmük hangjait, és fordítva. Fiatal tiszt volt, karddal, derékszíjjal, feketére festett bajusszal és az egész élettel maga előtt. Nem hibáztathattam a feleségemet.

Már aznap este elintéztem átköltözésemet Roseliushoz. Azóta nem láttam őt.

Cardell szóra nyitja a száját, hogy kifejezze együttérzését, de Winge megelőzi, arcát a Hammarby-tó felé fordítva, melynek hullámai felett már süvít a szél.

– Semmit nem kell mondanod. Ahogyan magad mondtad első találkozásunk alkalmával, nem kell a sajnálat. Bizalmas vallomásom ne értsd úgy, hogy barátomnak kívánlak, csupán azt hiszem, mindkettőnknek hasznára válik az előttünk álló próbatételek során, ha ismerjük egymás erejét és gyöngeségeit. Ennél most semmi sem fontosabb. Nincs szükségem együttérző szavakra. Ne légy a barátom, Jean Michael. Arra már túl rövid az idő. Bánat lenne az egyetlen jutalmad.

A vámháznál válnak el egymástól, Winge leint egy lovaskocsit.

– Holnap reggel a Kis Tőzsdénél találkozunk. A gyaloghintód sokat ígér, és nekem is van mondanivalóm számodra. Nagy reményeket fűzök Károly János méltó búcsúztatásához.

12.

GYALOGHINTÓN UTAZNI MÁR NEM DIVAT, állapítja meg Cardell néhány órával azután, hogy maga mögött hagyta az akasztódomb iszonyatát. Kavarognak benne az érzések. Tuskó zöld hordszékét nem lenne nehéz megtalálni, de a feladatot bonyolítja, hogy ez a tevékenység még egyáltalán nem szervezett formában zajlik. A hordszékvivőket nem fogja össze céh, és a régi gyaloghintók, amelyek Cardell gyerekkorában még ellepték az utcákat, azóta vagy tűzifaként végezték frissen épített cserépkályhák kéményein át az égbe szállva, vagy szemfüles magánzók vásárolták meg őket, akik az utcasarkon lesnek reménybeli kuncsaftokra.

Cardell addig kérdezősködött, amíg eljutott egy istállóhoz a Barnängen mellett a Katalinnegyedben. Ott sem tudnak felvilágosítást adni. Egy lószőrparókás, szakállas fuvaros, sűrűn prüszkölve a szájában forgatott tubáktól, keserű szavakkal átkozza a korszellemet, amely megfosztja megélhetésétől. Bezzeg régen minden valamire való uraság két markos legénnyel hordszéken vitette magát keresztül a városon. Még a hetvenes évek végén is csaknem két tucat gyaloghintója közlekedett a város utcáin, most ennek csak a harmada, és az árak is egyre zuhannak. A hordszékvivőknek, akik egykor díszes egyenruhát viseltek, most meg kell elégedniük egy nyakukba vetett stólával, amin ott az istálló jelvénye. Hogy a gyaloghintók színei? Az öreg keserűen rázza a fejét a gondolatra, hogy az ő emblémáját – fekete minta fehéren – már senki sem ismeri. Cardell dolgavégezetlenül távozik.

Az esti sötétség beálltával a lámpagyújtogatók létrára mászva vagy hosszú, égő pálcákat felnyújtva kezdik meggyújtani a kandelábereket. Az égő olaj bűze átható, bár a városi őrség buzgalma, mellyel kötelezik az

egyes körzeteket a közvilágítás fenntartására, érezhetően alábbhagy a városközponttól kifelé haladva.

Az egyre sűrűsödő alkonyatban Cardell a város másik végére igyekszik, a Ladugårdslandet egy isten háta mögötti részére az északi vámkapu környékén. A Patak mentén lépked, mely bűzlő, barna sárléként kanyarog a viskók között, bal kéz felől a Brunkebergsåsen gerince, jobbról a Mocsár partjai határolják. A Mocsárnak hívott tó borzalmas szagot áraszt, de a Kamarával nem versenyezhet. A belefolyó friss víz és a nagyobb kiterjedésű víztükör miatt jobban elbánik a beleömlő ürülékkel és hulladékkal.

A Mocsáron túl faházak váltják fel a kőépületeket, az utcakövet pedig keményre taposott agyag. A porta, amit Cardell keres, a Borvíz forrása közelében fekszik, állítólag lakik itt egy asztalos, aki még foglalkozik hordszékek készítésével és javításával. A házak között sötét van, és Cardell elcsodálkozik, hogy a hideg októberi estén mégis vannak kint az udvaron. Az ajtó előtt, a lépcsőn ül egy ember, és kicsivel odébb, a homlokzat árnyékában toporogva jól megtermett alak álldogál, mintha nem tudná eldönteni, melyik lábára álljon.

Az ülő férfi egy intéssel üdvözli. A válla legalább olyan széles, mint Cardellé, de tagbaszakadtabb, kidagadó hasán majd szétreped a kabát. Alakja lomhasággal párosult nyers erőt sugároz. Kerek golyófeje széles bikanyakon ül, mintha közvetlenül a vállából nőne ki. Szája széles, ajkai vastagok, szeme kétfelé kancsalít. Bagót csócsál, és szabályos időközönként takaros ívben köp egy nagyot. Cardell meghajlással viszonozza az intést.

– A nevem Mickel Cardell. Bocsánatát kérem a késői alkalmatlankodásért, de Vries asztalosmestert keresem.

– Immáron meg is találta. Engem hívnának így, személyesen. Foglaljon helyet, és hadd kínáljam meg bagóval.

Cardell állva marad, de kicsippent egy darabka tubákot a felé nyújtott zacskóból. Ahogy közelebb lép, látja, hogy a lábain hintázó alak egy fiatal legény, még ha akkorára is nőtt, mint egy óriás. Mellette Cardell és a lépcsőn ülő alak is eltörpül. Azt is észreveszi, hogy a legény félkegyelmű. Szája nyitva, álla csúcsán hosszú nyálcsík csillan. Üres, egykedvű tekintete bamba, mint egy borjúé. A nyakán áthurkolt bőrszíjjal odakötözték a lépcsőkorláthoz.

– Mi az oka, hogy az asztalosmester úr a lépcsőjén kuporogva tölti az estét?

– A lágy esti fuvallat balzsam a léleknek, nem úgy tartja? És ön? Önt mi szél hozta erre, Pieter de Vries asztalosmesterhez, a Mocsáron túlra, eme kellemes estén?

Hamiskás mosoly játszik az mester ajkán, miközben szája két sarkából dohánylé csorog.

– Egy hordszéket keresek, zöldet, törött fogantyúval. A Macska-tónál látta egy kölyök, amint errefelé hozták, vagy négy nappal ezelőtt.

A férfi homlokán gondterhelt ránc jelenik meg.

– Ó, nem, jó uram, semmi ilyesmire nem emlékszem. Sajnálom, hogy ilyen messzire kellett elkutyagolnia haszontalanul, csupán egy kis bagóért. Talán egy másik környékbeli asztalosmesterhez vitték.

Cardell elgondolkodva bólint.

– Errefelé nincs más asztalosműhely. De azt is megtudtam, hogy de Vries mesterrel csak nagy üggyel-bajjal lehet szót érteni, mert Rotterdamból elszármazván oly csapnivalóan beszéli svéd nyelvünket, hogy csoda, hogy egyáltalán akadnak vevői.

A másik nyerítve nevet fel, ahogy feltápászkodik a lépcsőről, hátát megropogtatva kinyújtózik, és leporolja a nadrágja fenekét.

– Hát így állunk! No, Jöns Kulinget nem olyan fából faragták, hogy letagadja, ha füllentésen érték.

Cardell a saját világába bezárva álldogáló fiú felé biccent.

– Ő kicsoda?

– Az öcsém, Måns. Bizonyosan észrevette, hogy Måns agyalágyult. Tudja, Cardell, a mi szüleink nem a nagyvárosban éltek, mint maga, hanem egy aprócska faluban, ahol nehéz jó partit találni. Így amikor apám nősülésre adta a fejét, nem volt mit tenni, elvette a saját nővérét. Az Úr törvényeinek ilyetén megszegése nem marad büntetlenül, s a büntetés neve ez esetben Måns. Anyánk belehalt, amikor megszülte a legnagyobb csecsemőt, amit a bába valaha látott. Nem egy lángelme, de ha kell valaki, aki órák hosszat képes zokszó nélkül megtartani egy hordszéket hátul, akkor Måns a megfelelő ember.

– Maga meg elöl tartja, igaz?

– Igen bölcsen szólt. Ha helyet cserélnénk Månssal, rossz véget érne az utazás a szerencsétlen utas számára. Most meg itt ülünk, jobb időkre várva.

Az asztalos azt mondta, jöjjünk vissza holnap, csakhogy a hordszék a kenyerünk, nem hagyhatjuk itt őrizetlenül. Meg aztán a legfontosabb támogatónk értésünkre adta, hogy legutóbbi munkánk nem szolgált teljes megelégedésére, és ha valaki esetleg kérdezősködne egy zöld gyaloghintó felől, meg hogy hol rejtegették az utóbbi napokban, hát annak nem lenne számunkra jó vége. Hacsak nem sikerül a dolgot itt helyben elintézni. Hát így állunk itt most, maga, én és Måns.

Jöns odébb lép, és eloldozza a Månsot a korláthoz erősítő szíjat. Kilép az udvar közepére, fejét jobbra-balra billegtetve bemelegíti elmerevedett izmait, és mindkét orrlyukának tartalmát a földre fújja.

Gonoszul vigyorogva bámulja Cardellt, és felemeli az ökleit, amelyek akkorák, mint egy-egy vödör. Válla és combizmai duzzadnak a sokévi hordszékcipeléstől.

– Nem kellett volna errefelé szaglásznod, mert itt véged van. Gyere, verekedjünk meg, hadd lássuk, mennyit érsz.

Cardell bal fele oldalaz, hogy szemmel tartsa mindkét ellenfelét. A nagydarab legény megérezte a hangulat változását, izgatottan nyögdécselve ugrál fel s alá. Túlságosan szoros térdnadrágja alatt a combja mellett alkar vastagságú fütykös dudorodik. Néhány kölcsönös csel után Cardell viszi be az első csapást. A fából faragott bal kéz keményen oldalba találja Kulinget, aki kétrét görnyed az ütéstől. Meglepett arca vigyorba torzul, ahogy megtapogatja az oldalát, és csodálkozva nézi a vért a tenyerén.

– A mindenit, Cardell! Ez ám az ütés! Mintha tűzre rakták volna az oldalamat. Micsoda vasököl!

– Attól tartok, csupán fa.

– Ohohó, Cardell, hiszen te becstelenül harcolsz! Kedvemre való legény vagy. De hát ezt már csak nem hagyhatjuk annyiban! Egyenlőnek kell lennie a küzdelemnek. Måns!

Az öccse csak a parancsra várt. Hirtelen támadása olyan egyszerű és fékeveszett, hogy Cardellt a meglepetés erejével éri. A fiú teljes testével előreveti magát, átkarolja Cardellt, aki tehetetlenül esik hátra, mellkasán a másik egész súlyával. Måns ráül keresztben a hasára, és záporozni kezdenek az ütések. Cardell érzi, ahogy betörik az orra, felreped a szemöldöke, és vér homályosítja el a látását. Jöns rögtön ott terem a bal oldalán, Cardell érzi, ahogy ujjai a fakezet tartó bőrszíjak után kaparásznak. Engednek a szíjak, a fadarab kicsúszik a kabát ujjából, és ő teljesen

védtelenül marad. Túl a tompa reccsenéseken, amelyekről homályosan tudja, hogy Måns ökölcsapásainak hangja az arcán, valami mást is hall, egy majdhogynem gyöngéd suttogást, és látja, ahogy Jöns az öccse füléhez hajol. Az ütések abbamaradnak.

– Nono, elég lesz, Måns, drágaságom, hagyd Cardell urat lábra állni, hadd lássuk, a titkos fegyvere nélkül is olyan nagy legény-e!

Cardell kitörli a szeméből a vért, és pislogva bámul rájuk. Jöns Kuling gúnyosan vigyorogva háta mögé, a házfalhoz hajítja a fakezet, öccse, Måns felhevülten bömböl, és az ökleit nyalogatja tisztára. Cardellnek cseng a füle, forog vele a világ. Magasan a feje fölött ragyog a csillagos égbolt. A csillagképek őrült körtáncban villódznak. Szájában kivert fogainak morzsáival azon tűnődik, nem csillagpor ízét érzi-e.

Benső szeme előtt látja az elmerülő Johan Hjelm szája sarkából bugyborékoló vért, hallja Cecil Winge rekedtes hangját, a távolból az oroszok ágyútüzét, megborzong, ahogy feldereng előtte a kripta fényében Károly János rothadó ajkain játszó fogatlan mosoly. Előretántorog a két dülöngélő alak felé, és érzi, ahogy bal karja fájdalmasan lüktetve formát ölt, és a szíve megtelik gyötrelemmel és gyűlölettel.

– Gyertek csak, bitangok!

13.

GUSTAV ADOLF SUNDBERG KÁVÉHÁZA még csak nemrég költözött át a Szent Klára melletti régi helyéről a Järntorgetre, de máris új beceneve van, a Kis Tőzsde, merthogy hamar a Skeppsbron negyed polgárságának találkozóhelye lett. Sokan csokoládét isznak kannából, de a többség, ahogy Cecil Winge is, jobban szereti végeláthatalan számú csészével nyakalni a keserű arab kávét, különösen, mióta szárnyra kapott a hír, hogy a polgárai felett gyámkodó állam betiltani készül az italt, hogy gátat vessen a kávéházakban uralkodó pletykálkodásnak.

Egyelőre azonban szabadon bugyog a pletyka, mint a friss sör. Kibeszélik, hogy a tizenöt éves Gusztáv herceg furcsán viselkedett az udvaroncok előtt, hogy a régens Károly herceg Rudenschöld kisasszony, a királyi udvarhölgy után csorgatja a nyálát, de hiába, mert annak a szíve már az áruló Armfelté, és hogy Thomas Thorild, a költő állítólag lezuhant egy asztal tetejéről Lübeckben, miután kihirdette, hogy a száműzetés végre megadta neki a halhatatlanságot, amit a nyelvével Reuterholm báró seggében töltött hosszú esztendők alatt nem sikerült elérnie. Winge egy órát ad Cardellnek. Mikor a zsebórája fél tizenegyet mutat, még mindig egyedül van.

***

Winge a Västerlånggatanon halad észak felé a Gåsgrändenig, ahol a kapuban kérdezősködik Cardell felől. Egy cipész, aki éppen egy pár lovaglócsizmát talpal, tudja, kiről beszél.

– A fakezű strázsa? Az özvegy Pihlmann-nénál bérel szobát.

A lépcsőn egy csapat gyerek játszik. A házban nincs cserépkályha, de a nyitott tűzhelyen, a legfelső emeleten egy sárgás bőrű, csenevész lányka őrzi a parazsat. Az elmúlt hét óta lázasan fekszik, úgyhogy tudja, hogy Cardell tegnap reggel elment otthonról, és azóta nem jött haza. Winge dolgavégezetlenül kénytelen távozni a Pihlmann-né kőházából. A lányka még utánakiabál a lépcsőn:

– Ha Mickel nem ér haza, mire a vénasszony jön a bérért, ki foga tenni a szűrét!

Winge a Stortorget felé kerül, hogy egy kis gondolkodási időt adjon magának. Cardell nélkül korlátozottak a lehetőségei. Egy percre megáll a kútnál, ahol gyerekek és szolgálók töltögetik a vödreiket. Mikor továbbindul, a Slottsbacken felé megy, a rendőrségre, egy kis kitérővel.

Estére jár az idő, hosszúra nőnek az árnyak a folyosón, Norlin rendőrfőnök úr szobája előtt, ahol Cecil Winge várakozik, miután az esti megbeszélés lezajlott. Az ajtódeszkán át is érzékeli Norlin dühét, és felteszi, hogy azért váratják, mert időbe telik, mire a rendőrfőnök összeszedi magát. Végül meghallja a hangját az ajtó túloldaláról, és a hivatalszolga félreáll, hogy beeressze.

– Küldje be.

Norlin iratokkal megrakott íróasztala mögött ül, kabátja és inge a nyakánál kigombolva, a paróka a papírhalom tetejére hajítva. Az asztal túloldalára nem tettek széket, így Winge állva marad. Norlin a fejét vakarja és vérеres szemeit dörgöli.

– Nem olyan régen ugyanitt találkoztunk, te meg én. Emlékszel, mit mondtam ennek az ügynek a feltételeiről, Cecil? Emlékszel, hogy arra kértelek, légy diszkrét? Ehelyett te mit teszel? Félbeszakítod a rendőrkamara megbeszélését egy hosszú fejtegetéssel egy darab kelmén található pikáns ábráról. Nem vetted észre, hogy az a pletykafészek Barfud is ott ül a padban, és kihegyezett tollal figyel?

– Nemhogy észrevettem, egyenesen én hívtam ide. Magam keltettem fel, amikor épp az esti mámort próbálta kialudni, és rábeszéltem, hogy jöjjön velem ide, a rendőrségre. Megígértem neki, hogy az esti megbeszélésen hallhat egy kiváló történetet, amit Holmberg, a kiadó örömmel beletesz a holnapi *Extra Posten*be.

Norlin a tenyerébe temeti az arcát.

– Barfud bármit leír a nyakatekert bibliai idézetei között, Holmberg meg válogatás nélkül kinyomtatja abban a trágyadomb újságjában. Minél provokatívabb, annál jobb, és egész Stockholm olvassa. Miért, Cecil?

– Fegyvertársamat, egy volt erkölcsrendészt, úgy tűnik, félreállították az útból, attól tartok azért, mert túlságosan közel került az igazsághoz. A kelmedarab az utolsó reményem. Drága szövet, és olyasvalakinél lógott a falon, aki meg tudta fizetni. Akik látták a mintáját, biztosan felismerik az újság leírása alapján. Ha valami befolyásos személynek érdekében áll eltussolni az ügyet, az illető hallatni fog magáról. Tálcán fogják követelni a fejemet. Lehet, hogy a tiédet is. És te, Johan Gustaf, te pedig elárulod nekem a nevüket.

– Reuterholm is olvassa az *Extra Posten*t, ahogy az összes pletykafészek az országban. A báró számára ez újabb bizonyítéka lesz annak, hogy mással foglalkozom, ahelyett, hogy az ő ügyében intézkedném. Ez az az ürügy, amire várt, hogy leválthasson. A halálos ítéletemet írtad alá, Cecil.

– Figyelembe véve, hogy a rendőrfőnöki poszt hogyan hatott a közérzetedre és az egészségedre az elmúlt év során, inkább úgy sejtem, hogy aki hozzájárul a szolgálatod megrövidítéséhez, az éppen ellenkezőleg, meghosszabbítja az életedet.

– Észnél kellett volna lennem, hogy kivel is szövetkezem, mikor a segítségedet kértem. Cecil Winge, aki mindig kész mindent és mindenkit feláldozni a magasröptű eszméi oltárán!

Winge szeme dühösen villan.

– Nos, te kérted a segítségemet, és valóban, talán eszedbe kellett volna idézned, ki vagyok. Az irántad érzett lojalitásom volt az oka, hogy elvállaltam az ügyet, de attól a pillanattól kezdve, amikor ez megtörtént, már a halotthoz vagyok lojális. Őérte tartozom felelősséggel, nem pedig a te hírnevedért. Néhány nappal ezelőtt a Mária-templom temetőjében álltam, és a holttestet vizsgáltam. Hadd írjam le őt neked, aki soha nem láttad: a végtagjait szépen sorban levágták. Minden csonkolás után hagytak elég időt, hogy a sebei begyógyulhassanak, és a test kibírja a következő beavatkozást. Hónapokig tartották fogva valahol, egy priccsre láncolva. Talán próbált segítségért kiáltani, de hasztalan, mert a nyelvét is kivágták. Talán próbálta eldobni az életét, de még a fogait is kihúzták. Megvakították. El tudod ezt képzelni, Johan Gustaf? Fekszel egyedül, kiszolgáltatottan,

míg érzed a fűrész fogait a soron következő testrészeden? Meg fogom találni, aki ezt tette. Meg fogom tudni, miért tette. Te pedig elárulod nekem a neveket, amelyekre szükségem van, mihelyt tudomásodra jutnak, ahelyett, hogy Reuterholm meg a hírneved miatt siránkozol. Te veszed a szádra a halál nevét az én jelenlétemben? Nem szégyelled magad?

Norlin érzi, ahogy a csüggedtség betölti lelkében a távozó harag helyét. Hiányzik neki a felesége és a lánya, az illatuk, a nevetésük. Az asztal túloldaláról Winge szemei óriásira tágult pupillákkal néznek rá a csonttá soványodott arcból. Norlin felsóhajt, és kezét maga elé, egy összehajtott ív papírra helyezi.

– Ma reggel híreket kaptam Párizsból. A forrásaim azt írják, hogy az özvegy királynét a forradalmi törvényszék elé állítják. Te is tudod, hogy ez mit jelent. Marie Antoinette elbúcsúzhat a fejétől, ugyanúgy, ahogy a férje. Utána behajítják egy tömegsírba, azon ezrek és ezrek halmára, akik előtte álltak sorban a nyaktilónál. Sötét idők járnak, Cecil.

Winge lágy hangon válaszol:

– Johan, te magad mondtad nekem a minap: miért tesszük egyáltalán, amit teszünk, ha nem éppen ezért?

– Igazad van, persze, mint mindig. Ne vitatkozz Cecil Wingével, úgyis mindig igaza van, ahogy a törvényszéken meg az egyetemen mondtuk. Úgy lesz, ahogy akarod. Most hagyj magamra, hadd írjak meg Reuterholmnak egy kellően alázatos levelet, hogy vásároljak magunknak még egy kis időt, és megelőzzem a dührohamát, mikor majd megjelenik az újság.

Winge tiszteletteljesen meghajol.

– Köszönöm, Johan Gustaf.

14.

ISAK REINHOLD BLOM RENDŐRSÉGI TITKÁR minden olyan részét gyűlöli Stockholmnak, amelynek van képe a Stadsholmenen túlra esni, és mind közül a Ladugårdslandetet a legjobban. A kora reggeli eső iszaptengerré áztatta az utcákat. A toprongyos nyomorultak, szegényházi nincstelenek és csonttá soványodott éhezők görnyedten sietve igyekeznek elkerülni a kaszás közelgő aratását. A rongyos sereget mocskos egyenruhás katonák és tengerészek tarkítják.

Lehetett volna annyi esze, hogy nem gyalogszerrel indul el a Spen-birtokra. A pocsolyákba gyűlt víz beeszi magát a csizmája varrásain, és hamarosan minden lépése olyan hangot ad, mintha vajat köpülne. Blom állandóan újabb és újabb okot talál, hogy elátkozza a sorsát. Hét éve van a rendőrkapitányságon, és mégis alig százhúsz tallért keres évente.

Mikor felkerült a jegyzői állásból, és átvette az öreg Hallquist helyét mint a rendőrkamara titkára, magasabb fizetésre számított. Ehelyett csak a tennivalói sokszorozódtak a fizetésemelés elmaradt.

Már messziről hallja a köhögést. Ettől kissé megbékül a sorsával. Van, akinek még nála is rosszabb. Cecil Winge messzire juthatott volna a képességeivel, de örülhet, ha megéri az új esztendőt. A köhögés azonnal abbamarad, ahogy Blom bekopogtat, és amikor néhány pillanat múlva nyílik az ajtó, Winge rezzenéstelen arccal áll ott. Zsebkendője sarka vértől nedvesen kandikál ki a mellényzsebéből, és Blom elszörnyed, hogy micsoda akaraterőre lehet szüksége. A titkár rögtön a tárgyra tér.

– Norlin küldött, a kért leveleket hoztam a rendőrkapitányságról. Nem sokat kellett várni a panaszokra.

Miután Winge átvette a kis csomagot, Blom letelepszik a cserépkályha mellé, hogy megszárítsa a csizmáját. A csomagban három levél lapul feltört pecséttel. Blom megköszörüli a torkát, és folytatja:

– Feltehetőleg közvetlenül azután vetették papírra őket, hogy megjelent az *Extra Posten.* Mindegyik ugyanazt követeli, de más-más okot adnak meg. Azt akarják, hogy szüntesd be a vizsgálódást. A legfelső levél egy dúsgazdag kereskedőtől jött, aki a pamut árfolyama miatt aggódik, és azon, hogy annak milyen következménye lehet az ország számára. Egy bizonyos gróf Enecrona a kereskedelmi hivataltól felhívja a figyelmet az erkölcsi hanyatlás veszélyére, mely bekövetkezhet, ha a köznép figyelmét felhívjuk olyan dolgokra, amelyeket azelőtt el sem tudtak képzelni. Végül, de nem utolsósorban egy Gillis Tosse nevű alak úgy véli, hogy a botrányos dolgok természetüknél fogva erősítik a forradalmi áramlatokat. Tosse odáig megy, hogy téged egyenesen jakobinusnak nevez.

Winge felváltva melengeti ujjait másik keze tenyerében.

– Ismerem Tossét. Talán te is emlékszel rá. Akkor járt Uppsalába, amikor te meg én.

– Nem ismerős a neve.

– Egy nehéz felfogású semmirekellő, elég pénzzel ahhoz, hogy az eredményeitől függetlenül valamilyen pozíciót vásároljon magának. Emlékszem, hogy lenézett minket, akik szorgalmasan tanultunk: az erőfeszítéseinkben csak sovány örökségünk bizonyítékát látta. Elmondta Norlin, hogy miért küldte el veled ezeket a leveleket?

– Nem, de nem is volt rá szükség. Nem vagyok ostoba, Winge. Én vezettem a jegyzőkönyvet, amikor megmutattad a gobelinedet, és olvastam az *Extra Posten* cikkét. Azt reméled, hogy a felpaprikázott urak közül valamelyiknek más oka van a panaszra, mint amit állít. Valami összefüggés a Kamarából kihúzott hullával.

Winge keskeny vonallá préselt ajkakkal, behunyt szemmel masszírozza a homlokát.

– Úgy van. Elismerem, azt reméltem, hogy a nevek hallatán kitisztul a kép, de soha nem hallottam őket, és fogalmam sincs, hogy a vagyonon kívül mi lehet bennük a közös.

Blom ravasz képpel somolyog.

– Nekem viszont van. De semmit sem adnak ingyen, úgyhogy akarok valamit cserébe.

– Ha hatalmamban áll, a dolog máris a tied, Blom.

– Azon a napon, amikor rosszabbra fordul az állapotod, azt akarom, hogy értesíts engem, de csakis engem, amilyen gyorsan csak tudsz. A kamaránál az emberek fogadásokat kötnek az elpatkolásod napjára. A megnyerhető összeg jelenleg háromévi fizetésem.

– Ha az információ, amit kínálsz cserébe, hasznosnak bizonyul, nincs ellenemre, hogy valaki megszedje magát a halálomon, ami így is, úgy is bekövetkezik. Üzenetet küldök neked azonnal, mihelyt haláltusám közeledni érzem. Most rajtad a sor.

Blom kellemes bizsergést érez a gyomrában a szédületes summa gondolatára, amely gyökeresen megváltoztathatná az életét, és lehetővé tenné, hogy ne kihűlt szobájában írja meg *A vallás elengedhetetlensége a társadalom fennmaradásában* című, már elkezdett művét, hanem nagystílűen a Clas på Hörnet kávéházban, miközben sorra hozzák elé a megrakott tányérokat: sült heringet, bárányt, ragut.

– Rendben! Hallottál valaha az Eumenidák társaságáról?

– Csak futólag. Egyike a város szerencsétlenjei felett jótékonykodó számos titkos társaságnak, ha jól emlékszem. A szegényházak ellátásához járulnak hozzá olyan egyházközségekben, ahol üres a kassza.

– Úgy van. Az Eumenidák különleges nagylelkűségükről ismertek, és csak a leggazdagabbak engedhetik meg maguknak, hogy a rendbe lépjenek. Tudod, hogy verseket is írok. Egyszer régen ismertem egy Claes von der Ecken nevű alakot, egy kereskedőház örökösét, aki nagylelkűen megfizetett, hogy olvassam fel a verseimet. Ecken tagja volt az Eumenidáknak. Az üzlet egyre rosszabbul ment neki, és amikor abba akarta hagyni a jótékonykodást, hogy a saját bőrét mentse, a többiek összefogtak ellene, és tönkretették. A rend tagjainak kifogás nélkül teljesíteniük kell vállalt kötelezettségeiket. A bank azonnal visszakérte a kölcsönt Eckentől, és senki nem vállalta tovább a kezességet. Egyik este egy rongyos alak állt a kapum előtt, és azt bömbölte, hogy a pénzt, amit a verseim felolvasásáért kaptam, valójában csak kölcsönnek szánta. Ecken volt az, teljesen lerongyolódva. Az eset felkeltette az érdeklődésemet az Eumenidák iránt. Egy alkalommal módom volt egy pillantást vetni egy tagjegyzékre. Az én emlékezetem is van olyan jó, mint a tied, Winge: mindhárom levélíró tagja a rendnek.

Winge szinte észrevétlenül dobol a lábával a padlódeszkán.

– A történeted talán kevésbé meglepő, mint gondolod. Tudod, honnan származik a szó?

– Az Eumenidák? Nem.

– Volt egy informátorom, aki egyenesen bolondult a görög klasszikusokért, és akinek köszönhetően magam is számtalan órát töltöttem Aiszkhülosz művei fölött görnyedve. A mi nyelvünkre lefordítva a szó annyit jelent, „jóakarók”. A görög mondákban aki jót akar magának, így szólítja meg a fúriákat, a bosszú istennőit, hogy elkerülje haragjukat.

Blomnak elege van, azt kívánja, bár már véget érne a látogatás, és azzal az ő szerepe is az egészben, de a kapzsiság még visszatartja.

– Még egy dolog. Tudom, hogy a Keyser-házban, a gabonaraktárak mellett tartják az összejöveteleiket.

Winge fel s alá járkálva tűnődik.

– Hallottam már ezt a házat emlegetni. Van ott egy titkos bordélyház, ami a rendőrség hozzájárulásával működhet, amíg jól viselik magukat, és nem érkezik panasz. Különös szomszédság egy jótékonysággal foglalkozó rendnek.

– A dolog még ennél is különösebb, Winge. Biztosan tudom, hogy a rend nem csupán helyiséget bérel a Keyser-házban, hanem az egész ház az ő tulajdonuk.

Winge elgondolkodva az ablak felé fordul, Mickel Cardell utolsó szavait felidézve. A kinti alkonyatban elült a szél, és a Kurckan szélmalma is elhallgatott, várván az esti fuvallatot.

– Te, aki annyi mindent tudsz, Blom, nem tudod esetleg, hogy vannak-e a Keyser-háznak saját gyaloghintói, és ha igen, véletlenségből nem zöld színűek-e?

15.

AZ ÉJSZAKA ÁLMOK HELYETT lidércnyomást hoz. Az íróasztalra lapos szögben rávilágító fény hosszú árnyakat vetít a zsebóra szétterített alkatrészei mögé. A fogaskerekek és rugók rovarszerű lények alakját öltik magukra, és táncra perdülnek, amint a huzat meglibbenti a gyertya lángját. Isak Blom már rég elment haza. A látogatása rákényszerítette Wingét, hogy uralkodjon az iszonyú köhögésrohamokon, amelyek délután gyötörték. A vöröses hányadékkal teli éjjeliedény, amit csak gyorsan belökött az ágy lába mögé, még mindig ott áll. Összeszorul a torka. És viszket is.

Ma este Winge nem találja a szokásos módon inspirálónak az óramű szerelését. Az, hogy a maroknyi halott fémdarab összekapcsolása valami felfoghatatlan módon életre kelő egésszé válik, feltéve, hogy a szerelő elég ügyes ahhoz, hogy minden alkatrészt pontosan oda helyezzen, ahová való, mindig elcsitítja a gondolatait. Most azonban azon kapja magát, hogy Mickel Cardell sorsán tűnődik, attól kezdve, hogy a vámháznál elváltak egymástól, tovább ismeretlen végzete felé.

Abból a kevésből, amit Cardell életéről tud, úgy tűnik, mintha a strázsamester mágnesként vonzaná az erőszakot, de ugyanakkor fékezhetetlen erő sugárzik belőle, aminek hála ilyen terepen jól is boldogul. Winge valószínűtlennek tartja, hogy társa eltűnésének ne lenne köze a hordszék utáni nyomozáshoz. Világéletében Ockham borotvájával[1] nyesegette az elméleteit, és ez most ebben az esetben azt sugallja, hogy Cardell túlságosan közel került az igazsághoz, ami ellentámadásba lendült. A részleteket nem tudja kikövetkeztetni. Amikor újra összerakja az órát, percenként százhatvanháromnak méri a pulzusát. Tompán lüktető nyugtalanságot érez a mellkasában. A békesség és álom csúfot űznek belőle.

A ládában az ágy mellett van egy üveg laudanum, a Medvéhez címzett gyógyszertár patikáriusától szerezte a Fyrverkargatanon. Ópiumcseppek alkohol, borostyánkivonat és repülősó keverékében. Már régóta megvan, de eddig nem akarta használni. Állítólag erős hatású szer. A patikában figyelmeztették, nehogy túladagolja, mert a szer nem csupán a fájdalmat csillapítja, hanem az érzékeket is eltompítja. Ma este kész vállalni ezt a kockázatot.

Gondosan, cseppenként számolva adagolja az ópiumoldatot egy kupába, és felhörpinti. Kisvártatva meleg borzongás fut végig a testén, és felébred benne a remény. A nyelőcsövét is elzsibbasztja a folyadék. Az ablak előtt a lenyugvó nap utolsó sugarai végigcsusszannak a szélmalom vitorláin, mígnem a sötétbe vész a látvány. Winge a gondolatai mélyére merül.

Napnyugta után, mikor az óra újra alkatrészekre bontva hever előtte, Cecil Winge teljesen elveszíti az időérzékét. Fogalma sincs, mennyi idő telik el, mire rájön, micsoda óriási hibát követett el. Cardellt eltakarították az útból, erőszakos véget érhetett valahol. Ő maga pedig az *Extra Posten* jóvoltából közhírré tette, hogy miben sántikál.

Nem lenne magától értetődő, hogy Károly János gyilkosai most ővele terveznek elbánni? Mi sem lenne egyszerűbb, mint őt megölni. Az egészségi állapota nem titok. Senki nem csodálkozna, ha egy tüdőbeteg, aki már hetek óta a Serafim kórház nagy tekintélyű orvosait is meglepi azzal, hogy még mindig életben van, hirtelen feldobja a talpát. Egy éjszakai látogatás, párna az arcára szorítva, és a világon senki sem gyanakodna.

Winge hátán végigfut a hideg. Feláll, hogy kilessen az ablakon, de csak a saját sápadt, karikás szemű képmásával találja szemben magát. Vállára teríti a kabátját, felemeli a viaszgyertyát a tálcáról, kezével óvja a lángot a huzattól. A szoba előtt ujjai között elcsippenti a lángot, és a tornác sötétjében állva hallgatózik. Üres a ház. A cselédek és az inasok máshol alszanak, a konyhában a ráhúzott hamu alatt parázslik a tűz, várva a reggelt. Winge kinyitja az udvarra vezető ajtót, megérzi a nedves levegőt, a szántóföldek tengeri ködtől sós, fanyar kipárolgását. Szoktatja a szemét a sötéthez.

Csendes és sötét a birtok. A bejárat előtt őrt állnak a hársfák. A város felől nem látni fényt: már éjfél is elmúlhatott. A kapu nyitva áll, kint a

szántóföldeket és a zöldségeskertet füröszti fényében a holdvilág. Amilyen békés látvány napvilágnál, olyan kísérteties éjszaka.

Az évszázad elején, amikor egy holland kereskedővel Stockholmba érkezett a pestis, errefelé temették el a holtakat. A Katalin-templom kertjében egy hétnél is tovább hevertek a holtak lepedőbe burkolva és mésszel leszórva, arra várva, hogy helyet szorítsanak nekik a megtelt temetőben. Kijjebb, a Ladugårdslandet környékén ügyesebben tüntették el a járvány következményeit. A legszélső házakon túl széles árkokat ástak, és oda dobálták be a holttesteket. Még ma is kövérebb a föld itt, mint másutt. A környék kertjei egészen az első fagyokig pompáznak, de a kertészek óvakodnak attól, hogy túl mélyre nyomják az ásójukat.

Valami van odakint. Winge nincs egyedül. Egy árnyék közeledik az úton, a víz felől, egy fekete élőlény, aminek semmi dolga itt. Lassan jön, lapulva, hogy észre ne vegyék. Winge hátrahúzódik a fal árnyékába. Ahányszor a felhők elfedik a holdat, sötétbe borul a táj, és mikor újra előbukkan a holdsugár, az alak egyre közelebb ér. Ez nem az a fajta halál lenne, amivel oly régóta próbál megbékélni, nem a settenkedő tüdővész előre kiszámítható vége, amelynek minden várható részletét már előrevetítette magának; ez egy erőszakos, megalázó vég lesz, rémületes és ismeretlen, kés, bunkósbot vagy fojtogatás általi halál.

Már hallja a halkan csikorgó lépteket. Fülében érzi, ahogy rémülten kalapál a szíve, megpróbál hangtalanul lélegezni. Az árny belép a kapun, már az udvaron van, a fák koronája alatt. Winge tudja, hogy hamarosan elveszti a harcot egy közelgő köhögésroham ellen, és döntésre jut. Jobb, ha itt csapnak össze, és hadd folyjon a vér. Ha reggel megtalálják a holttestét a hársfák alatt, annyi haszna lesz, hogy kérdezősködni fognak, és így legalább valamit nyer ezen az utolsó éjszakán, amikor minden veszni látszik.

Néhány lépéssel az alak nyomába ered, és utánanyúl. Ahogy érzi, amint a keze megragadja a semmit, már tudja, hogy hibázott. A lénynek nincs teste. Ez nem a városból küldött bérgyilkos, ez egy sírjából kikelt szellem, aki ma éjjel itt kísért. Winge halántékán dobogva száguld a vér, szeme előtt villódzó fényfoltok táncolnak. A fantom feléje fordul, az arca nem is emberi, s mire Winge homloka a hideg földet éri, már nincs eszméleténél.

A saját ágyában ébred. A virradat fénye átszűrődik a poros ablaktáblán. Egy rakás vessző ég a cserépkályhában, a láng pattogva roppantja ketté őket.

Beletelik néhány pillanatba, mire magához tér. Az ópium mámorának nyoma sincs, a homlokán dudorodó púp fájdalmasan lüktet. Nehezen forgó nyelvvel szólal meg.

– A bal karodat markoltam meg, Jean Michael. A fakéz nem volt a helyén, csak a kabát ujja lógott üresen.

Cardell székestül áttelepszik a szekreter mellől az ágyhoz.

– Az bizony meglehet. Én egy rántást éreztem a kabátomon, és mire megfordultam, te már elvágódtál a földön.

– Azt hittem, kísértet vagy, hogy egy fantomot próbáltam megragadni. Milyen ostoba vagyok! Mentségemre szolgáljon, hogy a képed nem segít eloszlatni a félreértést. Mi történt veled? Hol voltál?

Mickel Cardell mindkét szeme körül akkora lilásfekete foltok terpeszkednek, mintha maszkot viselne. Az orra eltört, ajkai felhasadtak, tán pár foga is hiányzik. Egyik arccsontját úgy kilapították, hogy profilból egészen máshogy fest. Fájdalmasan grimaszolva beszél.

– A sebeimet nyalogattam egy ismerősnél a Kattrumpetullen mellett, és üzentem volna, ha éppen nem aludtam volna át huszonnégy órát. Azután meg, amikor hazavánszorogtam, a szobám teli volt lengyel béresekkel, a holmim meg egy zsákban kitéve a lépcsőn. Mivel nem volt hova mennem aludni, elhatároztam, hogy ide jövök, ezért jöttem ilyen későn.

– Na és a gyaloghintó?

– Megtaláltam, sőt a hordozóit is. Rábeszélés nélkül nem akartak a kérdéseimre válaszolni. A kettő közül a nagyobbik egyszerű eset volt: idióta, könnyű ráijeszteni annak, aki ért hozzá. A bátyja ellenben keményebb diónak bizonyult, időbe telt, mire elbántam vele. Míg mindketten benne voltak a játékban, sikerült letépniük a fakezemet, és mikor visszaszereztem, bunkósbotnak használtam, míg szilánkokra nem tört. A dagadt ellenállt, amíg csak tudott, aztán meglógott a vámház felé, azon a fél lábán ugrándozva, amelyiket nem törtem el. Kétlem, hogy akár a saját öccse ráismer, ha egyáltalán valaha még egymásra találnak. Sajna, ez énrólam is elmondható, de bizisten sajnálom, hogy nem tudtam visszatartani. Valamit azért sikerült kihúznom a fickóból, mikor az ujjai épp a csizmám sarka alá szorultak: résztulajdonosai a hordszéknek, a másik rész a munkaadójuké, aki egyben a legfontosabb megbízójuk is. A gabonaraktárak mellett, a Klára-tónál van egy ház, a szék oda tartozik.

– A Keyser-házba.

– Úgy bizony. Te magad is erre jutottál?

– Igen. Most hagyj még egy kicsit aludni. Ha felébredtem, eszünk valamit. Ma este megtaláljuk Károly János gyilkosát.

16.

A GABONARAKTÁRAK VÖRÖS FAÉPÜLETEI körül elcsendesedik a lárma, ahogy leszáll az est. A hajók egy kivételével már mind kirakodták a gabonát a sáros rakparton. Két részeg rakodómunkás nagy üggyel-bajjal egy hordót görget maga előtt. Egyikük egy trágár nótát óbégat saját maga és a társa szórakoztatására:

„Hogyha biz' én leány vónék, hoppsza de trallan-lallan-la, pinám bőrrel kibélelném…”

A Norrström vize a félbehagyott hídon át zubog a tenger felé. A túlparton magaslik a Lovagok Házának homlokzata, mellette a dombon a templom tornya szökik az ég felé. A Strömsborg aprócska szigetén álló, fellobogózott kupolájú, különös, kereszt alakú házból fény szűrődik kifelé. A tér néptelen, a mosóhidak üresek. A Klára-tó hídja felől kikötői munkások távolodó hangja és facipőik kopogása hallatszik. Winge a Stadsholmen felé fordulva, csendben áll.

– Mégiscsak szép ez a város.

Cardell akarata ellenére is rábólint.

– Bűzös, és teli van haldokló emberekkel, akiknek legnagyobb gondja, hogy hogyan rövidítsék meg egymás amúgy is kurta életét, de így, az esti fényben valóban szép. Annál szebb, minél messzebbről nézzük.

Cardell a vízbe köpi a bagót, és elfordul. Mellettük tornyosul a Keyser-ház, széles homlokzatát a térnek, rövidebb oldalát a víznek fordítva. Háromszintes, a bejáratát boltívek fogják közre. A kapu fölötti oromfal díszeit kidomborítja a lemenő nap sugara. Az emeleten gyertyák égnek. Valaki visítva felkacag. Cardell a karja védtelen csonkját dörzsölgeti a hidegben.

– És most?

– Hacsak nincs nálad csákány vagy faltörő kos, akkor az egyetlen dolgot tesszük, amit tehetünk. Bekopogunk.

A kaput nyitó férfi láttán Cardell meglepetésében hátrahőköl. A férfi bőre fekete, és a félhomályban, a világos színű libériában egy pillanatra úgy látszik, mintha hiányozna a feje. Cardell többször is látta már Gusztáv király színes bőrű lakáját, Badint, és a fattyát, aki állandóan a Skeppsbro rakpartján, a hajók körül szaladgál, de még soha nem látott ilyesmit ennyire közelről. Winge megérinti a kalapja karimáját.

– Jó estét! A ház asszonyához jöttem.

A fekete bőrű férfi válaszul szélesen elmosolyodik, kitárja a kaput, és meghajolva köszönti őket. Megcsendít egy ezüstcsengőt, és a lépcső fele mutat, ami félkörben jobbra kanyarodva vezet felfelé, majd becsukja mögöttük a tölgyfakaput, és újra elfoglalja helyét egy zsámolyon az égő lámpás alatt.

A második emeleten nyitott ajtó várja őket. Fiatal nő áll az ajtóban, egyszerű ruhája annyira áttetsző, hogy mellbimbói átsejlenek az anyagon. Hajában selyemszalagot visel, arca festetlen, kivéve vörös ajkait, és a szája sarkába festett szépségflastromot. Gyakorlottan bókol Winge előtt, és rámosolyog.

– Ah, lépjen be, uram. Ön bizonyára a frissen beavatottak egyike. Kérem, engedje meg, hogy levegyem kabátját, és azzal a világ gondjait is leemeljem a válláról. A nevem Naná, az ön legalázatosabb szolgálója.

Az előtér falait lila és fekete virágos tapéta borítja. A padlón vörös török szőnyegek. A mennyezetről csillár függ alá, tucatnyi viaszgyertyával. A falak mentén álló asztalokon gyertyatartók sorakoznak. Winge egy dukátot nyom a nő kezébe, akinek ajkai meglepett ó-t formáznak az aranypénz súlyát méregetve.

– A nevem Winge. A ház úrnőjéhez jöttem.

– Természetesen, monsieur. Minden új barátunkat így fogadjuk. Egy bizalmas beszélgetéssel, mely megalapozza hosszú ismeretségünket. A Madame ragaszkodik hozzá. Hogy jobban kielégíthessük az ön igényeit, mindent tudnunk kell önről. Semmit nem kell szégyellnie. Azért vagyunk, hogy szolgáljuk önt. Kérem, várjon néhány pillanatot, mielőtt bevezetem a szalonba.

Winge bólint. A lány néhány pillanat múlva újra megszólal, az ajtó mellett álldogáló Cardell felé biccentve.

– Szereti megleckéztetni a szolgáit, monsieur Winge? Jó néhány vendégünk osztozik önnel ebben a szenvedélyben, és mi a segítségükre tudunk lenni. Mondja el a Madame-nak, mi a kívánsága, és meglesz.

– Szabad az áruikat ütlegelni?

– Az ön kívánsága számunkra parancs, uram. Természetesen előfordul, hogy a túlzott szenvedély csökkenti az áru jövőbeni értékét, de feltéve, hogy kész megtéríteni az áruban okozott kárt, minden lehetséges.

– Értem.

A szalonból egy csengettyű csilingelő hangja hallatszik.

– És most, uram, kérem, fáradjon velem. Szolgája idekint várakozhat.

– Inkább magammal viszem, hogy kéznél legyen, ha rám tör a legyőzhetetlen vágy, hogy megbüntessem.

Követik a lányt végig a házon. Az ablakokból lenyűgöző kilátás nyílik az egyre inkább sötétségbe boruló városra. A szalon, amelybe belépnek, üres. Középen egy kanapé, vele szemben egy fotel. Winge a lány biztatására helyet foglal. A lány bort tölt egy karcsú pohárba, és mosolyogva felé nyújtja.

– Madame Sachs azonnal rendelkezésére áll, monsieur. Remélem, nem tart tolakodónak, ha úgy búcsúzom: remélem, hamarosan újra látjuk egymást.

Ahogy a lány kilép a szobából, Winge félreteszi a borospoharat, és néhány lépéssel a szalon másik végében terem, ahol egy drapéria függ egy boltíves fülke előtt. Felhajtja a kárpit alját, és előtűnik a másik oldal mintája, az egymásba fonódó, szeretkező alakokat ábrázoló szegély.

– Attól tartok, Jean Michael, nemsokára még sokkal rosszabb dolgokat fogunk hallani, mint eddig. Mindennél fontosabb most, hogy uralkodj magadon, Károly János kedvéért. Ez a madame Sachs az egyetlen lehetőségünk, hogy megtudjunk valamit. Értesz engem?

Cardell szóra nyitja a száját, de be is csukja, anélkül, hogy mondana bármit is. Némán bólint, és elhelyezkedik a falnak dőlve. Ép jobb kezét a kabát zsebébe dugja. A kabát bal karja csomóra kötve lóg az oldalán.

Nehéz meghatározni a nő korát, aki néhány perc elteltével a drapériát félrehúzva belép a szobába. Talán még fiatal, aki korán öregszik, vagy

hajlott kora ellenére őrzi a fiatalság illúzióját. Pompás, karmazsinvörös ruháján arannyal hímzett tövisek tekergőznek. Arcán fehér ólomfesték, mely elfedi a ráncokat és a bő0rhibákat, de szemei táskásak. A szája mosolyra áll, de valódi érzés nélkül, két oldalán mély ráncok. A nyaka körül egy sebhely fut végig, mintha kötél nyoma lenne. Szívélyes üdvözlő mosolya gyorsan az arcára fagy.

– Önök nem azok, akiket várok. Naná biztosan ivott. Önökkel nincs dolgom, és nem tudok önöknek mit kínálni. Legjobban teszik, ha rögtön eltűnnek a házamból.

Winge tiltakozóan emeli fel a kezét.

– Téved, asszonyom. Az én nevem Cecil Winge. Az Indebetou-házból jöttem. Tisztában vagyok vele, hogy nagy hatalmú pártfogói és rendőrségi kapcsolatai teszik lehetővé, hogy ilyen nyíltan működtesse ezt az intézményt. Azonban a titkokra épülő rendszerek sajátos tehetetlenséggel működnek, és éppen elegen vannak, akik nem tudnak az ön védelmezőiről ahhoz, hogy még azelőtt tönkretegyék az üzletét, mielőtt nagy hatalmú mecénásai el tudnák hárítani a katasztrófát. A parancsomra fél órán belül húsz rendőr itt terem.

A nő arca nem árulja el érzelmeit, de sziszegve válaszol:

– Tudod, kikkel húzol ujjat?

– A ház tulajdonosa az Eumenidák rendje.

– Ha tudod, akkor én meg tudom, hogy blöffölsz. Még ha igaz is, amit állítasz, soha nem hagynának egy ilyen dolgot megbosszulatlanul, és rettenetes árat fizetnél érte.

– Tüdőbajos vagyok. Haldoklom. Jelenlegi rendőrkapitányunkat nemsokára amúgy is leváltják. Egyikünknek sincs vesztenivalója. Tegyen próbára.

– Fiatal vagy és naiv, fiam. Mindenkinek van vesztenivalója. De a kis fenyegetésed nem jelenthet mást, mint hogy akarsz tőlem valamit, cserébe a hallgatásodért. Talán hamarabb látom a hátatokat, ha adok valamit, mint ha elveszek. Szóval ki vele, mit akartok? Mi kellene? Egy-egy maroknyi arany a pénzesládámból? Ingyen kipróbálni az áruimat, hogy újraéljétek a hitvesi ágy kihunyt szenvedélyét?

– Egy megcsonkított férfit szállítottak el innen egy gyaloghintóban, hogy a Kamarába dobják. A test ugyanolyan kelmébe volt betekerve, mint ami az ön háta mögött lóg. Mondjon el mindent, amit tud a férfiról és a sorsáról.

A nő tekintete Cardellre vándorol, és megpihen a férfi csonka karján.

– Ahá, most már értem. A minap eltűnt egy gyaloghintóm a hordozóival együtt. A nagyobbik tegnapelőtt éjjel nyüszítve visszajött, kékre-zöldre verve. Azóta sem tud aludni éjjel, rémálmok kínozzák. Beszélni nem tud, soha nem is tudott, de amikor adtunk neki egy krétát és egy fekete paladarabot, lerajzolt egy ördögöt fél karral. Most látom, hogy a valóság jóval kevésbé rémületes, mint a mese, de persze a fickó idióta, úgyhogy nem csoda.

Sachs újból Winge felé fordul. Cardell sokszor látta már ezt a tekintetet, a harcra felheccelt kóbor kutyák pillantása ez. Mielőtt összecsapnak, felmérik egymás erejét, és latolgatják az esélyeket. A sikeres szerencsejátékosok kiolvassák a szemükből, hogy melyikre tegyék tétjeiket. Cardell maga is szokott fogadni, ismeri a trükköket úgy, mint bárki. Sejti, hogy a nő melyik fajta. Félelmetes harcos. Na és Winge? Első pillantásra nem valami különleges, de a szemei mást mondanak. Félelemnek nyoma sincs bennük. Cardell már tudja, melyikük lesz a győztes, egy pillanattal azelőtt, hogy Sachs is rájön. A nő keserűen felkacag, és megadóan széttárja a kezét. Ahogy mosolyra nyitja a száját, kivillannak elrothadt, fekete fogai.

– Nézzetek magatokra! Egy zörgő csontváz és egy rongyos nyomorék, és ti merészeltek elítélni engem? Mit tudhatnak az ilyen magatokfajták a nemes urak ösztöneiről? Nemes urakról, akiknek generációk óta a vagyon terhe nyomja a vállát, várván, hogy megörököljék a birtokot, a házakat és a címeket? Ezeket a férfiakat uralkodásra nevelték. Nehéz teher a felelősség. Fel sem bírnátok fogni, mekkora szükségük van rá, hogy megszabaduljanak a béklyóiktól. Még alig folyt első magjuk egy éjszaka, mikor megparancsolják a szobalánynak, hogy simogassa a hímtagjukat, aztán görgesse meg a keblei között, aztán vegye a szájába. Tizenkét éves korukra már meghágták az egész háztartást, mire tizennyolcak, megrontották az apródjaikat. Mikor kipróbálták a város egész kínálatát, és már semmi nem tud a kedvükre lenni, eljönnek hozzám. Már vizeltek nyitott szájakba puszta szórakozásból, ütlegeltek, kínoztak, tapostak és tönkretettek. Én jobbat kínálok nekik. Bármit kívánnak teljesítjük. Különleges estélyeken váratlan meglepetéseket nyújtunk nekik, mert sokan nagyra becsülik azt, amit elképzelni sem bírnak. Egész állatkertem van furcsa szolgákból, egyesek közülük rémisztőek, hogy hangsúlyozzák a többiek szépségét, mások fokozzák vendégeim élvezetét a rondaságukkal, megalázottságukkal,

fájdalmukkal vagy szerencsétlenségükkel. Vannak púposaim, törpéim, nyúlszájúak, vízfejűek nyomorékok és deformáltak. Akik pénzt akarnak, őket megfizetjük, ahogy az örömlányainkat is. Vannak, akik fizetség nélkül szolgálnak. A lény a zsákban is egy ilyen volt. Egy ideig ő volt az én piece de résistance-om, a fénypont. Hát nem értitek? Mindennél jobban emlékeztette az embert az élet élvezhetőségére, a boldogságra, amelyben minden nézőjének része volt. Volt, aki megelégedett azzal, hogy a lény ott volt a közelében, míg ő mással töltötte kedvét. Mások kihasználták, élvezték, amit védtelenségében adni tudott. Nem mindig szolgált szívesen, de nem voltak fogai. Nevettek rajta, amikor befogták az orrát, miközben rágcsálta a merev hímtagjukat, és le kellett nyelnie, amit kapott. Az én klienseim irányítják a világot. Ugyan mi egy félember feláldozása a szórakozásuk kedvéért?

Winge megérzi a Cardell lelkében dúló vihart, mint mágnesességet a levegőben. A strázsa vállára helyezi a kezét, mielőtt az megtenné az első lépést, és bólint madame Sachsnak, hogy folytassa tovább.

– Minden szörnyűségén túl a lény megőrzött valamit a szépségéből. A haja csodaszép volt, fiatal. Ezek miatt az ellentétek miatt népszerű volt. Gazdaggá tett, anélkül, hogy egyetlen shillinget is fizettem volna érte. Én vagyok az, aki a legjobban sajnálja a halálát.

– Jól értem, hogy az Eumenidák egyszerre a ház tulajdonosai és az ön vendégei?

– Így van. De még mielőtt ítélkezni kezdenél, tudnod kell, hogy vagyonukból a társadalom elesettjeit támogatják. Kik vagytok ti, hogy kárhoztassátok őket azért, ami e falak között történik, mikor az ő gondoskodásuk nélkül Stockholm szegényházainak fele bezárhatná a kapuit?

– Hogyan került önhöz a megcsonkított férfi?

– Egy éjszaka kopogtak a kapun. Egy férfi volt, a nevét nem mondta meg, de ajándékot hozott: a lényt. Nem adott semmilyen magyarázatot. Azt kívánta, hogy a lény az én gondoskodásom alatt élje utolsó napjait. Előre fizetett a tartásáért, és utasításokat hagyott, hogy hogyan gondozzuk. A lény magától nem evett, kénytelenek voltunk naponta egyszer kipeckelni a száját, és beletölteni egy könnyű levest. Amikor nem volt szükség a szolgálataira, egy raktárban tartottuk.

– Vak volt és süket?

– Nem volt szeme, sem karjai, lába, nyelve és foga. A füléről nem tudok semmit.

– És az elméje?

– Ugyan ki lenne képes ilyen szenvedésen ép elmével keresztülmenni? Biztosra vettem, hogy idióta, és volt is egy dolog, ami meggyőzött erről. Említettem, hogy nem volt hajlandó enni. Volt egy kivétel: a saját ürülékét megette, ahányszor csak ürített, és mindig sikerült akkor csinálnia, amikor nem figyeltünk rá. Ki más tenne ilyet, mint olyasvalaki, aki már régen megháborodott.

– És azután? Meghalt, és elvitték.

– Ahogy mondja. Bár tápláltuk, mégis napról napra fogyott. Egy reggelre aztán kilehelte a lelkét. Alig négy hetet töltött a házban.

– És miért a Kamarába vitték? A Norrström itt folyik, közvetlenül a ház mellett.

– Intézményünknek már korábban is kellett néhányszor kényes hulladéktól megszabadulnia, és meglehetősen rosszul sikerült. Amit itt dobnak a vízbe, a hajóépítő műhelyek közelében szokott partra vetődni, a Mocsárban meg a béresek horgásznak, akiket nem érdekel, hogy a kifogott hal a saját mocskukon hízott kövérre. A Kamara vizét viszont csak egy bolond bolygatná meg.

Cardell villámgyorsan átugrik a szobán, gyorsabban, minthogy Winge megakadályozhatná, egy szempillantás, és ép markával megragadja a nő karcsú nyakát. Ujjai csaknem összeérnek az asszony tarkóján.

– És mi a helyzet az ön úszótudásával, madame? Ki kellene próbálnunk, hogy vajon a Skeppsholmennél érne-e partot, vagy továbbvitorlázna a tenger felé. Sok fuldoklóhoz volt szerencsém. Hallottam, amint kétségbeesetten nyüszítenek az utolsó fürdés előtt. Abban a percben sokaknak megszólal a lelkiismerete, és szívesen meggyónnák a bűneiket. Kíváncsi lennék, ön hogyan sikoltozna.

– Én nem félek a magatokfajtáktól. Ha az élők közé számítanám magam, egészen máshol lennék, boldogan és szabadon, nem itt gyűjtögetném halomba a pénzt ennek a mocskos helynek a szélén, amit ti városnak hívtok.

A nő szemen köpi Cardellt, aki a meglepetéstől elereszti a nyakát. Mire kidörgöli a szeméből a nyálat, Winge már közéjük állt. Az asszony hozzá beszél, amikor felemeli a fojtó szorítástól rekedt hangját.

– Tűnj el innen, és vidd magaddal a félkarú szolgádat! Látom, már türelmetlenül vár rád a sír. Örüljetek, hogy nincs több dolgotok az Eumenidákkal, mert az ő hatalmuk ellen semmit nem tehettek. Most már pontosan ugyanannyit tudtok arról, aki idehozta a lényt, mint én. Soha máskor nem láttam azt a férfit, sem azelőtt, sem azóta. Én betartottam a szavamat. Most rajtad a sor!

A gabonaraktárak épületei között koromsötét van. Az égen sehol egy csillag. Lejjebb, a Kungsträdgården felé díszkivilágítással ünnepelnek valamit: a Fegyvertár minden egyes ablakában gyertya ég. Cardell szólal meg elsőként.

– Mikor mindennel végeztünk, visszajövök, és megfojtom a nőt.

Winge szórakozottan válaszol, mintha nem akarná, hogy Cardell hangja összezavarja a gondolatait.

– Ezt ő is látta a szemedben, csakúgy, ahogy én, Jean Michael. Ha itt találod, tudhatod, hogy elszánta magát a halálra. Nagy szolgálatot tennél neki.

Winge odébb támolyog az utcakövön egy halom deszka mellé, és leroskad, kezébe temetve az arcát. Nagy sokára szólal meg:

– Attól félek, zsákutcába jutottunk. Idő kell, hogy átgondoljam a dolgokat, de abból nekem rettenetesen kevés van. Van valami, ami kicsúszik a kezemből, valami, ami ott villódzik a tudatom küszöbén, mint egy éjjeli lepke az ablaküveg előtt. Nem látom tisztán, akárhogy igyekszem.

Cardell hosszú idő után válaszol. Láthatatlan kéz szorítja a torkát, nem kap levegőt. Szíve riadtan kalapál a helyén, betölti a megmagyarázhatatlan és legyőzhetetlen rémület. A sötétben formát ölt a bal karja, és lüktető fájdalom hullámait sugározza a válla felé. Össze kell szednie magát, hogy ne remegjen a hangja:

– Kell, hogy legyenek, akik többet tudnak, olyanok, akiknek a létezéséről még nem tudunk.

Cardell elfordul, hogy elrejtse állapotát. Wingét ez egyszer cserbenhagyja a megfigyelőkészsége, ahogy mélyen a gondolataiba merül.

– Igen, nélkülük a vállalkozásunk kudarcra van ítélve.

– Máris kész vagy feladni? Ezt akarod mondani?

Winge kiveszi zsebéből az óráját. A sötétben alig lehet kivenni a mutatókat, de tekintetét a kis belső keretre szegezi, ahol a másodpercmutató

szalad körbe, és két ujját az álla alatt lüktető ütőérre szorítja. Egy perc alatt száznyolcvan szívverést számlál, majd Cardell felé fordul a válasszal, amivel adós maradt:

– Dehogy. Csak azt, hogy szorít az idő.

Második rész
Nedves és vörös

1793 NYARA

E világon minden módot ad inni,
hogyha az ember rá okot keres.
Küldjön a Sors elénk vígat vagy rosszat,
elbánni velük egyképpen lehet:
A bortól, ha vigadsz, még vígabb leszesz,
elűzi a gondot s a gyászt a szesz.

Vedd hát jó szívvel, mit rád mér a Végzet,
köpj a világra, a vígság a fő.
Mulass csak vélük, míg vannak barátid –
Elhagytak? Sebaj, hát dalold: „Ágyő!”
Sorsunk hű vigaszul küldte a bort,
megédesíti a nászt és a tort.

ANNA MARIA LENNGREN, 1793

1.

KEDVES HÚGOM!

Szilárd elhatározásom, hogy minden adandó alkalommal írok neked, de minthogy még nem tudom, hová küldjem irományaim, bocsásd meg, kérlek, ha hosszú lesz levelem, addig is, míg magam személyesen átnyújthatom azt neked.

Nem kis boldogság számomra, hogy kihegyezve lúdtoll pennámat leírhatom neked e napomat, mely kedvező előjelekkel indult. Hajnalban ébredtem, kikeltem ágyamból, előhúztam a porcelán éjjeliedényt az ágy alól, és hálóingem felhúzván ülepemről és derekam köré kanyarítván elhelyezkedtem a szokványos guggoló testhelyzetben. Beleim ürítése olyasfajtán sikerült, melyet oly ritkán van alkalmam átélni, s amelyhez az összes faktorok szerencsés együttállása szükségeltetik. Bár táplálkozásom az utóbbi időben kívánnivalót hagy maga után, a konzisztencia mintaszerű volt: elég szilárd ahhoz, hogy ellenálljon, és sikerélményt nyújtson, ugyanakkor lágy is, hogy a legkisebb kellemetlenséget se okozza. Abban a szekundumban, melyben terhemtől megszabadultam, a szomszéd kakas győzelmi fanfárja képében megérkezett a megérdemelt elismerés. Arcot mosván és felöltözvén legjobb kedvemben találtam magam.

Jókedvem csakhamar kapóra jött. Alig egy szempillantással azután, hogy reggeli toalettemet elvégeztem, a kapu felől a régóta rettegett dörömbölést hallottam nyers bömböléssel kísérve:

– Kristofer Blix! Nyisd ki az ajtót, beszélni akarunk veled! Blix, te akasztófáravaló!

Úgy döntöttem, nem teszek eleget e kívánságnak, mely, ebben biztos voltam, két pribéktől származott, akik azon uraság szolgálatában álltak, akitől a minap kölcsönöztem egy nem megvetendő summát. Nem fecsérelve

időmet, szerény holmimat zsákomba söpörve vállamra vetettem, és kimentem a konyhába. A tűzhelynél állt Elsa Johanna, a cselédlány, aki égre emelte tekintetét, és morcosan bámult rám, mikor egy cipót elcsenve kinyitottam az udvari ablakot. Hatkönyöknyire az ablak alatt ott állt a trágyadomb, ahova a ház tulajdonosa, az özvegy – kinek szerelmes természete miatt hitelbe lakhattam itt – összegyűjtötte a malom igáslovainak minden ürülékét. Kimászván az ablakon lelógattam magam, amíg csak karjaim értek, majd szememet behunyván és egy Miatyánkot elfohászkodván elengedtem a párkányt.

Képzelheted megkönnyebbülésemet, mikor sérülés nélkül tápászkodtam ki a trágyából. Fentről még hallottam Elsa Johanna búcsúüdvözletét:

– Blix, jobban teszi, ha többet nem mutatkozik errefelé, mert az özvegy Beckné alighanem arra számított, hogy még számos éjszakán felmelegíti az ágyát, és amikor összeszámolja a tartozását, nem hinném, hogy a szép szőke haja sokat nyom a latban!

Nevetve ráztam meg aranyló hajfürtjeimet, melyeket addig növesztettem, hogy már vállamat verdesik, visszaintegettem a lánynak, mialatt leporoltam a koszt a bőrnadrágomról, és az árkádon keresztül kiléptem az udvarról a hátsó kijáraton át. Örültem, hogy a cselédlány emlékeztetett rá, mert magamtól bizonyosan elfeledtem volna: fejembe húztam a sapkám, és gondosan alátűrtem minden hajfürtömet. Amint tudod, szőke hajam mindig büszkeségem forrása volt, azonban nem mindig hasznos, mivel már messziről könnyen felismerhetnek.

Ah, Stockholm, drága húgom! Bárcsak láthatnád a várost, ahogyan én látom! Oly más, mint gyermekkorunk színhelye, Karlskrona. Itt a házakat faragott kőből rakják, és az egész város aranyszínben tündököl, különösen egy ilyen napfényes reggelen. Minden épület különbözik, de a színük egyforma. Egy csíkos házikabátos tudós uraságtól megtudtam, hogy a város nagy építésze, Carlberg adta ki ezt a rendeletet, melyhez utóda, König is szigorúan tartja magát. Gondold csak el, drága húgom, egyetlen méltó férfiú olyanformán gondozza a várost, mint valamely kertész neveli a kertjét. Mily nagy hasznára lehetne effajta gondoskodás szülővárosunk düledező viskóinak!

Ahogy a Södermalmen dombjáról a Zsilip felé ereszkedtem, páratlan kilátás tárult elém, és fergeteges jókedvem kerekedett. Hogyan bánkódhatna bárki is, aki egy ilyen városban élheti napjait? A Stadsholmen magaslatán

csillognak a templomok csúcsai: Szent Miklós, Szent Ferenc, Szent Gertrúd. A víz hullámai csillámlanak. A Skeppsbron házainak homlokzatai vigyázzban állnak a tenger hullámai előtt, melyek a lehorgonyzott hajókat ringatják, és a domb túloldalán terpeszkedik a királyi palota, egy oly irtózatosan hatalmas épület, hogy szavakkal leírni lehetetlen.

Kevéssel ebédidő előtt értem a Zsiliphez a vörös felvonóhídon keresztül, itt balra fordultam a Kornhamnstorgnál, orromat befogva a Légypiac bűze miatt – képzeld, húgom, ez egy hatalmas kupac ürülék, oly magas, mint egy hegy, melyet itt gyűjtenek, hogy később a szántóföldekre és a salétromfőzőkhöz szállítsák –, utat vágtam magamnak előkelő népek és koldusok seregei között. Mindegyikükön észrevettem valami apró részletet, mely lenyűgözött – egy aranyórát, valódi parókát, dongalábat vagy oly deformált kezet, hogy az ember legszívesebben elfordulna, de mégsem bírja elvonni a tekintetét. Hamar a Lovagok Háza előtti térre értem, és alig pislantottam körbe, mikor vidám rikkantást hallottak füleim.

– Nézzenek oda, csak nem Blix az, szabad levegőn sütteti magát a nap hevében! És ha a hátizsák meg nem csal, éppen új szállásra vadászik!

Óvatosan megfordulván, hisz még mindig nyomomban lehetnek dühös hitelezőim és bunkósbotos bérenceik, nagy megelégedéssel pillantottam meg Rickard Sylvan barátomat a kövezeten sétafikálva, kifordított köpönyegére rávarrt csipkegallérban, tulipiros parókával, hosszúnadrágban.

– Ó, Sylvan mester, legalázatosabb szolgája! – kiáltottam –, nem tud kegyelmed esetleg felvilágosítással szolgálni elfogadható áron bérelhető vidéki kúria vagy akár egy őrizetlen szénaboglya tárgyában, melynek gazdája, egy nagylelkű uraság szívesen kölcsönözne pár tallért egy feltörekvő ifjú tehetségnek?

Nagyot kacagtunk, s megöleltük egymást.

– Sajna, Kristofer, magamnak is nehezen találok alkalmas matracot, főként olyat, mely nem vándorol el ezernyi apró bolhalábon éjjel, hogy aztán teljesen más helyen ébredjek, mint ahol nyugovóra tértem. De még nincs minden veszve, testvér, zsebemben csörög néhány shilling, az elegendő lesz ebédre, és borra, amivel leöblítjük.

– Ó, áldott előrelátás – kurjantottam –, hát nem tudtam-e már reggel, hogy ma szerencsés napom lesz!

Kart karba öltve ballagtunk vissza a városba, hogy harapjunk valamit.

A Békességhez címzett kocsmában menten siránkozni kezdett a kocsmáros, ahogy Sylvan meg én elsötétítettük a bejáratot. Mielőtt leülhettünk volna, Sylvan hosszas alkudozásra kényszerült. A zsebében lapuló shillingek közelről megvizsgáltattak, sőt, a fogadós először el akarta kobozni az egész erszényt a sok hitelben fogyasztott korábbi korsó fizetségéül, de aztán addig alkudtunk, míg belement a részletfizetésbe, ha megígérjük, hogy a maradékot is az ő kocsmájában költjük el. Asztalhoz telepedtünk, jól belakmároztunk heringből, és kedvünkre iszogattunk.

Egynéhány korsó után bizalmasan megosztottam Sylvannal, ami a szívemet nyomja: többel tartozom Jonas Silfvernek, mint amennyit vissza tudok fizetni. A fogdmegjei által elverettetni még csak ízelítő lenne az adósok börtönéhez képest, ahol elsorvadna szépségem és ifjúságom. Jócskán meglepődtem, amikor Sylvan felkacagott:

– Kristofer Blix, hát te semmit sem tudsz az eladósodás helyes metódusáról? – átölelte a vállam. – No, ide figyelj, Kristofer, most megtanítok neked egyet s mást a nagyvárosi életről. Tudatlanságod e téren bocsánatos bűn, tekintve, hogy frissen beköltözött városlakó lennél. – A szemem egyre tágabbra nyílt a csodálkozástól, ahogy hallgattam.

Rickard Sylvan elmagyarázta, hogy mi a tökéletes módszer, mellyel nem csupán életben maradunk, de egyenesen élvezni is tudjuk az életet. Amint azt húgom, te is tudod, csak idő kérdése, hogy azt, ki nincstelen és eladósodott, hitelezői feljelentsék a törvényszéken. A nyomorult egész vagyonát felmérik, hogy abból fizessék vissza a kölcsönt. Ha teljes vagyona sem fedezi az adósságot, máris irány a fogház, ahol addig penészedhet a szerencsétlen, míg hozzátartozói össze nem szedik a summát, amivel kiváltják.

– A trükk – suttogta Sylvan –, hogy sosem adósodsz el nagyobb összeggel ugyanazon hitelezőnél! Tegyük fel például, hogy kölcsönkaptál Johan Silfvertől két birodalmi tallért. Természetesen nem tudod visszafizetni, hiszen már réges-régen elköltötted a legszükségesebb dolgokra bor, leányok és muzsika formájában. Most elmész egy másik ismerőshöz, attól kölcsönkérsz négy tallért, majd jelentkezel Silfvernél, hogy megállapodjatok a részletfizetésről. Kifizetsz neki mondjuk egy tallért, a többit beígéred, és azt mondd meg, barátom, mennyi pénzed marad elkölteni?

– Három tallér – nyögtem levegő után kapkodva.

– Úgy bizony, Kristofer. És ezt a módszert ismétled újra meg újra. Nagyvonalú társaságban forgolódva mindig sikerülni fog, mert az új kölcsönöket mindig részben a régiek visszafizetésére fordítod.

Sylvan rám kacsintott, és tréfásan arcon csókolt.

– No, látod, Blix testvér, így megy ez a nagyvárosban. Igyunk az új barátainkra, akiket még ma este megismerünk, s akik nagylelkűsége hamarosan megszabadít Silfver pribékjeitől.

– Sylvan mester egészségére! – kurjantottam, talán egy kissé hangosabban, mint szándékoztam, és a fogadós összevont szemöldökével mit sem törődve meghúztam a kupámat.

Sokáig maradhattunk a Békességben, de nehezen tudom pontosan felidézni. Sötétedett, mire kibotorkáltunk az utcára, egymást támogatván, hogy orra ne bukjunk. A tér és a környező utcák már árnyékba borultak, de az esti égbolt szikrázó vörös fénnyel világította meg utunkat. A kútnál belebotlottunk egy csapat magunkfajta fiatalemberbe, akik egy bálba igyekeztek a Slottsbackenre, és hozzájuk szegődtünk. A vártnál több időbe telt, míg társaink kialkudták, hogy beengedjenek, de eme perceket kihasználtam, hogy megszabaduljak a korábban magamhoz vett folyadék egy részétől. – Sic transit gloria mundi! – rikkantotta vígan Sylvan, miközben letöröltem ajkam széléről a hányást. Bent a bálterem lélegzetelállítóan szép volt, drága húgom, oly magas mennyezettel, mint az otthoni templomunkban, fent körös-körül galériával, ahol az úri népek kristálykelyhekből burgundit ittak, és lentre, a mi egészségünkre koccintottak. Némi unszolásra olykor hajlandóak voltak felfelé tartott, kitátott szánkba italt csorgatni poharaikból. Sylvan parókája áldozatul esett gazdája ügyetlenségének, amellyel sikertelenül próbálta az áhított nedűt szájával elkapni, a nedves gyapjú orrfacsaró bűzt árasztott. De mit számított ez, amikor minden oly nagyszerű hangulatban folyt. Az egész díszes társaság igen jól mulatott mutatványainkon. Ekkor már tánc nélkül is forgott velem a bálterem, így feladtam kísérleteim a menüett eltáncolására, miután kis híján felborítottam egy asztalt.

Egy pillanatra leültem, és úgy látszik, elaludtam a falnak dőlve, mert egy idő után egy libériás inas rázogatására ébredtem, és kitessékeltek a teremből. Az óra tíz fele járhatott, így be kellett fejezni a mulatságot, hacsak nem akarta próbára tenni az ember a városi őrség jóindulatát. A

széles téren tereferélve tovább álldogáltak az emberek, bár a sarkokon álló lámpások csupán a közvetlenül alattuk állókat tudták fénykörükbe vonni. Fogalmam sem volt, hová tűnt Sylvan és a többiek. Jobb híján szóba elegyedtem egy úrral a Tőzsde lépcsőjén. Ez semmi másról nem volt hajlandó beszélgetni, csak a muzsikáról, amit a bálon hallottunk. Nem szívesen mutatkoztam volna vidéki bunkónak, így azt találtam ki, hogy megkritizálom az előadást, hátha így szakértőnek tűnhetek. Nagy megkönnyebbülésemre úgy tűnt, érdeklik a fenntartásaim, és kifejtettem, hogy a zenészek szemmel láthatóan nehezen birkóztak meg a kottával, és a darab hangzása általában sok kívánnivalót hagyott maga után. Mivel úgy tetszett, új ismerősömet különösen a vadászkürt szereplése érdekli, hát nem haboztam hosszasan fejtegetni, mennyire sajnálatos, hogy a hamis vadászkürtöt egy zenekarban is nehezen harsogják túl rátermettebb zenésztársai. Most, hogy szemem szokni kezdte a sötétséget, észrevettem, hogy beszélgetőtársam egy ládán ül kényelmesen. Körülnézvén nem láttam több ehhez hasonlatos ülőalkalmatosságot, és míg társalogtunk, felfigyeltem rá, hogy a láda egyes részei egy vadászkürt tölcsérformájú alakját öltik. Alig rémlett fel, minő különös véletlen ez, tekintettel társalgásunk tárgyára, mikor egy hatalmas pofon sújtott le egyenesen képem közepére.

– Átkozott kurafi! – ordította az ember, miközben felegyenesedve egy egész könyöknyivel fölém magasodott – Majd megtanítalak én kesztyűbe dudálni, s meglátjuk, sikerül-e követned a kottát!

Felvettem a nyúlcipőt, és üldözőm, bár úgy tűnt, fájó pontjára tapintottam bírálatommal, a muzikalitás hiányát kitartással igyekezett pótolni, mert még lent a Nygatan elején is hallottam hátam mögött kopogó cipősarkait, olykor-olykor fenyegető kurjantásoktól kísérve.

Minthogy a bálteremben szundítottam volt egy kevéskét, nem éreztem szükségét, hogy éjszakai szállást keresgéljek, így felsétáltam a Zsilipen át a Katalin-templom felé, hogy ott várjam be a napfelkeltét. Falatoztam a megmaradt cipóból, és most az illatos fűben, egy sírkőnek vetve hátam írom e sorokat az én kedves húgomnak, egy széndarabkából és vízből cipősarkam mélyedésében kikevert tintával. Immár felkel a nap, és nem csalatkozom – a tornyok csipkéi ragyognak, megcsillannak rajtuk a keresztek és szélkakasok, Stockholm újra aranyló ruhát ölt magára, és szégyen reá, ki felhasadt ajka miatt búsul!

2.

KEDVES HÚGOM, néhány nap telt el, mióta utoljára alkalmam volt írni neked. Mivel az özvegy Becknéhez nem mehettem vissza, éjszakáimat a szabad ég alatt töltöttem, ahol rám esteledett, így élvezhettem a nyárelő lágy levegőjét. Néhány órát olykor a kocsmaasztalnál is alhatom, de ha a fogadós észrevesz, hát tengernyi hálóhelyet talál, aki nem kíván túl sokat. Egy rövid sétányira a várostól istállók, szénaboglyák, legelők és virágos rétek várnak. Ki kívánhatna többet, mint feje alatt levélpárnával feküdni a természet lágy ölén, csillagos mennyezet alatt? Reggelente a város harangjainak kongására ébredek, beballagok a belvárosba ennivalót keresni, s szomjamat a kút vizével csillapítani. Mostan a sok közül az egyik kávéházból írom neked soraimat, kenyérhajtól és reggeli kávétól erőre kapva, tollam a kávézaccba mártogatva.

Jómagam és Rickard Sylvan barátom hozzácsapódtunk egy fiatal urakból álló társasághoz, akik valamennyien a Skeppsbron-rakpart kereskedőinek gyermekei. Az úrfikat felveti a pénz, és mivel mutatványaink Sylvannal rendkívüli módon szórakoztatják őket, gyakran igen nagylelkűek hozzánk. Én és Sylvan azon szoktunk versenyezni, hogy melyikünk bír többet inni. Amelyikünk utoljára képes egy teljes percig fél lábon megállni, győztesnek nyilváníttatik, kineveztetik az éjszaka királyának, és egy levesestállal megkoronáztatik. Az uraknak a könnyük potyog, olyan jól mulatnak. Arany éjszakák, édes húgom! Se vége, se hossza a jókedvnek és az italnak. Folyik a mindenféle fajta sör, puncs és pálinka bőséggel, nekem azonban a legkedvesebb a bor, kedves húgom, nedves és vörös, mintha magát a napfényt zárták volna palackba. Lehetetlenség számba venni a kocsmákat, egymás mellett fekszenek sorban, bentről kiszűrődő fényük nappallá változtatja az utca éjszakáját. Sorra járjuk őket, kart karba öltve, víg

beszélgetésben, míg egymás után mindegyikünk eltikkad, és hazafelé irányítja lépteit. Rickard Sylvan tősgyökeres városi, nem osztozik a friss levegő iránti szenvedélyemen, egy kuzinjánál húzza meg magát a kályhazugban, valahol a Nybron környékén.

Éppen a Stora Nygatanon oltottuk szomjunkat egy pincében, mikor rettentő ribillió támadt. Egy söröskupa hajszálnyira repült el a fejem mellett, s mögöttem a falon zúzódott szilánkokra. Egy csapat külországbeli tengerész veszekedett egymással érthetetlen halandzsanyelven, és mire észbe kaptunk, kitört a csetepaté. Az asztal alá húzódtam fedezékbe. Mikor egyikük a földre zuhant, a többiek felvették a nyúlcipőt, és rejtekhelyemről láttam, hogy a földön fekvő alak megsebesült. Egyfelől az arcát érő ütésektől, másfelől oly szerencsétlenül esett a földre, hogy egyenesen beletenyerelt egy törött flaska szilánkjaiba, és csuklójából spriccelt a vér. Ahogy elmúlt a veszély, előmásztam, és nekiláttam ellátni a sebeit.

A csuklója tűnt veszélyesebbnek, ilyesfajta sebesülést már bőven láttam Karlskronában. Úgy cselekedtem, ahogy tanultam, nyomókötést tettem a sebre, majd rá egy vászondarabot, melyet a tengerész ingéből hasítottam ki. Végül az egészet körbetekertem az ingujj maradékával, így elállítván a vérzést. A tengerész egész idő alatt tudomást sem vett rólam, csak előre-hátra hintázva ült a padlón. Lesújtva motyogott valamit a saját nyelvén.

– A társai kurvának nevezték a feleségét, és úgy tűnik, nem minden alap nélkül – világosított fel egy vörös orrú úriember, aki derűsen szemlélte a jelenetet – A menyecske aligha fog kevésbé kurválkodni azután, hogy az ura szétvert képpel tér haza! – tette hozzá, nagyot kacagva saját elmésségén. – Kocsmáros! Ide egy kupicával a szegény ördögnek, és háromszoros hurrá a sebésznek! Hip-hip-hurrá! Az egész kocsma engem éljenzett, az egészségemre ittak, és mindenki külön-külön fizetni akart egy italt, és felköszönteni. A sebesült csak ült a helyén egy darabig, míg egy asztalosinas felsegítette, aztán üres tekintettel maga elé meredve, egy szó nélkül kitántorgott az éjszakába. Ez az epizód eszembe juttatta Stockholmba jövetelem célját, de bevallom, az engem ünneplő sokaság hamar kiverte a fejemből.

Népszerűségemtől felbátorodva elhatároztam, hogy Sylvan módszerét a gyakorlatba is átültetem. Közösen elszívtunk egy pipát az egyik úrral a társaságból, amellyel érkeztünk, és kértem tőle húsz shilling kölcsönt, hogy

jobb szállást találjak magamnak. A reakciója nem az volt, amit vártam. Elsápadt, és úgy tűnt, zavarban van. Válasz nélkül felállt, és otthagyta az asztalt. Összezavarodtam, hisz a kért summa nem lett volna valami nagy kegy, látván, általában mily nemtörődömséggel bánnak a pénzzel. A fejem szédült a sok pohárköszöntőtől, és nem gondoltam többet a dologra. Ahogy telt az este, az asztal körül tolongó társaság lassacskán megritkult, és mikor már egy barátom sem láttam magam körül, rájöttem, hogy itt az ideje, hogy szállást keressek éjszakára.

Rickard Sylvan kint várt az utcán. Alighogy a vállára tettem karomat, galléron ragadott, és olyannyira nekinyomott a falnak, hogy bevertem a fejem.

– Blix, te kutyaütő! Igaz, hogy húsz shillinget kértél kölcsön Wallintól, hogy ne kelljen a szabad ég alatt aludnod?

Ezt nem tagadhattam. Sylvan hangosan feljajdulva eleresztette a nyakamat, a fal mellé roskadt, és kezébe temette az arcát. Elakadt a szavam, csak álltam, míg felém fordult, és meglátta értetlen képemet. Lemondóan intett, hogy üljek mellé, és átölelte a vállamat.

– Kristofer – mondta –, ha ilyen kis summát kérsz, Wallin kitalálja, hogy koldusszegény vagy. Én azt mondtam nekik, hogy szűkmarkúan bánnak velünk családjaink, akiknek vagyonát egy napon megörököljük. Te viszont kétséget sem hagytál afelől, hogy éhenkórász csalók vagyunk, egyetlen garas nélkül.

– De mit tehettem volna? Hiszen egy vasunk sincs!

Sylvan felsóhajtott, és az égre emelte a szemét.

– Hogy mit kellett volna tenned? Kitalálni valami okot, hogy miért van szükséged egy nagyobb kölcsönre – mondjuk egy új parókára kell, vagy gyöngy nyakékre ajándékba anyádnak –, mivel az apanázsodat már egyéb csecsebecsékre elköltötted, és úgy szóba hozni a kérést, mintha ez lenne a világ legtermészetesebb dolga. Az ilyen uraktól könnyebb három vagy akár öt tallért kölcsönözni, mint néhány shillinget koldulni.

– De hát a ruháink, Sylvan. Hisz rongyokban járunk! Hogyan hihetnék, hogy gazdag polgárok fiai vagyunk?

– Rá kell venned őket, hogy hinni akarjanak neked, amikor hazudsz. Egy jó hazugsághoz két fél szükségeltetik. Az egyik, aki valótlant állít, a másik, aki elhiszi.

Erre nem tudtam mit mondani, csak álltam tátott szájjal, míg Sylvan nem tudta tovább visszatartani a nevetést.

– Lehet, hogy egy átkozott balfácán vagy, Kristofer Blix, de legalább becsületes balfácán. És az utóbbin idővel majd segítünk. A jövőben pedig velem beszélj előbb, mielőtt kölcsönt kérsz új barátainktól.

Sylvan, aki már visszanyerte jókedvét, benyúlt a mellényzsebébe, és előhúzott egy tömött erszényt. – Mialatt te lelepleztél minket Wallinnak, nekem legalább sikerült Montellt megszabadítanom egy nem megvetendő summától. Azt mondtam neki, hogy egy sétabotot akarok megvenni, ezüst fogantyúval, és sürgős a dolog, mert láttam, hogy egy ezredes is sóvárgó pillantásokat vetett rá a kirakatban, és az apám, akinek jóakaratától az ilyen kiadásaim függenek, épp de Geeréknél vendégeskedik Finspångban.

– De hiszen azt mondtad, hogy az apád… – kezdtem, de elakadt a szavam, a bódulat ködén át látván, ahogy Sylvan lemondóan csóválja a fejét.

– Kristofer Blix, néha kétségbe ejtesz a jövődet illetően. – Szemrehányó tekintettel bámult rám, majd karon fogott. – Inkább korán van már, mint későn. Gyerünk a kúthoz mosdani, aztán a kávéházba reggelizni.

3.

KEDVES HÚGOM!

Ma hajnalra oly fordulattal lepett meg az időjárás, amelyet április hónap első napjai óta nem tapasztaltam. Arra ébredtem, hogy az esővíz patakot képzett, mely becsorogván a fekhelyemül szolgáló mélyedésbe, az arcomat nyaldossa. Átnedvesedett ruháimban annyira fáztam, hogy egész testem reszketett. Hogy felmelegítsem magam, szaporán felpattantam, és karjaimmal hadonászva fel s alá masíroztam. Néhány morzsa kenyér és egy darab száraz sajt szolgált reggeli étkemül. Megvártam a napkeltét, csak hogy belássam, a vastag felhőtakarón keresztül nem képesek áthatolni a nap világító és melegítő sugarai. Szerencsére alábbhagyott az eső, így nem láttam értelmét, hogy tovább várjak, elindultam a város felé. Talán emlékszel, húgom, mennyire rányomja bélyegét kedélyemre az időjárás. Magamba szállván elhatároztam, hogy nyélbe ütöm a dolgot, amelyet oly sokáig halogattam.

Gyors léptekkel átsétáltam a legelőn, át a Ladugårdslandet városrészbe, ahol a huzatos faházak homlokzatainak deszkái között olykor akkora rések tátonganak, hogy az ember azokon benyúlva megérinthetné a bent alvókat. A környék még néptelen volt, de a Tüzérség udvarán már zajlott az élet. Katonák futkostak fel s alá, vagy csapatokban masíroztak goromba őrmestereik vezénylete alatt.

A Packartorget teréről láttam a Macska-tó partján lévő mosónőket, amint koszos vászonholmikat dörzsöltek fehérre, és kisulykolták belőlük a vizet, már amennyire ilyen nedves időben lehetséges. A látvány eszembe juttatta saját siralmas, kormos és piszkos kinézetemet. A Serafim kórházban, ahová igyekeztem, rendezettebb külsővel jobb benyomást tennék, így tettem egy kitérőt a hidak felé, hátha rá tudom venni az egyik mosónőt, hogy az én

ingemet is kezelésbe vegye. A legtöbben úgy el voltak foglalva, hogy tudomást sem vettek rólam, akik meg észrevettek, dühösen fújva hessegettek odébb. Beljebb a parton egyikük egy csapat gyerekre vigyázott, a legkisebbet ölében hurcolva. Dalolni kezdett a kicsinek, ahogy odanyújtotta mellét, hogy megszoptassa. Szomorkás dallama volt, és amit elkaptam a szövegéből, nem éppen bölcsődalhoz való:

„Ah, tünékeny éveink, éltünk kurta üdve; ki boldogan kacagott, fekszik kiterítve!"

Ahogy megálltam, hogy hallgassam az éneket, észrevettem, hogy az egyik mosónő a fahídon abbahagyta a mosást, és könnyek csorognak az arcán. Szótlanul nézett rám, majd felém nyújtotta a kezét. Talán az elvesztett fiára emlékeztettem, ki tudja. Villámgyorsan kibújtam a kabátomból, levetettem az ingemet, és átnyújtottam neki. Beszappanozott teknőjében benedvesítette az inget, néhányszor megdörzsölte, a tó vizében kiöblítette, és miután egyet-kettőt rácsapott a sulykolófával, visszaadta nekem. Köszönetképp meghajoltam, és magamra húztam a nedves inget, immár tisztán és fehéren.

Keresztben a sekély Klára-tavon kőből falat húztak, és pallókat reá fektetve ezer könyök hosszú hidat építettek, hogy a város lakói száraz lábbal kelhessenek át a Kungsholmen szigetére. Sokáig álltam habozva a gabonaraktár melletti hídfőnél. Kijjebb, a Mälaren nyílt vizén fehér ludak úszkáltak, és a hullámok fel-felcsaptak a kőfalra, vízzel borítva a pallót. Egy sáros kocát pórázon vezető asszonyság jót nevetett rajtam elhaladtában.

– Nocsak, nocsak, kislegény! Ha ügyesen kapaszkodsz, átérsz a túlsó partra, mielőtt a sellők beléd vájják éles fogaikat, és lehúznak a mélybe!

Nagyot nyeltem, s a palló két oldalán kifeszített kötelet szorosan markolva megindultam a túloldal felé.

Miután újra szilárd talajt éreztem a talpam alatt, már hamarosan célomhoz értem: csúcsos ívű, díszes kapu előtt álltam. A kapu fölött felirat: Kir. Ispotály, és aranyozott címerpajzsot két oldalról tartó két oroszlán. A kapu mellett csodálatos, virágzó gesztenyefa. Beléptem, elhaladtam a boltív alatt, de az udvarra kiérve megtorpantam. Áhítattal néztem a négyemeletes főépületet, melyet két mellékszárny övez. Ez hát a Serafim Ispotály, amit a város lakói csak Szeráfként emlegetnek. Az ajtaján belépve tágas előtérben

találtam magam, megszólítottam egy sebes léptekkel dolgára igyekvő fiatalembert, és előadtam jövetelem célját.

– Martin professzor az Úr 1788-dik esztendeje óta nem járt a Szeráfban, és ezért hála legyen az égnek, mert ez egyben az élők sorából történt távozásának is esztendeje.

Teljesen elakadt a szavam. A fiatalember részvéttel nézett rám.

– Roland Martin professzort kereste volna az úr személyesen, vagy megelégszik utódjával, aki székében követte? Ez esetben Hagström professzort az északi szárny anatómiatermében találja.

Csupán bólintani tudtam.

– Egy emelettel följebb, jobbra.

Félúton fölfele az emeletre jól ismert, összetéveszthetetlen szag csapta meg az orromat: a halál szaga. Az emeleten résnyire nyitva állt egy ajtó, és a nyíláson belesve hátborzongató látvány tárult szemem elé. Egy férfi holtteste feküdt egy asztalon, felnyitva a koponyától egész az ágyékáig. A bőrt nagy tekercsekben félrehajtották, így feltárva belső szerveit. A mellkast erős peckekkel feszítették szét. Az arcnak csak az egyik fele volt ép, a másikon a koponyát és az arcizomzatot feltárták. Két tejfehér szemgolyó meredt a mennyezetre. Csak ekkor vettem észre a boncasztal mellett álló urat.

– Engem keres? – kérdezte, mialatt folytatta a halott hasüregének vizsgálatát.

– Hagström professzor urat keresem – feleltem, hangomban némi remegéssel, nem is annyira a halottól, mint inkább a professzortól való félelmemben. A korát negyven évre becsültem, szemmel láthatólag kiváló egészségnek örvendett. Feltűrt ujjú inge felett csak egy mellényt viselt, és dereka köré kanyarítva egy nagy bőrkötényt.

– Megtalálta, én vagyok az. Lépjen beljebb, hacsak nem undorítja túlságosan a látvány – mondta, és kését letéve hozzálátott, hogy egy porcelánedényben megmossa a kezét. – Miben állhatok szolgálatára?

– Az én nevem Johan Kristofer Blix – válaszoltam, sapkámat hamarjában lekapva fejemről –, nyolcvannyolctól felcsertanoncként szolgáltam Karlskronában Hoffmann mester keze alatt.

– Emanuel Hoffman?

– Igen, professzor úr.

– Akkor nem csodálkozom, hogy nem zaklatja fel a látvány, amelytől sok látogató elsápad, és rögvest rohan a legközelebbi ablakhoz – mondta Hagström. – Ha ön a háború éveit Karlskronában töltötte, ön lehetne a professzor és én a tanítvány, legalábbis ami a halál és elmúlás tapasztalását illeti.

Hagström professzor hellyel kínált, és udvarias szavakkal kérdezgetett a Karlskronában szerzett tapasztalataimról, miközben kávéért csengetett, amelyet néhány perc elteltével egy fehér ruhás asszony hozott be. Végre kiönthettem a szívemet. Még soha senkinek nem beszéltem a háború iszonyú éveiről, még neked sem, kedves húgom, ezért most itt a legfőbb ideje.

1788 telén a hadiflotta hazatért a Keleti-tengeren át, hadizsákmányként magukkal hozva egy hajót, amit Hoglandnál szereztek az oroszoktól. A *Vlagyiszlav* sorhajó volt, hetvennégy ágyúval felszerelve. Alighogy lehorgonyzott a flotta a hazai kikötőben, befagyott az öböl, és a *Vlagyiszlav*ról elkezdték hordani a betegeket valami különös, eddig nem látott tengeri lázzal. A fertőzötteket felváltva láz és hidegrázás gyötörte. Bőrük elsárgult, karjukon és lábukon felhólyagzott a bőr. Voltak, akiknek leszállt a kór a tüdejébe, azok elkékült ajkakkal köhögtek. A láz, ahogy jött, gyorsan elmúlt, de csak hogy egy fél hét múlva újult erővel lecsapjon. A legerősebbek tíz lázrohamot is túléltek, mire elpusztultak, de addigra megöregedtek, meggörbedtek, és tekintetükből kihunyt az élet. Kemény volt a tél, minden deszkán feküdt valaki. Egyre többen betegedtek meg, most már nemcsak a katonák, hanem a város lakói is, míg a tengerészet kórháza teljesen megtelt betegekkel. Újév táján lettem Hoffman mester küldönce, majd segédje, és egész a haláláig szolgáltam, azután még három évet a kórházban töltve. A mester reménykedett, hogy tavasszal enyhül a ragály, de épp ellenkezőleg. Ezrek pusztultak el, és az ország belsejéből özönlöttek az új regruták, hogy átvegyék az elhullottak helyét, de ők is megkapták a kórt.

A professzor félbeszakított:

– Emanuel Hoffmant is a váltóláz vitte el? Csupán hírből ismertem.

– Nem – válaszoltam –, egy orosz harminchat fontos lett a mester végzete.

Júniusban elhajózott a flotta kelet felé, hogy folytassa az orosz hadjáratot, és Hoffman mester is velük tartott. Képzett felcserekből hiány lévén magam is velük mentem a *Bátorság* fedélzetén, melyet af Chapman épített Karlskronában, hatvannégy ágyú számára. Olandtól délre ütköztünk meg az oroszokkal, addig lőttünk egymásra, amíg az ellenség, hátában a széllel, menekülőre nem fogta. Én felmásztam egy darabon az árbócra, mivel még soha nem látván tengeri csatát, nem tudtam ellenállni a kísértésnek. Segítettem a mesternek fűrészporral beszórni a padlót, hogy feligya a vért, és ne csúszkáljunk, ha sok lenne a sebesült, és egy óvatlan pillanatban kisurrantam. Oly magasra másztam, hogy felülről szemlélhettem a *Bátorság*ot, és láttam, amint az ágyúgolyó felénk száguld a hullámok felett. A golyó oldalba talált minket, és a hajó másik oldalán láttam lángoló deszkaszilánkok gyűrűjében egy széttrancsírozott testet kirepülni. Így végezte Hoffman, és a legénység és magam is hálásak lehetünk, hogy idő előtt félbeszakadt az ütközet, mert felcserként nem sok hasznomat vehették volna a mester utasításai nélkül. A flotta visszatért Karlskronába, és ott vártam be a háború végét. A lázkór még tovább dühöngött: a hadiflotta vitorláiból varrtak ötezer beteg számára alkalmas sátortábort, és Istennek hála, nyolcvankilenc telén oly hideg volt, hogy kint hagyhattuk a halottakat. Tavaszra alábbhagyott a ragály, úgy festett, elmúlt a vész. Ott maradtam segíteni addig, míg szükség volt rám. Miután a télen kint hagyott hullákat eltemettük, házról házra járva összeszedtük azokat, akiket ágyukban ragadott el a láz.

Hagström professzor fürkésző tekintettel vizsgálgatott, mikor befejeztem a történetemet.

– S azután Stockholmba jött. Tévednék feltevésemben, ha azt gondolnám, hogy abban a reményben keresett fel engem, hogy folytatni tudja sebészi pályafutását?

– Ezt nem tagadom.

Hagström felsóhajtott.

– Sok magafajtával találkozom, Blix, túlságosan sokkal. A háború ínséges idején bárki, akinek megvolt a két keze, felcsaphatott felcsernek, jobb volt, mintha nem lett volna senki. Ez többé már nem így van. Nézzen csak körül ebben az ispotályban! Az orvoslást és a sebészetet kiragadtuk a mesteremberek markából, és tudománnyá emeltük.

A professzor saját szavaitól feltüzelve felállt, és a holttest fölé hajolt.

– Blix, meg tudja mondani ennek a csontnak a nevét? – Kénytelen voltam beismerni, hogy nem tudom. – És ezen a bőr alatt futó éren hol a legmegfelelőbb eret vágni? – Ismét csak a fejem ráztam. – Említette önnek valaha Emanuel Hoffman, hogy mit tart a láz eredetéről?

Erre felragyogott az arcom az örömtől, mert végre tudtam a választ:

– A mester azt mondta, hogy a ragály pocsolyák állott vizének és mocsaraknak a kipárolgásából keletkezik.

Hagström szomorú szemmel elmosolyodott.

– Igen, ő így hitte, mi ma már máshogyan gondoljuk. Attól félek, az ön mestere a régi iskolához tartozott, arra képes volt, hogy késsel és fűrésszel végtagokat távolítson el szerencsétlen gazdáik testétől, de máshoz aligha értett.

Hagström körülnézett, majd leemelt a polcról egy vastag, bőrkötésű kötetet, és felém nyújtotta.

– Ért ebből valamit, Blix?

A betűk ismerősnek tetszettek, de nem álltak össze szavakká, melyekből ki tudtam volna hámozni valami értelmet. Válaszomra Hagström csüggedten ejtette le vállait.

– Attól félek, nem sokat tehetek önért, Blix. – Azonban hirtelen összehúzta szemöldökét, mintha eszébe jutott volna valami, és felderült az arca. – Várjon itt egy kicsit – mondta, sarkon fordult, és otthagyott, egyedül a halottal.

És ebben a pillanatban, bevallom, kedves húgom, én elvettem valamit. Azonnal megbántam, de ahogy benyúltam zsákomba, hogy visszategyem az ellopott holmit a helyére, meghallottam Hagström közeledő lépteit a folyosón, és odalett a megfelelő alkalom. A professzor belépett, kezében egy vékonyka füzettel, olyan nyelven, amelyet értettem.

– Önnél kevésbé rátermett férfiakból is vált már kiváló sebész, anélkül, hogy beszéltek volna franciául – mondta Hagström, és kezembe nyomta a füzetet. – Ezt a kátét magam állítottam össze, hogy megkönnyítsem diákjaim tanulmányait. Gyarapítsa tudását a segítségével, s talán tanítványommá fogadom már jövőre, bár ígérni semmit sem tudok.

Hagström újra fürkészőn nézett rám nyílt, okos arcával.

– Véres a zubbonya, Blix. A maga vére? – Megráztam a fejem. Hagström közelebb lépett, és felém hajolt. – A szeme fehérje sárga. Miféle életet él,

Blix? Sok erős szeszt iszik? – Éreztem, ahogy elpirulok, s ez megadta helyettem a választ a professzornak. – Jöjjön közelebb, Blix, és nézzen ide! – A professzor félrehajtott egy darab húst a hulla hasüregében, így előtűnt egy bűzös, göcsörtös gombóc, telis-tele rücskös kinövésekkel. – Ez a mája, Blix, ezt az embert ez vitte a sírba. Ha lett volna annyi esze, hogy kevesebbet iszik, még ma is köztünk lehetne. A város túl sok lakójának hasában rejtőznek ehhez hasonlatos tönkretett szervek, melyek mágnesként vonzzák gazdáikat a sír felé. Legyen ez egy lecke mértékletességből a maga számára, Blix.

Könnyű lehetett arcomról leolvasni az irtózatot, mert a professzor tekintete megtelt részvéttel. Mellényzsebéből egy hímzett erszényt húzott elő, és elkezdte a benne lévő pénzdarabokat egyenként az asztalra számolni. Majd hirtelen, mint aki meggondolta magát, az erszény egész tartalmát az asztalra borította, hogy a deszkán nagy halomban tornyosultak a pénzérmék.

– Fogja, Blix, tegye el, és vigyázzon magára, hogy jövő tavasszal az anatómiaórámon viszontláthassam.

Elállt a szavam. Csaknem húsz ezüsttallér hevert az asztalon! A legvadabb álmaimat is túlszárnyaló kincs. Összekapkodtam a pénzeket, beledugdostam a zsebeimbe, miközben újra és újra hálásan meghajoltam. Könnyek áztatták orcámat, a hála könnyei és a szégyené, hogy megloptam ezt az irgalmas szamaritánust, ezt a jószívű embert, akinek kedvességét máris gazsággal viszonoztam. Láttam, hogy a professzornak is fátyolos a tekintete, válaszul az én felindulásomra. Szótlanul előrenyújtotta kezét, én megragadtam, és megcsókoltam.

Már az ajtóban voltam, mikor elcsukló hangon utánam kiáltott még egy utolsó kérdést:

– Még egy kérdés, Johan Kristofer. Hány éves is ön voltaképpen?

– Isten segedelmével télen töltöm be a tizenhetet – válaszoltam.

4.

KEDVES HÚGOM!

A bőség és vigasság káprázatos napjai és éjszakái köszöntöttek ránk! Búcsút intettem a Ladugårdslandet fái alatt és a Katalin-templom sírkövei között eltöltött éjszakáknak, és Hagström pénzének egy kis töredékéért kibéreltem egy szobát a Pomona-negyedben, az Overskärargränd közelében. A kilátást nézve elakadt a lélegzetem. A padlásablakból a bádog- és cseréptetők végeláthatatlan tengere tárult elém, kisuvickolt aranyként ragyogván a napsütésben. És eme csodálatos, aranyló város legtetején bírok immár egy saját fekhelyet, ahová a napsugarak még jóval azután is bekukkantanak, hogy lent a sikátorok árnyékba borultak. Éjszaka az utcai lámpások felkacsintanak hozzám mély árkaikból, és felemelvén tekintetem karnyújtásnyira érzem a csillagokat. Sylvan barátom számára a cserépkályha mellett, a padlón szorítottam helyet. Egy palack bor felett vitattuk meg új helyzetünket, s hogy miként tudnánk tőkét kovácsolni belőle addig is, míg megkezdem tanulóéveimet a Szeráf falai közt. Egymás szavába vágva tanácskoztunk, szívből nevetve, és egymás hátát lapogatva koccintottunk a borral.

Hamarosan kifundáltuk, hogyan kamatoztassuk a legbölcsebb módon vagyonunkat, az én csaknem húsz ezüsttalléromat és azt a négyet, amelytől Rickard Clemens Montellt megszabadította. A pénz nem volt elegendő ahhoz, hogy örökké kitartson. Minden egyes tallért meg kellett szaporítanunk.

– Ahhoz, hogy több pénzt keressünk, először is oly benyomást kell tennünk, mintha azok volnánk, akik nem vagyunk: két nemesifjú zsugori atyáik rövid pórázán, várván, hogy nagy vagyont örököljenek. Olyasfajta

fiatalemberek, akiknek ha pénzt kölcsönzöl, annak minden tallérja bölcs befektetés a jövőbe.

Ezekkel a szavakkal Sylvan karon fogott, és elcipelt a Ferkenhez, egy ruhakereskedőhöz. Egy marék tallért magunkkal vittünk, a többit gondosan elrejtettem a szalmazsákomba. A kalmár elsőre húzta az orrát, de mihelyt megcsörgettük erszényünket az orra alatt, menten készségessé változott. Az összes ládát és szekrényt feltúrtuk előkelő öltözékekre vadászván, melyek azonban viseltesek annyira, hogy alacsonyabb árért megszerezhessük őket. Felpróbálgatni azt a sok ruhát oly élvezet volt, melyet soha nem fogok elfelejteni. Két ifjú nemesurat alakítván grimaszoltunk, tapsikoltunk, és kitalált francia nyelven áradoztunk egymás öltözékéről a tükör előtt:

– Kolosszális, möszjő von Blix!

– Úgy véli, kegyelmes uram?

Skarláttal és bíborral hímzett mellényeket választottunk, mindkettőnknek kabátot arannyal kivarrt kézelővel, új ingeket, finom bőrből varrt térdnadrágot hosszú harisnyával és pompás, csatos bőrcipővel. Sylvan talált magának egy parókát, jóval újszerűbb állapotban, mint a vörös, amit régebben viselt, én azonban inkább továbbra is selyem pántlikával lófarokba kötve viseltem szőke hajamat, miután szarufésűvel gondosan átfésültem. A tükör előtt egymás mellé állván alig hittünk a szemünknek. A pillanat elragadtatásában boldogan összeölelkeztünk. Sylvan hosszasan alkudozott az árról, amit az arcátlan kupec követelt a ruhákért, majd kiszámoltuk a pénzt a pultra, és útnak eredtünk.

Ágyő, koszos rongyok és szabad ég alatt töltött éjszakák, és ágyő, mocskos lebujok, ahol korábban megfordultunk, ahol a részeg söpredék lehányja asztalszomszédját, egymást fertőzik meg a francúz kórral, ahogy kurváikat cserélgetik, és laposra csépelik egymást, amikor csak alkalom adódik. Ehelyett a Tőzsdébe kezdtünk járni, a jó hírű, előkelő pincébe, és palotákban tartott bálokra. Különös, hogy mindenki mily készségesen segít annak, aki nem szenved szükséget, míg a valódi nyomort az emberek messziről elkerülik. Hamarosan pertu és testvér lettünk grófokkal, gazdag polgár úrfikkal és céhmesterekkel, és igyekeztünk mindig szeretetre méltó, mulatságos és szórakoztató társaság lenni. Drága húgom, talán emlékszel, mit meséltem első bálomról a Slottsbackenen, ahol boldogan nyeltük az uraságok által a galériáról fejünkre csorgatott bort. Nos, ezekre a mulatságokra hamarosan állandó belépőt nyertünk, és nem győztünk

szörnyülködni, látván, hogy egy kis italt remélve mily készségesen megalázkodnak a parkettra belógó szerencsétlenek. Fogadást tettünk, hogy soha egyetlen garast sem fizetünk sem ételért, sem italért, hanem csakis oly társaságokhoz szegődünk, amelyek becsülettel megvendégelnek minket.

Nyári éjszakák hosszú sora telt el emígyen, és amikor elértük, hogy minden mulatságnak mi voltunk a lelke, és a többiek mind buzgón kérdezősködtek hollétünk felől, ha valahonnan távol maradtunk, na, akkor elkezdtünk kölcsönkérni. A kölcsönökről váltókat írtunk cirkalmas aláírással, amelyet itthon szorgalmasan gyakoroltunk ennél az asztalnál, ezzel a lúdtollal, amellyel most írok. Újdonsült cimboráinkban a kétely árnyéka sem merült fel. Számukra a pénznek nem volt értéke, de barátságunknak és becses társaságunknak annál inkább. Esténként kifordítottuk zsebeinket a szalmazsákomra, és egyre növekvő megelégedéssel nyugtázhattuk, ahogy huszonnégy ezüsttallérunk harmincra, negyvenre, majd duplájára szaporodik. Adósságainkról feljegyzést vezettünk, és minden este bevételéből egy részt régebbi adósságok törlesztésére fordítottunk. Egyre nagyobb bizalomnak örvendhettünk, és ha egy-egy új kezesünk kérette magát, csak intettünk, s valamely korábbi jótevőnk boldogan vállalt értünk kezességet. Vagyonunk a szalmazsák mélyén egyre csak gyarapodott, az ötvenből hetven lett, a hetvenből immár kilencven.

– Drága Kristofer Blix, szeretett fivérem és nagyra becsült cimborám – szólt Sylvan egy nap, a Skeppsbronon tett sétájából hazatérvén –, mondd csak, hallottál-e valaha az hombre nevű játékról?

– Hogyne – feleltem –, egy kártyajáték, igaz? Olyasféle, mint a fáraó.

– Igen is, meg nem is. A fáraóban csak a szerencse dönti el, ki lesz a nyertes. Az hombre-ban az ügyesség számít, és Fortuna istennőnek nem osztanak lapot.

– Honnan eme újsütetű érdeklődés a hazárdjátékok iránt, drága Rickard? – kérdeztem, jóllakott kandúrként elnyújtózva ágyamon.

Rickard ekkor a következőket mesélte: az úrfiak közül sokan valósággal rabjai az hombre-nak, minden este óriási summák cserélnek gazdát a szalonokban, ahol anélkül lehet játszani, hogy a rendőrség közbeavatkozna. Erre én menten azt válaszoltam, hogy semmi kedvem a pénzünket

kockáztatni, hiszen jóval nagyobb az esély, hogy elveszítjük, mint hogy nyerünk.

– Várj csak, Kristofer, túlságosan előreszaladsz – tiltakozott Sylvan. – Többféle játszma van. A Logården parkjában összetalálkoztam Blockkal, emlékszel, múlt héten ismerkedtünk meg vele az Opera pincében. Mesélt nekem egy zártkörű estélyről, ahol a barátja, Carsten Vikare a házigazda. Vikare messziről jött urakat vendégel meg, akiknek három követelménynek kell megfelelniük: vagyonosnak kell lenniük, hiszékeny természetűnek, és rosszul kell bírniuk a sört. Öten játszanak az asztalnál, de négyen összeesküdnek, hogy rászedik a vendéget, akinek így nem nagyon van más lehetősége, mint megszabadulni minden pénzétől. A szerencsétlent „nyúlnak” nevezik egymás között, mert ők maguk lennének az üldöző vadászebek. Előre megbeszélt jelekkel és mozdulatokkal hangtalanul jeleznek egymásnak. Az összeesküvők elosztják maguk között a szerzett summát, a házigazdának dupla összeg jár.

– Na és? – kérdeztem, nem tudván palástolni, hogy a dolog felkeltette érdeklődésemet.

– Kristofer, van egy szabad hely az asztalnál, amit felajánlottak nekem. A kockázat szinte semmi, és Block biztosított róla, hogy a játék szabályaival elég, ha nagyjából tisztában vagyok. Ha elég kövér a nyúl, egy éjszaka alatt akár megduplázhatjuk a vagyonunkat, Kristofer. Gondold csak el, kétszáz tallér!

Mintha egy sereg dongó vert volna tanyát a gyomromban. Oly hirtelen ültem fel az ágyon, hogy elsötétedett előttem a világ. Kitapogattam a borosüveget, és megtöltöttem két kupát. Serlegeinket összecsörrentve koccintottunk.

– Sylvanra és Blixre! – kiáltottam. – Arra, hogy ifjabbak, szebbek és gazdagabbak lesznek, mint valaha!

– Blixre és Sylvanra – felelte rá barátom –, és a kétszáz ezüsttallérjukra!

Még aznap délután vásároltunk egy pakli kártyát, és egymás után játszottuk a partikat az hombre szabályai szerint, melyeket Carl Gustaf Block sebtiben elmagyarázott Rickardnak, mígnem elérkezett az idő, hogy kicsípve magunkat útnak induljunk az esti mulatság felé. A játék nem tűnt túlságosan bonyolultnak. A negyven lapból minden játékosnak nyolcat osztanak. Sorban egymás után licitálnak a játékosok, hogy a nyolc körből hányat fognak vinni. A legmerészebb licitáló választ adut.

– Akár a való életben – jelentette ki Sylvan, és felhajtotta a borát.

5.

CSÜTÖRTÖK ESTE arcunkat bepúderozva és új kravátlit öltve tollászkodtunk. Egymást kritikus pillantásokkal illetve lesöpörtük gallérunkról és kézelőnkről a hajszálakat és a port, s a szalmazsákból előkotortuk összes vagyonunkat. Pontban hét órára volt kitűzve a találkozó egy teremben a Terra Nova mögött a Gaffelgränden, mely valaha kocsmaként szolgált, de már csak tengerészeket és meghívott vendégeket fogad. A Szent Miklós órája háromnegyed hetet ütött, amikor kiléptünk az utcára. A nyomasztó hőségben a levegő remegni látszott az utca kövezete felett. Torkunkban dobogott a szívünk, ahogy a Sylvan zsebében lapuló teherre gondoltunk – egy jól irányzott csapás egy fal árnyékából, és a rabló egész életére gazdag lesz.

Feleslegesen aggodalmaskodtunk. Baj nélkül végigsétáltunk a Västerlånggatanon a Järntorgetig, majd tovább a királyi palota irányába. A Terra Novában Block köszöntött bennünket, és bemutatott Vikarénak. Az előbbi nem állhatta meg, hogy ne kacsintson kajánul Sylvanra, egy észrevétlen biccentéssel mutatván a nyulat, egy kövér német kalmárt drága öltözetben, mellényzsebén himbálódzó aranylánccal. Míg az asztalokat elrendezték, borral kínáltak, és miután koccintottunk egymás egészségére, a házigazda hajbókoló felesége beinvitált a terembe. Épp, ahogy átléptem volna a küszöböt, egy mellkasomnak szegezett kéz megállított, s felnézve a fejét rázó Carl Gustaf Blockot láttam magam előtt állani.

– Csak a játékosok, ha szabad kérnem uraságodat. Nehogy zsákmányunk menekülőre fogja, ha válla fölött kibicek vizslatják lapjait – sziszegte a fülembe.

Tanácstalanul pillantottam Rickardra, aki már éppen helyet foglalt a számára kijelölt széken az asztal mellett.

– Semmi vész, Kristofer. Várj reám a Le-bujban. Amint a játéknak vége, csatlakozom hozzád.

Kezembe nyomott néhány shillinget. Mit tehettem volna, vállat vontam, sok szerencsét kívántam a társaságnak, és sarkon fordultam.

A Bankkal szemközt a Le-buj névre keresztelt kocsmában már javában zajlott a dínomdánom. Egy borvörös orrú, testes zenész táncoltatta vonóját kisbőgője húrjain, hosszú sípot fúvó kopasz társa kíséretében. A két zeneszerszám igen szépen szólt együtt. Letelepedvén egy asztal mellé úgy találtam, hogy nem vágyom társaságra, a muzsika elegendő lesz nekem. Egy tizenkét shillinges érmét a pultra csúsztattam, és danzigert rendeltem, felszólítván a csapos leányzót, hogy figyelmezzen kupám fenekére, s amint látni véli, rögvest töltsön újra.

Különös kedvem támadt. Amikor iszom, rendszerint túláradó jókedvem kerekedik, fejem szédül, mintha körtáncot járnék. Ezúttal nem így történt. Eszembe idéztem a formátlan csomót, amelyet Hagström professzor a halott hasából elém tárt, és körbetekintve már egyáltalán nem találtam sem szépnek, sem mulatságosnak körülöttem vedelő ivócimboráimat. Barna agyaraik elővillantak, ahogy élvezetükben kancsítva szájukat ostoba vigyorra tárták. Egy lámpás mögött a falon függő tükörben saját kinézetem is szemügyre vehettem: fiatal, még szinte serdülő ifjú fehér bőrrel, finom tagokkal. Még nem tartozom közéjük, de abban a pillanatban belém csapott a felismerés, hogy ez csak idő kérdése. Semmiféle ráolvasás nem védelmez attól, hogy a hús ugyanezen útját bejárjam. Az én orrom is rücskös szőlőfürtté torzul majd, hasam dudorodva feszül az erős ital hizlalta formátlan májam körül.

Esküt tettem, hogy nekem nem ez lesz a sorsom. Fogom részemet a kétszáz ezüsttallérból, és különb célra használom. A pénz elegendő lesz, hogy Hagströmnek visszafizessem, amit adott, tető legyen a fejem fölött tavaszig, sőt tovább, megfizessek egy oktatót, aki bevezet a francia nyelvbe, mely feltárja előttem a sebészeti tankönyvek misztériumait, és még marad elég, hogy diáktársaimat olykor-olykor vacsorával s itallal megvendégeljem, míg Linné, Scheele és Acrel örökségével viaskodunk. Annak szentelem az életemet, hogy segítsek másokon, szegényen és gazdagon, nincsteleneken és nyomorultakon, fizetség nélkül. Amikor majd a háború újból eléri partjainkat, társaimmal együtt mi fogjuk a ragályt és a

szükséget elűzni. Soha többé nem fognak szegény árvák arra kényszerülni, hogy a fagyott földbe gödröt kaparva magukhoz hasonló társaikkal töltsék meg a tömegsírokat. Midőn már idősebb leszek, feleséget veszek, s gyermekeket nemzek. Jó atyjuk leszek, nem mogorva és nemtörődöm, sem iszákos, sem durva, soha nem fogom verni és megalázni őket. Gyermekeimnek soha nem kell majd nélkülözniük.

Ábrándjaimból az riasztott föl, hogy egy körtáncba kezdő társaság néhány tagja asztalom közepére zuhant. Régebb óta lehettem itt, mint gondoltam, mert a pince már csaknem kiürült. Egy óraláncán rendjelet viselő urat kérdeztem meg, hány óra van, s ő akadozó nyelvvel olvasta le zsebóráját. Éjfél, s Sylvannak még nyoma sincs! Talán padlásodúnkba tért vissza, abban a hitben, hogy eluntam a várakozást, és hazamentem.

Rickard Sylvannak híre hamva sem volt odahaza sem. Szélesre tártam az ablakot és kihajoltam, remélvén, hogy elkapok egy fuvallatot. Az öböl felett méltóságteljesen ragyogott a holdsarló örvénylő csillagporból szőtt udvartartásával, tökéletesen megkettőződve a mozdulatlan víz tükrén. Szalmazsákomra roskadva, lenyűgözve bámultam a látványt addig, míg végül az álmosságtól lecsukódtak a pilláim.

Verejtékben úszva ébredtem, kiszáradva, mint egy hajótörött. Nem volt módom megállapítani, hogy hány óra lehet, de a hold már nagy utat megtett pályáján. A sötétben füleltem, hátha meghallom Rickard lélegzetvételét, és körbetapogattam lábammal a padlón, de még mindig egyedül voltam. Kikászálódtam, hogy felkeressem a vizesvödröt a lépcsőn, s meggyújtottam egy faggyúgyertyát, nehogy nyakamat szegjem lefelé menet. A lépcsőházban különös zaj ütötte meg a fülem, nem tudtam eldönteni, vajon embert vagy állatot hallok-e. Csendben, mezítláb óvakodtam lefelé, a gyertya lángját kezemmel óvván a huzattól. A lépcső alján Rickard Sylvan rázkódó hátára esett a gyertya világa. Kétségbeesetten, orcáját kezébe temetve zokogott. Ahogy felém fordult, láttam, hogy az arcán könnyei már árkot szántottak a púderbe. A paróka szálai szanaszét meredeztek, csinos ruhája csupa mocsok. Hosszú időbe telt, mire egy szót is ki tudtam húzni belőle, ehhez le kellett tennem a gyertyát a lépcsőre, átöleltem, és ide-oda ringatva tartottam, míg reszketése abbamaradt, és abbahagyta a zokogást.

– Én voltam az, Kristofer – suttogta –, én voltam a nyúl.

Rászedtek minket, húgom. Carsten Vikare, Carl Block, a cimboráik és a német kalmár, aki ugyanannyira stockholmi, akárcsak mi magunk. Rászedtek minket, mert pontosan olyanok, mint mi. Mialatt a fél világot hitegettük, mi magunk jóhiszeműek maradtunk, és azt hittük, csak nekünk sikerülhet érdemtelenül kicsalni mások aranyát a trükkjeinkkel. A kártyajátékosok nem azok a gazdag kereskedőfiak voltak, akiknek kiadták magukat. Éppolyanok voltak, mint mi, csatornatöltelékek, és miként a csuka bekapja a mohó keszeget, úgy nyeltek le minket egy csapásra, a száz tallérunkkal együtt. Kicsalták Rickardtól az összes pénzét, míg ő azt hitte, csak játék, de amikor vége lett a partinak, az ő pénzét osztották el egymás között gúnyosan röhögve. Amikor Rickard tiltakozni próbált, elpáholták, és kihajították az utcára.

– Kristofer – mondta Sylvan, homlokát a váltamnak döntve –, ezúttal elvesztünk. Amikor lejárnak a váltóink, mehetünk az adósok börtönébe. Öregemberek leszünk, mire újra szabad levegőt szívhatunk. A dologházban fogunk elrothadni, a munkapadhoz láncolva, nyakunkon a felügyelő szíjának véres nyomával.

Egy szót sem szóltam, de mélyen legbelül egész lényem lázasan tiltakozott. Miután kialudt a gyertya, képzeletem továbbszőtte a káprázatot a sötétben, és akárha Le-bujbéli látomásom folytatódna, láttam, amint sűrű köd vonja be álmaim ígéretének földjét.

6.

A LÉPCSŐN GUBBASZTOTTUNK hajnalig. A reggel fénye megtörte a reménytelenség nyugalmát, mely éjjel erőt vett rajtunk, és felsiettünk a szobánkba. Előkapartuk a papirost, amelyre adósságainkat véstük fel, s amely végzetes olvasmánynak bizonyult. Több általunk aláírt váltó is hamarosan lejár. Ha nem fizetünk, magunkra haragítjuk kölcsönzőinket. Rövid időn belül hírt adnak egymásnak, s levonják a következtetést, hogy csalók vagyunk, akik végül összekunyeráltak annyit, hogy lelépjenek a színről a zsákmánnyal. Egyikük, vagy többük is, elmegy a törvényszékre, bemutatja a lejárt váltókat, és a rendfenntartók segítségét kéri az adósság behajtásához. A többiek is észbe kapnak, összeírják az adósság teljes összegét, és egyre buzgóbban akarnak majd minket előkeríteni.

– El kell tűnnünk, Kristofer – suttogta Sylvan könnyes szemmel –, mielőtt megtalálják a lakóhelyünket.

– De hova menjünk?

– Külön kell elindulnunk, mert a városi őrség és a rendőrök két díszes öltözetű ifjút fognak keresni. Külön-külön jobb eséllyel tudunk elmenekülni.

– És azután? Nem rejtőzködhetünk életünk végéig.

– El kell hagynunk a várost, Kristofer, ugye tudod?

Nehéz szívvel idéztem föl mindazt, amit feláldoztam, hogy idáig eljussak Karlskronából, az országutakat, melyek talpamat koptatták, az útszakaszokat, amelyeket kocsikon és szénásszekereken tettem meg, és amelyekért oly szolgálattal kellett fizetnem, amit legszívesebben örökre elfelejtenék. Talán Sylvan, aki mindig itt élt, s aki itteni életét ajándékba kapta a sorstól, kész elhagyni Stockholmot, de számomra a menekülés egy egész életemben dédelgetett álom végét jelentené. Rickard nem ismeri a

vidék szegénységét és alávaló nyomorúságát. Ezeket elmondtam neki, de nem hallgatott rám.

– A Skanstull kapuján át hagyom el a várost, és Fredrikshald irányába megyek, ha Isten megsegít, még nyár vége előtt odaérek.

Összeszedtük szegényes holminkat, én ugyanazon hátizsákba, mellyel érkeztem volt, Sylvan egy ingből összekötött zsákba. Még mielőtt megszólalt a kakas és felkelt a nap, már lent álltunk az utcán. Egyikőnknek sem volt könnyű érzéseit szavakba önteni. Utoljára átöleltük egymást, könnyekig megindulva, majd mentünk, ki-ki az útjára, Sylvan észak fele, hogy néhány shillinget kolduljon kuzinjától az utazás előtt, jómagam pedig a tenger irányába, hogy a Ferkens köznél bevárjam a ruhakereskedőt. Késő délelőttig váratott magára, és nem akart megismerni sem engem, sem a rajtam lévő ruhákat. Mint minden kupecnek, volt egy hatodik érzéke a vevő szorult helyzetét kiszimatolni, és hamar rájött, hogy nem vagyok olyan helyzetben, hogy alkudozzam. Az előkelő öltözetet, amelyet vásároltunk, szerényebb darabokra cseréltem: durva mellényre, amely inkább egy béresre illett volna, könyökénél foltozott posztókabátra, nadrágra és cipőre, melyeket élethosszig tartó használatra varrtak. A kalapot egy kötött sapkára cseréltem. A kupec meglepettséget tettetett, midőn megkérdeztem, mennyit szándékozik fizetni a ruhák közti különbségből.

– Pénzt ezekért a foltos rongyokért? Az ifjú úr tréfálni méltóztatik.

Végül adott egy marék shillinget, csak hogy megszabaduljon tőlem. Fejembe húztam a sapkát, hogy elrejtsem a hajam, kiléptem a Skeppsbron sétányára, és körülnéztem.

Hova mehetnék? A Stadsholmen negyedben többé nem mutatkozhatok. Egy szerencsétlen találkozás egy szűk sikátorban, és az én mesémnek vége. A Ladugårdslandet környékén is túlságosan sokat barangoltam. A Södermalm látszott az egyetlen lehetőségnek, az ottani sokadalomban aligha leszek egyedül szánnivaló sorsommal. A rakpart egyenes útját követve haladtam a Zsilipig, a négy vízikerék mellett, mely a Kvarnhusgränd alatt igába fogja az áramlatot, majd tovább a felvonóhidak felé.

Reményeimmel épp ellentétben, nincstelenként és hajlék nélkül boldogulni a Södermalm negyedben még százszor rosszabb volt, mint a városban másutt, nem annak ellenére, hogy oly sok rongyos nyomorult szorult itt

össze, hanem éppen azért. A kocsmákban és a pincékben a felszolgálók már messziről kiszagolják, hogy ki az, akinek semmi sincs a zsebében. Azonnal tudják, ki az, aki csak azért lopódzott be a kocsmamelegbe, hogy mások leesett morzsáit összegyűjtse, és néhány lopott pillanatra elszundítson. Kíméletlenül ajtót mutattak, vagy már be sem engedtek, ha előbb nem tudtam egy teli erszényt felmutatni. Így aztán éjszaka minden zug foglalt volt, a szénaboglyákat és istállókat pedig béresekkel őriztették a gazdák. Estéimet és éjszakáimat a Danto fái alá húzódva, vagy egész messze, a téli vámház környékén töltöttem. A ruhakupectől kapott aprópénz répahéjra és száraz kenyérre volt elég, amelyet beáztatva szürcsöltem föl. Az Årstaviken vizéért senki nem kérhetett fizetséget, orcámat és kezemet megmoshattam a habokban, s mikor hűsre vágytam, az öböl partján vízre hajló fűzfák lombsátrában találtam enyhülést.

***

Egy este találtak rám, kedves húgom, miután elnyomott az álom. Mint oly sokszor, most is a te orcád rémlett fel álmomban, csak hogy hirtelen egy gúnyosan rám vigyorgó rémpofa űzze el képzeletemből. Nehéz csizma talpa szorította vállamat a földre úgy, hogy mozdulni sem bírtam. Lámpás világított a szemembe, s fejemről letépték a sapkát.

– Nicsak, nicsak, Kristofer Blix. Szép jó estét kívánok, most aztán vége a szabadságodnak! – Tekergőzve igyekeztem kiszabadulni a csizma alól, hasztalan.

– Semmiféle Blixről nem hallottam soha. Az én nevem David Jansson, eltévedtem hazafelé menet az Utolsó Fillérből, és lefeküdtem, hogy itt várjam be a reggelt.

– Nocsak, azt mondod? És hogy hívják az apádat?

– Jan Davidsson, harangöntő inas a Hedvig Eleonóra gyülekezetben, anyám Elsa Fredrika, született Gudmundsdotter. – A legtávolabb eső templomot említettem, ami csak eszembe jutott, remélvén, hogy hisznek nekem, és nem ellenőrzik, amit mondtam. Nagyot tévedtem.

– Nézzenek oda. És hol laknak a szüleid?

– Túl a Träskbacken dombján, egész a malmoknál.

– No, akkor biztosan örülsz, ha hazáig kísérünk ezen a veszélyes környéken.

Durván karon ragadtak, s talpra állítottak, mindvégig szorosan fogva, nehogy egy ugrással eltűnjek a bozótban. Három emberből állt a díszkíséretem. Amelyik beszélt hozzám, tuskólábú, testes alak volt, pofája tele tubákkal, arcvonásait alig lehetett kivenni a vastag koszréteg alatt. Ő ment elöl a lámpással, míg cimborái közrefogva vezettek engem. Nem láttam őket tisztán, mert valahányszor megpróbáltam megfordulni, tenyérrel jókora ütést mértek a tarkómra. Ahányszor csak megbotlottam, az egyikük belecsípett az oldalamba, ujjai, mint a harapófogó. Leheletétől felfordult a gyomrom, mikor a fülembe sziszegett.

– Szedd a lábad, te kis taknyos, mert kitekerem a nyakad!

Alig hagytuk magunk mögött a Kamara vizét, mikor rájöttem, hogy próbálkozásom hiábavaló, és súlyos bosszúra számíthatok, ha egészen a Träskbacken dombig elkutyagolunk, mielőtt beismerném, hogy senkit nem ismerek arrafelé, különösen szülőket nem.

– Várjanak! Hazudtam. Én vagyok, akit keresnek.

A lámpást cipelő alak hátrafordult.

– Te vagy az utolsó a tucatnyi korodbeli toprongyos közül, akiket a héten végigvonszoltunk a városon, úgyhogy ez igen jó hír.

Jelt adott a kezével, mire irtóztató fájdalom hasított a fejembe, és elterültem az utca kövén. Zuhanásomat nyerítő röhögés kísérte, s még látni véltem egy véres husángot, mielőtt eszméletem pislákolva kialudt.

Repülősó orrfacsaró szagára ébredtem. Egy széken ültem, s mihelyt magam tudtam ülni anélkül, hogy leborulnék, az addig tartó kezek eleresztették a vállamat. A fejem lüktetett, tarkómon a seb élesen nyilallt, ahogy hozzáértem. Mikor látásom kitisztult, egy szoba tárult elém. A kőfalakon körben kárpitok, a fapadlón drága szőnyegek. Ablak sehol. A székem a szoba közepén állt, egy hajlított lábú, díszes íróasztal előtt. Az asztal másik oldalán egy karosszékben egy férfi ült velem szemben. Növekvő aggodalommal töltött el, mikor észrevettem, hogy székemet nem közvetlenül a szőnyegre állították, hanem egy ráterített foltos vászonlepedőre. Mikor elkapta a pillantásomat, a férfi így szólt:

– Lám, észrevetted a lepedőt. Azért van, nehogy bemocskold a drága török szőnyegem. Sokan, akik a helyeden ültek, Kristofer Blix, nem tudták illendően megőrizni a jó modort. Ha nem vérezik össze, máshogyan piszkítanak maguk alá. – Gúnyosan elmosolyodott, mikor hátrahőköltem. –

Rémültnek tűnsz, Blix, nem is csodálom, a sorsod azonban részben a te kezedben van. Jusson eszedbe, amikor válaszolsz nekem. Ha nem is magad miatt, hát legalább a szőnyegem kedvéért.

Drága öltözéket viselt, arcán a borosta csaknem akkora volt, mint a rövidre nyírt haj kopaszodó feje búbján. Magas homloka alól szeme jeges kéken figyelt. Korát kevéssel negyven fölé becsültem. Reszelős hangon folytatta: – A nevem Dülitz. Tudod, ki vagyok? – Fejemet ráztam. Dülitz előrenyúlt az asztalra, és egy kancsóból töltött magának, színéből ítélve vizet. – Nyöszörögtél egy darabig, Blix, mielőtt magadhoz tértél, és a beszédedből úgy hallom, nem stockholmi vagy. Hol az otthonod?

– Karlskronában.

Dülitz bólintott.

– Egy dologban legalább egyformák vagyunk, mindketten messzire kerültünk szülővárosunktól. – Kortyolt a poharából. Én csak néztem szomjasan. – Lengyelországban, ahol felnőttem, üvegfúvó volt a mesterségem, Blix – úgy ejtette ki a nevem, mintha valami undorító dolgot köpne ki. – Kezeim alatt sárkányok, oroszlánok, királyok arcmásai, kimérák és táncosnők emelkedtek ki a parázsból, s öltöttek megszilárdulva testet. Amikor hazám az oroszok vazallusa lett, itt kerestem menedéket, de megérkezvén megtudtam, hogy az én fajtám itt nem gyakorolhatja a mesterségét. Maga a király tiltotta meg, minden bizonnyal azért, hogy növelje népszerűségét a polgárai körében. Hogy a szerencsétlenek, akik itt a házak ablakaiba szabják az üveget, miként gondolhatták, hogy elveszem a megélhetésüket, fel nem foghatom. Szerencsére volt vagyonom, és épp azon tűnődtem, mihez kezdjek, mikor egy este kopogtattak az ajtón. Egy fiatalember állt ott, hozzád hasonlatos. Beinvitáltam, megkínáltam kenyérrel és vízzel, és végül előadta jövetele célját. „Kölcsönre van szükségem” – mondta. Megrökönyödtem. „Hogyne, éppenséggel van pénzem, amit kölcsön adhatok, de miért jött éppen hozzám?” „Maga zsidó, nem?” A maguk nyelvén, Blix, a zsidó annyit tesz: valaki, aki kamatra pénzt kölcsönöz. Az, hogy én soha életemben senkit nem kevertem adósságba, sem magamat, sem mást, ezt a fiatalembert nem érdekelte. Zsidó vagyok, tehát bárki felkereshet, és pénzt kérhet kölcsön a hála leghalványabb jele nélkül, hiszen nekem ez a véremben van.

Mialatt beszélt, Dülitz egy fiókból pipát vett elő, megtömte, és egy gyertya lángjánál meggyújtotta.

– A vendégem, aki egy pillanatig nem habozott adósságba verni magát, a kölcsön visszafizetésében, amit együttérzésből adtam neki, már nem buzgólkodott. Rájöttem, hogy megtaláltam az új hivatásomat. – Dülitz arca elfelhősödött. – Én nem egyszerű uzsorás vagyok, Blix, aki uzsorakamatra űzi a mesterségét. Én mással kereskedem. Amikor a fiatalember adóssága kellően nagyra nőtt, úgy vettem, hogy attól kezdve az én tulajdonomat képezi, rendelkezem vele, mindaddig, míg az általam a számára választott sors vonzóbb, mint az adósok börtönének penészes üregei. Ma már emberéletekkel kereskedem. Egykoron üveget fújtam nekem tetsző alakúra. Ma életeket formálok ugyanígy.

Ezekkel a szavakkal félretette a kialudt pipát, és egy bőrtokot vett maga elé az asztalra, melynek tartalmát pasziánszként kezdte sorban kirakni a márványlapon, miközben egy másodpercre sem eresztette el pillantásomat az övével.

– Felismered ezeket, Blix? – A váltók voltak, minden egyes váltó, amit saját kezűleg írtam alá, összesen több mint ötven ezüsttallér értékben. – Megvásároltam az adósságaidat, úgyhogy most az enyém vagy, Blix, testestül, lelkestül.

Időbe telt, mire hang jött ki a torkomon.

– Mi a szándéka vetem? – kérdeztem.

Kifinomult kegyetlenséggel válaszolt.

– Mit tudsz nyújtani? Mely képességekkel és készségekkel rendelkezel? Első beszélgetésünk alkalmával ezt kell kiderítenünk. Vajon mennyit érsz nekem?

Mindent elmondtam. Mit tehettem volna? Elmeséltem a karlskronai éveket, felsoroltam mindent, amit tanultam és tudok, és reméltem, hogy elegendő lesz. Dülitz hófehér tollat mártott egy tintatartóba, és felírta a mondandómból azokat a szavakat, amelyeket érdekesnek talált.

– Ez minden? – kérdezte, amikor már nem tudtam mit mondani. – Úgy! Minden éjjel pontban éjfélkor itt jelentkezel a kapum előtt, mindaddig, míg kitalálom, hogy hogyan tudnál a legnagyobb hasznot hajtani.

Soha nem tapasztalt megkönnyebbülés vett erőt rajtam annak hallatán, hogy elhagyhatom ezt az irtózatos szobát, még ha csak egy időre is, friss levegőt szívhatok, kiöblíthetem torkomból a pánikot, és orcámon érezhetem a szél fuvallatát.

– A szökés gondolata lesz az első, ami eszedbe jut. De vigyázz, mert megtalállak, és akkor… De most hagyjuk ezt, ha már eddig sikerült nem bemocskolnod a szőnyegemet. Rask! Légy oly kedves, kísérd ki Blix urat!

Nyakon ragadtak, és felemeltek a földről. Erősen kellett tartaniuk, mert lábaim összecsuklottak alattam, ahogy az ajtó felé támolyogtam. Hátranézve még egy kérdést sikerült kipréselnem magamból:

– Mi tesz a barátommal, Rickard Sylvannal?

Dülitznek egy arcizma sem rezdült, míg válaszolt:

– Őt már jóval korábban megtaláltuk. A lepedőt díszítő foltok közül számos az ő műve. Minden erőfeszítésünk ellenére kevéssé volt gyümölcsöző a beszélgetésünk, és végül meg kellett állapítanom, hogy az értéke jelentősen alulmúlja az adóssága összegét. Húsz napot kapott, hogy megszerezze, amivel tartozik, különben átadom a törvényszéknek, hogy tíz-húsz évig rohadjon a dologházban, míg lassan el nem pusztul.

Dülitz háza előtt a lépcső alján, ahova utánam hajították a zsákomat, négykézlábra ereszkedtem, és csak okádtam a csatornába, míg a felöklendezett epétől megkeseredett a szám.

7.

BŰNTUDATTAL IDÉZEM EMLÉKEIMBE ezt a napot, drága húgom! Künn az utcán, miután mindent kiokádva felemeltem fejem, és letöröltem a szám sarkából a nyálat, észrevettem, hogy a Dülitz háza a Södermalmstorg közvetlen közelében fekszik, így fogdmegjeinek nem kellett messzire cipelniük, mikor leütöttek.

Fogalmam sem volt, mihez kezdjek, midőn eme irtóztató éjszaka után új reggel virradt Stockholmra. Nem tudhattam, Dülitz mily sorsot szán nekem, és céltalanul elindultam a Hornsgatanon a város határa felé, míg csak az Ansgarieberget hegye elém nem tornyosult. A néptelen utcán csupán egy-egy korhely és éjszakai pillangó osont végig a házfalak árnyékában az éjjeli kalandoktól szédülten. A Hornsgatan kanyarulata körbevezetett a hegy lába mentén, s egyszerre a Skinnarviken-öböl fölé nyúló magaslatok előtt találtam magam. Mászni kezdtem, minél távolabb akarván kerülni az emberi lakhelyektől. A hegy csúcsáról a lábaim előtt terült el Stockholm. Tekintetem végigjáratván a város körvonalain a Helgelandsholmentől Norrmalmig, és tovább a Kungsholmen hídja felé, a Szeráf falainak látványára bűntudat hasított szívembe. A túl súlyos teher alatt lerogytam a sziklára, és homlokomat lehajtván, karjaimmal térdem átszorítván összekuporodtam.

Az elmúlt hét nyomasztó hősége úgy tűnt, megszűnni készülődik. A szigetek irányából sötét fellegek közeledtek. Hallottam, amint a távolból mennydörgés moraja visszhangzik végig a tájon.

Hátizsákomban még mindig ott lapult, amit Hagströmtől elloptam. Kibogoztam a zsákot, előhúztam a lopott holmit, és feltartottam a kelő nap sugara felé. Egy palackféleség volt, áttetsző üvegből. Belsejében egy gyík lebegett a folyadékban, farkával az üveg alján támaszkodva. Hoffmannak is

voltak birtokában hasonló tárgyak, és féltékenyen őrizte őket, mert az üvegek tartalmát a szesz óvta a rothadástól. A mester üvegedényeit nem bántottam, de ez most már az enyém. A gyík különös látvány volt. Fekete, nyálkás teste kövér, szája tátva, kilógó nyelvvel. A hátán meghökkentő mintázatot alkotó, halovány sárga foltok. Kavicshoz hasonlatos, fekete, mozdulatlan, kiugró szemei rosszindulatúan meredtek rám az üveg túlsó oldaláról:

– Nyomorult alak vagy, Kristofer Blix, minek loptál el, hisz semmit nem mersz velem kezdeni.

Feltörtem a viaszt, mely lepecsételte a dugót, letekertem a zsinórt, ami a helyére szorította, s kinyitottam az üveget. Ismerős volt az illat. A szesz kozmás szagához valami más, egyszerre orrfacsaró és édeskés illat keveredett. Ujjaimmal kihalásztam a gyíkot, síkos volt és merev. Megborzongtam a sima, pikkelytelen halott bőrt tapintva. Lehajítottam a mélybe, ajkamhoz emeltem az üveget, és az utolsó cseppig felhajtottam a tartalmát.

Az ereimen át zubogva öntött el a mámor. Sokat ittam már, drága húgom, különösen mióta betettem lábamat székesfővárosunkba, de az érzés, ami most elfogott, semmihez nem hasonlított. Mintha először életemben felnyílt volna a szemem, és egy másik, a mienk mögött rejtőző világ látványa tárult föl előttem. Hisz nem a kelő nap sugarai tükröződtek vörösben játszva a vízben! Vérben úszott a város, vér folyt le az utcákon, minden kapuból és ablaknyílásból vér bugyogott. Pillantásomra életre keltek a holtak. Nem volt a városban talpalatnyi föld, ahol valaha ne állt volna akasztófa, pestistemető vagy tömegsír, ahová katonák megcsonkított hulláit dobálták egymásra, mint a háború által megszült méhlepényt. Kezeik, tiszták és fehérek vagy férgektől rágottak és felázottak, mint a vízbe fúltaké, az utcakövek réseiből növő gyomként nyúlkáltak felfelé, az élők léptei után kapdosva.

Ebben a pillanatban rám szakadt a zivatar. Jókora esőcseppekben zúdult az ár Stockholmra, kopogott a tetőkön, vízen és hegyen. A mennydörgés robaja megsüketítette fülem. Midőn a legsűrűbben csapkodott a ménkű, a városra boruló fergeteg kékesfekete bogárhoz volt hasonlatos. A púpos hátú lény jégkék tűzlábakkal téblábolt a házak között. Talán úgy kutatta végig az épületeket, mint ahogy én jártam házról házra Karlskronában kilencven tavaszán, kendőt szorítva arcom elé, mikor a láz áldozatai felengedtek

kunyhóikban, és a szagot követve kutattam az ágyukban várakozó felpüffedt testek után, ahol a félelemtől elszokott patkányok százai sziszegve védelmezték zsákmányukat.

Lázálmomban láttam, ahogy viselős nők sikoltozva tülekednek a temetők körül, hogy apró holttesteket szüljenek, melyek ölükből egyenesen a sírba csusszanva a köldökzsinórnál fogva magukkal rántották a föld alá szülőanyjukat. A Skeppsbron palotáiból és az udvarházakból díszruhás urak sorakoztak elő, hegyesre csiszolt fogukat vicsorítva. Röhögve eredtek a menekülő koldusok, dologházi kölykök, utcalányok, cselédek és béresek nyomába, utolérve darabokra szaggatták őket, és húsukból lakomáztak, míg hasuk túlérett fekélyként föl nem fakadt.

Nem a kelő nap sugara lángolt a háztetőkön, hanem maga a kénköves pokol tüze. Láttam Emanuel Hoffmant tántorogva kilépni a tűzből, hasán az orosz ágyúgolyó ütötte lyuk tátongott, beleit a földön vonszolta maga után, feje ferdén ült törött nyakán. Vakon tapogatózott körbe:

– Hol vannak a fogóim, Kristofer, hol a fűrészem, gyere csak ide, úgy ellátom a bajod, hogy véreset pisálsz, hogy többé el ne felejtsd!

Saját kiáltozásomra ébredtem egy árok mélyén, zúgó fejjel, lázasan, esőáztatta arccal. A te nevedet kiáltottam újra és újra.

8.

MIDŐN HARMADSZOR TÉRTEM VISSZA Dülitz kapuja elé, bevezettek a házba. Az előző éjszakákon csupán résnyire nyílt a kapu, egy alak felrémlett a sötétben, fejét rázta, majd újra becsukódott a kapu, s én mehettem szállást keresni, ahova akartam. Még mindig éreztem a szesz hatását. A gyík alighanem kiválasztott valamiféle mérget, mely hatással volt elmémre. Ha felnéztem a csillagos égre, elszédültem, mintha nem is fölfelé tekintenék, hanem le egy szakadékba, melynek mélyén a csillagok rémisztő képekké állnak össze.

Harmadik alkalommal tértem vissza a Köpmansgatanon álló ház elé, és ezúttal megtörtént, amitől rettegtem. Kitárult a kapu, az előtérben álló pribék félrehúzódott, és intett, hogy lépjek beljebb. Hamarosan ismét az ablaktalan pincehelyiségben találtam magam, amelyben legutóbb magamhoz tértem. Sovány vigaszt nyújtott, hogy sem a szék, sem a lepedő nem volt a helyén. Dülitz az íróasztalnál ült, mintha el sem mozdult volna, mióta találkoztunk, és mikor beléptem a szobába, az előtte fekvő vaskos könyvből rám emelte tekintetét. Ahogy az árnyak táncoltak az arcán, hegyes szemfogakat véltem kivillanni ajkai közül, homlokán mintha szarvak dudorodtak volna, ujjai hosszú karmokban végződtek. Megdörgöltem a szememet, hogy visszatérjek a valóságba.

– Blix úrfi. Már vártuk.

– Mi lesz velem? – kérdeztem remegő hangon, szívem a torkomban dobogott.

Dülitz szenvtelenül nézett rám.

– Eladtalak, Blix. Adósleveleid a vevő tulajdonába kerülnek, csakúgy mint az életed.

– Ki vette meg őket? Mit akar tőlem?

– Vajon kérdezi a pék, hogy mire kell vevőinek a kenyér? Vagy a mészáros, hogy mi lesz az eladott kolbásszal? Megeszik őket. Betöltik a sorsukat. A vevő azt tesz árujával, amit akar, ahogy veled is, Kristofer Blix.

Dülitz összecsapta könyvelését.

– Utolsó találkozásunk végéhez közeledik, és ez elégedettséggel tölt el, mivel a szabadban töltött éjszakáid mind orrom, mint szemem számára megterhelővé tették jelenlétedet. Magam sem tudok nálad többet arról, mit tartogat számodra a sors, de tedd meg nekem azt a szívességet, hogy többé soha ne kerülj a szemem elé, ha egyszer visszanyered szabadságodat.

Egy úr lépdelt lefelé a lépcsőn, és nem tudom, még mindig Hagström gyíkja űzött-e velem tréfát, de puszta látványától minden hajam szála égnek meredt. Nem tudom, hogyan tudnám leírni. Nem volt sem magas, sem alacsony, sem öreg, sem fiatal. Hajdan előkelő öltözékén nyomot hagyott viselője nemtörődömsége. Kabátjának kézelői rojtosak, a felfoszlott hímzésből lógtak a szálak. A valaha csinos mellény gyöngyház gombjai foghíjasak. Parókát nem viselt, gyér haja csapzottan lógott. Bár nem viselkedett fenyegetően, mégis megmagyarázhatatlan borzongás töltött el.

Valami hibádzott, egész valómmal éreztem. Oly üresség áradt lényéből, a jelenlét oly fájó hiánya, mintha nem is emberi lény lenne, csak egy holttest, mely más előtt ismeretlen okból eltekint állapotától. Vagy valami irtózat, amely emberi alakot öltött, de még idegenül mozog új testében. Arca kifejezéstelen, mintha a száj sarkait széthúzó, vagy a homlokot ráncoló izmokat és inakat elmetszették volna, emígyen megbénítva arcjátékát. Dülitz bólintással üdvözölte, és felém bökött.

Az ember felém fordította a fejét, de mintha meg sem látott volna. Úgy bámult rám, mintha levegőt nézne, mintha egy bútordarab volnék, vagy egy folt a tapétán. Amikor megszólalt, kifejezéstelen hangja semmilyen érzelmet vagy várakozást nem árult el. Egyedül egyfajta enyhe dadogás tette kissé egyénivé. Mintha egyes hangok megtagadnák, hogy az ajkára vegye őket, s benn ragadván a szájában megállásra kényszerítik, hogy más szót válasszon.

– A teljes összeg államkötvényekben, beváltható a központi bankban, vagy ahol önnek megfelel.

Az úr átnyújtott Dülitznek egy borítékot, melynek tartalmát az a pecsétet feltörve ellenőrizte. Elégedetten bólintott, és cserébe átadott egy csomagot, bizonyára az én lejárt váltóimmal, melyek most sorsomat irányították. A

férfi a zsebébe gyömöszölte a csomagot. Szó nélkül sarkon fordult, és intett, hogy menjek előtte föl a lépcsőn. Lekaptam a fejemről a sapkát, és megálltam előtte.

– Nevem Johan Kristofer Blix, uram…

Felém fordult, most először nézett a szemembe, és a torkomra fagyott a szó. Arcában ülő túl nagy, sápadt szemeiből sem szánalmat, sem együttérzést nem lehetett kiolvasni, csak oly pusztító erejű, visszafojtott gyűlöletet, melyet még soha nem láttam. Ilyen lehet a gyűlölet, melyet a sivatag táplál az utazók iránt, akik ostobán kísértik homokdűnéit, győzedelmes és türelmes, mint maga az örökkévalóság. Lesütöttem a szememet, de éreztem, hogy a tekintete égeti arcomat. Egy lépést tett felém, homlokomon éreztem a leheletét, hátrahőköltem, de nem mertem helyemről elmozdulni. Hosszú csönd után megszólalt:

– Valaki ide az utcára ürítette az éjjeliedényét. A lámpások nem világítják meg az utcakövet, úgyhogy egyenesen beleléptem idefele jövet. Akkor vettem észre csupán, mikor megéreztem az ürülék szagát. Lennél kedves lepucolni a cipőmet?

Míg haboztam, csend telepedett közénk. A háttérből Dülitz és az emberei figyelték a színjátékot, de a férfi ügyet sem vetett rájuk. Mikor rávetettem kérdő pillantásomat, ugyanazok a halott szemek néztek vissza rám. Várt, míg végül ügyetlenül letérdeltem, és kabátom ujját a kézfejemre húztam, hogy azzal töröljem le a cipőt. Megrázta a fejét.

– Nem, ne így! – Nem értettem, mire gondol. Valahányszor előrenyúltam, hogy előre nyújtott cipőjéről letöröljem a mocskot, ugyanígy utasított rendre, ugyanazon a tompa hangon. Mikor már mindent megpróbáltam, arcomat nyújtottam a bepiszkolt bőr felé, kinyújtottam a nyelvemet, és ezúttal nem volt kifogása. Egy tapodtat sem mozdult, egy hüvelyknyit sem helyezte arrébb a lábát, hogy megkönnyítse a dolgom, így a gyomorforgató szagtól öklendezve körbe kellett csúsznom, hogy mindenütt hozzáférjek a cipőhöz. Csendben hullottak a könnyeim, de ő sem élvezetet, sem viszolygást nem mutatott szipogásom és öklendezésem láttán. Mintha megszűntem volna létezni. Elkészülvén, remegő lábakkal feltápászkodtam. Megállított.

– Nem az a cipő volt.

Mikor végeztem, szó nélkül újra az ajtó fele mutatott. Imbolygó lábakkal felállván elindultam fölfelé a lépcsőn.

A ház előtt egy négylovas postakocsi állt az utcán. Fedett kocsi volt, oldalt az ablaknyílásokat a keretre erősített bőrlapokkal lehetett lezárni. A kocsis lemászott a helyéről és a lovait etette egy abrakos tarisznyából. Az ember, akinek ezentúl a tulajdona vagyok, intett, hogy szálljak be a kocsiba. A kocsissal is szűkszavúan bánt.

– Vissza.

– Egészen hazáig? Hosszú az út, uram, nem óhajt éjszakára megpihenni?

– Nem. Egyenesen haza, nem állunk meg sem csapszéknél, sem fogadónál.

A kocsis válaszul mormogott valamit a bajsza alatt. Gazdát cserélő garasok csörgését hallottam, majd az úr helyet foglalt velem szemben. Csettintésre és ostorpattintásra indult a fogat. Leereszkedtünk az öbölhöz, át a Zsilip felvonóhídján, majd tovább a Skeppsbronon.

Elvonult mellettünk a város, úgy láttam most, ahogy a hegyén átélt lázálmomból ismertem: küzdőtérként, ahol az erősebb kiéli ragadozó ösztöneit mindenkin, aki az útjába akad. Egy lámpa fényében megláttam Rickard Sylvant. Falnak dőlve állt abban a sikátorban, ahol fiúk és férfiak árulják magukat. Nem vett észre engem. Szemeiből eltűnt minden hajdanvolt vidámság, huncut csillogás, magával ragadó lelkesedés és furfangos találékonyság, kialudt bennük a fény, a reménytelenség két sötét kútja maradt a helyén. Mint akinek kioltották élete szikráját, bár teste még tovább rója útját, és tüdeje pumpálja a levegőt. Majd megszakadt a szívem.

Csaknem egy óra elteltével értünk a Stallmästaregårdennél fekvő északi vámkapuhoz, s a kocsis megállította fogatunkat a vámházak mellett. Felettünk ívelt át egy cikornyás kapu, elég nagy ahhoz, hogy átférjenek a kocsik. Egy álmos vámszedő kopogott a kocsi oldalán, és bevilágított a lámpásával.

– Jó estét – mondta kásás hangon –, meglehetősen késő van az utazáshoz. – Elnyomott egy ásítást. – Elkérhetem az úti leveleket?

Szemben ülő gazdám elővett zsebéből egy papirost. Nekem nem volt útlevelem, kedves húgom, már akkor sem, amikor a városba érkeztem, hazudni kényszerültem, hogy átengedjenek, és azóta nem merészkedtem a város határán túlra. Mivel én nem vettem elő semmilyen iratot, csak ültem zavartan, a vámszedő bizonyára azt hitte, hogy az úr a gyámom, így kérdését neki címezte:

– És a fiatalúré?

Gazdám odafordult, a vámszedő szemébe nézett, és megszólalt élettelen hangján, mely oly tompán csengett, mintha valaki utánozni próbálná az emberi beszédet.

– Mi is az ön neve, és hogy hívják a felettesét?

– Johan Olof Karlssonnak hívnak, uram, parancsnokom neve Anders Fris.

– Mint azt Johan Olof is láthatja, egyedül utazom a kocsiban. Nincs itt senki más rajtam kívül.

A vámos farkasszemet nézett vele néhány pillanatig, majd lesütötte a szemét. Lopva felém pillantott, ahogy ott ültem sápadtan és rémülten, orcámon vörös foltokkal, és oly részvétet olvastam ki tekintetéből, hogy megfagyott a vér az ereimben. A vámszedő szó nélkül visszanyújtotta az útlevelet, megfordult, és tenyerével megpaskolta a kocsi oldalát, jelezvén a kocsisnak, hogy minden rendben találtatott. Kis időmbe telt, mire rájöttem, mi rémisztett meg a legjobban: új uram kijelentésében semmi valótlan nem volt, és ő a maga részéről minden bizonnyal igazat mondott. Semmit nem jelentettem neki. De mire akar felhasználni? Ez meghaladta értelmemet. Rossz előérzetem volt, és soha életemben még nem érzett félelem fogott el. Még a háborús Karlskronában is könnyen felismerhető álcában járt a halál és a rettegés.

Ahogy a postakocsi ringatózott a nyári éjszakában, elálmosodtam, és bár küzdöttem, hogy ébren maradjak, mégis elnyomott az álom. Nem tudom, meddig aludtam. Egy rántás ébresztett fel, ahogy a kerék kisiklott a nyomból. Drága húgom, te sosem jártál a városon kívül, éjjelente mindig karnyújtásnyira volt a gyufa vagy a tűzhely parazsa, én azonban ismerem az éjszakát. Itt kint éjjel áthatolhatatlan feketeség uralkodik, mely mindent elnyel, és felismerhetetlenné teszi a világot. Az élet megszűnik, a látó megvakul. A csillagok világánál olyan a vidék, mint egy formátlan tömeg. Végtelen sorokban fenyőket véltem látni utunk mellett, hatalmas, sötét erdőket, fénylő pontok nélkül.

A gazdám mozdulatlanul ült, kifejezéstelen arccal bámult kifelé a sötétségbe, melyen keresztülhatoltunk, tekintetét egy pillanatra sem szegezve semmire.

9.

EGÉSZ ÉJSZAKA UTAZHATTUNK, ugyanazt a keréknyomot követvén, sorra magunk mögött hagyva a mérföldköveket, mert amikor felriadtam, világos volt, és midőn a kocsi megállt, kis híján lerepültem az ülésről. Szürke hajnalra virradtunk. A nyári forróságot mintha elfújták volna. Uram velem szemben ült rezzenéstelenül, mintha a fáradtság sem volna képes vele elbánni. Szó nélkül kinyitotta a kocsi ajtaját, és kiszállt. Utánamentem.

– Van itt istálló, ahol megitathatom a lovakat, és egy szénakazal, ahol alhatok egyet? – kérdezte a kocsis elgyötört ábrázattal.

– Nincs itt semmi, sem neked, sem a lovaidnak – válaszolt az úr, és odavetett a kocsisnak egy pénzérmét, melyet az erszényéből halászott ki. A kocsis beletörődött, megfordította a fogatot, és eltűnt visszafele ugyanarra, amerről jöttünk.

Kaviccsal felszórt udvaron álltunk. Az udvar közepén egy szökőkút állt, rajta egy ülő nőalak, sellőkkel és delfinekkel körülvéve. A víz nem folyt, csak lassacskán csöpögött a kút nyílásaiból, itatván a mindenütt megtelepedett barna mohát. Úgy tetszett, maga a kő hullatja könnyeit a kút medencéjébe, melynek alját a mocsoktól már látni sem lehetett. Az udvar átellenes oldalán magas, kétszárnyú épület trónolt. Köröttünk korhadt fenyőerdő kuporgott, emerre sivár szántóföld terült el, melyen ott rothadt az előző évi termés. A hajdan büszke ház romlásnak indult.

A földön a homlokzatról lepotyogott vakolatdarabok hevertek. Az udvar kövei között térdmagasra nőtt a gyom. Az istállókban, a kocsiszínben és a melléképületekben életnek semmi nyoma. Valahol egy kutya ugatott. Félelem és szomorúság töltött el. Ezt a birtokot valamilyen katasztrófa

érhette, és üszkös sebként hagyta maga után a tájban. Valaha bájos hely lehetett, de többé már nem az. Meggondolatlanul ajkamra tolultak a szavak:

– Hol vagyunk? Mi történt itt?

Riadtan húztam be a nyakam, félvén, hogy botütést kapok a kéretlen megszólalásért, de meglepetésemre a gazdám válaszolt. Felém fordította bánatos szemeit, mintha reakciómra lett volna kíváncsi.

– Ez atyáim ősi fészke. Itt már többé madár nem dalol.

Nem értettem, mire gondol, de eszem ágában sem volt megkérdezni.

Intett, hogy kövessem, de nem a magas ház, hanem a balra, a szántóföldek irányában fekvő melléképületek felé indult. Leemelt egy sorompót a tartóvilláról, és beterelt az épületbe. A szemem nehezen szokott hozzá a sötéthez, de érzékeltem valaminek a jelenlétét, az érzést, hogy figyelnek, valami, ami odabent vár, és nem a javamat akarja. Dohos bűz áradt a helyiségből, és riadtan hőköltem hátra abban a pillanatban, amikor fojtott morgást hallottam magam előtt. Megpillantottam: egy idegesen fel s alá járkáló, hatalmas alakot. Egy groteszk kutya volt, a legnagyobb, amit életemben láttam. Marja mellkasomnál is magasabban volt, súlya többszöröse lehetett az enyémnek. Izmai hajókötelekhez hasonlatosan feszültek meg a bundája alatt. Szája sarkán nyál szivárgott, szemeiben a halálom tükröződött. Egy pillanattal előbb, minthogy állkapcsai összezárultak volna torkomon, megakadt az ugrásban, és a nyikorgó faereszték és lánccsörgés hangjára megértettem, hogy megláncolták. Ahogy szemem hozzászokott a sötéthez, láttam, hogy rozsdás lánc van áthurkolva a nyakán, másik vége egy gerenda köré tekerve. Térdem megrogyott, és estemben a padlóba vertem. Négykézláb másztam visszafelé, miközben szemeimbe könny szökött az állat átható leheletétől, és orcámat telifröcskölte a bestia minden kilélegzésénél szanaszét repkedő nyál.

– Ez itt Magnus – mondta mögöttem a hang. Éreztem, hogy valaki leemeli a sapkát a fejemről, és láttam, amint repül a sötétbe, ahol a fenevad megragadja. – Idővel esetleg megunod a vendégszeretetemet – folytatta gazdám –, és eszedbe jut, hogy itthagyod a birtokot. Nos, tudnod kell, hogy a Magnust visszatartó láncokat ebben az esetben meglazítom. Ő soha nem felejti el a szagodat. Megérzi a rémületed szagát, és a vizelet szagát, ami folyik végig a lábadon, és megtalál, ahogy egyedül bujkálsz kinn az erdőn, ahol nincs, ki megvédjen. Darabokra tép, és csak cafatokat hagy belőled a hollóknak.

Házigazdám mellettem elhaladván kilépett az épületből, én pedig a nyomában.

Ahogy a ház külseje sejteni engedte, kedves húgom, a belseje is rettentően romos volt. Sok ablak betörve, a tetőcserepek egy része darabokban. Penész és nedvesség erős szaga terjengett: záporesőben bizonyára ömlik be a víz a fedélszéken keresztül. A nedvességtől felhólyagzott tapéták eltorzult mintája megcsalta a szemet. A hézagos fapadló minden lépésre rémesen nyikorgott, a termek üresek és sötétek, a karosszékek és kanapék szövete megmerevedett és felrepedezett, hogy kitüremkedett a kóc. A nagyteremben házigazdám néhány szóra méltatott, mielőtt hátat fordított és távozott.

– Holnap kezdünk hozzá a munkához. – Az udvarról távolodó léptei zaját hallottam, aztán egyedül maradtam.

Mivel nem jelölt ki számomra fekhelyet, nem tudtam mit tenni, magamnak kellett keresnem. Sok ajtót zárva találtam, vagy rájöttem, hogy befalazták őket. A tágas földszintet vendégek szórakoztatására építették. Egy nagy táncterem tátongott ott üresen és siváran, a székek a fal mellett egymásra tornyozva. Az ebédlő hosszú asztalánál akár egy tucat vendég is leülhetett, de az asztallap középen teljes hosszában kettéhasadva csúfoskodott. A kandalló fölött egy olajportré lógott, melyet valaki szándékosan tönkretett. Az alak, ruházatából ítélve, férfit ábrázolt, szembefordulva a nézővel, a háttérben buján zöldellő vidék. Ujjain gyűrűk, nyakában selyemláncon medál függött. Az arca hiányzott, drága húgom. Valaki kivágta a vászonból, így az alak vállai fölött rojtos lyuk tátongott. Később megtaláltam a portré hiányzó részét a tűzhely hamujában.

Az emeleten egymás mellett sorakoztak a hálótermek, mind üresen. Kiválasztottam magamnak egyet. Az ágyon nedves volt a matrac, és az ágy kerete korhadt, ezért úgy döntöttem, inkább a földön alszom, zsákomat párnaként fejem alá gyűrve, olyan távol az ajtótól, amennyire csak lehet, háttal a falnak.

A ház rövidebb oldala mentén helyezkedtek el a nagyobb hálószobák, egykoron minden bizonnyal a háznép lakóhelyei. A nyugati szobában is találtam egy portrét, ezúttal egy nőét. Ódivatú ruhát viselt. Karjai hívogató mozdulatba merevedve, akárha invitálták volna a szemlélőt a képbe. Az ő arcát is eltávolították, de jóval gondosabban, mint azok a dühödt csapások,

melyekkel széthasogatták a szalonban függő festményt. Nem telt sok időbe megtalálnom a hiányzó darabot. A fal mellett álló, széles ágyban egy női test körvonalai rajzolódtak ki ruhacsomókból kialakítva, mintha háton feküdne a takaró alatt, és a portré kivágott arcát gondosan a fejére helyezték. A bábu arca bájosan mosolygott a nézőre, de volt ott még valami más is, valami, ami más érzéseket sugárzott. Nem tudhattam, hogy a modell arca volt-e a valóságban ilyen, vagy csupán a művész képzeletének szüleménye volt. A különös nőalak mellett az ágyban egy mélyedés árulkodott arról, hogy házigazdám alighanem itt tölti az éjszakáit, oldalvást fekve, karjával átölelve a furcsa bálványt. Gyanúm igazolást nyert az elkövetkező éjszakák során, mikor hallottam őt a szoba csukott ajtaján keresztül. Éjjel beszélt a bábuhoz, de túlságosan halkan ahhoz, hogy kivehessem a szavakat. Olykor más hangokat is hallottam, nem tudom, sírt-e vagy nevetett.

A látottaktól elkedvetlenedve visszatértem hálókamrámba. Egy széket állítottam belülről az ajtó elé, összekucorodva bebújtam a sarokba, és a hidegtől és a megrázkódtatástól reszketve feküdtem, míg végül elnyomott az álom. Éjszaka mindenféle hangokat hallottam, drága húgom, mintha a hajdankori lakók kísértenének valaha volt otthonukban. Csupán rövid időket aludtam. Álmaim az érzékelt zajokkal keveredtek, mint az oly gyakran megesik az alvás és ébrenlét határmezsgyéjén, az üres folyosóról csoszogó lépteket véltem hallani, kéjes sikolyokat, fájdalmas kiáltást, mintha valaki kegyelemért könyörögne, halk kuncogást, rég lecsengett mulatságok visszhangjait, s mintha különös maszkokat viselő férfiakat és nőket láttam volna a termeken át kergetődzve elsuhanni. A ház szögletén egész éjjel baljóslatúan vonított a szél, majd hajnalban eleredt az eső, amitől a ház levegője bent is lehűlt és átnedvesedett. Hallottam, amint két emelettel feljebb az esővíz akadálytalanul zúdul a padlás deszkapadlójára.

10.

AZZAL A KÜLÖNÖS ÉRZÉSSEL ébredtem, amikor az ember megérzi, hogy figyelik, és amikor felnyitottam szemem, gazdám mellettem ült az ágyon, amely helyett a padlót választottam.

– Itt az idő – mondta kurtán, mikor kidörgöltem a csipát a szememből, és talpra ugrottam. Követtem, ki a szobából, le a lépcsőn, az udvaron át az épületek felé, ahonnan Magnus dühödt ugatással kívánt jó reggelt. Attól féltem, ismét a fenevaddal fogok találkozni, de elhaladtunk a kutya otthonául szolgáló csűr mellett, és egy kisebb kőháznál állapodtunk meg. Házigazdám egy vaskulccsal kinyitotta az ajtót, és intett, hogy lépjek beljebb.

Az előtéren túl, a ház nagyszobájában a kormos, kialudt kandallón kívül egy asztal állt. Az asztalon teljes hosszában kiterítve feküdt egy fiatalember, alig idősebb, mint én magam. Kezeit és lábait az asztal alatt megkötött kötél feszítette szét, hogy mozdulni sem tudott. A fogai közé szorított bot, amelyet egy szíj tartott a tarkóján, és a szájába gyömöszölt rongy megakadályozta, hogy beszéljen. Szemét bekötötték. Nem volt eszméleténél. Az asztal mellett számos üveg sorakozott bor savanyú szagát árasztva, valamint egy tölcsér, úgyhogy kitaláltam, hogy annyi bort tölthettek bele, hogy elájult. Arcvonásai szépek és nemesek, vállig érő haja, épp, mint az enyém, aranyszőke. Alighogy körbepillantottam eme baljóslatú színtéren, meghallottam a hátam mögül a tompa hangot:

– Azt mondták, felcsernek tanultál. Mondd csak, hány végtagot vágtál le, hogy megmentsd a sebesültek életét?

– Jómagam csak néhányszor használtam a fűrészt és a kést, de megszámlálhatatlan alkalommal segédkeztem mesteremnek – válaszoltam remegő hangon. Házigazdám bólintott.

– Mostantól ez a páciensed, Kristofer Blix. Azt akarom, hogy az összes végtagját vágd le, mintha kartácstűz vagy bajonett sebezte volna meg. Mindkét lábát és mindkét kezét. Azt parancsolom, hogy vakítsd meg. Vágd ki a nyelvét. Azt akarom, hogy megsüketüljön. Ezt a munkát kell elvégezned, hogy visszafizesd az adósságodat. Az élete a kezedben van, és ha együttérzésből vagy gondatlanságból elpusztítod, az ő sorsa irigylésre méltónak fog tűnni a tiédhez képest. Minden szerszámot és eszközt, amire szükséged van, megkapsz. Van valami, amit nem értettél?

A fejem szédült, mintha önkívületben lennék, képtelen voltam elhinni, amit hallottam, mintha a Skinnarviksberget tetején tapasztalt látomásom tért volna vissza, hogy tovább kínozzon. Felháborodásomban megfeledkeztem alárendelt helyzetemről, és felkiáltottam:

– Nem! Soha nem teszem meg, a világ minden kincséért sem, még a szabadságomért sem. Küldjön vissza Stockholmba, a börtönbe vagy a dologházba, inkább húsz év a munkapadhoz láncolva, mint ez, kérem, engedje, hogy a kocsi visszavigyen!

Megrázta a fejét.

– Ez a lehetőséged már nincs meg. Ha nem fogadsz szót, megetetlek a kutyával, élve és a lábaiddal kezdve.

– De mit tett ez az ember, kérem, mondja meg, senki sem szolgálhat rá ilyen büntetésre!

Egy darabig szótlanul állt előttem, majd így válaszolt:

– Válassz.

Zokogásomon keresztül hallottam, ahogy lassan, nyugodtan lélegzik, és kabátujjammal letöröltem orcámról a könnyeket. Nem volt szüksége rá, hogy bevárja a válaszom, tudtuk mindketten. Újra megszólalt.

– Borral van elkábítva, a hatás estig tart. Azt akarom, hogy alkonyatra végezz a nyelvével. Azután a tetszésed szerinti sorrendben haladhatsz tovább. Olyan rövid idő alatt kell végezned, amennyire lehet, anélkül, hogy életveszélybe kerülne. Az asztal alatt találsz egy faládát, olyasfélét, amilyet a hadiflotta felcserei használnak, benne az összes szerszám jó állapotú és éles. Ha bármi másra szükséged van, azt akarom, hogy azonnal szólj, amint eszedbe jut.

Nem bírtam abbahagyni a zokogást, de az államon csorgó könnyek közepette is eszembe jutott Emanuel Hoffman állandó dorgálása, és a két

dolog, amire esküdött, hogy elűzi az ártalmas kipárolgást, amely üszkösödést idézhet elő a sebben.

– Borókavessző kell még a szoba kifüstölésére – mondtam –, fenyőágak a padlóra, valamint borecet.

11.

EGYEDÜL MARADTAM A SZOBÁBAN a megkötözött férfival. Orcám égett, zihálva vettem a levegőt, és hosszú percek teltek el, mire elcsendesedtem, s meghallottam a lélegzését. A gaztettek gondolatára, amelyeket eme ifjú ellen kell elkövetnem, aki akár fivérem is lehetne, elöntött a rémület, és kimenekültem a kis kőházból. Gazdám nem mutatkozott. Az igazat mondtam neki: több alkalommal szemtanúja voltam, amint Emanuel Hoffmann gyakorlott mozdulatokkal lehámozván a csontról a bőrt és az izmokat, kapcsokkal elszorítván az ereket, kitámasztja térdét a sebesült katona vállán, és néhányat húzva a fűrésszel átvágja a csontot, a levágott végtag lehull a padlóra terített ágakra, majd Hoffmann ellátja a sebet. Sokan már a műtétet sem élték túl, mások a lábadozás során pusztultak el. A varratok alatt üszkösödés ütött tanyát, s elfeketítette a csonkot, mely bűzleni kezdett, s lázzal, hidegrázással közeledett a halál. Hoffman egyszer sem hagyta, hogy én végezzem a beavatkozást. Mindkettőnknek megfelelt, hogy én csupán kezébe adogatom az eszközöket, amelyeket nem ér el műtét közben. Most hogyan sikerülhetne a dolog nekem egyedül?

A csűr mellett haladtam el, melyben a leláncolt fenevad, Magnus lakott. A deszkafal annyira összeszáradt, hogy az aszott gerendák résnyire széthúzódtak. Szememet árnyékolva belestem az egyik résen a sötétbe. Hamarosan megpillantottam. Amikor valami állati ösztönnel megérezte, hogy titkon bámulják, lassan felemelkedett. Úgy tetszett, egyenesen rám mered, farkasszemet néztem éhes szemeivel. Kitátott pofával lihegett, sárga agyarai mellől csurgott a nyál. Láttam magam a földön fekve, amint fölém magasodik. Lábaim a szájában, lábszáram harapásról harapásra tűnik el a pofájában, ropogtatva csócsálja a térdemet. Újra sírva fakadtam, drága húgom, midőn beláttam, hogy nem bátorságra van szükségem ahhoz, hogy

darabokra vágjak egy másik embert, hanem épphogy gyávaságra, hogy mindenáron menteni akarjam saját bőrömet. És gyávaságnak nem voltam híján.

A szökőkút mellett téblábolván eszembe jutott a füzet, melyet Hagström professzortól kaptam. Sietve szobámba mentem hát, s zsákom tartalmát átkutatva olvasni kezdtem, amilyen sebesen csak tudtam. Itt volt a segítség, mindenféle műtét, köztük amputáció leírása is, képekkel illusztrálva, a szükséges eszközök felsorolásával. Talán ismét megmenekülök, hála a professzor gondoskodásának. De a nyelv? Ilyesféle műtét leírása sehol nem szerepelt. Saját kútfőmből kellett kitalálnom. Legégetőbb problémának a vérzés elállítása látszott. Eret vágva lecsapolni némi vért néha igen hasznos a testnedvek egészséges arányának visszaállítása végett, azonban csakis mértékkel.

Bár Hagström professzor írásában nem találtam nyomát ilyesminek, úgy cselekedtem, ahogy Hoffmann mester tanított. Ő miazmának nevezte a kártékony, láthatatlan gázokat, melyek a mélyen a föld alatt rejtőző tisztátalanságok kipárolgásai, és amelyek beszivárognak az egészségesek tüdejébe és a sérültek sebeibe. A mester minduntalan elküldözgetett, hogy kerítsek ezek ellen hatékony dolgokat, így most is nekiálltam, hogy keressek egy éléskamrát. Nem találtam semmit, aminek borecethez hasonlatos illata lett volna, azonban az üres polcok mögött nyílt egy újabb ajtó, mely a pincébe vezető lépcső bejárata volt. Találtam néhány fáklyát, hogy megvilágítsam utamat a boltívek alatt, és midőn fejem fölé emeltem a lángot, poros üvegpalackok hosszú sorára esett a fény. Borospince volt, és bár borecetre lett volna szükségem, Hoffmann számára számtalan alkalommal készítettem hasonlót, a bort tálakban hagyván a szobamelegben megsavanyodni. Összeszedtem annyi üveget, amennyit csak elbírtam.

Fenyőfát és borókát az erdőben leltem, nem kellett messzire mennem értük. A fenyőgallyakat elterítettem a padlón az asztal körül, a borókaágakat pedig kévébe sodorván meggyújtottam, míg izzó csúcsuk sűrű, fehér füstöt kezdett eregetni. Midőn a füst betöltötte a szobát, eltaposva kioltottam a parázsló ágakat.

Az asztal alatt fekvő ládában minden szerszámot megtaláltam, amit Hoffmannál láttam, ámbátor ezek jóval tisztábbak voltak és szinte újak. Volt itt fogó, fűrész, kések. Bal hüvelykujjamon kipróbáltam a pengék éleit, mind borotvaélesre volt fenve.

Most pedig, drága húgom, hozzá kellett fognom, hogy kivágjam a nyelvét. Kioldottam a bőrszíjat, mely a fogai közé szorított botot tartotta, kivettem szájából a labdává gyűrt rongyot, és levettem szeméről a kötést. Kis tüzet raktam a szoba tűzhelyén, s a piszkavasat feltámasztottam, hogy végét a lángok nyaldossák. Lassacskán vörös színt öltött, egyre világosabbat, ahogy egyre jobban izzott. Egy fadarabból pecket faragtam, és fogai közé szorítva felpeckeltem a száját, hogy nyitva maradjon. Fejét félrefordítottam, hogy ne a torkára folyjon a vér. Amikor felemeltem a pengét, kétségbeestem, annyira remegett a kezem. Ujjaimmal kotorásztam a szájában, meleg és nedves volt, de rá kellett jönnöm, hogy lehetetlen a nyelvet megragadnom. Csúszós hegye újra és újra kisiklott hüvelyk- és mutatóujjam szorításából. Felrémlett, milyen érzés volt megfogni a gyíkot üvegkalitkájában a Skinnarvik hegyén. Feladtam, letettem a kést, és kimentem a szabadba. Fogtam az egyik üveg bort, egy tokajit, leütöttem az üveg nyakát, nem tudván más módon kidugaszolni, és addig nyeltem, míg az ital felmarta a torkomat, és fehér vászoningem melle bortól csöpögött.

Lemenőben volt a nap. Még nem este, de közel hozzá. Karjaimmal térdem átkarolva gubbasztottam, előre-hátra ringatózva. Ekkor meghallottam a hangját hátam mögül a szobából, néhány szót motyogott a rákényszerített szörnyű mámor ködén át. Álmában beszélt, akadozó nyelvvel, valami olyasfélét mondott:

– De be tudok a házba menni.

Még úgy is alig tudok megbirkózni a rám szabott feladattal, ha öntudatlan a páciens, ha magához tér, semmi esélyem nem lesz. A bortól felbátorodva felpattantam helyemről. Az izzó vas szaga betöltötte a szobát, még a boróka füstjén keresztül is. Kétségbeesetten kiborítottam a padlóra az egész felcserláda tartalmát, és túrni kezdtem a szanaszét heverő szerszámok között. Legott megláttam, amit használnom kellett volna. Volt itt fogó és olló is. Felkaptam mindkettőt, de a fogóba csípve a nyelvét, még mindig nem értem el az ollóval a tövét. Visszarohantam a kiborított szerszámokhoz, felkaptam egy kis kalapácsot, és egy tompa élű vésőt. Amire készültem, azt láttam, mikor Hoffmann elvégezte egy szerencsétlen betegén, bár kisebb léptékben, és a gyomrom akkor is felfordult a látványra. Elfordítottam a fejét, hogy oldalvást feküdjön az asztalon, a véső élét a fogsorához illesztettem, erősen összeszorítottam a szemem, és lecsaptam a kalapáccsal,

addig ütve, míg hallottam, ahogy a fogak reccsenve kitörnek. Odébb csúsztattam a vésőt, és kalapáltam, újra és újra. Végül csak a véres íny, és szilánkokkal teleszórt lyukak maradtak a fogak helyén. Most már odafért az olló. Levágtam a nyelvét, oly közel a tövéhez, ahogyan csak tudtam. A piszkavas felé nyúlván elfeledkeztem magamról, puszta kézzel ragadtam meg, s Karlskrona óta először újra éreztem az égett hús szagát. Átkozódva a kabátujjam végébe bugyoláltam a rúd fogóját, és a fehéren izzó vasat belenyomtam a nyitott szájba, melyből ömlött a vér.

Csak most sikoltott föl, drága húgom. És nem ez volt a legirtóztatóbb. A legborzasztóbb az volt, amikor felnyitotta a szemét, és egyenesen rám nézett.

Pillantása a sírig kísérni fog.

12.

KEDVES HÚGOM!

Bővében vagyok az írásra fordítható időnek, most, hogy a nyárutó lassan őszbe fordul. A munka, melyre kényszerítenek, naponta csupán néhány órámat foglalja el. A sebeknek időre van szükségük a gyógyuláshoz, és gondosan ügyelnem kell, hogy páciensem mihamarább visszanyerje erejét. Kötelességem legtöbbször csupán napi ellátására szorítkozik. Megetetem levessel, lemosom testét, és kielégítem szükségleteit. Gyakorta, ha nyugtalankodik, és vonító kiáltásokat hallat, borral itatom, ami ellen olykor tiltakozik, és kénytelen vagyok a tölcsért használni. Nem bírom kiáltásait elviselni. Ha elbódul, megnyugszik.

Ugyanez rólam is elmondható. Minduntalan a borospincébe járok újabb és újabb palackokért, oly gyakran iszom, és oly sokat, amennyit csak merek. Gazdám nem törődik vele, hogy mivel ütöm el ráérő időm. Látta, amint a folyosókon tántorogtam a pincéből a szobámba menet, de nem szólt semmit. A bódulat nem hoz örömöt, de mégis jobb, mint a józanság. Legalább homályosabban látom a belső szemem előtt egyre sorjázó képeket. El tudod képzelni, milyen, amikor kés hegyét szorítod egy szemhez, majd addig nyomod, míg elérsz egy pontot a fehérségben, amikor valami mindörökre kihuny. Valahányszor lehunyom a szemem, újra és újra ehhez hasonló jelenetek játszódnak le előttem.

Amikor egy újabb végtagot levágtam, Magnusnak viszem. Látom, ahogy ujjak és lábujjak tűnnek el vörös torkában, csontok roppannak, állkapcsai között kicsorog a velő. Helyéről, a csűr sarkából úgy bámul rám, mintha azt mondaná: te leszel a következő.

A szakadatlan bódulatban nehezen tudok különbséget tenni álom és valóság között. A tapéták mintázata óriás csápokként hullámzik, készen arra, hogy csapdába ejtsen, ha túl közel merészkedem. A minap lent a pincében, mikor italért mentem, egy patkánykirályt láttam a fáklya fényénél, egy rajnyi, farkánál fogva összecsomózott, visító szürke féreg gyűrűjében. Vagy csupán álmodtam? A fal mellett osont el irtózatos lármával, és eltűnt a sarokban. Rossz ómen. Legtöbbször leiszom magam a sárga földig, mielőtt estére összekucorodom, azért, hogy gyorsan elaludjak, és hogy ne kelljen józanul ébrednem.

Egyik éjjel furcsa zajra ébredtem, közvetlen közelből, és megláttam, hogy gazdám bejött a szobába, átkutatta a holmimat, és az ágyon ülve olvassa, amit neked írtam, drága húgom, soha el nem küldött leveleimet, amelyeket neked szántam és senki másnak. Hacsak nem álom volt ez is, még fel-felnevetni is hallottam.

Hagström írása nagy segítségemre van. Ábrákat is tartalmaz, melyekről leolvasható, hogyan a legcélszerűbb a végtagot a törzstől elválasztani, hova helyezzük a vágásokat, és hogyan őrizzük meg a bőr egy darabját, hogy a sebre visszahajtsuk. Legelőször is, hogy megállítsam a vérkeringést, elszorítom a végtagot egy bőrkantárral, amelyet az istállóból szereztem, és megfelelő hosszúságúra vágtam. Szalonnazsírral bekenem a bőrt, hogy puha és rugalmas maradjon, s ne szakadjon el, mikor teljes erőből meghúzom.

Nincs túl nagy étvágyam, drága húgom, s ez a szerencsém, mert az elhagyott szántóföldeken kell élelem után kutatnom. Hogy gazdámat mi tartja életben, nem tudom, talán van egy éléskamrája, amiről csak ő tud. Lóg rajtam az ing, nadrágom egyre lejjebb csúszik. Újabban egy kötéldarabbal kell derekamon összehúznom. A szalonbéli portré álmaimban kísért. Házigazdám azt mondta, az alak az apja. Azt mondta, gyűlöli. Álmaimban előjön egy előkelő öltözetű férfi, aki vakon tapogatózik körbe a ház termeiben, feje helyén, a nyakán egy lyuk tátong. A fiát keresi, hogy megölje vagy megölelje, melyiket a kettő közül, nem tudom.

Tegnap erőt gyűjtöttem, hogy sort kerítsek a bal karjára. Már csak ez a végtagja van meg, és a lába az ellentétes oldalon, így mától majd új módszert kell találnom, hogyan rögzítem testét az asztalon, hiszen alig van

már mibe akasztanom a láncait. Megfentem a kést, és a csontfűrész minden egyes fogát megpróbáltam az ujjamon, hogy elég éles-e. A padlót és a falakat borecettel fröcsköltem be, kicseréltem a régi fenyőágakat, és befüstöltem a szobát, hogy megtisztítsam a levegőt. Hurokba fogtam a bőrkantárt, és egy fadarab segítségével készültem szorosra húzni, amikor valami a szemembe ötlött. Betűzött a nap, és az ujján megvillant valami. Egy gyűrű volt az, drága húgom, bal keze kisujján. Látnom kellett már korábban is, de eddig nem tulajdonítottam neki jelentőséget. Lehajolván, megszemléltem közelebbről. Aranygyűrű volt, ovális pecséttel. Tenyerembe köptem, és lecsavartam az ujjáról a gyűrűt – körmével utánam kapott, de túl gyors voltam, hogy megkarmoljon. A sötét kőből készült pecsét egy gondosan vésett címerpajzsot ábrázolt. Megszédültem, mintha fejbe kólintották volna. Eleresztettem a bőrszíjat, és kitámolyogtam, hogy leüljek a küszöbre a ház előtt.

Messze egy nyírfa csúcsáról egy holló károgott. Sokáig ültem csendben, egyre csak a gyűrűt bámulva. Olyasfajta gyűrű volt, melyet nemesurak viselnek, nemzetségük címerével díszítve. Még ha én nem is tudtam a szerencsétlen nevét kideríteni, egy hozzáértő számára ez a címerpajzs elárulná a nevét.

Egész testem remegett, míg gondolataim egymást kergették a fejemben. A sors megengedte, hogy egy csekély jót tegyek azzal, akivel gonoszabbul elbántam, mint bárki bánhat legnagyobb ellenségével. De hogyan? Fel s alá járkáltam a ház előtt. A sok bor, amit megittam, elnehezítette a fejem. Mikor hangot hallottam hátulról, azt hittem, ijedtemben megüt a guta, és holtan terülök el a földön.

– Mi van a bal karjával? Még nem foltos a ruhád. Miért késlekedsz?

Gazdám szorosan mögöttem állt. Éreztem, hogy feláll a hátamon a szőr, és kihallottam a hazugságot a hangomból, amint válaszoltam, az apró fémkarikát szorosan öklömbe zárva.

– Nem késlekedem, uram, éppen most készültem, hogy hozzáfogjak.

Arca szokás szerint semmilyen érzelemről nem árulkodott, szemei oly kifejezéstelenül bámultak, mint az éjszakai égboltot tükröző sötét tavak.

– Mit markolsz oly szorosan? Hisz egész elfehéredik az öklöd. Mutasd!

Fejemet lehajtva kinyújtottam kezemet, és megmutattam a tenyerem. Üres volt. Már ismervén természetellenesen kifinomult érzékét az eltitkolt

dolgok kiszagolására, a lábam mögött a fűbe ejtettem a gyűrűt. Szigorúan vizslatott egy darabig, ahogy ott álltam, remegő kezeimet magam elé tartva.

– Ne húzd az időt. Napról napra egyre girhesebb vagy, ha éhen halsz, mielőtt bevégzed a munkát, nem veszem hasznodat. – Ezekkel a szavakkal sarkon fordult, és elment. Amint meghallottam lépteinek csikorgását az udvaron, levetettem magam a fűbe, hogy megkeressem a gyűrűt. Búcsúszavai bogarat ültettek a fülembe: ötletet adott, ami magamtól nem jutott volna eszembe.

A szobában gyengéden kezeim közé vettem a fiú fejét. Arca még mindig szép volt, bár a kötés mögött már csupán üres szemgödrök tátongtak, és orcája beesett a kivert fogak helyén. Soha nem bántam még így vele, úgy tetszett, megnyugtatja az érintés. Hüvelyk- és mutatóujjam közé fogtam a gyűrűt, majd az ajkaihoz érintettem. Amint megérezte a formát, szájába helyeztem az ékszert, és vizet hoztam. Megitattam, hallgatván, ahogy nagy kortyokban nyeli a vizet. Széttártam ajkait, de nem csillant meg semmi a szájában. Lenyelte.

Gazdámnak valamilyen terve van ezzel a szerencsétlennel. A megcsonkítás valami más célt szolgál. Mostantól a nyomorult testében viseli majd nevének és származásának bizonyítékát. Most, hogy hamarosan megfosztom maradék végtagjaitól is, és ezzel minden lehetőségtől, hogy bármit is közölni tudjon, nem tudom, mi módon, de valaki valahogyan talán megtalálja, és követi a gyűrű nyomát egészen idáig, a szörnyetegig, aki felelős ezért a párját ritkító gonosztettért. Nem tudom, betegem hall-e még: gazdám parancsára a harmadik napon egy pálcát szúrtam a fülébe olyan mélyen, ahogy csak lehetett, és gazdám maga ellenőrizte művemet hangos tapsolással mindkét füle mellett, eredmény nélkül. Mégis lehajoltam, s szorosan egyik füléhez illesztve ajkamat azt mondtam:

– Amikor előkerül a gyűrű, tisztára mosva újra visszaadom, hogy lenyeld. Ha elváltunk, magadnak kell gondoskodnod róla, hogy hogyan, azt nem tudom.

Ha értette is, amit mondtam, nem adta jelét. Miután levágtam a bal karját, egy vödörben kivittem Magnusnak, és lementem a borospincébe, hogy leigyam magam a sárga földig. Még így sem tudtam elaludni. Úgy, mint ahogy régen, koromból és vízből tintát kevertem, s tollam bemártva neked írok, drága húgom, egyetlen barátom.

Emlékszel, kedves húgom, miként beszélgettünk egy evilágon túli világról a tavaszi éjszakákon, amikor ágyad mellett térdeltem, s együtt vártuk, hogy a nap első sugarainak láttán a madarak dalra fakadjanak? Hogyan ábrándoztunk egy nyári virágokkal beszórt szépséges mezőről, túl eme siralomvölgy szenvedésein, ahol kéz a kézben sétálhatunk, gondjainkat és félelmeinket hátrahagyva, s ahol sosem ér el hozzánk a bánat? Mikor elfáradunk, ledőlünk a fűbe a fák árnyat adó koronája alatt, hús szellőtől simogatva. Forrás édes vizével csillapítjuk szomjunkat, éhünket almával és vadmálnával verjük el. Csak kacagunk és kacagunk, messze, messze a halálos lázzal sújtott Karlskronától, ahova minden áldott nap csónakon érkeztek a kékesfekete holttestek az öbölben áttelelő flotta hajóiról. Oly boldogok lennénk ott együtt, amilyen boldog egy fivér és egy nővér csak lenni tud.

Már régen nem álmodom rétekről és vadmálnáról, édes húgom. Elvették tőlem. Azt mondják, az ártatlanságot soha többé nem lehet visszanyerni, ha egyszer elveszett, és ezen a nyáron odalettek az álmaim. Hogy is érezhetnék még valaha boldog örömöt azok után, amiket láttam és tettem?

Lassan négy éve lesz, hogy a láz elragadott tőlem, drága húgom, és szíved megszűnt dobogni, a frissen mosott lepedő mozdulatlanul nyugodott melleden, s én megértettem, hogy nem lélegzel többé. Nem volt mit tennem, mint megásni sírodat, a tavasz virágaiból koszorút fonni, sírodra helyezni, és egy faágakból összekötözött kereszttel megjelölni utolsó nyughelyed.

Többé nem kérlek, hogy várj reám a fák alatt rózsás orcáddal, fehér ruhádban, melyet anyánktól kaptál az utolsó születésnapodon. Minden áldott nap azért imádkozom, hogy még mindig ott feküdj a gödörben, ahol hagytalak, hogy ne várjon ránk a paradicsomi mező a halál után, ahol el kell mondanom neked, mit tettem, s hogy engem is hamarosan lebocsássanak egy sötét gödörbe, ahol mindennek vége szakad, s nem vár más, csupán a megsemmisülés.

Harmadik rész
Éjszakai pillangó

1793 TAVASZA

Érzet! Élet! Hol leledztek?
Eme üresség, mit érzek,
e lidérces jelenések,
tűnt időknek árnyai.
Eme sötét, végzetes hely,
eme felhők, mik befednek,
eszmék sötét fátylai…
E vért fagyasztó fuvallat,
e gyengeség… mind bizonyság,
hogy lakhelyem már a sír.

JOHAN HENRIC KELLGREN, 1793

1.

ANNA STINA tudja, hogy a tűz játék, a megfelelő szögek és az elegendő tér játéka. Az égetnivalót gondosan kell egymásra rakni, a lángoknak hely kell, hogy belekapjanak. A tűz olyan, mint egy élőlény, és mint minden élőnek, lélegeznie kell. A gondosan felhalmozott gyujtósból rakott tüzek, amiket otthon, a Katalin gyülekezetben gyújt meg a tűzhelyen, jóval bonyolultabbak, mint ez itt. Az Arstaviken-öböl partján emelt máglyát vesszőnyalábokból rakták, abban a szempillantásban fel fog lobbanni, ahogy hozzáérintik a fáklyát. A templomszolga a hét órát várja. Amikor a fiú a Katalin-templom tornyából elkiáltja az órát, felgyullad a máglya Szent Walburga tiszteletére.

Régebben Anna Stina félt a tűztől. Gyerekkora meséiben mindig a tűz volt a szörnyeteg, de ezeket azok mesélték, akik még maguk látták a város faházait hamuvá válni, Anna Stina pedig már egy új kor gyermeke. Ő már a kőből épült Stockholmban nőtt fel, és az évek múlásával egyre kevésbé látja az összefüggést a mohón pusztító tűzvész és az otthon meleget adó áldása között. Hisz még ma este is, amikor néhány órára engedik nagyra nőni, most is szelíd, kezes, és vödrökkel és dézsákkal őrzik.

Meleg este van, de a tenger felől hűs szellő lengedez. Még szerencse, hogy fúj, mert a Barnängen rétje a Kamara felől szélárnyékba került, és a tó körül a fagytól felengedett iszapos part bűze szinte szemmel látható a legyek felhőin keresztül. Tavasz és nyár határán kellemes az esti fény. Messze már a téli esték koromsötétje, amikor az éji vándor maga elé nyújtott karral kénytelen tapogatózni az utcán az egyik lámpa gyér fénykörétől a másikig. Az olyankor leejtett tárgyak menthetetlenül elvesznek a csatornában, hacsak az ember meg nem alázkodik másnap reggel a csatornatisztítók előtt, vagy

saját maga be nem várja a reggelt, tapodtat sem mozdulva a helyszínről. Anna Stina az összes évszak közül a tavaszt szereti a legjobban. Az ígéreteit, amelyeket az utána következő évnek még nem volt alkalma megszegni. Még minden lehetséges.

Nem egyedül örvendezik. A rét telis-tele emberekkel. Mindenütt ülnek a fűben, gyerekek, béresek, csavargók a Katalin és a Márianegyedből, mellettük a manufaktúrák munkásai, már akinek van még ideje és ereje hozzá. Amott messzebb finom népek állnak, gyártulajdonosok a belvárosi barátaikkal, nemesurak és -hölgyek csupa selyem és csipke öltözékben. Anna Stina mellett ül Anders Petter, a szomszédék fia. A fiú pár évvel idősebb, mint ő, már inaskodik, hogy majd az apja nyomdokaiba lépjen a tengeren. Egy napon majd döngő léptekkel végiggyalogol egy kikötőhídon, hogy hajóra szálljon, s fehér vitorlák repítsék tova a tengeren, el a nagyvilágba, messze-messze Stockholmtól. Anna Stina irigyli a fiút. Őt láthatatlan, de eltörhetetlen bilincsek láncolják a városhoz.

A Hammarby-tó felől feltámad a szél. Anna Stina a térdére támasztja állát, és abban a pillanatban felhangzik a kiáltás a dombról. A fáklyát a máglya aljához tartják, és a lángok mohón nyaldosni kezdik az ágakat. Gyorsan tör fölfelé a tűz a máglya csúcsa felé. Izgatott kavarodás támad a tömegben, mikor kiderül, hogy a kiáltás nem is a toronyból jött, csak néhány utcagyerek utánozta, aki elunta a várakozást. Egy strázsa cammog kelletlenül felfelé az emelkedőn, hogy elkapja a bűnösöket, de azok már rég kacagva szétszaladtak a szélrózsa minden irányába. A templomszolga megvonja a vállát. Ragadós a jókedv. A pálinkás butykosok kézről kézre járnak. Lassan leszáll az éj. A máglya most csillagok után kapkodó karomként világít, fényében csak árnyalakok körvonalai látszanak. Egyiküket nem nehéz felismerni: egy pityókás alak akadt a strázsák horgára, hosszú nyelű fogóikkal tartják féken, nyakát beszorítva a fogó két pofája közé. Veszettül ficánkolva próbál hol jobbra, hol balra elfutni. Szaftos átkozódásán és harcos kedvén hálásan kacagó nézősereg kíséri. Csak amikor a csapat elhaladt előttük, veszi észre Anna Stina, hogy Anders Petter a kezére tette a kezét.

Mindig tudta, hogy egyszer eljön ez a nap, annyira nem naiv. Anders Petter jó barátja volt, míg a hátsó udvarban játszadoztak gyerekként, de a fiú már régóta másként érdeklődik iránta. Semmi baja Anders Petterrel. Kellemes a modora, szemre is tetszetős a sötét hajfürtjeivel és világos

szemével, de Anna Stina még nem áll készen arra a lépésre, amit a fiú meg akar tenni. Nem vágyik a testi közelségre, hasonlóan anyjához, Majához, aki egész életét egyedül élte le. Majd valamikor, egy másik estén, talán nem is olyan sokára, de most nem. Félve várta ezt a percet, ébren hánykolódva éjszaka, azon töprengett, hogyan utasítsa vissza a fiút úgy, hogy ne vesszen oda a barátságuk is. Ezért meglepi, hogy ösztönös reakciója magától jön, gyorsabban, mintsem hogy úrrá lehetne rajta. Elrántja a kezét. A beálló csendben hirtelen nem tud mit mondani. Annak örül, hogy az időközben leszállt éjszaka legalább arca pirulását elrejti. Anders Petter töri meg a csendet.

– Tudod, hogy kedvellek, Anna, mindig is kedveltelek.

A lány meg se tud mukkanni.

– Hamarosan eladósorba érsz, Anna. Anyád beteg. Ha meghal, senkid sem lesz. Elmehetnénk a paphoz, kihirdettetni magunkat…

A fiú hangja elcsuklik, majd elhallgat. Anna Stina még mindig nem tudja, mit is mondjon. Gyűlöli magát, érzi, hogy a fiút milyen mélyen megsebzi a hallgatása. Egy darab hűvös márványnak érzi magát, melyet elhagytak a Barnängen rétjén, útban Sergel, a szobrász vésője felé.

Anders Petter szipogása téríti magához. Nem látja a sötétben, de hallja, hogy gyerekkori barátja visszatért, a kisfiú, akit oly sokszor vigasztalt, ha felhorzsolta a könyökét, vagy ha apja ellátta a baját a mogyoróvesszővel. A Katalin-templom környékét gyerekként nem annak a siralmas nyomornegyednek látták, mint most, ezt csak az évek múlásával vették észre, régen ez meseország volt, csupa móka és kaland. Az ötleteket ő találta ki, de a fiú nélkül nem lett volna igazi. A csűr tetejéből hipp-hopp, hajófedélzetet varázsolt, úton Kína vagy India felé, kavicsokból és fadarabokból porcelánt és jádekövet, amellyel majd megcsinálják a szerencséjüket. Amikor nyári zápor után zúdult lefelé a víz a Katarina-hegy ösvényein, ők tűzoltók lettek. Anna Stina csak mesélt, mesélt a lángokról, amiket csak ő látott, Anders Petter meg nevetve küszködött egy rossz vizesvödörrel. A lány bearanyozta napjaikat a képzeletével. Sokáig azt is hitte, a fiú ezért kedveli.

Újra a szívéből jön a mozdulat, megfontolás vagy számítás nélkül. Hátrafordul, és karjaiba zárja a fiút, átfogja rázkódó vállait, tenyerébe temetett arcát. Előre-hátra ringatva vigasztalja, ahogy régen. Anders Petter

viszonozza az ölelést, átkarolja a lányt, és a nyakához szorítja az arcát, míg ő lágyan simogatja a fiú haját. Felszabadító az ölelés, Anna Stina épp arra gondol, hogy minden újra rendbe fog jönni, mikor a fiú ajkai már az övét keresik. Anders Petter rátapasztja száját a lányéra, karjai satuba fogják. Mikor a lány hátrahőköl, magával húzza a fiút, és hátraesnek a fűbe. A fiú elhelyezkedik a lányon, csípőjével a földhöz szegezi, és mikor az tiltakozni próbálna, sós nyelvét a szájába nyomja.

Anna Stina meg van zavarodva. Hisz ez egy félreértés. Belehasít a rémület. Anders Petter tudja, hogy ő nem akarja. Talán abban bízik, hogy forró csókjaival jobb belátásra téríti, hogy csak megjátszotta a szűzies szemérmet, azért utasította el, de valójában hálás az erőszakért, mert így a fiúé minden felelősség? Bármi hangot is akarna Anna Stina kiadni, elfojtják a csókok, előbb a rábeszélést, majd a segélykiáltásokat. Páni félelem fogja el, Anders Petter mellkasa és vállai a földhöz szegezve tartják, míg térdeivel próbálja szétnyitni a lány combjait. El fognak tőle venni valamit, amit nem akar odaadni, és nem tehet semmit.

Később Anna Stina majd visszaemlékszik, mennyi gondolat száguldott át az agyán ez alatt a rövid idő alatt. Az ellentmondó érzések. Lényének egy része azt suttogta, csak ő a hibás, hisz teljesen természetes, ami történik, jó szívvel kellene fogadnia a közeledést. Egész életükben ismerték egymást. Akkor így miért ne? Köröttük a Katalin szegénynegyedében mindenütt látni, ahogy a gyermekkori kapcsolatok felnőttkorba lépnek. Hány és hány kapcsolat kezdődik ugyanígy, a kisfiúból lett férfi hirtelen mindent jobban tud, a kislányból lett nőnek meg észhez kell térnie.

Azt már nem. Beszívja a fiú alsó ajkát, és összeszorítja a fogát, ahogy csak tudja, érzi a sós forróságot, mint folyékony fémet. A fiú hátrahőköl, Anna Stina belecsap egyenesen a rácsöpögő meleg esőbe, egy pofon, még egy. A hátát szorító karok elernyednek, el kell állítani a vérzést, a testét a földre szegező nyomás enyhül, Anders Petter legurul róla, és fekve marad a fűben.

Mind a ketten sírnak, külön-külön, összekucorodva. Anna Stina nyugszik meg előbb. Kinyújtja a kezét, hogy megérintse a fiút, hogy elmondja, megbocsátja, ami történt, de amazt mintha tűz égetné, ahogy megérzi az érintést. Elrántja magát, majdnem felborul, majd felpattan a földről, és futásnak ered, lefelé a dombról.

Anna Stina még üldögél egy darabig. Lent az öbölnél a máglya már csupán izzó parázshalom, hamarosan csak hamu marad belőle. Feljebb a dombon egy fogatlan öregember ül, kalapja félrecsúszva, szakálla csomókban lifeg, foghíjas vigyorát Anna Stinára villantja, egyik keze mocsokkal és hányással tarkított nadrágjában. Egész idő alatt ott ült. Hiányos fogazata résén takaros ívben nagyot köp maga elé.

– Kár, hogy megszakadt az előadás, de valamikor majdcsak emberére akad a kisasszony, s akkor majd lesz szíves szólni egy nyomorult férfiembernek, aki akár egy shillinget sem sajnál a műsorért!

Combját paskolva hahotázik saját elmésségén. Anna Stina undorodva megborzong, lesöpri ruhájáról a füvet, és Anders Petter után ered, vissza a Katalinnegyedbe.

2.

A TAVASSZAL EGYÜTT JÖN A MELEG, s a meleggel a váltóláz. Gyorsan terjed, s bár egyaránt elkap öreget és fiatalt, gazdagot és szegényt, legjobban mégis a gyengék között arat. Amióta Anna Stina csak emlékszik, anyja, Maja mosónőként robotolt a Barnängen textilgyárnak, gyapjú és vászon fölé görnyedve, mosóteknő mellett, vagy a hídon a tónál, mint a többi hasonló sorsú asszony. Minden tavasszal elkapja a kór. Mindig is így volt. A váltóláz könnyen utat talál a manufaktúrák munkásaihoz, hiába zárják az ablakokat a város egészségtelen kipárolgásait kirekesztvén, és Maja Knappot sosem kerüli el. Először csak a torka fáj, kétoldalt megduzzad az álla alatt. Éjszaka lázas lesz, lerúgja magáról a takarót, izzad. Estére már ágyban fekszik. Hol vacog, hol melege van, és Anna Stina, akivel egy takarón osztoznak, már megszokta, hogy éjjel hol odébb taszítja, hol meg hozzá bújik. Maja semmit nem eszik, alig iszik valamit, minden falatért imádkozni kell.

Van, hogy félrebeszél. Sodró áramlatként jönnek ajkára a szavak, néha összefüggéstelenül, hogy élő ember meg nem érti, máskor oly világosan, mintha ébren lenne, teljesen az eszénél. Ma este, ahogy Anna Stina kanalanként próbálja szájába erőltetni a gyenge levest, a tűzről beszél. A többi öreghez hasonlóan a vörös kanördögként emlegeti a tüzet, a tűzvészt, amely csaknem az egész Máriavárosnegyedet elpusztította ötvenkilencben, amikor Maja még apró gyermek volt. Anna Stina már rengetegszer hallotta a históriát, de így, mint ma este, még sosem. A láz ölelésében Maja folyékonyan beszél, oly élesen előtűnnek a részletek, mintha még most is maga előtt látná őket. A történet arról szól, hogyan is kerültek ide a Katalinnegyedbe.

Maja Knapp a Katalin-templom negyedében bérel ágyat magának és a lányának, de a Márianegyedben született, és azon a napon is otthon volt a szülői házban, azon a nyáron, amikor a forróság mindent csonttá aszalt. A házak közt az udvaron épp egy parasztgazdaságot épített tobozokból és botokból, utcakövek voltak a házak, és fenyőtüskéből a kerítés. Apja és anyja mindketten napszámban voltak a Danto fele eső szántóföldeken, a félig béna szomszédasszony, túl öreg már ahhoz, hogy hasznot hajtson, szemmel tartotta Maját, míg órákig játszott a nagy hársfa árnyékában.

Délután egyszer csak félreverték a Mária-templom harangját. Két rövid, éles csengetés, újra és újra, közvetlenül négy óra előtt. A Katalin-templom tornyából hamarosan felhangzott a válasz, és egy pillanattal később ugyanaz a jelzés a belváros három tornyából. Azután a Gullfjärden-öböl túlpartjáról válaszolt a Klára, a Jakab és a Hedvig, meg az óratorony a Brunkebergsåsen tetejéről. Ágyúlövés dördült a Skeppsholmenről, dupla lövéssel, újra és újra ismételve a két éles durranást. Felvonták a tűzjelző zászlókat, melyek színe mutatta a veszély irányát.

Aztán megérezték a füst szúrós szagát. A szemüket is csípni kezdte a füst. Megérkeztek az első menekülők, összekapkodott ingóságaikat szekéren hozva vagy a hátukon cipelve magukkal. Az első félórában még csak kevesen jöttek, a templom körül lakók még reménykedhettek, hogy eloltják a tüzet. Azután megjelentek a patkányok.

Szürke hullámként jöttek fel, pincékből, éléskamrákból, kikötői raktárakból áramlottak a tenger felé. Mindenki tudja, hogy amikor a kis szürke barátok fejvesztve menekülnek, minden elveszett. Nyomukban suhant a rémület. Egy órával azután, hogy félreverték a harangokat, feltámadt a szél, sodorta magával a füstöt, és elsötétítette az eget.

Egy kisfiú szaladt be a szomszéd házba, hogy kitámogassa az öregasszonyt. Majára egy pillantást sem vetett. Már kifele ment az udvarból, mikor mégiscsak feltámadt a lelkiismerete.

– Hé, te lány! Fuss el innen, a Danto és a Hornstull felöl jön a tűz. A zsilip fele menj!

Majának szigorúan tilos volt egyedül kilépnie az utcára, úgyhogy inkább még várt tovább, mígnem már könnyesre csípte a szemét a füst, és fulladozva köhögött. Kint az utcán rögtön eltévedt. Soha nem járt még egyedül az otthona küszöbén kívül, és most a sűrű füstben a legfontosabb

irányjelzők is eltűntek, a templomtornyok és a szélmalmok. A tömeg látványa rémülettel töltötte el. Nehéz facipős lábak, kocsikerekek, talicskák. Nehogy agyontapossák a sárban tülekedve, inkább bebújt egy résbe két deszkapalánk közé. A talaj közelében még hűvös és tiszta volt a levegő, lefelé fordított arccal várakozott. A nyugat felől terjedő sötétségből iszonyú hangok hallatszottak. A kikötve otthagyott tehenek és lovak elevenen égtek szénné, halálfélelmüket keservesen bőgték világgá. Négy órával később, mikor lement a nap, és elfogyott a menekülők áradata, Maja még mindig a rejtekhelyén kuksolt. Akkor kimerészkedett, és láthatta, amint lángol az ég.

Onnan, az utcáról pillantotta meg először a vörös kanördögöt. Magasabb volt, mint a Mária-templom tornya, szikraesőt szórt az égbolt felé. Dübörgőn morogva mászott felfelé az emelkedőn az öböl partjáról a hegy csúcsa felé. Mindent felfalt, ami az útjába akadt. A lángok elnyelték a fakunyhók kiszáradt falait. Minden oldalról ostrom alá vették a gazdagok kőpalotáit, fekete markukkal megroppantották a homlokzatok díszes oszlopsorait, szétrepesztették az ablakokat, és az épület belsejében, mint forró sütőben, lángra lobbantak a bútorok és a falikárpitok. A tetők rézlemezei izzón repültek le a gerendázatról, a forró szélben vörös denevérként csapdostak szakadt szárnyaikkal. A vörös kanördög forró lehelete hólyagosra égette a kislány bőrét. Élete végéig viselni fogja a nyomát.

Lejjebb az utcán egy féllábú ember menekült mankójával bicegve, sarkában a tűz. Két utcakő közé akadva kicsavarodott kezéből a mankó, kúszva próbált tovább jutni. Öltözéke és parókája füstölni kezdett, kétségbeesetten üvöltött, hirtelen lángra kapott a paróka, és fáklyaként fellobbant a férfi, pedig a tűz még oda sem ért. Átható sikoltása sokáig visszhangzott. A kislány most végre futásnak eredt. Sírva, kiabálva rohant, el a tűztől, kormos arcát könnyek csíkozták. Körülötte repkedtek a szikrák, újabb és újabb tüzeket gyújtva ahová csak elértek. Mintha lángok erdejében futott volna, lángnyelvekkel a falevelek helyén.

A Södermalmstorgnál várta az anyai ölelés, a városi őrség szoros sorfallal oda terelte le a lakókat. Apját soha többé nem látta. Már nem is emlékszik az arcára.

Még egy nap elteltével is dühöngött a tűzvész. Maja és az anyja először templomok ingyenkonyháin éltek, aztán a Danto tulajdonosának megesett

rajtuk a szíve. Az otthonukból semmi nem maradt. Az apja teste felismerhetetlenné égett. Egy éjszaka alatt egy egész nemzedék lett földönfutóvá, arra ítéltettek, hogy életük további részében rongyos számkivetettként vándoroljanak a város utcáin, saját egykori önmaguk kísérteteiként. Háromszáz ház és palota, tucatnyi utca vált a földdel egyenlővé.

Fiatalkorában Maja láthatta, ahogy a házak újra kinőnek a földből, de ezúttal kőből rakva. Gyermekkora faházai nyomtalanul eltűntek. Az ács éhezett, a kőműves meggazdagodott. Maja és az anyja a Katalin-templomhoz költöztek, ahol még álltak a kiszolgált faházak, egy rakás ócska viskó, falaikhoz minden irányban újabb szobákat toldottak, csak hogy a bérbeadó még több pénzt tehessen zsebre. A lyukas tetőn beesett az eső, a padlót közvetlenül a sziklára fektették, hogy téli éjszakákon a vizesvödör fenékig befagyott. Az egészet egy szikra választotta el attól, hogy az itt élő nyomorultak halálos csapdája legyen. Maja aztán itt is maradt, talált magának férjet, aki egy leányt nemzett neki. Az apa abban a szempillantásban eltűnt, ahogy Maja hasán látszani kezdett a terhesség.

Anna Stina anyja homlokára szorítja a tenyerét. Maja Knapp teste tűzforró, alig lélegzik. A láz forrósága juttathatta eszébe a Mária-templom gyülekezetét a vörös ördög szorításában. Anna Stina gyomra összeszorul. Nem akarja egyedül hagyni az anyját, de nincs más választása, segítséget kell hoznia, még ha nem is tud mit kínálni cserébe.

Mikor vállára teríti a kendőt és kilép az ajtón, meglepődve látja, hogy már van ott valaki: Boman, a Katalin-templom harangozója. Fiatal férfi, egyszer majd Lysander tiszteletes úr örökébe léphet mint lelkipásztor, ha az öreg megtér őseihez. Átható pálinkabűzt áraszt, épp azelőtt kortyolhatott egyet a butykosból, mielőtt Anna Stina kinyitotta az ajtót. A lány nem számított segítségre, kíváncsi, ki szólhatott a harangozónak.

– Anyámnak láza van. Imádkozzon érte, kérem, míg elfutok a patikáriusért.

Anna Stina egy félóra múlva dolgavégezetlenül tér vissza. Josef Karlsson patikárius nem volt otthon, vendégségben mulatott, és a felesége szerint már amúgy is annyira elázott a puncstól, hogy Anna Stina nem sok hasznát venné, még ha egész a Djurgårdenig szaladna is érte.

A ház csöndbe burkolózik. A többi ott lakó család is az ajtókban állva várja, hogy Anna Stina belépjen. A harangozó az ágy mellett áll, összekulcsolt kézzel. Maja arcát lepedővel takarták le, és Anna Stina először nem érti, miért. Boman megköszörüli a torkát, fiatal hangján furcsán magasztosan hangzanak a szavak.

– Anna Stina, gyermekem, szeretett édesanyád, Maja eltávozott tőlünk, az Úr legyen hozzá irgalmas.

Még néhány szót motyog, amit Anna Stina már nem hall. Összecsuklik a térde. Nem kap levegőt, mintha valaki mellbe vágta volna. Nincsenek hangok, nincsenek szavai, melyekkel ki tudná fejezni az ürességet, ami örvényként árasztja el. Kicsordulnak a könnyei. Ekkora igazságtalanságot nem bír elviselni. Maja Knapp, aki ennyi éven át egyedül viselte a lánya gondját, dacolva a gyülekezet megvetésével, ami a törvénytelen gyerek miatt sújtotta, aki minden áldott nap kemény munkával gyötörte testét, azért szenvedett annyit, hogy aztán egyedül haljon meg, vigasz nélkül? Ez már túl sok neki. Anna Stina egész testében reszket. Boman harangozó szavait keresgélve szólal meg újra:

– Ma este valójában nem az édesanyjád miatt jöttem el ide. A tiszteletes úr megbízásából jöttem, és hidd el, Anna Stina, egyikünk sem tudta előre, mit tartogat ma estére a sors. Hiszem és remélem, hogy az isteni gondviselés akarta így, hogy utolsó perceiben az Isten embere legyen Maja asszony mellett.

Boman egy pillanatra elveszti a fonalat, megdörzsöli az orrát, mielőtt folytatja.

– Feljelentés érkezett ellened, Anna Stina, tanúvallomással. Meg kell jelenned a konzisztórium előtt, hogy tisztázd magadat a paráznaság és bujálkodás vádjai alól. De a tiszteletes úr előbb még beszélni kíván veled, leányom.

3.

– MIBŐL IS TARTOD EL MAGAD, Anna Stina?
Elias Lysander tiszteletes úr alacsony és köpcös, ötvenéves korára már széle-hossza egy. Fekete hivatali talárja hasán és mellkasán majd szétreped, tokája a gallérjára lóg. A fogadószobában sötét van, a lenvászon tapétával borított falakon évtizedes korom és piszok. A berendezésnek magasztos mértéktartást kellene sugároznia, de mindenen eluralkodott a rendetlenség. Tintatartók és széjjelhagyott tajtékpipák között oszlopba rakott könyvek és jegyzetek tornyosulnak. Lysander az íróasztala mögött trónolva fogadja a híveket. Anna Stina eddig szinte csak a szószéken látta a tiszteletest. Ebben a helyzetben a férfi most egyszerre megnő és eltörpül. Közelről izzadság- és pipafüstszaga van, leheletén érezni, hogy heringet reggelizett. Az általa képviselt hatalom azonban kézzelfoghatóbb így, hogy nem a névtelen tömeg, hanem egyedül csak Anna Stina felé irányul. Ugyanazon az erős, figyelő közönséghez szokott hangon beszél, mint mindig. A lány nem tehet róla, hogy remeg a hangja, ahogy válaszol.

– Gyümölcsöt árulok kosárból, és a fizetség egy része az enyém.

Lysander úgy bólint, mintha a válasz megerősített volna valamit, amit már úgyis tudott. Kivár, mielőtt folytatja, és Anna Stinára mereszti a szemét, aki zavarában nem tudja, hogy ránézzen-e, vagy lesüsse a szemét.

– Boman említette, hogy édesanyád, Maria Knapp jobblétre szenderült.

– Maja. Anyámat Majának hívják.

Anna Stina cérnahangja alig hallatszik. Lysander véreres szemeivel gyilkos pillantást vet Bomanra. A harangozó, aki az egyik sarokban álldogál, háta mögött összekulcsolt kézzel, most úgy tesz, mintha ott se lenne. A feszült csendben Anna Stina helyesbít.

– Hívták.

Lysander elhatározza, nem hagyja magát bosszantani. Boman úgy megkönnyebbül, hogy elterelődött róla a figyelem, hogy még tán a lelkész dédelgetett barométere is kijelzi a nyomáscsökkenést.

– Az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott az Ő neve. Vigasztaljon, leányom, hogy édesanyád már egy sokkal jobb helyen van.

Lysander tanácstalanul tűnődik, hogyan kanyarítsa a beszélgetést a részvétnyilvánítástól a valódi célja felé. Másnapos, és sem a hajnalban magához vett papramorgó, sem a délelőtti szíverősítő, sem az ebéd előtt ledöntött étvágygerjesztő, sem a kávéval leöblített délutáni pálinka nem csillapította a fejfájását. Kissé bosszúsan, hogy nem talált elegánsabb megoldást, elhatározza, hogy egyenesen a tárgyra tér.

– Mit gondolsz, leányom, anyád nélkül hogyan fogod eltartani magad? Maja asszony hajadon volt, apád sosem jelentkezett, és vőlegényed sincs, pedig benne vagy a korban.

Egy napja sincs, hogy Maját kivitték a szegények temetőjébe. Anna Stina gondoskodott a temetésről, ahogy tudott. Már ő is feltette magának ezt a kérdést, és attól tart, a válasz, amely már őt sem elégítette ki, aligha fogja elnyerni Elias Lysander tetszését.

– A szobát talán megtarthatom alacsonyabb bérért. Vagy kiveszek egy kisebbet. Így jut elég az élelemre. Többet is tudok eladni, ha Jansson, a zöldséges engedi, és többet is tudok dolgozni.

Lysander és Boman jelentőségteljes pillantást váltanak.

– És miféle az a gyümölcs, amit árusítasz, Anna Stina?

A lány fenyegetést hall a tiszteletes hangjából.

– Citrom, már amikor van, nyáron és ősszel pedig szilva, áfonya meg alma.

Lysander szigorúan rámereszti a szemét.

– Ugye tudod, mit beszélnek a lányokról, akik gyümölcskosarakkal járkálnak?

Tudja, hogyne tudná. Nem bír a lelkész szemébe nézni, amikor mondja:

– Sokan magukat árulják pénzért, és alig van gyümölcs a kosarukban.

Ő maga is találkozott már ilyenekkel az utcán, látta, amint a lányok, akik mellett dolgozik, kócosan, félrecsúszott ruhában jönnek ki a kapualjakból, kosarukban reggel óta semmit nem fogyott a gyümölcs. Mindenki udvarlóról álmodozik. A meséket mindenki ismeri. Mindig egy barátnő barátnőjével esett meg, aki ma már gyémántköves nyakékkel felcicomázva

bárókkal táncol, és haját oly csodás és hatalmas kontyban feltornyozva viseli, hogy megcsendülnek a kristálycsillárok, ha elhalad alattuk. Vannak, akik jobban bírják a strapát a szalmazsákokon és a lépcsőházakban, mint mások. Egyesek egykedvűen viselik, mások szenvednek tőle, kevesen bírják sokáig. Eltűnnek. Hogy hová, azt jobb nem tudni. Akadnak, akik felcserélik a kosarat, persze nem bálteremre meg főúri palotára, csak egy örömtanyára. Ott aztán elfelejtik a nevüket is, és háton fekve töltik napjaikat és éjjeleiket, míg a kuncsaftok egymást váltják a combjaik közt. Éjszakai pillangók.

– Úgy tetszik, Anna Stina és anyja nem szűkölködtek, pedig nem volt férfi a háznál, és ő maga is bűnben fogant. Érdekes, milyen sokat keresett Anna Stina a gyümölcsöskosarával. Van képed elém állni, és azt állítani, hogy a citromjaidat becsülték meg ennyire a vevőid?

Anna Stina érzi, ahogy arcába fut a vér. Hogy elpirul, az is csak bűnösségét bizonyítja. Nem tud mit mondani. Az igazságról már előre eldöntötték, hogy hazugság. Lysander tiszteletes előre hajol, egymásnak támasztja a kezeit, és könyörtelenül folytatja.

– Hallgass csak nyugodtan. Tanúk vannak a feslett, parázna viselkedésedre. Lehet, hogy a Katalin gyülekezete szegény, de ha azt hiszed, hogy nincs, aki hajlandó harcolni az erkölcsért és igazságért, hát nagyon tévedsz.

Elias Lysander azon kapja magát, hogy azt kívánja, bár hagynák már őt békén ezen az átkozott délutánon, hogy ülhetne kint a kertben, kettesben a pipájával. Az egész annyira fárasztó, mint amennyire előre megjósolható. Hogy merészel ez a lány a szemébe hazudni, neki, aki évtizedek óta itt él és dolgozik, és kívülről ismeri már az egész históriát? A lány szajha, akár az anyja, és visszamenőleg az egész rokonság, generációk során át a bűnbeesésig, istenfélelem nélküli kompánia, képtelenek a helyest a helytelentől megkülönböztetni, üzekednek, mint az állatok, együgyű, pogány népség, csak Mammont, Bacchust és Vénuszt imádják. Egyre rosszabb, ahogy múlik az idő, Lysanderen évről évre egyre nagyobb a teher.

Az ötvenkilences tűzvész nyomorba döntötte a Mária-templom gyülekezetét, és amikor felépültek az új kőházak, az új, magasabb házbérekkel, persze a Katalin gondoskodhatott a sok nincstelenről. Ezekért az elkárhozott lelkekért Elias Lysander felel Isten színe előtt, és bár majd

megszakad a munkában, soha semmi nem elég. Az egyháztanács, a konzisztórium ülései a legszörnyűbbek, ahol állandóan az ő szennyesét mossák a többi gyülekezet, a Klára, a Mária, a Miklós és a Hedvig Eleonóra előtt. Szokásává vált, hogy néhány kortyocskával megacélozza a lelkét a tanács ülései előtt, de a pálinka sem képes enyhíteni a szégyent, mikor kárörvendő lelkészkollégái előtt újra és újra megállapítást nyer, amit amúgy is már mindenki tud: Elias Lysander rossz pásztora nyájának. Most ismét elveszett egy bárány, és semmit nem tehet ellene. Fellobban lelkében a sors igazságtalansága iránt érzett harag.

– Anna Stina Knapp, semmi értelme a tagadásnak. Natanael Lundström és felesége, Klara Sofia, mindketten istenfélő emberek, adományok és buzgó ima révén az egyházközség hűséges támogatói, írásban tanúságot tettek róla, hogyan próbáltad bűnre csábítani fiukat, Anders Petter tengerészinast. Magam is kihallgattam a fiút. Asszonyi ravaszsággal félrecsaltad, felfedted előtte szemérmedet, csípődet illegetve, magadat felkínálva próbáltad szentségtörésre csábítani. A legtöbb más asszonyi állathoz hasonlóan csak egy Ádámot akarsz fogni magadnak, Éva lánya! Nyilvánvaló, hogy miféle gyümölcsöt árusítasz a kosaradból, a Lundström házaspár pontosan elmondta. Semmi okom, hogy kételkedjem benne.

Lysander hirtelen lecsillapodik. Teljesen kimerítette iménti szónoklata, zihálva veszi a levegőt, és túl gyorsan kalapál a szíve. A leány mozdulatlanul áll előtte, kendőbe kötött feje lehajtva, fehér vászonszoknyája csak a lábszáráig ér, hogy ne húzza végig a mocsokban, amiben nap mint nap végig kell gázolnia. Lysander kissé higgadtabban folytatja, saját érdekében: Uram, add, hogy ezúttal, csak most egyetlen egyszer, a Ladugårdslandet meg a Brunkenberg szajhái hozzák szégyenbe lelkipásztoraikat a tanács előtt!

– Bár súlyos a vétked, leányom, nem szívesen citállak a konzisztórium elé. Fiatal vagy még, s fiatalság bolondság, ez enyhítő körülmény. Legjobb lenne ezt az ügyet az egyházközségen belül elboronálni. A büntetést nem kerülheted el, ezért a következő megoldást javaslom: megbánod bűneidet előttem és Boman harangozó előtt, bocsánatot kérsz Anders Pettertől és családjától, ígéretet teszel, hogy jó útra térsz, s így már csak a pénzbüntetés van hátra. Mivel tudjuk, hogy nem bővelkedsz a pénzben, és nem szeretnénk, ha továbbra is árusítanod kellene abból a bizonyos

gyümölcsből, a büntetést egy jelképes összegben állapítjuk meg. Megértetted, gyermekem?

Anna Stinán ugyanaz a bénító érzés lesz úrrá, mint anyja halálos ágya mellett. Nem kap levegőt, mozdulni sem tud. Csak áll némán, míg Boman kényelmetlenül feszeng, Lysander tiszteletes képe pedig egyre vörösebb árnyalatot ölt.

– Mi van, megnémultál? Nem érted, mennyit fáradozom, csak hogy megmentselek? Ismerd be a bűneidet, és vezekelj a paráznaságért!

Anna Stinának szinte semmije sincs, talán ezért teszi azt, amit tesz. Arra gondol, talán azok, akiknek több jutott a világi javakból, megengedhetik maguknak, hogy kevesebbre értékeljék az igazságot, de ő Lysander tajtékzó tekintete előtt állva úgy érzi, neki már csak ez maradt, és saját magát is meglepi, hogy egyáltalán nem akar lemondani róla. Övé az igazság, mása sincs. Maja Knapp halott, és amikor Anna Stina meghozza az egyetlen lehetséges döntést, anyja halála óta először talál vigaszt. Maja lent fekszik a föld mélyén, már semmi nem árthat neki, bármi is lesz, ha kitör a botrány, ahogy Anna Stina sejti. Bár alig hallhatóan suttog, mégis visszahangzik, amit mond, visszaverődik a falakról, és lebegve marad a levegőben.

– Nem.

Szemét behunyva várja a dühkitörést. Nem jön. Mikor kinyitja a szemét, minden olyan, mint volt. Lysander az asztalnál ül, széles hátsója belepréselve a székbe, Boman úgy tesz, mintha valahol máshol lenne. Süt a gyűlölet a lelkész résnyire összehúzott szeméből, most még ijesztőbb, ahogy uralkodik rajta. Tettetett nyugalommal válaszol, a hangja csaknem bársonyos.

– Tűnj a szemem elől, Anna Stina Knapp.

Ahogy hátat fordít nekik, elered a könnye. Szent esküvéssel fogadja magának, hogy ezek az utolsó könnyei. Hamisan esküszik.

4.

– KÉT FÉRFI kérdezősködik utánad!

Anna Stina csak Ulla néven ismeri a lányt. Vezetéknevét senki se tudja, talán még ő maga sem. Pár pillanatba telik, míg Anna Stina megérti az elselypített szavakat. Ulla félnótás, az ember könnyen legyint arra, amit mond. Ahogy Anna Stina, ő is a kosarával rója az utcákat, de lejjebb délnek, a Mária-templomnál. Efraim Jansson, a zöldséges egész rendszert épített ki, amiben minden lány a saját útvonalán megy körbe, és a lányok féltékenyen őrzik a területüket. Jaj a betolakodónak! Addig kergetik, míg sarokba szorítják, és csípik, karmolják, ahol érik.

Néha mégis összefutnak a területük határán, ahogy most is. Anna Stina a Lortijärden partjától a Repslagargatanig jár, délre meg a Szent Katalin utcáig, Ulla a Kamara körül, ahová senki más be nem tenné a lábát. A Postmästarbacken emelkedőjének legtetején futnak össze, innen lelátni a Zsilipre meg a belvárosra. Anna Stina kosara már csaknem teljesen üres. Ha szerencséje van, a visszaúton el tudja adni a maradékot, hátha Jansson tud neki adni még eladnivalót. Ha siet, napnyugta előtt megtehet még egy kört.

Ulla kancsalítva, tátott szájjal pislog rá. Anna Stina nem sokat tud róla, csak annyit, hogy kora tavasz óta járkál a kosarával. A szabadban végzett munka rajtahagyta a nyomát, bőrét barnára cserzette a nap és a kosz, hátát meggörbítette a felemás teher. Éppen csak annyit ad el, hogy Jansson ne rúgja ki, mindig szidást kap, mikor a nap végén összeszámolják az eladást, és a megmaradt áruját a többieknek kell olcsón eladniuk, mielőtt megfonnyad. Anna Stina saját szemével látta kijönni a sufnikból és csűrökből, ahol férfiak töltötték vele a kedvüket, szoknyája pecsétes, rikító színű fejkötője hátracsúszva. Anna Stinának eszébe jut a Walburga éjjele, Anders Petter, és borzongva gondol bele, hány hasonló jelenetet őrizhet

Ulla emlékezete. Hogy a lány még nem esett teherbe, csak a gondviselésnek köszönhető.

Az éjszaka hosszú órái alatt Anna Stina megpróbálta megemészteni, amit Lysander mondott, és elképzelni a történet azon részeit, amelyeket csak kitalálni tud: ahogy Anders Petter este hazament, a visszautasítástól feldúltan, ahogy a szülei észrevehették, hogy a fiúnak valami baja van. Épp eleget tud Natanael és Klara Sofia Lundströmről ahhoz, hogy a többit már kitalálja. Az anya egyre növekvő gyanakvással figyelte, ahogy múltak az évek, és a két fiatal barátsága még mindig megmaradt, bizonyára attól tartva, hogy a fiát elcsábítják, és rossz partit csinál egy szegény lánnyal, ahelyett, hogy megvárná, míg altiszti rangot kap, és elvehet egy polgárleányt. Ha Anders Petter nem az igazat mondta el otthon, anyjának nem eshetett nehezére, hogy szerencsevadásznak tartsa a lányt, aki megpróbálta kárhozatra csábítani egyszülött fiukat az egyetlen rendelkezésére álló módon. Megfelelő kérdésekkel a helyes irányba terelgetve Anders Petternek csak bólintania kellett, hogy megerősítse anyja legrosszabb balsejtelmeit.

Ulla szipákol, pelyhes felsőajkára folyik az orra. Anna Stina felriad gondolataiból.

– Miféle férfiak?

Ulla a rongyos ruhaujjába törli az orrát.

– Fura ruhájuk van. És hiányzik egy szemük.

– Mit akarnak tőlem?

– Azt kérdezték ismerek-e egy bizonyos Anna Stinát. Mire kérdem, melyiket, a Knappot vagy az Anderssonékét. Aszongyák a Knappot, amelyik a Mária körül járkál a kosarával.

– Mikor találkoztál velük? Mit mondtál nekik?

Ulla szemöldökét összehúzva erősen koncentrál, hátha sikerül két kérdésre egyszerre válaszolnia.

– Korábban. Ebéd előtt, mer még nem szólt a harang. Tisztán hallottam, mer aztán a templom kútjához mentem inni.

– Miért nem a patakhoz? Tudod, hogy ha a Sárkány meglát, megint ellátja a bajod.

Ulla vigyorogva felhúzza felső ajkát, hogy kilátszik a három kivert elülső foga helyén tátongó luk, amit Karin Erssonnak közismert nevén a Sárkánynak köszönhet. A Sárkány, aki a területéhez tartozó Sárkány

városnegyedről kapta a gúnynevét, egy utcakővel verte ki a fogait a legutóbb, amikor Ulla betette a lábát oda, ahova nem kellett volna.

– Azt kérdezték ismerem-e Anna Stina Knappot, és tudom-e, hol található. Én meg azt kérdeztem, hogy mi történt a hosszúnak a szemével és az alacsonynak a lábával, erre meg aszongya az alacsony, hogy jobban teszem, ha befogom a csőrömet, és válaszolok a kérdéseikre, ahelyett, hogy kérdezősködök. Na, én aszondtam, hogy megpróbálhatom, de nehéz lesz egyszerre befogni a csőrömet, és válaszolni, mire a hosszú megtépte a hajamat.

Azzal Ulla felemeli a főkötője szélét, és megmutatja a füle mögött a kopasz, vörös foltot, ahol a bőre kilátszik a gubancos haja közül.

– Úgy fájt, hogy elejtettem a kosarat, és majd sírva fakadtam, de aztán eszembe jutott, hogy Anna Stina mindig olyan kedves hozzám, ezek ketten itt meg biztos rosszat akarnak neki, hát mondtam nekik, hogy persze hogy ismerem Anna Stinát, nagydarab, fekete hajú lány, púpos, és a Björngården fele járkál a kosárral.

A leírás nem igazán illik Anna Stinára a lenszőke hajával és egyenes hátával, annál inkább Karin Erssonra, a Sárkányra, akinek arrafelé van a területe.

Elbúcsúznak, és Anna Stina sietve indul lefelé az utcaköveken az egyre gyengülő napfényben. A zöldségesbódéban Efraim Jansson már számolja az aznapi bevételt, és készíti elő a másnapi tennivalókat. Anna Stina közben meggondolta magát, és esze ágában sincs egy újabb teli kosárral visszatérni az utcára, a kereskedő elégedetlenül morgolódik, hogy ráadásul egy pár áruját még vissza is kell vennie.

– Nocsak, Knapp kisasszony Őméltóságának máris megfájdultak a lábacskái? Siet haza bepúderozni az orcáit és rózsavizet permetezni a nyakacskájára?

Ahogy a pénztárkönyvben kipipálja a mai tételeket, Anna Stina látja a szemében a mohó villanást.

– A rebarbarád már teljesen elfonnyadt, holnap már csak olcsóbban tudom eladni. A különbözetet levonom a béredből.

A lány néhány garast kap a ma eladott árukért. Kevesebbet, mint amennyire számított.

Kint a Postmästarbacken tetején már megnyúlnak az árnyékok. A hegy túloldalán lemenőben a nap, sugarai vörösre festik az eget. Anna Stina aggodalmasan körbepillant, ahogy kilép az utcára, de egy férfit sem lát, sem az emelkedő fele, sem lefelé a tér felé, akire illene Ulla leírása. Anna Stina megindul felfele az emelkedőn a Katarina-hegy irányába, elmegy a temető és a ruhagyár mellett. Azon túl kezdődik a faviskók dzsungele, átjárókkal és sikátorokkal, amelyek nevét csak az ottlakók ismerik. Ott van az a viskó is, amiben Anna Stina attól tart, nem maradhat tovább.

Egyszerre pillantják meg egymást. Egy roskatag faház mögött várnak rá. Kék az egyenruhájuk, hajtóka nélküli kabátjuk nyakig felgombolva, térdig kamásliban. A köpcös vékony tőrt hord, a hosszúnál furkósbot és kötél van. A köpcös tajtékpipát szív, szaftosan káromkodik, amikor meglepetésében kettéroppantja a pipa szárát az ujjai között. Szótlanul a nyomába erednek, és Anna Stina besurran két házfal közé. A keskeny rés egyre szűkebb, de végül kijut egy kis udvarra. A házfal mellett egy nyomorék öreg kucorog, valamit farigcsál a gyenge fényben, és mire meglepetten felkiált, a lány már át is futott az udvaron, és átugrott a kerítésen. A hátsó utca, akár a negyed többi utcája, csak egy poros ösvény. Jobbra fordul, és rohan, ahogy csak bír. Mögötte kiáltás hallatszik:

– Fogják, meg, tolvaj! – vagy az üldözői remélik, hogy segítséget kapnak az embervadászatban, vagy a farigcsáló öreg kiáltott, aki már megszokta, hogy aki ezen a környéken szalad, annak lopott holmi van a markában.

Egy házfalnak támasztva gyalulatlan deszkákat vesz észre. A deszkák mögötti rés elég tágas, hogy bebújjon. Ott vár, míg leszáll az éj. Mikor ismét ki meri dugni a fejét, megszámolhatatlanul sok csillag ragyog a házak felett. Nem sok háztulajdonos gondoskodik az utcai világításról, így semmi nem halványítja el a csillagok fényét. El kell tűnnie innen, de előbb össze kell szednie a holmiját. Egy kis vászonerszényben van még néhány shillingje, egy bross Majától, egy fonott karkötő, amit egyszer a névnapjára kapott, és egy marék üveggyöngy. Van otthon egy kis ételmaradék, arra a néhány napra elég, míg átjut a Zsilipen, és eltűnik a belvárosban vagy a Norrbro hídjától északra.

A falak mentén lopakodik, megkerüli a háztömböt, hogy más úton menjen visszafele, mint amin jött. A házból több ajtó is nyílik az utcára, megszaporodtak, ahogy bővítették a lakóterületet, hogy még több családot

lehessen az épületbe zsúfolni. A lefolyóként szolgáló árkot követi, majd hirtelen lebukik, ahol lyuk van a deszkafalban. Egy darabig meglapul a fűben, fülel a hangokra. Semmi.

Az Alm asztalosinasék ajtaja zárva, de a reteszt egy bottal félre tudja piszkálni kívülről. Belép a sötét tornácra, végigoson a nyikorgó deszkapadlón, szerencsére Alm horkolása túlharsogja a zajt. Végre odaér az ajtajukhoz, és belép a kis kamrába, amin anyjával osztozott. Sötétben is megtalálja, amit keres. Ahogy visszaindulna, eszébe jut még valami. A konyhában van egy rézserpenyő, abban szoktak főzni, kopott, de annak idején hónapokig fizették az árát. Félúton van a tűzhely felé, amikor megérzi a vállán a kardvasat.

– Nohát, Anna Stina. Már épp kezdtük azt hinni, hogy haza se jössz ma este, nem igaz, Tyst[2]?

Ahogy hozzászokik a szeme a sötéthez, látja, hogy a köpcös beszél. A hórihorgas valamit motyog válaszul, és a köpcös megvonja a vállát.

– Rászolgál a nevére. A fickónak egy összefüggő mondat nem jött ki a száján, mióta az oroszok ráijesztettek. Magam a Fischer névre hallgatok, és közmegelégedésre igen jó a beszélőkém. Foglalj helyet, Anna Stina, míg Tyst világot gyújt. Van esetleg valami a zsákodban, amivel elverhetjük az éhségünket?

Tyst acéllal és kovakővel tüzet gyújt, és elégedetten röfögve nyugtázza, amikor belekap a szikra a gyújtósba, és fellobban a láng, fénybe vonva a szobát. Tyst egyik szemgödre üresen tátong. A köpcös Fischer a kopasz fejebúbjára fésült maradék hajával és hetyke, feketített bajszával undorodva túr a zsákban. Merev bal lábát maga elé nyújtja.

– Rothadt hal és aszott zöldség. Na, van itt legalább egy marék kávébab. Ha Tyst a tűzhelyet is begyújtaná, még ihatnánk is valamit.

A tűzhely szélén egy ócska kis kávéőrlő áll. Fischer elveszi, az ölébe rakja, és csettint az ujjával, hogy a lány odaforduljon. Néhány kávészemet tart a markában.

– Ide figyelmezz, lányom, kapsz egy kis leckét az élet mibenlétéről. Ezek a kávészemek Anna Stina és társai, akik a házak között sündörögnek, és egy lyukas garasért szétteszik a lábaikat.

Rámutat a darálóra.

– Ez meg mi vagyunk ketten Tysttel, és a hatalom, amelyet képviselünk.

Beleszórja a kávészemeket a daráló fogaskerekei közé. Csikorogva őröl a szerkezet, ahogy megforgatja a fogantyút.

– Ez meg az, ami Anna Stinával történni fog. Talán egy kissé kellemetlen, de idesüss csak!

Fischer kihúzza az apró fiókot a daráló alján, és megmutatja a lánynak az őrölt kávét, miközben élvezettel beleszagol.

– Ahhh, kész kávépor, már csak meg kell főzni, és élvezhetik az úri népek. Minden jó, ha jó a vége. Így lesz ez teveled is, miután kiverték belőled a parázna természetedet.

Eltart egy darabig, mire a kannában felforr a kávé. Anna Stina a padlót bámulja, Fischer előrehajol, szeméből eltűnik az iménti kedélyesség, gonoszul mered a lányra.

– Ugye tudod, kik vagyunk?

Anna Stina tudja. Ullán kívül aligha van még más a Katalin és Márianegyedben, aki ne ismerné a kékkabátosokat, mind sánta, nyomorék vagy féllábú, más szolgálatra alkalmatlanok az őrségnél vagy a hadseregnél. Éjjel-nappal űzik a koldusokat, zsebtolvajokat, csavargókat és szajhákat, mindenkit, akinek a helytartóság szerint semmi dolga a városban. A legtöbbjük nem veszélyes, mert minden fillért, amit keresnek, elisznak a kocsmában. Lefizethetőek, vagy meg lehet őket vesztegetni ugyanazokkal a bűnökkel, amiket irtaniuk kellene.

– Maguk pribékek.

Fischer szárazon felnyerít.

– Ezt mondják ránk, de nálad nyeszlettebb bűnösnek is odacsaptam már, pedig ennél halkabban mondta ezt a szót. Erkölcsrendészek, ha szabad kérnem! A mi hivatásunk, hogy végigszántsuk a söpredéket a város fekélyes részein, és a tisztes élet és jó erkölcs irányába próbáljunk terelgetni benneteket. Elias Lysandernek elege van belőletek, nyomorult kis szajhákból, akik úgy szaporodtok napról napra a tiszteletes úr nyájában, mint a bolhák. A tiszteletes úr torkig van vele, hogy állandóan miattatok szégyenkezzen a tanácsüléseken. Mi csak neki segítünk. Teljesítménybérben vadásszuk a szajhákat, a nagytiszteletű úr lelki üdvösségén meg nem esik folt. Már csak azt várjuk, hogy megvirradjon, lesétálunk szépen a déli városházához, s egy kurta megálló után tovább a Gullfjärden-öböl partján.

Anna Stina eddig nem merte feltenni a kérdést, amire pedig sejti a választ, de már nem bírja tovább magában tartani. Elcsukló hangon cincogja:

– Mit akarnak tőlem? Hova visznek?

– Azt akarjuk, hogy jobb ember legyél. Nem, dehogyis. Tyst és én a fizetségünket akarjuk az elfogásodért, a további sorsod meg nem igazán érdekel.

Tyst horkantva felröhög, mikor Fischer folytatja:

– Hogy hova viszünk? Kötélre verünk, és viszünk a dologházba. Lemetsszük a szárnyaidat, éjszakai pillangó.

5.

MINDEN VALÓBAN olyan gyorsan zajlik, ahogyan Fischer mondta. A hajnali séta a harmattól nedves utcákon lefelé a hegyről, ahol csuklójára csomózott kötélen vezetik, és kénytelen elviselni a latrinapucolók gúnyos bekiabálásait. A várakozás a déli külváros törvényszéke előtt, a néhány perces eljárás Lysander írásbeli tanúvallomásával, kiegészítve Fischer szavaival. Némi dorgálással megpecsételődik a sorsa.

Anna Stina Knapp bűnösnek találtatott paráznaság és bujálkodás vétségében. Dologházi javító-nevelő szándékú büntetése annál is elengedhetetlenebb, mert az imént veszítette el gondviselőjét és eltartóját, a zöldséges Efraim Jansson meg ezek után hallani sem akar felőle. A bíró – pirospozsgás, puffadt képű alak – álmosan kerget egy bolhát az inge alatt, míg az unásig ismételt szavakat hadarja.

– A törvényszék hangot ad afeletti reményének, hogy a Knapp által a fonóházban elsajátított fonásmesterség jó alapot szolgáltat számára a szabadulása utáni elhelyezkedéshez. Erre való tekintettel a büntetés időtartamát egy és fél évben állapítom meg, mely időszak végére minden bizonnyal ügyes fonónő válik belőle.

Elégedetten kuncog az elmés megfogalmazáson, és kalapácsával az asztalra sújtva elfogadja a határozatot. Szemügyre veszi a hüvelyk és mutatóujja között szétnyomott bolhát, és talárja szélébe törli a kezét.

Anna Stinát már vezetik is el a pulpitus elől, mielőtt még tiltakozhatna vagy kérdéseket tehetne fel. Erkölcsrendészek és városi strázsák sorakoznak mögötte, várva, hogy az igazságszolgáltatás elé terelhessék az éjszakai zsákmányt. Elhaladnak az éjjel elfogott férfiak és nők hosszú sora előtt, egyesek annyira részegek, hogy alig állnak a lábukon, másokat láthatólag véresre vertek. A városháza előtt nyit az orosz piac. Fischer nagyot ásít a

reggeli napsütésben, és kezeit a csípőjén támasztva kinyújtóztatja merev lábát.

– A fene fog a Långholmenig elgyalogolni. Keressünk fuvart!

Tyst helyeslően bólint. Fischer hasztalanul próbálja kettétört pipáját meggyújtani, de abba is hagyja, ahogy meglát egy fával megrakott ökrös szekeret közeledni a Zsilip felől. Odaszalad egyezkedni a kocsissal, és rövid alkudozás után már int is Tystnek, hogy jöhetnek. A szekér hátuljában van hely a fatörzsek mögött. Fischer a szekér oldalának egyik lécéhez kötözi Anna Stina kötelét.

– Még lesz egy utasunk. Egy pillanat, és Tyst már hozza is.

Ahogy újra kilép a városháza kapuján, Tyst Karin Erssont vezeti a kötél másik végén. A Sárkányt. Fischer megvonja a vállát, mikor észreveszi, hogy Anna Stina felismeri a másikat.

– Ő csak ráadás, a féleszű lánynak hála. Könnyebb volt rátalálnunk, mint terád, elég volt egy kanos kosárfonó hangos nyögéseit követnünk. Ersson kisasszonyt tetten értük, ha szabad ezt mondanom.

Ahogy Tyst közelebb ér, Anna Stina hosszú ideje először látja a Sárkányt közvetlen közelről. Ruháján rászáradt sárfoltok. Háta féloldalasan púpba görbül egyik lapockájánál, jellegzetes sziluettjét a többi kosaras lány már messziről felismeri. A Sárkány sok mindenen ment keresztül, mióta Anna Stina utoljára látta. Hórihorgas alakja a télen még girhesebbre fogyott. A haja olyan poros és piszkos, mintha idő előtt megőszült volna. Tarkóján alvadt vérfolt, ruhája rongyos, csupasz lába tiszta seb. Már hetek óta szabad ég alatt alhatott.

Tágra nyílt szeme acélkék. Anna Stina emlékszik, hol látott ilyen tekintetet, a Djurgården parkjában láncon táncoltatott medvék néznek így, mikor a gazdájuk rájuk csap az ostorral. A visszafojtott, tehetetlen harag néz rá a szemekből, amely bármikor lángra lobbanhat, mint a kénkő, gondosan felépített téboly, mely segít távol tartani a rettegést.

Tyst taszít egyet a Sárkányon, hogy kászálódjon fel a szekérre. A nő bátortalan pillantást vet Anna Stinára, aztán lesüti a szemét. A kocsis csettintve megindítja a fogatot felfele a Hornsgatan emelkedőjén. Elhaladnak az adósok börtöne mellett, majd lekanyarodnak az öböl irányába, tovább a Hornstullsgatanon a malom előtt. Ahogy jobbra tér az út,

megpillantják úti céljukat: ott a Långholmen szigete, oda vezet a Fonóházi híd, amit Sóhajok hídjának is neveznek.

A sziget kopár sziklákból áll. A kevés termőföld alól itt is, ott is előtör a durva, fekete kő. A túlsó hídfőnél kisebb épületcsoport, mögöttük tornyosul a fonóház homlokzata. Ehhez hasonlatos épületet Anna Stina még soha életében nem látott. A közelben emelkedik a fonóházi templom tornya. A kereszttel díszített, fellobogózott toronyban egy fekete harang himbálózik magányosan. Mögötte felrémlik az épület többi szárnya berácsozott ablakaival.

Azt mondják az öregek, hogy egyes helyeket hatalmába kerít az ott történt események emléke. Anna Stina is hisz ebben. A Hammarby akasztódombjánál borsódzik a háta, rossz érzés keríti hatalmába a pestistemetők mellett elhaladva, szégyenpad és pellengér közelében érzi, ahogy a levegő a borzalmak súlya alatt vibrál.

A manufaktúrák körül is sejt valamit, mintha fojtott rosszindulatot sugároznának a kövek. Ahogy a szekér átgördül a hídon, ugyanez az érzés keríti hatalmába. A fonóház falaiból évtizedek összegyülemlett gyűlölete áramlik felé. Itt embereket bántalmaztak.

Balról énekszó hallatszik, erre nem számított ezen a komor helyen. Valaki áriázik. A hang telten zeng a szélcsendben, és érezni, hogy gazdája valaha tehetséges énekes lehetett. A hangok pontosak, de a szép bariton kissé már erőtlen.

– *„Az éj istene pré-hé-hédára les…”*

Az énekszó az út mellett álló magas udvarházból jön, egy nyitott ablakból. A ház homlokzatát, melyet a belvárosi paloták mintájára élénksárgára vakoltak, kikezdte a víz közelsége. A nedvesség és a fagy együttes erővel markukba szorították, és nagy darabokban verték le róla a vakolatot. Ahogy közelednek a főépülethez, Anna Stina látja, hogy az is hasonló állapotban van. A hang elhal a háttérben.

– *„Midőn e meredély mélyére én leszá-há-hállok…”*

A kocsis megállítja a fogatot. Fischer és Tyst leszállítják a Sárkányt és Anna Stinát a szekérről. Fischer körbepillant, majd a kocsishoz fordul:

– Nos, barátom, eljött a megérdemelt fizetség pillanata. Hölgyek, méltóztassanak felemelni szoknyájukat, és előtárni bájaikat készséges

kocsisunknak, és ne fukarkodjanak a borravalóval!

A Sárkány egy pillanatig habozik, de aztán vállat von, és nevetve nyelvet nyújt a kocsisra, míg megteszi, amit parancsoltak neki. Anna Stinát ugyanaz az érzés keríti hatalmába, mint Lysander előtt, undort érez, hogy ismét meg akarják lopni, olyan dolgot ellopni tőle, ami a világ előtt semmi, de neki elmondhatatlanul fontos. Bénultan áll, ökölbe szorított kezein a körmök mélyen belevájnak a tenyerébe. A kocsis vádlón mutat rá, és elégedetlenkedve nyavalyog:

– Na és az a másik? Az öregebb nem valami szép, csak őérte nem jöttem volna idáig.

Fischer gyilkos pillantást vet Anna Stinára, és némán jelet ad Tystnek, aki leoldja az övéről a furkósbotot. Ebben a pillanatban kinyílik mögöttük az ajtó. Egy férfi lép ki rajta fekete reverendában. Megtorpan, látva a kis csoportosulást a szekér körül, és kérdőn néz egyikről a másikra. A pap magas és sovány, fején torzonborz ősz lobonc ül. Szeme úgy kidülled, hogy a pupillái lebegni látszanak a szeme fehérje közepén, időnként furcsán pislog. Sejti, hogy megakasztott valamit, még ha a Sárkány villámgyorsan leeresztette is a szoknyáját Közelebb lép, pislogva Fischerre és Tystre mered, tekintetében undor ül.

– Na? Mi van?

Fischer gyorsan lekapja kék kalapját, és alázatos hangon felel:

– Fischer és Tyst, tizenkettes és huszonötös számmal az erkölcsrendészettől. Két új őrizetest hoztunk, hogy Björkman igazgató úr gondjaira bízzuk őket.

A pap prüszkölve fújtat, és még közelebb lép, míg orra hegye néhány hüvelyknyire Fischerétől megállapodik. A pribék a földbe mélyeszti csizmasarkát, hogy hátra ne essen.

– Azt mondod, Björkman igazgató úr gondjaira bízni őket. Lehetetlen, hogy ugyanarról a Björkmanról beszélsz, aki naphosszat elfeledett operaáriákat üvöltve áll az ablakában, minden bizonnyal a királyi fenség dicséretére, aki erre a posztra méltóztatott helyezni, hogy légyen pénze még a falánkságát is kielégíteni, melyet a világon a legnagyobbra tart, a bor és az önfertőzés mellett. Biztosan nem arról a Björkman igazgató úrról beszélsz, az lehetetlen.

Fischer tanácstalanul áll, nem tudja, mihez kezdjen. Szeme csaknem könnybe lábad az igyekezettől, ahogy állni próbálja a pap pillantását.

– Mi van, Fischer, megnémultál? Akkor elárulok neked valamit, hogy legközelebb, ha Björkman igazgató úrra terelődik a szó, pontosabban tudjál válaszolni. Björkman egy kurvapecér, egy gazember, egy disznó, aki legszívesebben a legelőn üzekedne a kecskékkel, hogy aztán pucéron hemperegve a sárban, a röfögésével halálra rémítse a Mária-gyülekezet jámbor híveit.

A pap egyre hangosabban kiabál. Minden mássalhangzónál fröcsköl a szájából a nyál. Anna Stina már érzi, hogy nem az atya szúrós tekintetétől lábadt könnybe Fischer szeme. A papot körülvevő átható pálinkabűz már hozzá is elért, hiába áll egy pár méterrel odébb a szoros felől lengedező szellőben.

– De talán Fischert magát is hasonló fából faragták a puffadt hasából ítélve, nem igaz?

A pap körbe-körbejár Fischer körül, hátratett kézzel, mintha egy szigorú őrmester tartana szemlét.

– Talán idefele jövet epekedő pillantásokat vetettél a jószágainkra? Vagy egyenesen meglested a felajzott bikát, és arról ábrándoztál, hogy átugrasz a palánkon, és égnek emelt seggel odaállsz eléje? A jószág hivatalosan nem tartozik lelkigondozásom hatókörébe, s a kérdés, hogy van-e egyáltalán lelkük, nálam bölcsebb személyek asztala, de azt megígérhetem, hogy ha eljön az ideje, szólok egy-két jó szót az érdekedben, Fischer, hogy gyorsabban leérhess a pokolba. Ahova amúgy is javaslom, hogy húzz el, gyorsan, mint a villám, ahogy leadtad a szállítmányodat a kapun belül. Világos?

Fischer homlokán verejtékcseppek ütköztek ki, ahogy uralkodni próbált magán, most megkönnyebbülten odaüget Anna Stinához, és kioldozza a kötelét. Szájával szorosan a lány füléhez hajolva suttogja el búcsúszavait:

– Ha esetleg újra találkoznánk, Anna Stina Knapp, imádkozz, hogy te előbb vegyél észre engem, mint én téged.

A két nőt betereli a kapun, ahol egy másik kék kabátos őr vár rájuk. A pap elballag mögöttük a hídfőnél álló házak felé, bizonytalan lábakon, magában motyogva, mintha még mindig Fischert leckéztetné. Az kiköp a válla felett.

– Szóval ez lenne Neander tisztelendő úr. Hallottam, hogy nincs ki a négy kereke, de most már magam is látom.

A kapuőr, idősebb férfi, heges arccal, se haja, se szemöldöke, kárörvendően vigyorog.

– Igazán sajnálom. Aki rossz kedvében találja Neandert, annak Isten irgalmazzon!

– Mi a fene baja van?

– Azon kívül, hogy hibbant? Hírt kapott, hogy mindannyiunk kedvenc baritonja és igazgatója, Björkman felmondott, és Finnországba, Savolaxba készül áttenni székhelyét.

– Ha ennyire gyűlöli az igazgatót, azt hinné az ember, ennek inkább örülnie kéne.

– Zavaros história ez, már sok éve zajlik. A tiszteletes hosszú esztendőkön át küldözgette a feljelentéseit Björkman ellen, az összes elképzelhető hatalmassághoz, beleértve a megboldogult Gusztáv királyt is, aminek az lett a vége, hogy Neandert húsz tallér pénzbüntetésre ítélték, mert az egyik irományában megengedhetetlen hangot ütött meg őfelségével szemben. Állítólag pezsgőt bontott, mihelyt elterjedt a király halálhíre. Szerintem Neandert azért eszi a fene, mert Björkman, elköltözvén, megússza a bosszút, amit a pap már régóta forral.

– Kit tesznek Björkman helyére?

– Azt nem tudni, de őszig, vagy még tovább is elhúzódhat a dolog. Ki az ördög akar itt szolgálni, ezen a nyomorult szigeten? Björkman húsz évig maga volt a megtestesült közöny, máshogy nem is tudja itt az ember megőrizni az ép eszét. Tél óta alig láttam, hogy lejött volna a fonóházba. Neander reggel és este megtartja az áhítatait, rendszerint olyan részeg, hogy alig bírja elolvasni a misekönyvet, mindenesetre tojik a rabokra, hacsak éppen valamelyik nem jön kapóra az igazgató ellen kovácsolt terveiben. Pettersson itt az úr, és ez nem nagyon lesz másként attól, hogy kapunk egy új igazgatót.

– Uramisten, micsoda szarfészek! Nem sok dologért adhatok hálát, de az egyik az, hogy nem itt az isten háta mögött vagyok elzárva. Nesze, itt a két új őrizetes, szajha mind a kettő. Sok szerencsét, kishölgyek!

Azzal Fischer megjátszott tisztelettel megemeli a kalapját, sarkon fordul, és elbiceg a kijárat felé.

6.

A MEGPÖRKÖLT KÉPŰ STRÁZSA magához hív egy fiatalabb őrt, és egy reteszt elhúzva mindhármójukat bebocsátja az udvarba. Középen egy nyomópumpás kút árválkodik. Fejük felett az ég kis négyszöge oly távolinak tűnik, mintha egy akna mélyéről pillantanának fel rá. Az épületszárnyak rácsos ablakai mögött felsejlenek a munkájuk fölé görnyedő alakok. Az udvar távolabbi végét egy régebbi épület foglalja el, ami mintha nem is ide tartozna. Leginkább azokra a kúriákra hasonlít, amiket Anna Stina a Södermalmen körül látott, amiket vagy száz éve vidéki laknak építettek az uraságok. Biztosan előbb volt itt, mint a többi épület, és csak később, ahogy a dologház terjeszkedett, úgy kebelezte be a régi házat. Az őrök megállnak a kavicson. Itt kell megvárniuk a felügyelőt.

Az nem siet. Ha a Sárkány nyugtalan is, mint Anna Stina, nem mutatja, inkább szóval tarlja az őrt, akit melléjük rendeltek. Helyben ugrándozik, és az árnyékszéket kérdezi, hol van. Az őr vállat von.

– Hallgass, ha jót akarsz. Mindjárt jön Pettersson, és jobban teszed, ha nem bosszantod fel.

A Sárkány dühös pillantást vet rá, és háta mögött grimaszolva kicsúfolja. Várnak.

***

A felügyelő hatalmas darab férfi, válla szélesebb, mint Anna Stina kitárt karjai. Kicsi rá az egyenruha, kigombolva hordja a kabátot, valószínűleg ha akarná, se tudná begombolni. Erősen izzad a melegben. Kerek holdvilágképében a szája szinte fültől fülig ér, széles, pisze orra egy disznó orrára emlékeztet, apró táskás szemeivel hunyorog a fényben. Sűrű

bozontját a tarkóján csomóban fogja össze. Bőre teli hegekkel, hangja mély, kásás.

– Isten hozott benneteket szerény hajlékunkban, kiscsibéim! Az én nevem Pettersson, és kollégámmal, Hybinettel mi vagyunk a ház felügyelői. Azért kerültetek hozzánk, hogy jó útra térjetek. Nevek?

A fiatal strázsa az elítéltekre mutatva válaszol helyettük.

– Anna Stina Knapp, Karin Ersson.

Pettersson mindkettejüket szemügyre veszi. Anna Stina földre süti a szemét, megtanulta, hogy a Pettersson-féléket csak ezzel lehet leszerelni. A Sárkány dacosan visszabámul. Behajlított térddel hintázik, hogy visszatartsa szükségét. Pettersson rámutat, a kézfeje akkora, mint egy füstölt sonka.

– Hát Ersson kisasszonynak meg mi baja?

– A lány azt mondja, pisálnia kell.

– Igaz ez, Ersson kisasszony? Nyilván szokva vagy, hogy ahol éppen futkosol, ott pisálsz, szabadon, mint az állatok a természetben.

A Sárkány egy pillanatig habozik. Anna Stina hallja a kihívást Pettersson gúnyosan sima hangjában, és azon fohászkodik, hogy Karin Erssonnak legyen annyi esze, hogy nem veszi fel az elé hajított kesztyűt. Nincs neki. Dacosan felüti az állát, és azt sziszegi:

– Ahhoz, hogy az ember néha ki kell, hogy ürítse a hólyagját, igazán senkinek semmi köze.

Petter Pettersson szája sarka széles vigyorban felhúzódik, Anna Stina hátán feláll a szőr. Egy jól táplált kandúr, karmai közt az egérrel. A férfi közelebb húzódik, míg nyelve hegyével körbenyalja az ajkait.

– No, lássuk csak.

Mutató és hüvelykujja közé fogja Karin Ersson állát, és arcát a fény felé fordítja.

– Ohohó, ismerem én az effajta lányokat. A kocsmák és örömtanyák díszei, mondhatni. Talán táncolni is szeretsz?

Anna Stina imádkozik, hogy a Sárkány ne kapja be a horgot, fogja be a száját, hátha Pettersson elunja a kis játékát. De semmit sem tehet. A Sárkány magabiztosan vigyorog.

– Hát, engem éppenséggel nem nehéz táncba vinni.

Pettersson elismerően bólint, ahogy a társához fordul.

– Nohát, nem megmondtam? Ismerem én az én kis fonóházi leánykáimat! És jól táncol, Ersson kisasszony, vagy csak lóg a lovagja karján, mint egy

szalmazsák, és egy-két polkától már el is pilled?

A Sárkány gunyorosan nevet.

– Most emberedre akadtál! Én akár egész éjjel ropom a táncot, még ha a többiek ki is dőlnek mellőlem.

Pettersson bólint.

– Azt mondod? Szívesen elhinném, de az ilyet nehéz bebizonyítani. Nem akarsz táncolni egy kicsit itt nekem?

A Sárkány habozik. Kicsit vár, de aztán jobb belátásra tér, és tesz néhány tétova tánclépést. Pettersson a fejét rázza.

– Nem, nem. Körbe a kút körül. Itt az a szokás. Nem táncolnál néhány fordulót, hogy lássuk, milyen ügyes vagy?

Karját nyújtja a nőnek, térdét meghajtva pukedlizik, lábával kapar a földön. A kúthoz vezeti a nőt, ahol a pumpa hajtókarja a kővályú fölé nyúl, amibe a kifröccsenő vizet gyűjtik. A Sárkány először bizonytalanul álldogál, de aztán felbátorodik, széles vigyorral az ajkán egy láthatatlan táncpartner vállára helyezi a karját, és lábait szaporán kapkodva, háromnegyedes táncban kereng a kút körül, forog körbe-körbe. Pettersson lelkesen tapsol és fütyül.

– Nézzenek oda! Ersson kisasszony egészen ügyesen táncol. Kérhetnénk még egy kört, ugyanezzel a lelkesedéssel?

A második kör ugyanolyan, mint az első. De amikor Pettersson harmadikat és negyediket is akar, már fogy a lelkesedés. A Sárkány megunta a játékot, karját lelógatja, a tempó egyre lassúbb. Mikor Pettersson tapsol, és újabb ismétlést követel, csak áll karba tett kézzel.

– Most már elég a táncolásból. Már nem vicces, és még mindig az árnyékszékre kell mennem, vagy egy bokor is jó lesz, vagy itt a sarok mögött is elvégezhetem a dolgomat.

Anélkül, hogy eleresztené pillantásával a nőt, Pettersson ujjával csettint az őrnek, aki Anna Stina mellett áll. Az szó nélkül elindul, keresztülvág az udvaron, és eltűnik az egyik bejáraton keresztül. Mikor Pettersson újból megszólal, hangjából eltűnt a derű.

– Majd utána pisálsz. Most táncolni fogsz. Gyerünk, Ersson kisasszony, még egy kört. Löf mindjárt visszaér, és hoz majd egy kis meglepetést. Addig még egyszer körbeérsz. Vagy kétszer, ha szerencséd van.

Ez már nem is tánc, inkább menetelés körbe, egy-egy ugrással tarkítva. Amikor Löf visszatér, vállán egy zsákkal, Petersson közelebb oldalog a

Sárkányhoz. Löf átnyújtja a zsákot, és Pettersson fatörzs vastagságú karját kinyújtva odatartja a Sárkány orra elé.

– Ebben lakik Erik mester. Engedd meg, hogy bemutassam.

A zsákból előhúz egy kétkönyöknyire kígyózó, elkeskenyülő, fonott bőrszíjat, egyik végén nyéllel.

– A kisasszony talán még soha nem látott fonott korbácsot. Amíg szépen táncolsz körbe-körbe, nem is kell Erik mester segítségét kérnünk. Most gyerünk, lássunk még egy kört, és egy kicsivel lelkesebben, ha kérhetném.

A Sárkány három és fél kört kereng, mielőtt Pettersson először odacsap. A tánc már annyira lelassult, hogy a felügyelő hosszú lépteivel csaknem felveszi vele a ritmust. Az ostorcsapás visszhangzik az udvar falai között, nyomában a felhangzó sikoly. A keskeny bőrszíj az egyik bokájánál találta el a lányt, vörös csíkot hagy a lábán. Beharapja az ajkát, hogy visszatartsa a könnyeit, de zihálásán hallani, hogy mindjárt eltörik a mécses. Pettersson is észreveszi.

– Ugyan, hisz ez még semmi, Ersson kisasszony. Erik mester ennél sokkal többre képes. Táncolj csak tovább, hadd lássuk, mikor vihet újra táncba.

Körben az ablakokban sápadt, sovány arcok tűnnek fel. A Sárkány még öt kört tesz meg, mikor Pettersson újra lecsap, a lábszárán szakad fel a bőr. Még hét kör után a Sárkány nem bírja tovább, elereszti a vizeletét, és nedves szoknyában kering tovább. A só marja a sebeit, sírva fakad, először csak csendesen, majd egyre hangosabban. Hamarosan alig lehet már megkülönböztetni az üvöltést, mikor lecsap a korbács, attól, amikor csak panaszosan bömböl. Hiába rimánkodik, ígér Petterssonnak mindenfélét, az ügyet se vet rá. Végül már csak az anyja után kiabál, hosszasan, szívszorítóan jajgatva. Két óra múltán már csak mászni tud, mialatt Pettersson csapásai záporoznak a combjára és a hátára. Mikor a legmagasabban áll a nap, megszólal a toronyban a harang. A fonóházi elítéltek előcsoszognak termeikből az ebédhez. Egyik-másik nevetve mutogat a Sárkány felé. A legtöbben azonban pillantásra se méltatják.

Mindaz a keménység, amelyből a Sárkány az utcán töltött évek alatt páncélt vont maga köré, szétrepedezik a korbácsütések alatt, rétegről rétegre, mintha Pettersson hagymát hámozna, ami Anna Stina kosarában is lenni szokott. Végül nem marad más, mint egy halálra rémült kislány.

Mialatt Anna Stina ott áll elfeledve, remegő lábakkal, érzi, ahogy benne éppen ellentétes dolog játszódik le. Kialakul körülötte egy páncél. Hallja, ahogy egy elállatiasodott alak kedvtelésből kínoz egy lányt, oldalán az igazságszolgáltatással, és senki egy szóval sem tiltakozik. Pettersson ugyanannak a lelkületnek a terméke, mint Anders Petter a Barnängen mezején, Lysander tiszteletes az íróasztalánál, a bíró a törvényszéken, vagy Fischer és Tyst a botjukkal és kötelükkel. Mialatt a Sárkány véres köröket ró a kút körül, Anna Stina megesküszik, hogy soha többé nem lesz az a védtelen kislány, aki eddig volt, bárhogy is nézzen rá a világ. Lélekben és a valóságban is ki fog szabadulni erről a rettenetes helyről, még mielőtt elemészti a fogság, és ő is csatlakozik a fonóházi élőhalottak csoszogó seregéhez. Karin Ersson számára már túl késő. Anna Stina tudja, hogy belőle már soha többé nem lesz újra sárkány.

Petterson liheg, mint egy kovács fújtatója, inge alatt zihálva emelkedik a mellkasa a megerőltetéstől, és – Anna Stina undorodva veszi észre – az izgalomtól. Ahogy megáll, hogy letörölje homlokáról a verítéket, megpillantja Anna Stinát Löf mellett, aki már állva elbóbiskolt a melegben.

– Hé, Jonatan! Vidd el azt a másikat, mutasd meg a helyét, a tányérját meg a rokkáját, aztán visszafele hozz egy üveg bort magaddal! Egész megszomjaztam a nevelő munkában, és érzem, hogy ebben az Ersson lányban benne van még egy-két keringő, még ha messziről nem is úgy látszik.

7.

APRÁNKÉNT MEGTANULJA a fonóházi szokásokat. Naphosszat fonnia kell, órákon át, tíz másik rabtársa mellett egy nyikorgó kerekű, megszámlálhatatlan óra alatt fényesre koptatott rokkán. Hajnali négykor keltik őket, kivánszorognak egy reggeli imára, amit a pap tart, aki fogadta őket a kapunál, de többnyire olyan részeg, hogy remegő kézzel kapaszkodik a szószékbe. Ezután jön a reggeli, száraz kenyér és híg sör, ugyanabban a teremben, ahol dolgoznak, és ahol alszanak is a falak mellett sorakozó keskeny ágyakon. Ebéd délben, vacsora este kilenckor, a munka után. Száraz, sózott húsdarabok, avas hering, vizes zabkása és karórépa. Négyfős csoportokban kapják az ételt, kopott fatálcán, annyit, amennyivel lehetetlen jóllakni. Hamarosan megérti, miért. Az ebédnél mindig ott áll egy őr, akinél rendelhetnek ennivalót, s aki a tartozásokat egy nagy füzetbe feljegyzi. Minden megfont motringért nyomorúságos bért kapnak, amiből ételt kell vásárolniuk. A vaj, a sajt, a tej, a nem hónapokig aszalt hús mind pénzbe kerül. Mindenki ezt csinálja, különben a lassú éhhalál várja őket.

A munkájukat motringban mérik, minden motring háromezer könyök hosszúságú. Anna Stina az első napja alatt összesen csak százkönyöknyit fon. Mindig is a bal keze volt az ügyesebb, és nehezen tanulja meg, hogy hogyan kell helyesen használni a rokkát. Az ujjai között futó szál hol túl vastag lesz, hol túl vékony, sokszor el is szakad. Akkor össze kell toldania, de szaporán, mert egy munkafelügyelő állandóan közöttük járkál, és ellenőrzi a munkát. Alkonyatkor már látja, hogy nem tanul elég gyorsan. Ha nem tud ennél gyorsabban fonni, nem fog tudni elég ételt venni, és ha nem eszik eleget, nem fogja bírni a munkát. Ismeri az éhezést, tudja, hogy az éhség lelassítja a gondolatokat és a mozdulatokat.

A csoportjában a másik három nő mind különböző korú. Van egy öreg, ráncos vénasszony, meggörbült, aszott teste körbeöleli a rokkát, mintha egész lényét a fonásnak szentelné. Ahogy dolgozik, magában motyog. Egyik szemét tejfehér hályog fedi, a másik üresen bámul maga elé. A keze szinte magától dolgozik.

Kicsivel odébb egy másik asszony ül, olyan korú lehet, mint az anyja, Maja volt. Sovány és nyugtalan. Valahányszor körbejár a felügyelő, az asszony a nádpálcát lesi, hevesen zihál. Amikor az őr a háta mögött van, riadtan behúzza a nyakát, hogy védje a csapástól. Néha oly hevesen megrázkódik, hogy rokkáján elszakad a fonál.

Anna Stina mellett egy hollófekete hajú, sötét szemű lány ül, nem sokkal lehet idősebb nála. Lehajtott fejjel dolgozik, de a szemei állandóan ide-oda járnak. Előrehulló haja mögül lesi, hogy mi történik, és semmi nem kerüli el a figyelmét. Anna Stina érezte, hogy őt is figyeli, amikor a helyére vezették, és fonni kezdett. Már nem érzi magán a szemeket, nem telt sok időbe, míg a lány mindent kitalált róla. Ahogy az őr hátat fordít, hogy a váltással beszéljen, Anna Stina odahajol a lányhoz.

– Mutasd meg, hogy kell fonni.

Anélkül, hogy kizökkenne a ritmusból, amivel a kereket hajtó pedált tapossa, a lány gyorsan végigméri Anna Stinát. Az őrök befejezték a beszélgetést, az új már elindult a terem közepén. Ahogy hallótávolságon kívül ér, suttogva jön a válasz.

– Ha segítek, az első kész motringod egész bérét kérem cserébe.

Az őr sarkon fordul. Hallhatott valamit, de nem tudja kideríteni, honnan jött a hang, így miután végigjártatja a szemét a teremben fonó tucatnyi asszony és lány alakján, feladja. Eltelik még egy kis idő, mire Anna Stina válaszolni mer. Van ideje megfontolni az ajánlatát.

– Megkapod a bérem az egész első motringért és a másodiknak a felét, de az elsőt csak később fizetem.

A lány gyanakodva néz rá. Anna Stina állja a pillantását.

– Ha továbbra sem tudok többet enni, hamarosan egyikünk sem fog rajtam semennyit se keresni.

A lány előrehajol, és hüvelykujját feltartva előretartja a kezét. Anna Stina egy pillanatnyi habozás után előrenyújtja hüvelykujját, és ahogy összeér az ujjuk és megpecsételik a megállapodást, még hozzáteszi:

– Ha elszakad vagy toldozott lesz, megtartom a pénzem, és az elsőnek holnap estére készen kell lennie.

A másik lány elfintorodik, és fúj egyet.

– Rendben, de ha éhen halsz, mielőtt megtanulsz fonni, enyém a ruhád, és minden, ami marad utánad.

Óvatosan elfordítja a rokkát, hogy Anna Stina lássa, mit hogyan csinál. Komótosabban tapossa a pedált, és minden mozdulata lelassul. Ez sokat segít. Este később, úton a templomba, és az ima alatt a padban suttogva beszélhetnek. A lány neve Johanna.

– Mennyit kaptál?

– Másfél évet.

Johanna szárazon felkacag, de rögtön elhallgat, és nem szól egy darabig, míg megbizonyosodik róla, hogy az őrök nem vettek észre semmit.

– Még új vagy itt. Nálunk a büntetést nem években vagy napokban mérik, hanem megfont motringban. Másfél év alatt a bíró ezer motringot értett. Állítólag évi hétszáz motringot meg tud fonni, aki ügyes. Naponta két egészet, hatezer könyöknyi fonalat. Még a Gödölye, a félszemű vénasszony se tud ennyit megfonni, pedig ő egész életében ezt csinálta.

Anna Stina magában számol. Megpróbál a jövőbe látni, érzi a gyapjút az ujjai között, érzi, ahogy napról napra egyre gyorsabban és ügyesebben dolgozik. Keze, lába gondolatban olyan gyorsan jár, ahogy csak tud, és megpróbálja az ezer motringot időre átszámítani. A felismerés olyan, mintha arcul csapnák.

– Három év! Vagy még több is!

Johanna együttérzően hallgat, egyszer ő is elvégezte ezt a számítást, és még emlékszik, milyen érzés volt. Megvonja a vállát.

– Vagy négy, talán öt. Ha ellenségeket szerzel idebent, az első, amit tönkretesznek, az ujjaid. Akkor hetente fonsz egy motringot, és lopnod kell, hogy ne halj éhen. Ha rajtakapnak, hozzácsapják a büntetésedhez.

Körülöttük lecsukló fejjel, elbóbiskolva ül a többi rab, míg a padok között fel s alá járkáló őrök meg nem bökik őket a hosszú pálcájukkal. Csendes a templom, Neander akadozó nyelvvel olvas a Bibliájából. Johanna újra Anna Stina füléhez hajol.

– Miért küldtek ide?

– Paráználkodásért. De ártatlan vagyok. És téged?

– Nahát, nézzenek oda, két ártatlan rokkája épp egymás mellett áll. – Majd megvonja a vállát, és folytatja. – Vannak itt gyilkosok és tolvajok is. Én nem csináltam semmit, csak összefeküdtem férfiakkal, darabonként fél shillingért.

Magasan az udvar négyszöge felett, a sápadt égen vándorútjukra indulnak a csillagok. Miután az őrök visszaterelték a rabokat a templomból a termeikbe, magukkal viszik a lámpásaikat, és a nők sötétben maradnak. A termek ajtóit bezárják. A világos tavaszi éjszaka fénye a padlóra vetíti az ablakrácsok árnyait. Anna Stina nem alszik. A szalmazsák büdös, és nyüzsögnek benne a bolhák. Patkányok inalnak a fal mentén élelmet keresve. Éjszaka átszakad a hallgatás gátja, mely napvilágnál úgy-ahogy lecsitítja a rabokat. Többen sírnak vagy panaszkodnak. Mások horkolnak, szipákolnak vagy álmukban beszélnek. Anna Stina szemét is égetik a könnyek, de eszébe jut az esküje, és száraz szemmel bámul a mennyezetre. Kisvártatva színes alakok kezdenek táncba a szemei előtt. Johanna fekszik a szomszédos ágyban. Anna Stina találomra belesuttog a sötétbe.

– Alszol?

Kis idő múlva jön a válasz.

– Nem. Nehezen tudok elaludni, pedig olyan hosszúak a napok.

– Ki a másik két nő a csoportunkban?

Johanna felsóhajt. Mérlegeli, hogy megpróbáljon-e elaludni, vagy hagyja, hogy eltereljék a figyelmét valamivel. Nehéz a választás.

– Az egyik Lisa. Nincs ki a négy kereke. Volt férje, de állítólag az kergette az őrületbe. Egyik reggel anyaszült meztelenül találtak rá az utcán. Bevihették volna a Danviken kórházba is, de inkább ide küldték. Nem fon elég gyorsan. Már így is elég sovány. A többiek fogadásokat kötnek, hogy megéri-e, hogy lehullik a kinti gesztenyefáról az utolsó levél, Senki nem fogadna rá, hogy megéri az idei első havat.

– És az öregasszony?

– Csak Gödölyének hívják. A kecskeszakálla miatt, meg hogy mindig úgy mekeg magában, olyanokhoz is beszél, akiket senki lát, csak ő. Ő van itt a legrégebb óta. Még emlékszik, milyen volt, mikor még csak az Ahlstedt-kúria állt itt, nem volt még sem a templom, sem az új épület. Szét vagyunk ám választva, tudod, itt csak a szajhák meg a tolvajok vannak, akik rosszabb dolgokat követtek el, külön vannak. A Gödölye évekig a

legrosszabbakkal ült, de most, hogy megvénült, áthozták ide. Most már innen viszik majd ki a temetőbe.

– Tudod, mit követett el, hogy ide hozták?

– Állítólag kútba fojtotta a gyerekeit.

Egy darabig csendben feküsznek, egyikük se szól.

– Johanna, én nem maradhatok itt.

Nem jön válasz.

– Kell, hogy legyen mód a szökésre.

Keserű kacaj hallatszik.

– Mostanában már nincs. Tavaly néhány rabnak a délkeleti szárnyból sikerült kifeszegetni egy ablakrácsot. Heten mertek kiugrani, és átszaladni a hídon. Kitört a balhé, még az igazgató is bejött az épületbe, pedig azt itt sose látni. Szép hangja van, de akkor csak morgott meg ordibált. Minden rácsot ellenőriztek, a rozsdásakat újakra cserélték, átszámolták a kulcsokat, és megkettőzték az őrséget. Aki csak csúnyán nézett, már megismerkedhetett a korbáccsal. Azóta csak ülünk szépen engedelmesen a rokka mellett. Azóta senkinek nem sikerült megszöknie.

Anna Stina érzi, ahogy a maradék reménye pislákolva kialszik, mint gyertyaláng a huzatban. Nemsokára Johanna még hozzáteszi:

– Csak egyvalakinek. Almának hívták, Alma Gustafsdotternek. A Gödölyével volt egy csapatban, még mielőtt én idekerültem. De senki se tudja, hogy csinálta. És még egy dolog: akik elszöknek, hamarosan mind visszakerülnek. Az őrök csak körbesétálnak egyszer-kétszer ugyanott, ahonnan jöttek a lányok, és már rájuk is találnak, kötélre verik őket, és máris itt ülnek a rokka mellett, gyapjúval az ölükben, mintha el se mentek volna. Kivéve Almát. Ő egyszerűen csak eltűnt. Senki nem tudja, hogyan.

Az öböl felől egy búvármadár panaszos kiáltása hallatszik. Maja Knapp azt szokta mondani, hogy a vízbe fúlt tengerészek lelke kiált megszentelt föld után a mélyből.

8.

ANNA STINA legközelebb két hét elteltével látja a Sárkányt, de mikor megpillantja, arra gondol, ha a többiek között látná, meg se ismerné. A hórihorgas alak előregörnyedve biceg. Egyik lába furcsa szögben áll, terpeszben vánszorog előre, hogy össze ne akadjanak a bokái. A bőre, ahol kilátszik a ruha szegélye alól, a kékesfeketétől a sárgáig különböző árnyalatokban éktelenkedik a gyógyulófélben levő sebek körül. Nem bírja abbahagyni a remegést. A Sárkány néhány nap alatt teljesen megöregedett. Átsiklik a tekintete Anna Stina arcán, nem látni rajta a felismerést. Ha nem tudja abbahagyni a reszketést, nem fog tudni fonni, és ennek az eredményét Anna Stina már a saját termükben is látta. Egyre lassabban mozog majd, a végén már csak egykedvűen ül a rokkánál, hozzá se ér a gyapjúhoz, hacsak az őrök meg nem fenyegetik a pálcával. Egyre kevesebbet fon, nem kap bért, nem tudja az ételt kiegészíteni, és napok alatt leapad a csontjáról a hús. Végül összeesik, és már viszik is egy kurta megállóra a betegszobába, útban a sír felé.

Anna Stina a ruhaujjába rejtve magával hord egy darabka sajtot és kenyeret, és ahogy az udvaron elhalad a Sárkány mellett, odanyújtja neki az ételt, titokban, hogy az őrök észre ne vegyék. A Sárkány ijedten hátrahőköl, mintha megütötték volna, rémülten és zavarodottan néz a lányra. Petter Pettersson felügyelő kimondhatatlanul jól szórakozik, amikor látja, mivé lett a nagyszájú nő alig néhány hét alatt. Hangtalanul mögé oson, és hirtelen elkiáltja magát. A többi őr is röhög rajta, de azokat azért más fából faragták. Naponta megbüntetnek valakit, és mindegyik könyörtelenül forgatja Erik mestert, de egyik sem azzal az őrjöngő élvezettel, mint Pettersson.

– Már Karin Erssonra is fogadásokat kötnek – suttogja egy nap Johanna. – Már a felszolgált ételt sem eszi meg, hagyja, hogy a csoportjából a

többiek elszedjék előle a maradékot. Csoda, ha még két hetet túlél.

Anna Stina számára ez csak megerősíti, amit eddig is tudott. A Sárkánynak gyorsan vége lesz, de ő csak gyorsabban előreszaladt azon az úton, amin közülük sokan szintén végigmennek majd. Bár az elítélteket kiengedik a rokkák mellől, mikor letelik a büntetésük, kevesen hagyják el a Längholmen-szigetet élve a szó valódi értelmében. A testük ugyan tovább vánszorog az úton, egy, a textilgyári munkára alkalmas formába öntve, de belül már rég halottak. A páncél, aminek a képződését akkor érezte, mikor a Sárkányt megkorbácsolták, talán már ennek az útnak az első szakasza. Segíteni fog a túlélésben, de ezt az árat senkinek nem lenne szabad megfizetnie.

Csak éjszakánként mernek beszélgetni Johannával, a sötét teremben körülveszi őket az ébren hánykolódók sírása és az alvók nyöszörgése. Egyikük se nevezné a másikat barátjának. Johanna tudja, Anna Stina pedig sejti, hogy az effajta kötelék gyenge pont, rés a falban, amelyen keresztül veszélyes dolgok jöhetnek elő. Túlságosan közeli kapcsolatokba bocsátkozni itt annyit jelent, hogy az ember feleslegesen teret ad a bánatnak és az árulásnak. Egyelőre megelégszenek a kölcsönös megbecsüléssel. Johanna megismert egy másik túlélőt, Anna Stina pedig értékes tudnivalókat vásárolhatott jó áron. Már az maga könnyebbség, hogy van kivel beszélnie, még ha bensőséges titkokat nem is árulnak el egymásnak.

– Mesélj még az eltűnt lányról!

– Nem tudok többet, csak amit elmondtam. Körbekérdezhetek, ha többet akarsz tudni, de ez veszélyes, mert Pettersson résen van. Egy fél motring bérénél kevesebbért nem csinálom.

Anna Stinának mostanra már jobban megy a fonás, mindig látja maga előtt Johanna példáját. Az előírt mennyiségtől ugyanolyan messze van, mint a többiek, de már tud hét végére venni magának húst és vajat. Egy fél motring bére azonban még így is nagyon sok, ezért több este is éhesen fog lefeküdni. Mégsem kérdés, mit válaszol.

– Rendben.

Mostanában Anna Stina furcsa dolgokról álmodik. Sokáig ébren fekszik, még azután is, hogy Johanna lélegzetvétele elnehezült és megnyugodott, bámulja a mennyezetet, és látja, ahogy gondolatai formát öltenek. Anyja,

Maja sápadtan és holtan fekszik a föld alatt. Látja Anders Pettert, Lysandert, a törvényszéki bírót, a pribékeket, a felügyelőt, Peterssont, mind őt gúnyolják a magasból. Lassan elnyomja az álom.

Amióta az eszét tudja, mindig is álmodott a tűzvészről, melyről anyja kisgyermekkora óta oly sokszor mesélt neki, részben, hogy óvja lányát a veszélytől, részben mert ő maga sosem tudott megszabadulni az emlékeitől. A tűz beférkőzött Anna Stina álmaiba, és mindig rémülettel töltötte el. Az álmok most is ugyanazok, de a szerepek felcserélődtek. Most ő maga a tűz, a vörös kanördög. Mindent elpusztít, ami az útjába kerül. Dologházat, templomot, nyomornegyedet, kúriát és törvényszéket emészt el, s közben vad öröm tölti el. Gyomra üvöltő kemencéjében elhal ellenségeinek jajkiáltása. Ahogy az éjszaka közepén felriad, szíve dörömböl a vad gyönyörtől. A fonóház arra való, hogy megtanítsa gyapjút fonni, hatékony és gyors munkája által a város hasznos polgárává tegye, mindenekelőtt azonban gyűlölni tanít.

Johanna egész héten át kérdezősködik. Anna Stina már megszokta, hogy az ágy végéből suttogó éjjeli hangnak nincs arca. Jobb is így. Képzeletében egészségesebb, teltebb arccal ruházhatja fel Johannát.

– Többen is vannak, akik emlékeznek Alma Gustafsdotterre, bár sokan, akik pedig itt voltak már akkor is, azt mondják, nem tudnak semmit, vagy csak azt hiszik, hogy emlékeznek, pedig ők is csak hallották a történetét. Ugyanebben az épületszárnyban volt, mint mi, a Gödölyével volt egy csapatban. Tavaly ősszel került ide, és idén márciusban tűnt el. Francúzkórja volt, ezért gyakran átküldték a kórházba fürdeni, múlt télen meg vesszőfutásra ítélték, mert lopással vádolták. Szerencséje volt, elkerülte Peterssont.

– És a szökés?

– Egy dologra mindenki emlékszik. Alma a padban ült az esti ima idején, megette a vacsoráját, mint mindenki más, és az ágyában feküdt, amikor az őrök kivitték a lámpásokat. Reggel üres volt az ágya. Az őrök teljesen összezavarodtak. Felfordították az egész termet, középre tornyozták az ágyakat, végigkopogtatták a deszkákat, rángatták a rácsokat. Később napközben láttuk az ablakból, ahogy karddal és botokkal ütik a bokrokat. Alma Gustafsdotter nem került elő.

Anna Stinát elönti a csalódottság. Semmi nincs a történetben, semmi, ami segíthetne neki, valami apró részlet, ami neki is megmutatná a szökési útvonalat.

– Ez minden?

Hallja Johanna hangjában az önelégültséget, ahogy folytatja:

– Egy fél motring áráért nem valami sok, mi? Nyugalom! Van itt még más is. Beszéltem egy lánnyal, akinek közvetlenül az ajtó mellett volt az ágya. Azt mondta, ő pontosan tudja, mi történt. A lány nagyon fiatal, és egy kicsit félnótás, de azt mondja, hogy ő az éjszaka közepén mindig felébredt abban az időben, amikor Alma eltűnt. Valaki volt az ajtónál, és motoszkált a zárral, szerinte egy kísértet próbált bejutni a hálóterembe, hogy csillapítsa az éhségét. Minden éjjel visszajött, de ő csak fogvacogva a fejére húzta a takarót, és alatta reszketett. Végül egyik éjjel sikerült kinyitnia a lénynek a zárat, és kitárta az ajtót. A lány érezte a léghuzatot. Azt mondja, a kísértet bemászott a terembe, a sötétség leple alatt elnyelte szegény Almát, aztán visszatért az odújába valami kőrakás alá.

– Azt mondtad, Almát lopáson kapták. Mit lopott?

– Egy ónkanalat, ami soha nem került elő, meg néhány üveg orvosságot a kórházból, azt mondta, a fogfájására kellett. Ezzel pontosan annyit tudsz Alma Gustavsdotterről, mint bárki más tudhat, az éhes éji lidércet leszámítva. Tudom, nem túl sok, de a fizetségem akkor is kérem.

Van itt valami, Anna Stina érzi, de nem jön rá, hogy mi az. A lány az ajtónál, a kanál, a kórház, a fogfájás, a motoszkálás az ajtónál. Egy utolsó kérdést intéz Johannához:

– A Gödölyével is beszéltél?

– Ugyan, a Gödölyével évek óta nem beszélt senki. Az csak magával beszél.

Másnap, a nyomorúságos reggeli után Anna Stina óvatosan egyre közelebb tolja a rokkáját a Gödölyéhez, aki csak mered maga elé a levegőbe a fél szemével, s gyakorlott kezei közben maguktól fonnak. Összpontosít, hogy hallja az állandóan motyogó hangot, mely annyira halk, hogy az őrök nem is törődnek vele. Alig hallani a rokkák kattogása és surrogása között, közelebb kell hajolnia. Olyan, mint egy mondóka, dallam nélkül, a pedál ritmusára ismételgetve.

– Három öl, három csobbanás és három évtized, három évtized, háromezer könyök gyapjú egy nap alatt, három az igazság.

Amikor az őr egy pillanatra kimegy, olyan közel húzódik a Gödölyéhez, ahogyan csak tud, és a fülébe súg:

– A gyerekei azok? A három csobbanás?

A Gödölye hátrahőköl, és kizökken a ritmusból. A látó szeme úgy fürkészi Anna Stinát, mintha először látná. Egy idő múlva összeráncolja a homlokát, és újraindítja a rokkát. Ahogy visszazökken, újrakezdi a mondókát.

– Három öl, három csobbanás és három évtized, három évtized, háromezer könyök gyapjú egy nap alatt, három az igazság.

– Harminc éve van itt bent?

A Gödölye ismét megzavarodik, és Anna Stinára pillant.

– Emlékszik Alma Gustafsdotterre múlt őszről és tavaszról? Ugyanabban a csapatban, mint maga?

A Gödölye mintha fontolgatná, mit is tegyen, végül közelebb hajol, szemében alattomos fény villan.

– Azt mondják, azért tettem, mert gyűlöltem őket, pedig épp, hogy nem. Szeretetből, hogy ne kelljen végigszenvedniük, amit tartogat az élet. Minden nap rosszabb, mint a tegnapi, és ez így van jól. Minden reggel, amire felkel a nap, bizonyítja, hogy helyesen tettem.

Anna Stina nem tudja, mit mondjon. Csak bólint, a Gödölye meg rákacsint, ahogy visszatér a fonáshoz.

– Három öl, három csobbanás és három évtized, három évtized, háromezer könyök gyapjú egy nap alatt, három az igazság.

Anna Stinát eltölti a reménytelenség. Úgy fest, a Gödölye is csak zsákutca, egy újabb emberi lény, akit porrá zúzott a fonóház, bolond vénasszony, csak arra jó, hogy fonjon.

Nem látja értelmét, hogy visszacsúsztassa a rokkáját az eredeti helyére, és ezzel kockáztassa, hogy az őr észreveszi, inkább vár estig. Amikor délután a Gödölye egyszer csak hozzászól, teljesen felkészületlenül éri. Szinte észrevehetetlenül beszél az öregasszony, ugyanabban a monoton ritmusban, mint ahogy a mondókát mondja. Amit mesél, mintha a fonóházi emlékei törnének elő hosszú sorban.

– Azt hiszik, a fonás kemény munka, de nem tudnak ezek semmit se. Azt hiszik, éheznek, pedig fogalmuk sincsen semmiről se. Hetvenkettőben,

amikor Gusztáv lett a király, újat akartak építeni az Ahlstedt háza mellé, és nekünk, akik itt voltunk bezárva, nekünk kellett vonszolnunk és cipekednünk, pedig a ruhát és az ételt is nekünk kellett fizetnünk… gerendákat és faragott köveket, cementet és vakolatot húzni igába fogva, hullottak, mint a legyek, de nem az öreg Maria, ő már akkor is szívós volt… az ujját rágta, meg kavicsot, mikor nem volt mit enni… Azt hiszik, Pettersson kínszenvedés, de ő legalább nem bolond, mint az öreg Benedictius… meg von Torken, meg a vén Johan Wik, éheztettek minket, halálra dolgoztattak minket, megáshattuk volna a saját sírunkat is… Az öreg Maria bezzeg mindet túlélte… ott lakott volna az igazgató, de nem lett belőle semmi…

A Gödölye mosolyog magában az emlékein merengve. Anna Stina odasandít az öreg karomszerű kezeire, ahogy fonják a fonalat, és megborzongva látja az ujjain a harapásnyomokat.

– Tavasszal csak a pince készült el. Szép nyár volt… egy dologházi legény bevitt a bokorba, csinos fiú volt. Éhen halt még abban az évben, de én még emlékszem rá… Egész nyáron állt a munka, míg a város ünnepelt, síppal-dobbal, aztán ősszel se lett kész, hiába ordított meg tépte a haját Benedictius… nekem kellett elvinnem ugyanazt a követ, amit előbb odavittem, lyukat kellett csinálni a pincefalon, hogy elfolyjon a víz, mert télen tető nélkül állt a ház… de az se volt elég… feljött a víz, belement a falba, a lukból meg jött a huzat, és se az igazgató, se a pap nem akart beköltözni, finom uraságok…most meg csak a répás zsákok állnak ott és rohadnak…

Időbe telik, mire Anna Stina kihámozza a zagyvaságból az értelmét annak, amit hall. Amikor felfogja, arcába tolul a vér, és közelebb kell hajolnia a Gödölyéhez, hogy hallja a halk duruzsolást a vadul verő pulzusán keresztül.

– Ezt elmondta Maria asszony Alma Gustafsdotternek is? Annak a másik lánynak, aki az én helyemen ült?

A Gödölye csodálkozva néz rá.

– Három öl, három csobbanás és három évtized, három évtized, háromezer könyök gyapjú egy nap alatt, három az igazság. Csinos fiú volt…

Itt a megoldás. Van valahol egy pince, ahonnan kivezet egy alagút, amit azért ástak, hogy elfolyjon az esővíz és a hólé, mikor az új épületszárnyak még tető nélkül voltak hetvenkettő telén, és amit elfelejtettek betemetni, amikor folytatták az építkezést. Alma Gustafsdotter tudott róla. Csak oda kellett jutnia az éj leple alatt, elmozdítani a zsákokat, és néhány könyöknyi kúszás után örökre szabadon eltűnni.

9.

AZNAP ÉJJEL Anna Stina nem tud elaludni. Ehelyett megpróbál gondolatban hónapokat visszamenni az időben, oda, amikor a börtönszigetet a markába szorítja a tél, és a nap alig emelkedik a látóhatár fölé. A Riddarefjärden öblét jégpáncél borítja, a fonóházi rabok egész nap félhomályban görnyednek a rokkáik fölé. Az idő lassan vánszorog, az óraütések között egyre hosszabbnak tűnik a távolság, és Alma Gustafsdotter halálra unja magát. Óvatosan közelebb fészkelődik a rokkájával a Gödölyéhez, hátha a motyogást hallgatva gyorsabban telik az idő. És egyszer csak felcsillan a kijutás lehetősége.

Mennyi időbe telhetett Almának a szökés megszervezése? Ősszel jött, és tavasszal tűnt el. Lehet, hogy a Gödölye már tavaly elmesélte a történetét, amikor Alma még új volt itt, ebben az esetben a lánynak volt annyi esze, hogy megvárja, míg felenged a fagyott talaj, különben megeshetett volna, hogy hiába találja meg az alagút nyílását, az be van fagyva, vagy eltorlaszolja egy, az öböl felől süvítő jeges szélben kővé keményedett hókupac. Kivárta az idejét. Várta a tavaszt.

Anna Stina a semmi ködén keresztül megpróbálja felkutatni Alma Gustafsdotter lábnyomait addig a pontig, ahol eltűnt, hisz neki is ezeken a nyomokon kellene elindulnia. Hol lehet a pince? Ezt a legegyszerűbb kideríteni. A pincének a serfőző Ahlstedt régi kúriájához toldott épületszárny alatt kell lennie. A kúriát eladták és fogházzá alakították, a hozzátoldott új rész csak mögötte lehet. A Gödölye répával teli zsákokat emlegetett, Anna Stina látta, hogy az élelmet a régi házból lépcsőn hordják lefelé. Ott bent lehet a konyha, és a nyersanyagokat bizonyára valahol a közelében tárolják. Hirtelen ötlettől vezérelve Anna Stina felkel, és a rokkákat kerülgetve keresztüloson a termen az ablakhoz. Az üveghez

nyomja az arcát, és megpróbál elnézni az épület homlokzata mentén a régi kúria felé. Ebből a szögből nem láthat a sarkon túlra, de épp ahogy feladná, megpillantja a holdfényben az épületek árnyékát. Világosan kirajzolódik a saját épületszárnyuk teteje, mely átmegy a régi épület tetőzetébe, majd egy alacsonyabb szárny nyúlik el az ellentétes irányban. Megvan! Ott vár rá a szabadság. Már csak valahogyan el kell jutni odáig.

Telnek a napok, Anna Stina csak fon és fon, motringot motring után, már nem is számolja. Inkább az őrök mozgását és a fonóház szokásait igyekszik feltérképezni. Alma gondjai és kérdései most már az övéi. Először is, ott a terem ajtaja, amit esténként gondosan rájuk zárnak. Néhány éjszakába telik, mire kerek egésszé állnak össze a részletek, amiket tud. A megoldás az ónkanál, aminek az ellopásáért Almát megbüntették, de soha nem került elő. Arra használhatta, hogy valahogy álkulcsot csináljon belőle, és a kísértet éjjeli szöszmötölése az ajtónál a próbálkozásai lehettek, míg végül működött a kulcs.

Anna Stina hegyezi a fülét minden este, amikor az őrök bezárják az ajtót. A zár rozsdás, nehéz kulccsal záródik, és a hangjából ítélve évek óta nem olajozták. Az ón lágy fém, és nem valószínű, hogy egyetlen kanállal el lehetne fordítani a zárszerkezetet anélkül, hogy az eszköz elgörbülne. Lehet, hogy Alma ismert egy módszert az ón megkeményítésére. Talán erre kellett a kórházból lopott por. Anna Stina számára ez mind teljesen mindegy. Ő csak ócska fából készült kanalakkal találkozott, amúgy sincs semmije, amivel megfaraghatná, és az ónról ugyanúgy nem tud semmit, mint a zárakról általában. Valamilyen más módon kell átjutnia a bezárt ajtón éjszaka. Ez az első akadály, az első a négyből.

Vajon vannak-e még az útjában további zárt ajtók? Ha Anna Stina jól spekulál, Alma egyetlen kulccsal ment végig. Az Ahlstedt-kúria kapuja a lépcső tetején gyakran résnyire nyitva áll, hogy az őröknek ne kelljen keresztülmenniük a rabok termein, ha a saját hálótermeikbe igyekeznek. Ha ezt a kaput éjjelre sem zárják, akkor aki lejut a belső udvarra, akadály nélkül átjut a régi házon, le a pincébe. Alma biztosan így csinálta. Vajon Björkman dühkitörése miatt megszigorították azóta a szokásokat? Ennek semmi jele. Akkor viszont mindössze egyetlen zár akad az útjába. A második akadály ezután az lenne, hogy le kell jutnia a pincébe, anélkül, hogy észrevennék.

A harmadik: megtalálni a rést a pincében, a régi lecsapoló alagutat, és átjutni rajta. A Gödölye mormogásából nem derült ki, hogy pontosan hol van a luk a falban. A nyílás annyira kicsi, hogy húsz év alatt senkinek sem tűnt fel. Még ha minden terv szerint is megy, csak az éjszaka hátralevő részét tudja az alagút keresésére fordítani.

A negyedik, és egyben utolsó akadály, hogy nem térhet haza sem a Katalinról, sem a Máriáról elnevezett városrészbe, ahol ismerik, és ahol Fischeréknek és a pereputtyuknak első dolguk lesz őt keresni. Johanna azt mondta – és Anna Stinának semmi oka kételkedni a szavaiban –, hogy még akiknek sikerül is a szökés, azok is előbb-utóbb visszakerülnek, még hosszabb büntetéssel. Ha kijut a fal másik oldalán, teljesen új életet kell kezdenie valahol másutt, ahová nem ér el az ellenségei keze. Hogy hogyan, arról fogalma sincs.

Vasárnap a hosszú istentisztelet idejére szünetel a munka. Neander tiszteletes úr, aki az utóbbi időben az esti áhítatokat a harangozójára bízta, még jobban odavan, mint szokott. Elfelejti a zsoltárokat, s hogy mikor következnek az imák, mikor kell prédikálnia, és mikor jön a bűnbocsánat. Remegő kezével gyakran emeli a szájához a kelyhet, és nagyokat kortyol a miseborból, köp rá, hogy mindenki látja. A prédikációja előtt akadozva, az erőlködéstől könnyes szemmel felolvassa az evangéliumot. Mátétól olvassa Jézus bevonulását Jeruzsálembe. Ezt a részt már mindenki ismeri. Neander nagy nehezen, dadogva eljut a huszonegyedik fejezetig, ahol Jézus kiűzi a kufárokat a templomból.

– „Meg van írva – mondta –, hogy az én házamat az imádság házának fogják nevezni, ti pedig rablók barlangjává teszitek.”

Ezeknél a szavaknál Neander hirtelen elgondolkodva megáll. Táskás szemei elsötétülnek.

– Az én házam. Rablók barlangja.

Akkora erővel csapja össze a Bibliát, hogy a bóbiskolók felriadnak. Felnézve a pap tekintetével találják szembe magukat. Neander zordan bámul a padok felé. A prédikáció hátralévő részének már nem sok köze van a szentíráshoz. Minél többet beszél, annál jobban elragadtatja magát. Hangja fölerősödik, szinte üvöltve szónokol farizeusokról és írástudókról, kufárokról és rómaiakról, azokról, akik megszedik magukat az igazak és a szelídek kárára. Szája kárörvendő vigyorra torzul, kivillantja barna fogait,

miközben egyre kevésbé a tizenhét évszázaddal ezelőtti Szentföldről van szó, és egyre jobban arról, amit ma itt maga előtt lát. Egyre kevésbé leplezetten próbálja Björkman igazgatót Jézus ellenségeként lefesteni. A Sátánnak és pereputtyának tán mézesmázosak a szavai, de alattomos kígyónyelvükkel mindenkit képesek megtéveszteni.

Amikor már a legostobább elítéltek is pontosan értik, hogy kire céloz, a harangozó elérkezettnek látja az időt, hogy Neandert megmentse saját magától, de a hangos torokköszörülésnek semmi esélye a tiszteletes mennydörgő hangjával szemben, így nincs jobb ötlete, kénytelen korábban megkondítani a harangot. Neander kissé lecsillapodik, és magába száll.

Ahogy az egész hallgatóság, Anna Stina is csodálkozva hallgatja a pap kirohanását. És hirtelen rádöbben, hogy Neander lehet a megmentője, ez a keserű vénember, akit már csak a pálinka vigasztal, mert gyűlöletének célja hamarosan kicsúszik a kezéből. Eszébe jut, amiről az őrök beszéltek aznap, mikor idehozták: Hans Björkman igazgató ideje hamarosan kitelik, húszévnyi hanyagság és gondatlanság után. Finnországba készül. Az istentisztelet hátralévő részében alig bír megülni a fenekén. Gyorsan kell cselekednie, és a szerencsének is mellé kell állnia, mert ahogy kimondják az áment, az őrök azonnal kiterelik őket az udvarra, majd be a termeikbe.

Vége a misének. Felállnak a padokban, és kezdenek középen kivonulni. Anna Stina rogyasztott térddel, hogy ne lógjon ki a tömegből, az áramlattal szemben igyekszik az oltár felé, ahol Neander éppen a misebor utolsó cseppjeit rázogatja a kehelyből a kitátott szájába. Legelöl, az oltárnál ott áll maga Pettersson, a felügyelő, a szemét a rabokon legeltetve várja, hogy kiürüljön a templom. Behemót teste pontosan Anna Stina útjába esik. Pettersson észreveszi, képén meglepetés és harag tükröződik. A lány gondolkodás nélkül kitér balra, ezzel kicselezi Petterssont, átcsusszan a karjai alatt, és odakiált Neandernek.

– Bárcsak megbüntethetné a mi Urunk a kufárokat bűneikért, mielőtt kijutnak a templomból!

Többet nem tud mondani, mert Pettersson nyakon ragadja. Csaknem felemeli a földről, s a lány behunyja szemét, felkészülvén a pofonra, amit a felügyelő magasra emelt tenyere ígér.

– Szégyellje magát, Pettersson, eressze el a lányt!

Neander mennydörgő hangja megakasztja Petterssont az ütés közepén.

– Csak nem akar erőszakot alkalmazni Isten házában? Nem fél az Úr büntetésétől?

Pettersson nem válaszol, megvetően pislog a tiszteletesre.

– Eressze el, Pettersson, és állítson egy őrt az ajtóhoz, aki majd visszakíséri, ahová való. A leány hitbéli kérdéseken rágódik. Lelkipásztoraként az én feladatom, hogy enyhítsem kétségeit.

Pettersson felröhög, kiszámított lassúsággal enged a szorításból, hogy a lány minél tovább érezze emberfeletti erejét.

– Ugyan már, a tiszteletes úr és a leány bizonyára értik a tréfát. Csak nem képzelik, hogy kezet emelnék egy védtelen teremtésre…

Néhány lépést tesz a kijárat felé, majd visszafordul, és Anna Stina szemébe néz.

– …Isten házában.

Bengt Neander megvárja, míg a felügyelő robosztus alakja kikerül az ajtón.

– Mondd gyorsan, leányom. Fáj a fejem. Én nem vagyok olyan erős, mint a felügyelő, de ha feleslegesen zaklattál, tőlem három pofont kapsz a Pettersson egyetlen nyaklevese helyett.

Neander haja égnek áll. Hetek óta nem mosdott, és a rákövült elégedetlen grimasztól idő előtt megvénült képén a ráncokba mélyen beette magát a kosz. A melleöntött bor savanyú szaga mögött Anna Stina még erősebb dolgokat is érez. Sejti, hogy a papnak hamar elfogy a türelme. Meg kell kockáztatnia, hogy rögtön a tárgyra tér.

– Björkman igazgató úr hamarosan elmegy innen, ahelyett, hogy elnyerné bűneinek méltó büntetését. A tiszteletes úr szívesen lenne az Úr haragjának eszköze. Én tudok erre egy módot.

– Ugyan mi köze lehetne egy fonóházi elítéltnek a jómagam és az igazgató úr dolgaihoz? Na, ki vele!

– A tavalyi szökések miatt az igazgató alatt már amúgy is inog a szék, de az új rendelkezések óta még senkinek nem sikerült kijutnia. Ha valakinek mégis sikerülne megszöknie, szégyenben maradna, talán annyira, hogy elvesztené az új posztját és a mostanit is.

Sötétben tapogatózik, de reméli, hogy a pap elevenére tapint. Neander pillantása egyszerre szigorú és számító. Miután int a templomajtóban álló őrnek, hogy maradjon a helyén, betereli a lányt a sekrestyébe. Alig ér be az ajtón, már húzza is elő a laposüveget a kabátjából, és nagyokat kortyol

belőle. Az üröm szagától könnybe lábad a lány szeme, ahogy a tiszteletes újra megszólal.

– Nem beszélsz butaságot, de attól tartok, túlértékeled a hatalmamat. Lelkipásztor vagyok, semmi befolyásom az őrökre. Rám sosem bíznak kulcsokat. De ha bíznának is, a nagykaput egész éjszaka őrzik. Amit javasolsz, már magamnak is eszembe jutott, s ha tehetném, már kiürítettem volna az egész házat. De mit számít, ha a szajhák néhány nap múlva újra a rokkáiknál ülnek. Björkman, legyen átkozott a neve, annyira nem ostoba, hogy ezt ne tudja, és ármánykodás és nagy hatalmú pártfogók révén sikerült különválasztania a lelki és világi hatalmat itt a házban. A te érdekedben remélem, ennél jobb terved van.

– Van egy másik kivezető út. Biztos vagyok benne. Magának csak ki kellene nyitnia a délnyugati szárny ajtaját.

– Hazudsz. Miféle út lenne az?

– Tavaly tavasszal eltűnt egy lány. Megtaláltam az utat, amin ő kijutott. A pince falában van egy rés. Björkman eltussolta a múltkori szökést, mielőtt elterjedt a híre, de ha a tiszteletes úr ezúttal már előre elkészít egy feljelentést, most nem úszhatja meg.

Bengt Neander tűnődve vizsgálja a lányt. Egy idő után magában motyogva hintázni kezd a lábain előre-hátra. Szórakozottan rágcsálja a szakálla csücskét.

– Még egy szökés. A ménkű sok pénz után, amit az igazgató úr követelt a kincstárból, hogy véget vessen a fegyelmezetlenségnek… igen. Egyetlen ajtó, csak egyetlen kulcs.

Ujjaival megdörgöli a szemét, és kiköpi a megcsócsált szakállcsücskét.

– Próbáltam én már ehhez hasonlót, csak hogy tudd. Megpróbáltam egy hozzád hasonló elítélten keresztül bemártani Björkmant. Rajtavesztem. Beküldtem egy panaszlevelet a rab nevében, de a hivatalban felismerték a kézírásomat. Lehet, hogy tanulnom kéne a hibáimból.

Nevetgélve saját magára emeli az üveget, és újra nagyot kortyol.

– Vagy épp ellenkezőleg. Lehet, hogy ott hibáztam, hogy puskával lőttem, ahol ágyúval kellett volna. Amit mondasz, nem lehetetlen. De utána kell néznem. Majd ha többet tudok, magamhoz hívatlak az esti áhítat után. És még valami. Nézz csak ide!

Neander felfelé fordítja a lány arcát a bal kezével, a jobbal meg lekeveri neki a pofont, amiben Peterssont megakadályozta. Anna Stina nem kétli,

hogy a pap ütése kisebb, mint a felügyelőé, de attól még sajog az arca, és cseng a füle.

– Ezt a bűneidért kaptad, és hogy eszedbe ne jusson becsapni. Meg a megállapodásunk megpecsételésére. Meg azért is, hogy ne mondhassák, hogy összeszűrtem a levet egy ilyen magadfajtával. A vörös képed majd önmagáért beszél.

Azzal kitereli Anna Stinát, és átadja az őrnek, aki karját megragadva elvezeti az udvar fele. A lány távolodóban hallja, amint Neander magában dudorászik.

10.

PETTER PETTERSSON SZOBÁJA a jobbik az Ahlstedt-kúria északkeleti csücskében fekvő két, csaknem egyforma szoba közül. A szomszédos szoba gazdája Johan Franz Hybinett, Pettersson felügyelőtársa. Az idén szokatlanul korán jött nyári melegben a szoba úgy felforrósodik, mint egy kemence, hiába áll tárva-nyitva az ablak a sziklák és az öböl felé. Pettersson terebélyes testéről szakad a víz. Kabátját és ingét levéve nyúlik el az ágyon. Felbámul a mennyezet gerendájára, amelyre elődje, vagy valamelyik másik csirkefogó, aki régebben itt lakott, unalmában felvéste a nevét és piszkos fantáziájának termékeit. Itt egy név és egy évszám, ott egy spriccelő hímtag, az idő vasfoga már mindet megrágta. Pettersson immár tizenkettedik éve, hogy felügyelősködik a Längholmen-szigeten. Ugyanennyi ideje lakik a szobában. Vegyes érzésekkel gondol vissza az eltelt időre. Nyolcvanegyben került ide az állami szeszfőzdéből, ahova pedig a hadseregtől való elbocsátása után helyezték. Azóta itt szolgál a kék-sárga egyenruhás társai között, és bár a felügyelői poszt hivatalosan nem az erkölcsrendészet része, mégis úgy érzi, hogy a fogyatékosság hiánya önmagában fogyatékosság a sánta és nyomorék őrök között. Még Hybinett is viseli egy visszafele elsült mozsárágyú nyomait, jobb kezét nem tudja ökölbe szorítani.

Pettersson szégyelli, hogy ép és egészséges. Más miatt szerelték le a hadseregből, és meg van győződve róla, hogy az őrök, akik mást sem csinálnak, csak pletykálkodnak meg egymás közt sustorognak, hallották, vagy maguktól kitalálták a történetét. Petterssont azért szerelték, le, mert veszélyesnek tartották. Nagydarab, erős, kötözködő és intrikus, kegyetlenkedésre hajlamos, szívesen használja fizikai erejét mások bántalmazására. Egy idő után már egy őrmesternek se kellett, csipesszel se

nyúltak volna hozzá. Koholt vádakkal szabadultak meg tőle, azzal az ürüggyel, hogy csak idő kérdése, mikor követ el tényleg valamit. Petter Pettersson hozzá volt szokva, hogy megbüntetik, de soha nem ártatlanul. A vele megesett igazságtalanság emlékére ma is felforr a vére. Fonóházi felügyelő a Långholmen isten háta mögötti szikláin. Többre nem alkalmas.

Posztja persze előnyökkel is jár. Már úgy ragaszkodik hozzá, mintha szerelmes lenne belé. Nyolcvanháromban, még mielőtt megtanult jobban uralkodni magán, véletlenül agyonvert egy rabot, egy bizonyos Löhmant. Kora reggel volt, az ébresztőt ellenőrizte, és ahelyett, hogy elordította volna magát, Erik mesterrel csapkodott le az ágyakra. Löhman nem volt hajlandó felkelni, és amikor még három vagy négy ütés után is csak ott feküdt, mintha vörös köd ereszkedett volna Pettersson szeme elé. Csak ütött és ütött, végül már a korbács nyelével, nem is a keskeny szíjjal.

Löhman soha többé nem kelt ki az ágyból. Betegnek kellett jelenteni, csak feküdt és jajgatott, estére meg habzott a szája, és kiadta a lelkét. Sokan tanúskodtak Pettersson ellen. Björkman kénytelen volt felelősségre vonni, és bár Pettersson végig kitartott amellett, hogy az ütlegelés egyedül nem okozhatta a nő halálát, hogy biztosan valami kórságban halt meg, amit az éjjel szedett magára, de legfeljebb is csak a két dolog szerencsétlen egybeesése miatt, mégis elítélték, és kétheti zárkát kapott kenyéren és vizen.

Emlékszik a rabság napjaira, a két hosszú hétre, a gyomrát mardosó éhségre. A cella félhomályában újra és újra átélt minden ütést, minden véres csíkot látott maga előtt, amit a korbács felszakított, és amikor kiszabadult, és újra szolgálatba állt, már tudta, hogy megérte. Megtanulta, hogyan legyen óvatosabb, de nem tud enélkül élni. Felgyülemlik benne a feszültség, melyet csak a korbács csapásai tudnak csillapítani. A korlátlan hatalom érzése. Saját hatalmas teste, ahogyan a nyomorult rab fölé tornyosul, kezében a korbáccsal. Ha csak rágondol, már megkeményedik, ott a szobájában kigombolja a nadrágját, és elkezdi gyúrni az ágyékát. Gyorsan megvan, az élvezet rövidke pillanata csalódás, mint mindig.

Többi társához hasonlóan ő is kapott már el fonóházi lányokat a ház eldugott sarkaiban – végül is éppen ezért ül itt a legtöbbje, nem igaz? –, a többség ráadásul önként felkínálja magát egy pár korty italért vagy egy darab húsért cserébe. De abban is csalódott. Miután visszahúzta a nadrágját és begyűrte az ingét, hát nem rámosolygott a mocskos kis szajha, mintha

amit a férfitól kapott, hatalmat adna neki felette. Akkor sarkon fordult, és feldúltan elment, maga sem értette, mi baja.

Amit a fonóházi rabok önként neki adnak, az nem érdekli annyira, mint az, amit az akaratuk ellenére vesz el tőlük. A tánc a kút körül valami egészen más, hosszabb élvezet, mint néhány lökés a csípőjével, pár pillanatnyi kielégülés – mintha tüsszentene az altestével. A tánc alatt egy teljesen más világba kerül. A társai hagyják, hadd csinálja. Az Ersson lány óta, aki a nagy szájával és pimasz ábrázatával szinte maga jelentkezett a büntetésre, nem táncolt senkivel. Ez a fajta a kedvence. Akiknek még van önbecsülésük, azt hiszik, hogy érnek valamit. Az élőhalottakat ütlegelni annyira értelmetlen, mintha húst puhítana. Ersson régóta várt felüdülés volt. Most halálra rémülten sántikál körbe, Pettersson mellkasát büszke melegség önti el, ahányszor meglátja.

Hevesen zihál a megerőltetéstől. A nyomasztó feszültség cseppet sem enyhült benne. Az istentisztelet óta ismét egyre nő a nyomás, a tiszteletes, az a részeg disznó az ocsmány vigyorral a képén nem átallja rendre utasítani őt a rabok előtt. Szétrobban a mellkasa, ha hamarosan nem talál enyhülést.

Már tudja, mit fog csinálni. Már kiválasztotta a lányt, az a pimasz lesz a következő, a vén boszorkánnyal van egy csoportban. Látta a szemében a büszkeséget, az ellenállást. Kíváncsiskodik, szaglászik. Forral valamit, ebben egészen biztos. Nemsokára majd táncra kéri. Hamarosan, de még vár egy kicsit. Minél tovább kibírja, annál nagyobb élvezet a jutalma.

Az egyetlen épületszárnyban, ahol férfiakat tartanak fogva – öregembereket vagy fiatal fiúkat, akik vagy túl öregek, vagy túl fiatalok a nehezebb munkához –, megkezdődnek a fogadások. Jól ismerik Petter Petterssont, és férfiak közti elnézéssel viszonyulnak ahhoz, ahogy kiéli az ösztöneit. Már több hét is eltelt, mióta az új lányt megkorbácsolta, hamarosan újra itt az idő. Ki lesz a következő? Az, aki még a zabkásáját is kilocsolta, olyan mohón akart megszerezni egy maradék heringet? Vagy az, amelyik a leglassabban dolgozik, alig egy motringot fon egy hét alatt? Pettersson minden mozdulatát szemmel tartják, figyelik, melyik rabon időz el hosszabban a pillantása, megpróbálnak olvasni a gondolataiban. Aki akar, és pénze is van, fogadást köthet, melyik szárnyból választ lányt, melyik csoportból, és ha a tét elég magas, arra is, hogy mi lesz a neve.

***

Anna Stinának Johanna mondja el.

– Te vagy a favorit. Aki rád fogad, alig kap többet, mint a feltett összeg. Állítólag minket bámul, mihelyt kint vagyunk az udvaron. Te is azzal a másik lánnyal jöttél, akivel utoljára táncolt, mindenki azt mondja, te leszel a következő.

Nem maga a tánc a kút körül, vagy a verés a korbáccsal, ami a legjobban megrémíti Anna Stinát. Sokkal rosszabb, hogy Pettersson tánca után aligha lesz valami a szökésből. Hiába ügyes a felügyelő, és mostanában már nem veri halálra az áldozatait, de az sem igaz, hogy minden következmény nélkül túlélik a verést. A Sárkány azóta is görbe lábakon csoszog körbe a tönkrement csípőjével, egyelőre dacol a mihamarabbi elpatkolására fogadókkal, de nem beszél, a saját árnyékától is megijed, éjjel rémálmai vannak, és annyira fél a veréstől, hogy bármitől halálra rémül. Még ha a sérülései és a sebei be is gyógyulnak, az elméje oly mély rejtekhelyre húzódott valahol benne, ahonnan már soha nem bújik elő. Anna Stinának miért sikerülne szerencsésebben megúsznia?

A ma esti imának már vége, holnapig kell várnia, mielőtt beszélni tud Neanderrel, hogy siettesse a tervük megvalósulását. Elmond egy fohászt, hogy Pettersson még egyetlen egy napig uralkodjon magán. A bezárt, elsötétített teremben nem jön álom a szemére. Johanna lélegzetvételén hallja, hogy ő is ébren van.

– Johanna, ha neked egyszer sikerülne innen elszöknöd, mihez kezdenél, hova mennél, hogy ne fogjanak el?

Johanna csendben fekszik, csak nagy sokára válaszol.

– Valamit tervezel. Azt hiszed, nem vettem észre, de látom rajtad. Ne félj, nem árullak el.

– Van egy kivezető út innen, és ha tehetem, azon megpróbálok kijutni. Velem jöhetsz.

Johanna felkacag.

– Kevesebb, mint száz motring van hátra, és letöltöttem a büntetésem. Ha vigyázok a nyelvemre, már nyár vége előtt kint vagyok. Ha már eddig itt ültem, most már kitöltöm az időm.

Erre Anna Stina sem tud mit mondani. Első kérdésére Johanna csak további percek múltán válaszol.

– A legtöbben, akik idekerülnek, nem sokat érnek. De te jó barátom voltál, ezért elmondok neked valamit. Gyerekkoromban volt egy barátnőm. Az apjának volt egy vendéglője, ha jól tudom, még ma is megvan. Vadmacska a hely neve, a Vörös Zsiliptől nem messze fekszik. Sok évvel ezelőtt a szülők összevesztek, senki sem tudta kibékíteni őket, pedig még a Szent Miklós-templom papja is megpróbálta. Az lett a vége, hogy az anya fogta a lányt, és vele együtt eltűnt. Vidékről való volt, biztosan visszatért a szülei falujába. Elvesztettem egy barátomat, de az apja rosszabbul járt. Megszakadt a szíve. Azóta sok év telt el, de még mindig nem békélt meg a sorsával. Kinyitja a kocsmáját, ott áll a pult mögött, felszolgálja, amit rendelnek tőle, de olyan, mint egy alvajáró, mintha nem is élne. Karl Tulipánnak hívják. Virágembernek becézték, még ha ma már a törzsvendégek szerint a Hervadt Kóró jobban is illene rá. A barátnőmet Lovisa Ulrikának hívták. Karl Tulipán annyira büszke volt a lányára, hogy az akkori királyné nevét adta neki.

– Szörnyű história.

– Nem épp esti mese, az biztos. Most hallgass és figyelj. Te és Lovisa szinte egyidősek vagytok. Neki is kék szeme és lenszőke haja volt, mint neked. Ha sikerül kijutnod innen a szigetről, soha nem leszel többé biztonságban a Södermalmon. Menj el Karl Tulipánhoz a Vadmacskába, és mondd neki, hogy te vagy a lánya, Lovisa Ulrika, Johanna Ulv gyerekkori barátnője, és hogy annyi év után visszajöttél szeretett atyádhoz.

– Nem ismerné fel a saját lányát?

– Dehogynem. Nem ostoba. De hinni fog neked, mert ebben a hazugságban a világon mindennél jobban hinni akar.

Anna Stina megkönnyebbülésére Pettersson nincs ott a reggeli imán. Helyette az a strázsa vigyáz rájuk, aki bevezette az udvarra, amikor megérkeztek, és mellette állt, míg Pettersson elbánt a Sárkánnyal. Jonatan Löfnek hívják, a legtöbb társánál fiatalabb, és úgy fest, hogy azon kívül, hogy a háta kissé mereven mozog, nagyobb sérülése nincs. Jóindulatú ember hírében áll, mindig olcsón lehet tőle ennivalót és pálinkát venni. Anna Stina elhatározza, hogy merész lesz, az ima végeztével egyenesen kivonul a padsorok előtt álló Löfhöz, illedelmesen pukedlizik, és kéri, hadd

beszéljen a tiszteletes úrral. Alig hisz a szemének, mikor az őr mosolyogva félreáll, és továbbengedi Neanderhez, aki bosszúsan morogva int, hogy kövesse a sekrestyébe.

– Mit képzelsz, ostoba leány? Hát nem érted, hogy gyanút fognak, ha lépten-nyomon ide futkosol? Még nincs nálam a kulcs.

– Ma éjjel kell meglennie. Ma éjjel, vagy soha. Pettersson most már bármikor kiterelhet a kúthoz táncolni. Azután soha, semmilyen alagúton nem fogok tudni többé keresztülmászni.

Neander zihálni kezd, kitapogatja a szék támláját, és leroskad. Szakálla csücskét rágja, fejét vakarva hangosan gondolkodik. A lány látja, hogy most is részeg, egy szemhunyásnyit sem alhatott az éjszaka.

– Ezer ördög és pokol! Hát semmit nem kapok a sok munkámért cserébe? Miért teszel próbára, Uram? Azt mondja, ma éjjel, de hát még korai, túl korai. De Björkman, az a telhetetlen, kapzsi gazember mindjárt kicsúszik a markomból… a panaszlevél nagyjából már készen van… talán van más mód is, ami ugyanolyan jó…

Néhány percnyi motyogás után a tiszteletes elhatározásra jut. Tenyerével az asztalra csap.

– A pokolba is, lányom, ide figyelj. Azt mondod, ma éjjel meg kell lennie. Akkor ma éjjel lesz, kerül, amibe kerül. Maradj ébren, és figyeld a kopogást. Valaki majd kinyitja neked az ajtót. Aztán eltűnsz, és hogy mi lesz veled utána, az nem érdekel, ha távol tartod magad addig, hogy Björkmant felelősségre lehet vonni a hanyagságáért. Megértetted? Na jól van, tűnj a szemem elől, és Jézus Krisztus, Asmodeus és Odin, Mindenek Atyja legyenek hozzád irgalmasok, vagy velem gyűlik meg a bajuk.

Amikor Löf kivezeti Anna Stinát az udvarra, látják, hogy valami készül. A rabok felsorakozva állnak, minden négyes csoport külön-külön, a termeik ablaka előtt, Pettersson pedig középen járkál fel s alá, kezeit hátul összefonva, mellkasát domborítva, mint kakas a szemétdombon, képén fényes vigyor ül. Löf hátba taszítja Anna Stinát, aki sietve odaáll a Gödölye, Johanna és a Bolond Lisa mellé. Petter Pettersson érces hangja visszhangzik a falak között.

– Ma hajnalban lopásra derült fény, hölgyeim és uraim. Amíg maguk itt kint álldogálnak, bent éppen felforgatjuk a szalmazsákjaikat, hogy megtaláljuk a lopott holmit. Aki ártatlan, annak nincs félnivalója,

nyugodtan legeltetheti szemét délceg alakomon addig is, amíg tart a keresés.

Anna Stina kővé dermedve érzi, ahogy meghal benne a remény. Túl késő. Pettersson már kiválasztotta az áldozatát, csak a tánc van hátra. A szalmazsákjában a jóllakott bolhák között megtalálják, bármit is csempészett oda Pettersson lopott holmiként, és a tiltakozása mit sem ér majd. Pettersson előhozatja Erik mestert, és ráméri a megérdemelt büntetést. A szeme megtelik könnyel. Mélyen az ajkába harap, érzi a fájdalmat, amit magának okoz.

Megtalálták a kést. Az egyik strázsa győzedelmes vigyorral tartja fel a fémdarabot, és a pengét ujjai között lóbálva egyenesen felé tart. Pettersson megkérdezi, kinek az ágyában találták. Az őr karon ragadja Johannát, és odavonszolja a kúthoz, ahol Pettersson már fülig érő vigyorral várja.

Fél öt van. Johanna kiáltásai még mindig felhallatszanak, bár egyre halkabban, ahogy telik a nap. Soha többé nem látják.

11.

AZ ANNA STINÁÉVAL SZOMSZÉDOS ÁGY üres. Ahogy a Sárkányt, a magatehetetlen Johannát is levitték az őrök a kórházszobába a verés után, majd összetákolják, amennyire lehet. A terem éjszakai hangjai még a szokásosnál is rettenetesebbek. Jajgatás és elharapott szavak mindenhonnan, heves zihálás, ahogy a rabok felriadnak rémálmaikból. Mindenki nyugtalanul alszik, miután késő délutánig felhallatszott a sikoltozás az udvarról. Az esti imára menet Anna Stina újabb elszíneződött nyomokat vesz észre a kút körül, ahol Johanna körbe-körbe vonszolta magát. A kút vakolt falára vörös foltok fröccsentek, ahogy bebarnulnak, senki, aki nem volt ott, meg nem mondja, hogy hogyan kerültek oda. Érzései nem hagyják, hogy úrrá legyen rajta a fáradtság. Rémület, hiányérzet, és a Johanna sorsa felett érzett fájdalom, megkönnyebbülés, hogy más részesült a sorsban, amiről azt hitte, rá vár, rögtön ezután a szerencséje miatt érzett szégyen. Egyre nő benne a félelem, hogy foglyul ejti valami, amin nem tud úrrá lenni. A szökéshez minden erejére szüksége lett volna, de az, ami Johannával történt, feltépett benne egy sebet, amelyen át érzi, hogy elszivárog az ereje. Ne ma éjjel, istenem, csak ne ma éjjel. Persze tudja, hogy már nincs választása. A sötétben várakozik.

Az ígért kopogás olyan halk, hogy alig hallja. Először nem is tudja, jól hallotta-e, de ahogy felkel az ágyból és odalopakodik az ajtóhoz, hallja, ahogy fordul a zárban a kulcs. Az ajtó résnyire kinyílik. Valaki vár a túloldalon, és amikor közelebb ér, kijjebb tárja az ajtót, hogy a lány kiférjen. Jonatan Löf az, a fiatal strázsa. Ajka elé tartott ujjával jelzi, hogy maradjon csendben, vállával kitámasztja az ajtót, és a kilinccsel tartja, hogy ne nyikorogjon a sarokvas, ahogy becsukja. Visszazárja az ajtót, és int a lánynak, hogy kövesse.

Sietve átvágnak az udvaron, fel a régi épület lépcsőin. Az emeletről nevetés és mulatozás hangja szűrődik ki. Sokáig fent van az őrség. Kártyázás és iványszat hangja hallatszik, fényesre koptatott kártyalapok csapódása az asztalon, poharak és üvegkancsók koccanása. Löf int a lánynak, hogy húzódjon be a kapu árnyékába, míg ő belép a nyitva hagyott kapuszárnyon, és körbenéz, hogy tiszta-e a levegő. Miután megbizonyosodott róla, hogy üres a földszint, keresztülmennek egy sötét konyhán, ahol a kemence még mindig ontja magából a meleget. Löf megáll, és a parázsnál meggyújt egy gyújtópálcát, aminek a lángját aztán a tenyerébe rejti, míg átszelnek egy kis ebédlőt, majd továbbmennek a folyosón. Anna Stina nem sokat lát, mert a láng inkább elvakítja a sötétben, de sejti, hogy nagyjából az új épületszárnynál járhatnak, aminek a pincéjét a Gödölye és rabtársai építették.

Alacsonyabb szobákon haladnak keresztül, Anna Stina a tenyerével érzi a falak durvább felületét, ezt a részt soha nem festették vagy tapétázták úri népek kedvéért. Egy kilincs nélküli ajtó mögött nyikorgó lépcső vezet a pincébe. A falra erősített kampón lámpás lóg, benne faggyúgyertya, melyet Löf meggyújt a pálcával, ahogy becsukta maguk mögött az ajtót. A lépcső aljára érve szólítja meg a lányt.

– Itt senki sem hall minket, de attól még semmi szükség rá, hogy hangoskodj. Szerencsétek van a Neander cimboráddal. Pettersson mindig megvendégel minket, miután ámokfutást rendez a korbáccsal, nehogy valakinek eszébe jusson panaszt tenni az igazgatónál. Most már nem sokan tudnának egyenesen megállni a lábukon az őrségből.

Anna Stina kérdőn néz rá. Löf kitalálja a kérdést.

– Neander adott néhány tallért, hogy kinyissam az ajtót, idevezesselek a pincébe, és aztán fogjam be a szám. Azt mondta, várjak, amíg megtalálod, amit keresel. A lámpást használhatod, nagyjából egy órára elég a faggyú. Vagy egy kicsivel tovább.

A lány bólint. Mielőtt Löf átnyújtja neki a lámpást, kinyitja az ablakot, és meggyújt egy tajtékpipát, amit megtömve magával hozott. Leül az egyik lépcsőfokra, és felemás mosollyal a lány felé tartja a lámpást.

– Hát akkor sok szerencsét.

Amikor a lámpás fénye már nem ér el a lépcsőig, Löfből csak a pipája parazsa látszik. Valahányszor megszívja a pipát, vöröses fényben rémlik fel

a képe, mint egy színházi maszk a fekete háttér előtt, sokkal inkább, mint egy élő ember arca.

A pince hatalmas, belső falai több boltíves részt határolnak, melyeket deszkákkal még kisebb tárolókra osztottak. A fal mentén patkányok surrannak el. Szemek gyúlnak fel, és hunynak ki, ahogy a lámpás fénykörébe kerülnek. Valami bűzlik. Az egész pince telis-tele ennivalóval és alapanyagokkal, egy részük elfeledve rohad. Fonnyadt almákkal teli ládák, répás zsákok, hordók félig tele sózott hússal, dongáik elvetemedtek, a húslé kifolyt a földre. Valószínűleg a hús a fő bűnös, az egész pincében a rothadás nehéz, undorító szaga terjeng. A lámpás lángja körül legyek és éjjeli lepkék surrognak, fülébe zizegnek, arcába csapódnak, mintha részegek lennének.

Óvatosan elindul a fal mentén, az egyre fogyó faggyúgyertya fényénél. Hosszabb időbe telik, míg végigmegy, mint gondolta. Hatalmas rendetlenség van, minden feltornyozva áll, vagy a sarkokban halomba hányva hever. Néha a földre fekve próbál bekukucskálni a halmok mögé. Mindenütt a kőfal néz vissza rá.

Már csak a deszkákkal felosztott szűk rekeszek vannak hátra. Itt annyira sűrűn tornyozták föl a zsákokat és limlomokat, hogy nem tud a fal közelébe férkőzni, kénytelen egyenként elrakodni a lomokat. A lámpást lerakja a földre, amíg dolgozik. Lassan halad. A zsákok vászna szétfoszlik, a korhadt deszka eltörik a súly alatt. Karjain és vállain pincebogarak mászkálnak, de nincs ideje lesöpörni őket. Ahányszor megrebben a láng, biztos benne, hogy most alszik ki, és hagyja őt a sötétben. Lassacskán előrébb jut. A bűz egyre erősebb. Elfeledett lomok halmán keresztül vág utat magának, míg végre eljut a falig.

Összerezzen, amikor Löf hangját hallja, egészen közelről. A férfi a lámpás mellett ül, törökülésben, Anna Stina mögött néhány könyöknyivel. Olyan halkan jött közelebb, hogy a lány észre sem vette, ahogy az utat tisztította maga előtt.

– Hogy haladsz? A lámpás hamarosan kialszik.

Anna Stina mintha egy rést látna ott, ahol a fal és a padló találkozik.

– Bengt Neander ellátott utasításokkal arra az esetre, ha nem találnád meg időben, amit keresel.

A lány lefekszik a földre, és kezével körbetapogatja a lukat a falban. Kisebb, mint amit remélt, a felső széle csak néhány tenyérnyire van a földtől.

– A tiszteletes nem szívesen venné, ha újra megkísértenénk a sorsot azzal, hogy megint keresztülballagunk az udvaron. Ha meglát valaki, aki esetleg csak teli hólyagján akart könnyíteni, mind pórul járunk.

Anna Stina bedugja a karját a résbe, amilyen mélyre csak bírja. Megvan. Itt van Alma Gustafsdotter útja a szabadsághoz.

– Neander azt mondta, ha nem találod meg, amit keresel, mielőtt késő lesz, helyezzem tenyeremet Anna Stina karcsú nyakára, és szorítsam meg erősen, aztán hagyjam a testét a pincében a zsákok alatt.

A lány visszafordul. Löf keskeny bajszát pödörgeti az ujjai között, és rámosolyog a lámpafényben. Anna Stina esedezve és diadalmasan visszamosolyog.

– Itt van, megtaláltam. Egy csatorna az esővíznek, hetvenkettő őszén fúrták, amikor még tető nélkül volt a ház. Kivezet egyenesen végig a fal alatt.

Löf félrebillenti a fejét.

– Ó, és én még titokban azt reméltem, hogy semmit nem fogsz találni. Neander ígért nekem még valami mást is a kellemetlenségért, ha el kell, hogy hallgattassalak. Magam pedig reméltem, hogy még más előnyöm is származik a dologból. Most úgy fest, meg kell elégednem csak az egyikkel. Ne is haragudj, de inkább a sötétben csinálom. Olyan girhes és koszos vagy, hogy nem akarlak látni közben.

Elfújja a gyertyát. Nem lehet kikerülni, elsurranni mellette, ahogy tárt karral közeledik a lány felé, lenyomja a földre, feltépi a ruháját, és elveszi tőle, amit Anders Petternek nem volt hajlandó odaadni a Barnängen rétjén egy évszázaddal ezelőtt.

Utána otthagyja a pince padlóján. A lány a hátán fekszik, a szeme nyitva, de koromsötét van, akár be is hunyhatná. A sötétben a saját képe rémlik fel előtte, mintha a levegőben lebegne a teste felett, ami valójában valaki másé. Sovány, meztelen és piszkos. Nem ismeri fel. Bogárlábak másznak a testén, de nem érzi őket. Isszák a vért, ami belőle folyt ki, és pocsolyává alvadt a combja alatt. Nem sír. Nem érez semmit. Mellkasa emelkedik és süllyed,

tehát él. De van választása, nem muszáj tovább élnie. Annyira egyszerű lenne. Csak fülelnie kellene a tüdeje pumpálására, és gyenge szívverésére, és kívánni, hogy szűnjenek meg. Engedelmeskednének.

Nem tudja, honnan meríti az erőt ezen a borzalmas helyen, miféle rejtett erőforrások fakadnak fel benne, de hirtelen tudja, hogy itt nem lehet vége. Nem engedheti. Meghozza a döntést. Négykézlábra áll, és mászni kezd a fal felé. A fájdalom nincs többé. Távolból érzi csak. A rés érdes széle felsérti a vállát, ahogy betuszkolja magát a lukba, karjait a feje fölé tartva. Meg kell fordulnia, és háton kúszni, a föld alatt, mint egy lárva, lapockájával és sarkával tolva magát előre. Ha megmozdítja a fejét, már beveri a homlokát maga fölött a kőbe. Érzi magára nehezedni a néma tömeget, az egész ház ezen az alapon nyugszik. Lassan halad előre, hüvelykről hüvelykre, míg végül egész testét körbeveszi a kőalagút.

Valamit érez maga előtt. Valami elállja az utat, ahol elkeskenyedik a csatorna. Az alagút tetejéből az egyik kő megsüllyedt, és beszűkíti a járatot. A ház alapja, amit fonóházi rabok építettek a legkevesebbet kérő építésvezető vezénylete alatt, megroggyant. A keze ütközik neki először az idegen tárgynak, ami beszorult a szűk járatba, és aminek a bűzét a pincében érezte.

Egy lábat tapint ki.

Alma Gustafsdotter kihűlt, halott lábát.

Alma sosem jutott ki a lángholmeni fonóházból. Idáig jutott, itt elakadt egy kő alatt, a szabadság felé félúton, aztán az éhezés, szomjazás és a patkányok elintézték a többit.

Nem tudja, mennyi idő telik el az éjszakából, mire megtisztítja az utat. Megáll az idő, és ő egy rémálomban van, amit soha életében nem fog elfelejteni, érzések, formák és hangok alkotta lüktető mélységben. A holttest puha, mint a nedves homok. Érintésre szétesik. Darabonként löki félre az útjából. A mellkasban, ami egykor annyira szilárd volt, hogy beszorult a kő alá, patkányok fészkelnek. Az Almát fogva tartó kőbilincs most enged. A megrágcsált csontok szétomlanak a kezében, és a mellkas lakói sivítva szaladnak szerteszét. Amikor szabad az út, Anna Stina fejét félrefordítva kúszik el a lelógó kő alatt, kígyózva siklik, az éles szegély a bőrébe vág. Lassan, lassan halad a mindent eldöntő pont felé. Tüdejéből kiüríti az utolsó csepp levegőt is, előretolja magát a sarkaival, érzi, ahogy a

kő a bordáira nehezedik. A nyomás alatt nem tud levegőt venni, elsötétül a szeme előtt a világ. Soha nem fogja megtudni, hogyan sikerül mégis előrenyomnia magát azon az egyetlen hüvelyknyi úton, amely a halált elválasztja az élettől. Talán ő soványabb, mint Alma volt. Talán a szétbomlott holttest nedveitől jobban csúszik a kő. Talán mögötte a pincében a halott lány Anna Stina talpaihoz illeszti kihűlt tenyerét, és megtolja egy kicsit, épp csak amennyire szüksége van.

A fal túloldalán meleg szél fúj az öböl felől. Először a fénypontokat pillantja meg a koromfekete égbolton, ahogy felfelé fordított arca kibukkan a csatorna nyílásán. A fonóház homlokzata fölé tornyosul, de legfölül csillagokkal pettyezett az ég, ameddig a szem ellát. Messzebb, a város felől hömpölyögve közeledik a zivatar. Ahogy érzi az első esőcseppeket a bőrén, és a villám fényénél megpillantja arcát tükröződni a vízben, már tudja, hogy soha többé nem lesz ugyanaz az ember, Anna Stina Knapp.

12.

AHOGY KÖZELEDIK A NYÁR VÉGE, harmadszor is kimarad a vérzése. Az első alkalommal alig vette észre. A fonóházban sok lány egyáltalán nem vérzik, mintha egyre fogyó, sovány testük tudná, hogy minden erejükre szükségük lesz. Másodszor ugyanúgy, bebeszéli magának, hogy a szervezetének több idő kell, hogy helyrejöjjön, bár Karl Tulipán gondoskodásának hála kezdi visszahízni, amit a fonóházban lefogyott. A férfinál lakik, segít a Vadmacskát vezetni. A neve most Lovisa Ulrika. Ha Tulipán tudja is, hogy Anna Stina nem az ő lánya, csak abból látszik, hogy teret enged neki, nem telepszik rá, nem fojtogatja újra fellángoló atyai szeretetével. A férfi újjászületett. Hol van már a megszürkült, meggörbült, rozoga vénember, akit Anna Stina felkeresett! Akkor úgy állt a pultjánál, mintha amögött keresne menedéket a világ bajai elől. Mostanra a Virágember új életre kelt. Széles hahotája visszhangzik a kocsmában, ahogy a vendégeivel tréfálkozik. A jókedv ragadós. A Vadmacska is újjászületik, amikor fehérre meszelik a foltos falakat, felsöprik a padlót, és végre elmossák a boroskupákat. Egyre nő a vendégsereg. Még hébe-hóba úri népek is megfordulnak itt a Riddarhustorgetről késő esténként, amikor már nem számít, hol oltja az ember a szomját.

A harmadik alkalommal már tudja, hogy a boldogság, amely csak karnyújtásnyira volt tőle, ezúttal is rövid életű lesz. Akarata ellenére gyermeket hord a szíve alatt, Jonatan Löf gyermekét. Amikor bekopogtatott, Tulipán kézen fogta, felsétált vele a Szent Miklós-templomba a tiszteleteshez, újra beíratta a nevét az anyakönyvekbe, és felvetette a gyülekezet tagjai közé. Ahogy a hasa látszani kezd majd, szégyent fog hozni az új nevére és az új apja nevére is.

Akik még gyerekkorából emlékeznek Lovisa Ulrikára, és néhány pohár után azon szoktak élcelődni, mily különösen meg tud változni az arc csontozata és az orr formája néhány év alatt, de a Virágember üdvözült boldogsága láttán eddig magukban tartották a kétségeiket, hamarosan majd máshogy fognak beszélni. Csalónak fogják nevezni, aki bármire képes, hogy megcsinálja a szerencsét magának és paráznasága törvénytelen gyümölcsének. Amikor a tiszteletes meg a presbiter jönnek majd fekete talárjaikban, hogy beszéljenek a fejével, a Virágember sem hunyhatja be többé a szemét. A lány egy szajha, mondják majd. Biztos benne, hogy az övé? A törzsvendégek, akiknek hosszú évek után először hirtelen fontos lesz Tulipán hogyléte, majd rábeszélik. Őt, Anna Stina Knappot pedig kihajítják az utcára. Onnan aztán egyenes út vezet vissza a Långholmenre.

Bengt Neander tiszteletes úr állítólag szőrén-szálán eltűnt. A panaszos irомány, amit Hans Björkman igazgató ellen beküldött, alaposan próbára tette a törvényszék már amúgy is fogytán lévő türelmét, ráadásul nehezen illett össze az épület pincéjében talált emberi csontokkal, melyeket erősen megviselt állapotuk ellenére egyelőre az eltűnt elítéltnek, Knappnak tulajdonítanak. A tiszteletest imbolygó lábakon, vaskosan átkozódva látták felszállni egy Angliába tartó hajóra, úgy fest, nem akaródzott kivárnia, míg elér hozzá a gyanú. Björkman sincs már a helyén, ő az ellenkező irányba, a Balti-tengeren át hajózott el. De Pettersson még megvan. És Erik mester is. Türelmesen várják Anna Stinát az öböl túloldalán egy utolsó táncra a kút körül.

Egy szeptemberi estén találkoznak először a fiúval. Záróra van, a Vadmacska vendégeinek többségét nem nehéz rávenni, hogy menjenek haza. Még a legmegátalkodottabbakat is sikerül egy utolsó áldomással távozásra bírni. Karl Tulipán estére már visszavonult, abban a hitben, hogy mára vége a munkának. Ahogy Anna Stina egy utolsó kört tesz az asztalként szolgáló felfordított hordók körül, látja ám, hogy egy vendég még itt van, egy összecsuklott alak kucorog a söntés sarkában a padlón, a tűz közelében melegszik. Sápadt és csontsovány, nem tudja, milyen korú lehet. Egyszerre néz ki öregnek és fiatalnak. Hosszú szőke haja olyan mocskos, hogy alig kivehető a színe. Arcán rászáradt foltok páncélja. A lány látta már, nem is egyszer. A kocsmákat látogatja sorra, mint egy kísértet, nyitástól zárásig. Itt most mozdulatlanul hever. Felszínesen, sípolva

lélegzik, szeme csukva, egész teste szorosan begubózva őrzi azt a kis meleget, amihez ma hozzájutott. Anna Stina meglökdösi, de semmi eredmény, kénytelen mellé térdelni, és megrázni a vállát. Még bűzlik is. A lány a markaiban érzi csontos vállát.

– Ébresztő. Későre jár. Itt nem alhat.

Megrázza, először még gyöngéden, aztán erősebben. Akkor felpattan a fiú szeme, és Anna Stina kiolvassa a tekintetéből az összes érzelmet, melyen az elmúlt időben ő maga is keresztülment. Rémület és zavarodottság, soha el nem múló fájdalom néz rá, és látja, hogy fiatal, sokkal fiatalabb, mint amire a megviselt külső alapján számított. A fiú szeme megint fennakad, szemhéja lecsukódik, ahogy visszasiklik a révületbe, és ismét magára hagyja a lányt.

Anna Stina kitárja a kocsmaajtót. Csípős szél süvít a sikátorban, a lámpások halovány fénye alig ér le az utcakőre. Év vége fele jár, már bármikor beállhat az éjszakai fagy. Becsukja az ajtót, rátolja a reteszt, tüzelőt hoz, és felszítja a tüzet a tűzhely parazsa alól. Rézüstben vizet tesz föl, benne egy kis mosószappant, és amint megmelegszik a víz, egy ronggyal mosni kezdi a fiú arcát.

A rászáradt koszréteg lassan adja meg magát. Az előbukkanó arc egy fiatal fiúé, alig idősebb, mint ő maga. A fiú lassan magához tér, és részegségében esetlenül próbál segíteni Anna Stinának, aki áthúzza fején az inget, beáztatja, majd tovább csutakolja a fiút. Az üstben hamar fekete lesz a víz, újat kell melegíteni. Anna Stina forrásvizet ad inni neki, aztán megőröl egy marék fekete kávébabot, és egy kannában kávét főz. Ő maga sosem értette, mit szeretnek mások a keserű italon, de tudja, hogy segít kijózanodni. Halkan beszél a fiúhoz, kérdésekkel ébresztgeti. Az lassan magához tér, és meg is szólal.

– A nevem Johan Kristofer Blix.

– Az enyém pedig…

Majdnem rosszat mond.

– Lovisa Ulrika, Lovisa Ulrika Tulipán.

Nem akar olyan élettörténettel előállni, ami nem is az övé, és szemmel láthatólag a fiúnak sem akaródzik magáról mesélni.

– Karlskronában születtem. Ott lettem felcsertanonc a háború alatt. Aztán Stockholmba jöttem, hogy szerencsét próbáljak, de… de itt valami egészen mást találtam.

Némán üldögélnek egymás mellett. Anna Stina feláll, és hoz egy takarót, hogy a fiú vállára terítse, míg az inge a tűzhely fölött szárad. A lány meglepődve érzi a kettejük közti csendben csírázó bizalmat, mely végül akkorára nő, hogy fel meri tenni a kérdést, ami abban a pillanatban eszébe jutott, ahogy a fiú elárulta a mesterségét.

– Azt mondják, vannak bizonyos füvek, különleges gyógyfüvek, lányoknak, akik akaratuk ellenére estek teherbe. Amiket az éjszakai pillangók is használnak.

Nem tehet róla, az érzései kiülnek az arcára. Nem a bánat, amelyet a gyermek miatt érez, akit el akar pusztítani, hanem a haragja az apa iránt, és az érzés, hogy mocskos, lemoshatatlanul piszkos, amitől képtelen szabadulni, akármennyit suvickolja is magát. A fiú sokáig váratja, végül beleegyezően bólint.

– Tudsz segíteni keresni ilyen füveket?

Blix tekintete levándorol a lány hasára, melyet egyelőre elrejt a túlságosan bő ruha, amit éppen azért vett magának, hogy időt nyerjen. A fiú úgy néz rá, mintha most látná először, és Anna Stina egy pillanatra megsejt valamit a tekintetében, valami többet, mint a reménytelenség és kétségbeesés. Még a hangja is másképp cseng, ahogy válaszol.

– Rendben. Te is segítettél rajtam, én is segítek rajtad.

13.

KRISTOFER BLIX a nyár vége óta sűrű homályban éli napjait, soha nem józan, ha mód van rá. Ha nem kocsmákban vagy borospincékben ül, akkor a sikátorok mentén csatangol. A reggel ott éri, ahol este elnyomta az álom, kapualjakban vagy kerítés tövében, saját hányásában fetrengve a Leégett Ház telkén, s mikor magához tér, és észreveszi, hogy ezúttal sem hajtott át rajta szekér az éjjel, olyan, mintha a sors űzne ismét gúnyt belőle. Minden reggel, az álom és ébrenlét határán néhány vérfagyasztó pillanatig ott találja magát a nyomorúságos kamrájában a Madárdal birtokon, előtte egy újabb nap, amikor lemossa a priccsen fekvő egyre fogyatkozó testet, pálinkát tölt a szájába, elszorítja, levágja, elcipeli Magnus óljába, remegve ül a sarokban, és álomba vedeli magát a kísértetjárta birtokon, közben macskabagoly huhog az erdőből. Most, sokkal később is csupán a pálinka nyújt enyhülést. Le is issza magát, ahányszor csak tudja.

Kiszipolyozza a testét, de belül még fiatal és erős. Egyelőre ellenáll a méregnek, még épp elég ideig, hogy találkozhasson a lánnyal. A neve Lovisa Ulrika, és tőle kért segítséget. Senki máshoz nem tud fordulni. Kristofer Blixhez az utolsó napjait beborító sötétségbe arany fonálon ereszti le kegyelmét az ég. A gondviselés megengedi, hogy egy élettel vezekeljen az elvett életért.

A lány megengedi, hogy a Vadmacskában töltse az éjszakát. Az inge már meg is száradt, a vászon olyan tiszta, mintha kicserélték volna a ruhadarabot. Most először, mióta visszajött Stockholmba, nem a pálinka megszerzése hajtja útjára reggel. Már nincs rá szüksége. Ehelyett a város széle felé igazítja lépteit, átbandukol a mészárszék hídján, el a Packartorget mellett, és tovább északnak, a patak mentén elhaladva a Mocsár partjain.

Megkerüli a Kattrumpstullen kaput, és a Stora Skuggan erdejében lát neki a keresésnek.

Hallgatagon állnak a vastag fatörzsek, üres és hűvös az erdő, de a levelek lángvörösben és aranyszínben pompáznak. Nemsokára lehullanak. Késő őszre jár már, alig nyílik virág, de a fiú átvizsgálja a talajt a fatönkök, kidőlt fák tövében, minden olyan helyen, amit Emanuel Hoffman valaha tanított neki.

Már másnap újra ott van, zsebében a megígért gyógyfüvekkel. Lovisa meglepettnek látszik, alig hisz a szemének, látván a fiúban végbement hatalmas változást. Elhárítja a bort és a pálinkát, de mohón falja a kapott kenyeret. A gyógyfüveket takaros csokrokba kötötte, hogy felakasztva ne szálljon el az erejük, és egy fazekat kér a lánytól. Minden lépést gondosan elmagyaráz, és ellenőrzi, hogy a lány biztosan érti-e, hogy mit hogyan kell csinálnia.

– Addig gyöngyöztesd a főzetet, míg megváltozik a színe. Azután szűrd át egy darab vásznon. Ahogy kihűlt, azonnal idd meg. Minden este újat kell főzni.

– Hol találok ilyen füveket, ha ezek elfogytak?

– Majd én szedek neked. Hozok újat, ha elfogyott.

Anna Stina egyet kortyol a főzetből, felkészülve, hogy keserű lesz, mint a gyűlölt kávéital, vagy mar, mint a pálinka.

Kristofer tudja, hogy a tea egyáltalán nem erős, és megkönnyebbülést olvas le a lány arcáról.

– Hogyan hat a főzet?

– A gyógyfüvek egyfajta éhséget gerjesztenek a testedben, és az éhség a magzatot emészti föl, míg nyoma sem marad. Így magyarázta a mesterem, amikor tanított. De hosszú a folyamat, türelmesnek kell lenned. Ez a legjobb módszer, a legbiztosabb.

Október közepén ér el hozzá a hír. Az *Extra Posten* írja meg, hogy megtalálták a holttestet, és azonnal tudja, hogy ez nem lehet más. A Kamarából húzták ki a testet, karok, lábak, szemek, fogak és nyelv nélkül. Az ő műve. Kristofer megborzong az emléktől, de vigasztalja, hogy a szenvedés, melyet segített okozni, végre véget ért. Elmond egy fohászt a halottért, de közben tudja, hogy ő már egy más útra lépett. Mindennap

felkeresi a lányt, hogy megbizonyosodjon, hogy jól van, és még egy hetet vár, mielőtt elvégzi, amire régóta készül. Egy reggel fogvacogva kimosa a ruháit a Strömmen vizében, megszárítja őket az őszi napsütésben, és elindul a Szent Miklós-templomba, hogy beszéljen a pappal. Megvárja, míg fogadják, bemutatkozik, és előadja jövetele célját.

– Nősülni szándékozom.

Kristofer meghagyja a saját nevét és Lovisa Ulrika Tulipánét. A pap gratulál, és kikérdezi a saját gyülekezete felől. A fiú elmondja, hogy a Blix család mindig is a Frigyes-templom gyülekezetébe tartozott, a tiszteletes megígéri, hogy odaüzen majd, hogy ott is ki lehessen hirdetni a házasulandókat.

Most már nem halogathatja tovább az egyetlen dolgot, ami még hátravan. Leballag a lejtőn a Vadmacskához, és megvárja, míg elérkezik az este, a szokásos látogatásának ideje. Amikor a lány beleszórná a füveket a vízbe, kezét a kezére téve megállítja a mozdulatot. Kiveszi az egyik gyógyfüvet, és felmutatja.

– Ez mezei zsurló. Hoffman mester azt tanította, hogy jót tesz a májnak.

Most kiválaszt egy virágot.

– Ez orbáncfű. Ettől lesz vörös a főzet.

Felsorolja a többit is, a jótékony hatásukkal együtt: angyalgyökér, fenyérmirtusz, medvetalp. Az utolsó egy virágos ág.

– Ez pedig kamilla. Az íze kedvéért. Egyikük sem tud bajt okozni a gyermekednek.

A lány nem tudja, mit szóljon, de Kristofer látja, hogy az arcába fut a vér.

– Most már túl késő. Előrehaladt a terhesség. Nem tudsz megszabadulni tőle, meg fog születni.

A lány sírásából nem tudja kivenni a szavakat. Az két kézzel csépeli a fiút, az arcát, mellkasát, ahol éri. Kristofer mozdulatlanul állja az ütéseket, míg egész közel kerül hozzá a lány, akkor kitárja a karját, és magához öleli zokogástól rázkódó testét. Anna Stinát elhagyja az ereje, lassan megnyugszik, a fiú a fülébe súgja, hogy kihirdettette magukat a pappal, hogy a gyermek az ő nevét fogja viselni. Nem törvénytelen fattyúként jön a világra, nem bűnben fogant.

Anna Stina nem tudja, mit érez, és mit mondjon. A strázsa, Löf gyermekét hordja a szíve alatt, egy gonoszságban és erőszakban fogant kis fattyút. Sokáig úgy képzelte a magzatot, ahogy Löf képét utoljára látta a pipa parazsának vöröslő fényében, mint egy belsejében tanyázó fantomot, ajkain gúnyos vigyorral. De ahogy telt az idő, megváltoztak az érzései, és egyre növekvő kétségek közt hajtotta le nap mint nap a főzetet. Már érzi a gyermeket, a benne növekvő életet, még gyengén és óvatosan, mintha egy éjjeli lepke csapdosna a szárnyaival. Hogyan válhatna egy ilyen apróság, az ő méhének gyümölcse, az ő akarata ellenére olyanná, mint az apja? Más meghozta helyette a döntést.

Amikor bemegy Tulipánhoz, és elmondja neki, az sírva fakad, és időbe telik, mire Anna Stina megérti, hogy örömében sír. A férfi átöleli, a hasához szorítja a fülét, és elmeséli, hogy az éjjel azt álmodta, unokája születik, és a boldogságtól mámorosan ébredt. Nem kérdi, ki az apa. A lány azért elmondja. Kristofer Blix az, a soványka felcser, aki sokkal jobban lett az utóbbi időben. Megkérte a kezét. Össze fognak házasodni, ahogy kapnak időpontot a paptól. Tulipán csillogó szemmel, szégyenlősen mosolyog, hirtelen évtizedekkel megfiatalodott.

– Láttalak ám benneteket együtt! Bizony, bizony, tán öreg vagyok, de azért még van szemem, és vaknak kell lennie, aki nem látja, hogy nagy a szerelem.

Valami megváltozik Anna Stinában, legbelül. Éjjelente többé már nem a vörös kanördögről álmodik, hogy ő maga a tűzvész, amely izzó gyűlöletében a földdel teszi egyenlővé a várost. Most már a gyermek a tűz, de nem pusztító tűzvész, hanem olyan, ami átformál, megváltoztat. Világra fogja hozni a gyermekét ezekben a rossz időkben, és a lányát vagy a fiát ő fogja felnevelni. Nem olyan lesz, mint a többi. Felnő, megerősödik, és jobbá teszi majd a világot, olyanná, melyben nincs igazságtalanság és rosszindulat. A gyermekének is utódai lesznek, ők is olyanfajták, és így folytatódik a vérvonala. Így áll bosszút ezen a gyűlölködő világon. Ha fiú lesz, Karl Kristofer lesz az apja és a nagyapja után. Ha leány, akkor Anna Stinának fogják hívni valaki után, aki nincs többé, de akit soha nem szabad elfelejteni.

14.

OKTÓBER VÉGÉN ökölcsapásként éri Stockholmot a hideg. A Riddarefjärden vizén egy reggel vékony sima jéghártya ragyog. Kristofer Blix a Riddarholmen partján áll, ahogy a nap újra a látóhatárhoz közeledik a téli égbolton bejárt rövid útja után. Fölé magasodik az ősöreg Vasa torony, királyok és királygyilkosok lakóhelye.

Eszébe jutnak a késő nyári hetek, mielőtt találkozott a lánnyal, és a sorsa nem sejtett útelágazáshoz ért. Örökös részeg mámorban tántorgott végig a belvároson, és úgy kereste a halált, mintha egy rég nem látott cimborájával sietne találkára. Ahányszor verekedést látott, vagy valakit dühösen kést rántani, nehéz súlyokat zuhanni, ledőlni a kikötői rakpartokon, újra és újra felcsillant a remény, és mégis újra és újra kicsúszott a kezéből. Senki nem akadt, aki kezet emelt volna vézna fizimiskájára, semmilyen baleset nem oltotta ki az életét, mintha az övé annyit se érne, hogy elvenni érdemes legyen. Öngyilkos akart lenni, de ahogy már régebben is, rájött, hogy nem meri megtenni. Hisz ez rettentő bűn, mindenki tudja. Ha ő egy olyan mennyországról álmodozik, ahol elnyeli a nemlét és a feledés koromsötéte, akkor az öngyilkosok bugyra a pokolban egy olyan hely lehet, ahol emlékeznie kell, véres kézzel, a mellét szorító rémülettel újra és újra át kell élnie a nyári napokat a Madárdal nevű birtokon. Hogyan olthatná ki így az életét? Megpróbálta inkább megrövidíteni, suttyomban, hátha az Úr nem veszi észre. Addig koplalt, míg kezei vézna, hideg csonttá fogytak, és minden zajra idegesen remegtek, de az éhség végül mindig úrrá lett rajta. Megpróbálta az itallal a sírba vinni magát, de az sem sikerült.

Egy szívességre kérte a lányt. Átadott neki egy viasszal lepecsételt csomagot, benne az összes, tintával teleírt pergamenív, a levelei, melyeket egy nyáron át írt egy testvérnek, aki már nincs sehol. Már tudja, mit kell

tenni velük. A könyvárudában olvasta a címet, ugyanabban az újságban, amely beszámolt a Kamarában talált holttestről, és végre értelmet nyert az egyetlen mondat, melyet valaha hallott a megcsonkított férfi ajkairól, félig önkívületben, mielőtt kivágta a nyelvét. Akkor úgy hallotta: „De be tudok a házba menni.” Most már tudja, mit mondott: „Az Indebetou-házba vinni.”

Kristofer Blix elnéz az öböl irányába. Az éjszaka összeállt jégpáncél visszatükrözi a napsugarakat. Aranyló ösvény vezet egészen addig, ahol áll. A megígért út a mennybe. Abban a pillanatban megértette, ahogy a lány a segítségét kérte. Életet az életért. A megmentett, még meg nem született magzattal megváltotta a jogot, hogy rendelkezzen a sajátja felől.

Leveszi a cipőjét, és mezítláb áll a földön, a kabátját, ingét, nadrágját és a mellényét szépen sorban a cipő mellé helyezi. A halom tetejére a sapkát.

A teste már nem vézna és sovány, visszanyerte ifjúsága fényét. Aranyszőke haja lágy hullámokban a vállát veri, beesett arca kitelt. Mintha visszafele forogna az idő kereke, és még egyszer utoljára megmutathatná tizenhét éve minden szépségét.

Rálép az arany ösvényre. Alatta oly áttetsző a jég, hogy lelát a kövekre, mígnem aztán eltűnnek a mélyben. Halad tovább, lépésről lépésre. Hallja, ahogy mögötte összegyűltek a népek a parton, és kiabálnak, hogy forduljon vissza. De ők még egy régi világban vannak, míg ő már félúton egy következőbe. Szemét lehunyva élvezi, ahogy a nap melegíti bőrét a hidegben, és ajkán mosollyal folytalja útját. A jégpáncél recseg-ropog a lábai alatt. Míg egyszerre beszakad.

Negyedik rész
Farkasok legjobbika

1793 TELE

Számadásnak napja jő,
Urunké a végítélet;
nemes jóság mennybe térhet,
gazság sötétségre jut.

CARL MICHAEL BELLMAN, 1793

1.

AMIKOR MICKEL CARDELL MAGÁHOZ TÉR, hirtelen nem tudja, hol van, nedves a képe, és könny sós ízét érzi a szája sarkában. Sötét van. Van valami alatta, ami belevág az oldalába. Egy sima, kerek rúd. Ahogy tapogatja, rájön, hogy egy seprűn fekszik. Iszonyatosan fáj a feje, szájában keserű íz. Ahogy megszokja a szeme a sötétet, egy ajtó körvonalait kezdi kivenni.

Még fekszik egy darabig, hátha visszatérnek az emlékek. Habzó söröskorsók, füstös kocsmák, ő egyre jobban berúg, dühös szóváltás, kiosztott és elszenvedett csapások. Ahogy érzékei újra működésbe lépnek, fázni kezd. A padló résein hideg levegő áramlik be, és sajgó állkapcsában vacog a foga. A szokásos novemberi Stockholm. A Kárhozat raktárában fekszik, amely olykor tárolóhelyként szolgál az egyéb módon nem kezelhető vendégek számára. És Cecil Winge halott.

Az álom és ébrenlét határán lebegve Cardell először nem biztos benne, mi a valóság, de a mámor ködéből feltör az emlék, és újra mellbe vágja a veszteség, ugyanolyan kíméletlenül, mint amikor megkapta a hírt. Zihál, levegő után kapkod, bal karjába belenyilall a fájdalom. Nyöszörögve gyúrja a másik kezével a felcser kése okozta sebhelyet, szeme előtt villámok cikáznak.

Hasra fordul. A bal karján a súly még mindig szokatlan. Új kart készíttetett, tölgyfából, nehezebb, mint a régi. Még nem tudott kibékülni vele, bár jól szolgál. Lehet, hogy nehezebb meglendíteni, de ha betalál, kő kövön nem marad. Az új szíjak is jobban tartanak. Nem áll szándékában még egyszer hagyni, hogy lecsatolják. Kilazítja a szíjakat, hogy beindítsa a vérkeringést a karcsonkban, és akkor látja, hogy faökle két ujja közé beszorultak valakinek a metszőfogai. Ahogy visszatér az érzékelés a bal karjába, kidörömböl az ajtón.

– Hé, nyisd már ki, és eressz ki, hogy az ördög vigyen el!

Eltelik egy kis idő, mire óvatos válasz érkezik az ajtó túloldaláról.

– Rendesen fogsz viselkedni, Cardell? Nem akarok több balhét, világos?

– Érzem, ahogy a hajlandóságom a rendes viselkedésre a türelmemmel egyre fogy.

Valami nehéz dolgot vonszolnak el az ajtó elől. Szeme elé emelve karját a hirtelen fényben, Cardell kibotladozik a terembe. A kocsmában óriási a felfordulás, a padlón összetört korsók és boroskupák cserepei hevernek szanaszéjjel. Cardell leroskad az első útjába eső padra, és tenyerébe temeti az arcát. Ahogy felpillant, Hollbro freskója bámul rá a falról. A kaszás vigyorogva ropja a táncot.

– Gedda, adj innom valami erőset, szétreped a koponyám.

A kocsmáros teli söröskorsóval tér vissza.

– Na, ide figyelj, Cardell. Ha ezután így fogsz randalírozni, ahogy tegnap este, nem akarlak többet itt látni. Elijeszted a vendégeimet, és akiket a helyedre felvettem, azok is inkább felmondtak, minthogy szembeszálljanak veled.

Cardell egy hajtásra kiüríti a kupát, és amint újra levegőhöz jut, válaszol a kocsmárosnak.

– Nyugalom, Hans. Halálhírt kaptam tegnap éjjel, és igen rosszul esett. De továbbiak nem várhatók. Most már se barátom, se családom.

Cardell az asztalra borítja az erszényét. Három shilling és egy német dénár.

– Amivel a károkért még adósod vagyok, írd a többihez. Megadom, amint fizetést kapok. Ezt leszámítva amúgy is vége a barátságunknak, hacsak nem festeted át a falat. Eleget röhögött már a pofámba a halál.

Kint az utcán már alkonyul. A nap éppen csak felvánszorgott útján a háztetők fölé, már fordult is vissza. Az utca kövét vékony réteg hó borítja, a házfalak tövében hókupacok. Az utcai lámpások még sötétek, s a házakból sem szűrődik ki fény, bent a lakók az ablakokhoz gyűlnek, hogy kihasználják a napfény utolsó morzsáit, mielőtt leszáll az éj. Hideg van, Cardell összehúzza magán a kabátot, hogy ne fújjon be a szél, bár a szíve kalapácsként dörömböl, és szakad róla a víz. A Västerlånggatanon megy a Riddarhustorget felé, majd jobbra felkanyarodik a Slottsbacken dombjára.

Ha szerencséje van, még ott találja Isak Reinhold Blomot az Indebetou-házban, a rendőrkapitányságon. Ahogy menetel célja felé, kezdenek visszatérni az elmúlt éjszaka emlékei.

Egy fiatal rendőrszolga hozta a hírt. Bizonyára látta korábban Cardellt Winge társaságában, és odajárult hozzá, hogy részvétet nyilvánítson. Cardell először nem értett semmit, de a többiek megerősítették, amit a társuk mondott. A rendőrségi titkár terjesztette a hírt: a Rendőrség Kísértete nincs többé. A hideg időben olyan mértékben súlyosbodott Cecil Winge tüdőbaja, hogy tegnap végleg beadta a kulcsot.

Cardell már eleve nem volt teljesen józan. A hír nem érte váratlanul, de mégis felkavarta. Lelke legmélyén biztos volt benne, hogy közösen fognak utánajárni Károly János sorsának. A Kamarából kihalászott hulla újra felcsiholta Wingében élete kialvóban lévő szikráját. Cardell most már emlékezett, hogy addig ivott, míg csaknem egy békés burokban érezte magát, teljesen elvágva a világ zajától, és épp elkezdte volna emészteni a hírt, mikor valaki fellökte.

A világ aljassága felett érzett harag és a halálhír okozta bánat puskaporos hordóként robbant benne. Indulatos szóváltás és kölcsönösen kiosztott csapások is rémlenek. Végül alighanem felülkerekedtek rajta, és behajították a seprűk és a füstölésre tartott borókaágak közé, ahol azután elaludt. Álmában megjelent Károly János, ahogy fekszik a sírjában a Mária-templom temetőjében. Fogatlan, férgekkel teli szája ajkak nélkül sziszegte:

– Igazságot kellett volna szolgáltatnotok nekem, de elbuktatok. A másik az életével fizetett. Most rajtad a sor!

Ahogy kilép a Nagytemplom sarka mögül, a szél majd letépi fejéről a kalapot. A víz felett, ahol a Strömmen beleáramlik a tengerbe, az egymás mellett sorakozó szigetek mentén fenyegető fellegekből zuhog a hó. Az Indebetou-házban egy lélek sincs. A rendőrségnek nem telik viaszgyertyára, úgyhogy a házban folyó munkát kénytelenek a nap járásához igazítani. Szerencsére éppen belefut egy távozó tisztviselőbe, akitől megtudja, hogy Blom titkár úr még mindig a papírjai fölé görnyedve üldögél, még ha csak azért is – teszi hozzá az ember –, hogy ne a saját tüzelőjét pazarolja a ravasz róka.

– Pedig most már semmi oka, hogy a fogához verje a garast.

Cardell nem érti a célzást, de örül, hogy sikerült bejutnia. Blom kamrájában az asztal könyvek és irathegyek alatt roskadozik. És valóban, egy jól megrakott cserépkályha ontja a meleget, Blom maga ingujjban ül az asztalnál. Cardell kopogás nélkül ront be a szobába.

– Tegnap este hallottam a hírt.

A papírt, amin dolgozott, Blom sietve betolja egy akta alá.

– Részvétem, Cardell. Mindannyiunknak hatalmas veszteség.

Cardell ledobja magát egy sámlira, és kigombolja a kabátját. A hideg levegőn tett séta kijózanította. Mióta felébredt, már másodszor érzi, hogy rátör a pánik. Most számít rá, de attól még nem kevésbé fájdalmas. Elszorul a torka, minden lélegzetvétel külön próbatétel. Szeme előtt fekete foltok táncolnak. Behunyt szemmel próbálja szíve dörömbölését lecsitítani. Blom türelmesen vár, míg Cardell sikerrel jár, és visszatér belé az élet.

– Van valami innivalód?

Blom habozik. Elvörösödik zavarában.

– A legmélyebben együttérzek veled gyászodban, de sajnos nekem kötelességeim vannak. Minden percemre szükségem van, ha ma este egyáltalán le akarok feküdni.

– Valóban? Lássuk csak!

Cardell a sarkánál fogva magához ragadja a papirost, amin Blom dolgozott. Blom megpróbálja visszaszerezni, de nem elég gyors.

– Mily különös, Blom barátom, hiszen ez egyáltalán nem is úgy fest, mint egy rendőrségi jegyzőkönyv, sokkal inkább, mint egy kolduló levél Reuterholm bárónak egy drottningholmi állás tárgyában. „Kegyelmes uram…” mi a fene ez? Már bele is untál a titkárkodásba? Hiszen alig egy esztendeje vagy itt.

Blom a székére roskad, és megadóan dörgöli a képét.

– A fene egyen meg, Cardell, ez nem a te szemednek volt szánva. De mindegy. Norlin rendőrfőnök urat végül felmentették, ahogy mindannyian sejtettük. Nem is csoda, Reuterholmnak öleb kellett volna, a mi Johan Gustaf Norlin rendőrfőnök urunk viszont a saját feje után ment, ezt, ha más nem, hát Winge kirohanása a pajzán mintájú gobelin kapcsán mindenki számára világossá tette.

– No és ki jön a helyére?

– Norlint egy egyszerű bírói posztra helyezik, fel Västerbottenbe, büntetésül. Az utóda Magnus Ullholm lesz, akinek a megürült helyére

pályázom a drottningholmi kastélyban.

– Hallottam már ezt a nevet. Az az Ullholm tehát, aki Norvégiába szökött a sikkasztás vádja elől, most rendőrkapitány lesz.

– Ne feledd, Cardell, hogy az állás elengedhetetlen feltétele az uralkodó rendszer iránti feltétlen hűség, lehetőség szerint seggnyalásra való hajlammal kiegészítve.

– Abból, amit a báróhoz írt leveledből olvastam, azt kell higgyem, kevesen képesek a seggnyalás oly csalhatatlan felismerésére, mint éppen te, Blom.

Blom összeráncolt homloka még vörösebbre gyúl.

– Dögölj meg, Cardell! Évi százötven tallért kapok, hogy itt üljek. Ebből nem lehet megélni. És minthogy a hozzád és a Wingéhez hasonlók társaságában mutatkozni aligha szolgál a javamra, ha másban nem tudok segítségedre lenni, már megbocsáss, de dolgom van.

Cardell megrökönyödik a sovány fizetés hallatán. Mit is mondott a fiatal rendőrszolga a kapuban? Cardell ülve marad, és elgondolkodva sandít Blom felé, aki közben felállt, hogy kitessékelje az ajtón.

– Ülj vissza, és fogd be a szád, ha jót akarsz. Valami itt nem stimmel. Gondolkodnom kell.

Átkozza a nehéz fejét. Másnaposan csak még nehezebb összeszedni a gondolatait. Az ösztöneiben azonban nincs hiba. Blom valamit rejteget előle. A titkárról csurog a víz, pedig nem lett melegebb a szobában, mint volt. Ide-oda pislog, a szeme újra és újra a kályha melletti asztalon állapodik meg. Cardell követi a tekintetét. Egy kupac könyv tetején valami papírba csomagolt, spárgával átkötött csomag fekszik. Cardell feláll, és elveszi a csomagot. A papírra Cecil Winge nevét írták tintával, gyerekes betűkkel, de oly halványan, hogy alig látszik.

– Ez meg hogy került hozzád, Blom?

– Egy lány hagyta a portán ma reggel. Mivel én vagyok az intézmény titkára, hozzám hozták be.

Blom vágyakozva néz az ajtóra. Cardell elkapja a pillantását, és fejét csóválva odébb tolja magát székestül, hogy elállja a menekülés útját. Ölébe veszi a csomagot, kibogozza a spárgát, és széthajtja a csomagolópapírt. Egy köteg furcsa papírlap van benne, mocskos vászonba tekerve, mindegyiken ugyanaz a gyerekes írás. Beleolvas a girbegurba sorokba, a szívverése felgyorsul. Amikor összecsukja a borítót, Blom szemébe mélyeszti a

tekintetét. Érzi, ahogy lassan, de biztosan oszlik az agyáról a köd, és kezdi érteni a körülményeket.

– Honnan tudtad meg, hogy Winge meghalt?

– Nem emlékszem pontosan. Valaki hozta a hírt.

– És te személyesen beszéltél az illetővel?

– Nem, én…

– Különös. A rendőrszolga, akivel az elmúlt éjjel beszéltem, azt mondta, hogy te, Blom, híresztelted el a kamaránál a halál időpontját meg az egyéb részleteket. Még egy kérdés: egy ember a kapuban arra utalt, hogy mostanában egy kisebb vagyonhoz jutottál. Bátorkodhatom a vagyon eredetéről érdeklődni? Esetleg egy elhalálozott nagynéni?

– No, ide figyelj, Cardell! Ígérd meg, hogy nem húzod fel magad…

Cardell feláll, elfordítja a kulcsot a zárban, és zsebre vágja. Blom az asztal körül köröz, Cardell utána, az egyik csökkenteni, a másik növelni igyekszik a távolságot kettejük között.

– Ha jól értem, fogadásokat lehetett kötni a rendőrkamaránál Cecil Winge elhalálozásának pontos időpontjára. Csak nem ezzel áll összefüggésben Blom testvér hirtelen vagyonosodása?

– Drága barátom… meg kell, hogy értsd… a körülmények…

– Amikor megkaptad a csomagot, Winge még élt, de neked eszed ágában sem volt neki eljuttatni, igaz? Már eldöntötted, hogy belehazudod a sírba. Ha úgy akarod megúszni a napot, hogy csak az ajkad reped fel, most jól vigyázz, mit válaszolsz. Winge él, vagy meghalt?

Cardell felborítja az asztalt, egy ugrással a szoba másik végében terem, galléron ragadja Blomot, és ütésre emeli fakezét. Blom hangja egy oktávot emelkedik.

– Térj észre, Cardell! A kötélverő Roseliusszal futottam össze a kávéházban, és hallottam panaszkodni, hogy elveszít egy ilyen jó bérlőt. Winge befeküdt az ágyba, hogy többé ki se keljen, vért köp az éjjeliedénybe, az orvosok lemondtak róla, a pap feladta az utolsó kenetet. Mit számít, hogy tegnap halt-e meg, vagy csak holnap viszi el az ördög? Nekem számít. Nekem az éves fizetésem a különbség. Ezt csak meg lehet érteni!

Lent, a Skeppsbro rakparton Cardell épp emelné a bal karját, hogy leintsen egy elhaladó kocsit, de észrevesz valamit, és előbb inkább tisztára törli a

fakezét egy hókupacon.

2.

SEM A SKEPPSBRON RAKPARTON, sem a Blasieholmenen nem kap kocsit, a sűrű hóesésben senki nem látja, hogy integet. Észre sem veszi, hogy futásnak ered, csak akkor, mikor már az Új híd csapóajtajának deszkáin csattognak a léptei. Itt eresztik be a halászhajókat a tengerről a Macska-tóra. Lélekszakadva rohan, mintha a kezében vitt csomag csodaszerként támasztaná fel a beteget utolsó óráján a halálos ágyból. A sötétből záporozó hópelyhek csípik az arcát. Az öböl jegén túl a hóviharban néptelenül dereng a Packartorget. Perceken belül odaér a tüzérség épületéhez. Sípol a tüdeje. Fentről, a Hedvig Eleonóra-templomból zeneszó szűrődik ki az utcára. Egy kórus *Te Deum*ot énekel. Pocsékul szól, alighanem alkalmilag olyanok is csatlakoztak a kórushoz, akik csak tetőt kerestek a fejük fölé az ítéletidőben. Hamisan ugyan, de kifejezően szól az ének, vigasz és reményvesztettség elegye. Számolja magában a háztömböket, míg kiér a város szélére, és végre megpillantja a kötélverő birtokának falait. A bejárat előtt fehér terhük alatt rogyadozva állnak a hársak.

A kapu nyitva áll. Sajog a combja, ahogy felrohan a lépcsőn Winge szobájához. Az asztalon egy szál gyertya ég. Az ágy mellett fekete csuhás pap ül, gyakorlottan egyesíti az imát az egészséges szunyókálással. Egy szolgálólány, akinek az arcára Cardell korábbi látogatásaiból halványan emlékszik, épp kicsavar egy rongyot egy lavór felett, és meglepetten pillant fel. Cecil Winge mozdulatlanul fekszik az ágyban. Cardell nem hitte volna, hogy Winge képes még tovább fogyni, de már látja, hogy tévedett. A vézna test a Svensksund mellett halálra fagyott bajtársaira emlékezteti, de neki nincs letakarva az arca. Tehát még él. Ahogy összeszedi magát annyira, hogy beszélni tudjon, Cardell a szolgálólányhoz intézi szavait.

– Eszméleténél van? Fel lehet ébreszteni?

– Nem, Winge úr reggel óta mozdulatlanul fekszik. Roselius mester virrasztott mellette, és már elbúcsúzott tőle.

Cardell némán bólint. Az éjjeliedényre esik a pillantása az ágy mellett, benne beszáradt, véres váladék. A paphoz fordul:

– Tűnjön el innen. A székemen ül. Maga meg a könyve már megtették, amit megtehettek. Én egy másik könyvet hoztam, majd meglátjuk, az jobban hat-e.

Választ sem várva lekanyarítja válláról a kívül hótól, belül verejtéktől nedves kabátot. A szolgáló a segítségére siet, és mialatt ketten megoldják a fakezet tartó szíjakat, a pap elhatározásra jut, és szó nélkül elvonul mellettük, ki a szobából. Cardell a székre roskad, egy darabig hallgatja Winge sípoló lihegését, majd a leányhoz fordul.

– Van kávé? Esetleg sör? Hozz mindkettőt. Maradok egy darabig.

A lány magukra hagyja őket. Cardell szemügyre veszi Winge arcát. A szemek még mélyebben ülnek gödrükben, kiálló arccsontjai majd kibökik a bőrt a beesett orcák fölött. Homlokán oly fehéren feszül a bőr, mintha a koponya fehérsége világítana át rajta. Hosszú haja kiengedve, a láztól hajtincsek tapadnak halántékára. A szemhéjak alatt átrémlik a szem fehérje. Ajkain és az ing gallérján rászáradt vérfoltokat hagytak a köhögésrohamok. Cardell megborzong a látványra.

– Uramisten, Cecil Winge, ezt nem hittem volna rólad. Egy ember, a legszebb férfikorban, és ilyen könnyen legyűri egy kis köhögés! Együttérzésre ácsingózol? Engem ugyan nem csapsz be. Majd kicsattansz az egészségtől. A hadseregben mindig azt mondták, a fájdalom nem más, mint a gyengeség, mely elhagyja a testet. Ugyanez áll a tüdőbajra is. Az ördögbe, szedd össze magad!

Cardell ölébe veszi a papírköteget, és a combján egyensúlyozva lapozgatja a leveleket.

– Na, ide hallgass! Hamarabb kellett volna gondolnod a meghalásra, amíg még reménytelen volt a helyzet. Még nem végeztünk. Messze nem.

Cardell felnyitja Kristofer Blix naplóját, megköszörüli a torkát, és hangosan olvasni kezd.

– Kedves húgom …

Telnek az órák. A szolgálólány jön-megy, sört és vizet hoz, majd néhány szelet kenyeret és egy kanna mézes tejet. Cardell ügyet sem vet rá.

Arra rezzen fel, hogy a nap egyenesen a lehajtott feje búbjára tűz az ablakon keresztül. A papírköteg nincs az ölében, belehasít a rémület.

Ahogy elbóbiskolt, kicsúszhatott a kezéből ez a mindennél értékesebb holmi, amely a véletlen vagy a gondviselés szeszélyéből a birtokába került. A padlón sincs a széke alatt, de amikor felemeli a fejét, látja, hogy Blix levelei Winge ölében nyugszanak, a beteg csont és bőr kezei alatt. Cardell kidörgöli az álmot a szeméből, és míg Winge arcát fürkészi, a férfi szeme felpattan. Egy darabig szótlanul nézik egymást. Cardell töri meg a csendet.

– Nohát, mégis élsz. Te, aki mindig mindenre tudod a választ, mondd meg, a levelek hoztak vissza az életbe, mint egy varázsige, vagy csak a véletlen szeszélye játszott velünk ma éjjel?

Winge megvonja a vállát.

– A betegségem hol fellángol, hol élni hagy. Ez most rosszabb volt, mint eddig bármikor. Mindenki azt hitte, végem van, én magam is. Ami a hangos felolvasás gyógyító erejét illeti, adós maradok a válasszal, de az egyszer biztos, hogy a beteget visszahozza az életbe, ha emlékeztetik rá, miért éljen tovább.

Winge pillantása az ablakra siklik. Árnyék suhan át a homlokán, mielőtt tovább folytatja.

– Azt mondtad, a háború alatt jártál a halál közelében. Láttad valaha szemtől szembe? Úgy értem, az alakját.

Cardell beleborzong, ahogy eszébe jut az *Ingeborg* pusztulása, és a látvány, ahogy Johan Hjelm élettelen teste alászáll a tenger mélyére.

– Igen, láttam őt. A hadiflotta hajói alatt várta a zsákmányt, fekete szárnyakkal és vigyorgó csontvázpofával.

– Talán mindenki számára más alakot ölt. Én olyannak láttam, mint egy feneketlen szakadék, egy ásító, fekete üresség. Ahogy kajába zár, eltűnök az időből és az emlékekből, hogy soha többé vissza se térjek. Amint egyre közeledett, volt időm visszatekinteni az életemre. Úgy tűnik, az értelem és az érzelmek között választottam, és egész életemben az értelemhez maradtam hűséges. A jogi pályámon mindig arra törekedtem, hogy mindenki meghallgattassék. Akár védtem valakit a törvény előtt, akár a vádlottak padjára küldtem, mindenki szót kapott, mielőtt a sorsa beteljesült. A magánéletemben is…

Hirtelen félbeszakítja magát, majd újrakezdi.

– Jean Michael, az utóbbi időben egyre többször kételkedtem korábbi meggyőződésemben. Nem racionális okból, hanem a mérhetetlen fájdalom okán, melyet érzek. Életem utolsó napjaiban azon tépelődtem, vajon egyáltalán embernek való-e az az út, amely egy ily sötét helyre vezet. De most, amikor egyre közelgett az ásító szakadék, és életem minden fájdalmára enyhülést ígért, elfelejtettem a szenvedésemet. Egész életemben kitartottam amellett, amit igaznak gondolok. És egyszercsak észrevettem, hogy egy kis lángot tartok a tenyeremben, tüzet, ami fényt ad a sötétben. Ez vigaszt nyújtott, megszűnt a félelem, készen álltam, hogy az utolsó lépést megtegyem. Ekkor hallottam meg a hangodat. Álmomban hátat fordítottam a halálnak. Amikor fölébredtem, itt horkoltál. Összegyűjtöttem az erőmet, és elvettem az öledből a papírokat. Mostanra elolvastam Kristofer Blix történetét.

– És most, hogy újra élsz, visszatért a fájdalom és a kétség?

Winge szomorúan néz Cardellre, de az látja tekintetében az eltökéltséget is. Vékony ajkai fehér vonallá préselődnek, mielőtt válaszol.

– Igen. Úgy fest, ezek lételemeim. Mindkettőre a legjobb ellenszer lenne Károly János gyilkosát törvény elé állítani. Segíts kikelnem az ágyból, Jean Michael, és hálás lennék, ha szereznél meleg vizet, hogy lemossam testemről a láz verejtékét.

– Elég erős vagy, hogy felkelj? Csak néhány órája, hogy lemondtak rólad az orvosok.

– Ha jól értettem, amit korábban mondtál, mostanra már nem sok gyöngeség maradt a testemben. Használjuk ki az időt, és kamatoztassuk a ránk bízott tudást. Emlékszel, mit mondott a Sachs némber a Keyser-házban?

– Minél kevésbé emlékeznék, annál boldogabb lennék.

– Károly Jánosnak az volt a szokása, hogy amikor senki nem látja, megeszi a saját ürülékét. A nő azt hitte, ez azt bizonyítja, hogy elvesztette az eszét. Annak fényében, amit most tudunk, ennek épp az ellenkezőjét állítanám. Károly János számára ez volt az egyetlen mód, hogy megőrizze az egyetlen dolgot, amije volt, egy tárgyat, amely a megtalálója számára elárulhatja az igazi nevét, és ezzel a gyilkosát is leleplezheti. Blix odaadta neki a gyűrűt, és ő megőrizte az egyetlen lehetséges módon. Megtalálta és lenyelte, újra és újra. Egész rettenetes szenvedése során végig megőrizte elméje tisztaságát.

Cardellt rosszullét környékezi. Nagyot nyel, és mélyeket lélegzik, hogy lent tartsa a vacsorát.

– Uramisten! Édes istenem!

– Ennél jobban magam sem fogalmazhatnék. Nem hagyhatjuk, hogy szenvedése hiábavaló legyen. Ha sietünk, talán rá tudjuk beszélni a sírásót, hogy újra nyissa fel a sírt, hogy mikor lemegy a nap, hozzáférünk a testhez. Amire készülünk, jobb, ha sötétben marad. A gyűrű bizonyosan megvan még. A gyűrűn pedig ott egy vésett címer, amely elárulja Károly János valódi nevét. Igyekezzünk!

3.

AMIKOR SCHWALBE, A SÍRÁSÓ képe felbukkan az ajtórésben, egy darabig értetlenül mered rájuk, majd elömlik rajta a felismerés fénye.

– Herr Winge, ja? És Herr izé… Carlén? Kardus? Caliban?

– Cardell.

Schwalbe széles mozdulattal invitálja beljebb őket. A kályhában lobog a tűz, az asztalon egy nyitott Biblia.

– Kérem, bocsásson meg, Herr Cardell. Jó az arcmemóriám, de a magáét mintha kissé átrendezték volna. Az elmúlt alkalommal az orra még nem dőlt ennyire balra. És az egyik szeme is félrecsúszott. Und Herr Winge, ön kielégítően táplálkozik? Azt mondják, divat a sápadt arcbőr, de így, a havas háttérrel úgy fest, mint egy szekrényből szökött kabát és nadrág.

Cardell dörmögve veri le a havat a csizmájáról.

– Ha mi mindannyian oly földöntúli szépséggel lennénk megáldva, mint Schwalbe úr, a világ összes portréfestője szögre akaszthatná az ecsetjét.

Schwalbe széles vigyorral villantja fel barna fogait.

– A bosszantó holttetem miatt jöttek, já? A mérges, kar- és lábnélküli Károly János miatt? Már vártam a látogatásukat.

– Hogyhogy?

– Vannak látók a gyülekezetben, ők azt mondják, még mindig visszajár. A sírok közt kúszva tekereg, mint egy meztelencsiga, halovány fényt áraszt, és érthetetlen szavakat mormol. Ebből látszik, hogy valamit elintézetlenül hagyott ezen a világon, így aztán tudtam, hogy visszajönnek.

Winge és Cardell jelentőségteljes pillantást váltanak, a strázsát némileg megnyugtatja a másik tekintetéből kiolvasható kétely, de ő maga már korántsem ennyire biztos a dolgában. Winge elővesz egy erszényt, és kiszámol az asztalra néhány pénzérmét.

– Szeretnénk, ha felnyitná a sírt, méghozzá minél hamarabb. És igen fontos, hogy újra megvizsgálhassuk a holttestet, amihez szükségünk lesz egy külön helyiségre.

A temetőben csupaszon sorakoznak a nagy tűzvész után telepített fiatal hársfák. Az enyhe szellőben az ágaikról lesodródó hópelyhek vígan táncolnak a levegőben. Schwalbe hosszú léptekkel gázol a hóban, mögötte Cardell, Winge zárja a sort. A sírásó egy, csak saját számára érthető rendszer szerint gyorsan odatalál a sírhoz, seprűvel eltakarítja róla a havat, és komótosan hozzákezd az ásáshoz. Csákány, ásó és feszítővas váltják egymást. Saját ritmusában dolgozik, egy dallamot dúdolva a szerszámokkal tartja a taktust. Cardell rosszat sejtve figyeli a mulatságos előadást. Kellemetlen a hideg, leheletük fátyolként terül szét az arcuk előtt. Winge mellette áll, a vállának támaszkodik, és egy zsebkendőt szorít az arcához, hogy felmelegítse a levegőt.

– Semmi szükség rá, hogy itt álldogálj, és kihívd magad ellen a sorsot. Menj vissza a meleg szobába, majd szólok, ha Károly János a napvilágra került.

Winge a fejét rázza. Cardell legszívesebben ugrándozva és karjaival hadonászva melegítené magát, de Winge karja egy helyben tartja. Csak áll mozdulatlanul, és hatalmas akaraterővel megakadályozza, hogy fogai vacogva összeverődjenek. Telik az idő, Dieter Schwalbe kopaszodó fejebúbja – a verejték miatt immár sapka nélkül – a lábuk vonalában bólogat, végül a sírásó egy utolsót nyögve kifejt egy csomagot a földből.

– Segítsenek felhúzni!

Cardell szentségel egyet, ahogy megérinti a testet.

– Az ördög vigye el, hisz ez is fagyott!

Winge elgondolkodva bólint, és Schwalbéhoz fordul.

– Fel kell melegítenünk a testet.

Cardell kisegíti Schwalbét a gödörből.

– Sejtettem, úgyhogy már az imént raktam a tűzre. Hozok egy szánkót, azon elhúzhatjuk a holttestet, aztán viszek még be tűzifát. Aztán elballagok a Zsilip felé, falok valamit, meg ledöntök egy pár pohárkával. Ha elkészültek vele, csak hagyják a lepedő alatt.

Cardellt, nem tudja miért, zavarja, hogy Schwalbe nem kérdez semmit.

– Annak oka, hogy…

– Nein. Van egy sanda gyanúm, és amíg nem tudok semmit, addig reménykedhetem, hogy tévedek.

Addig raknak a tűzre, míg a ház gerendázata pattogva nyikorog a hőségtől. A takarójába bugyolált merev testet a kályha mellett egy padra fektetik, és várnak. Cardell csodálkozva tapasztalja a Cecil Winge állapotában néhány óra alatt lezajlott változást. Az igaz, hogy Roselius fagyott kertjén át Cardell inkább a karjaiban vitte, mintsem támogatta a kocsihoz, amibe azután csaknem be kellett emelni, de mostanra teljesen megváltozott. Tekintete izzik. Arcszíne egészségesebb, még a haja is, megfésülve és a tarkóján összefogva visszanyert valamicskét a fényéből. Már nem szorul támasztékra, hosszú léptekkel, türelmetlenül rója a ház padlóját, míg arra várnak, hogy felengedjen a test. Telik az idő, végül Cardell már a száján át veszi a levegőt, hogy kibírja a bűzt.

– Egyre szörnyűbb a szag. Nem gondolod, hogy Károly János készen áll?

– De igen. Lássunk munkához.

Felgyűrt ingujjban, kezeikkel és késsel átkutatják a lágy hasüreget, amelyben már egyszer téli álomba merült férgek riadtan tekergetik kurta testüket, míg hirtelen megcsillan valami a lámpafényben, a vörösesbarna barlang mélyén.

Winge közel tartja a lánghoz a gyűrűt, és gondosan szemügyre veszi a fénynél. Cardell kényszeríti magát, hogy izgatottságát visszafojtva nyugton maradjon. Elviselhetetlenül súlyos a pillanat. Hányszor és hányszor kellett Károly Jánosnak megkeresnie a gyűrűt és újra lenyelnie, miközben egy ehhez hasonló pillanat eljövetelében reménykedett, már a saját halála után. A megoldás reménye vihar előtti légnyomásként nehezedik a szobára, Cardell egy pillanatra sem veszi le a szemét Winge arcáról, várván, hogy feltűnjenek rajta a felismerés és a győzelem jelei. Winge megforgatja a gyűrűt a lámpás lángjánál, hogy a fényben kirajzolódjon a mintázata.

Még mielőtt egyetlen szó is elhangoznék, Cardell már megsejti a szédítő csalódást. Winge egyre csak a gyűrűre mered, miközben beszél, mintha azt remélné, hogy az közben valami ígéretesebb alakot ölt.

– Meglehetősen jól ismerem a címertant. Bár nem találkoztam valamennyi nemesi család címerével, s ily módon nem is emlékezhetek mindegyikükre, ismerem a hagyományokat. Ez a címer nem nemesemberé.

Kék és piros mezőkre osztott címerpajzs, mindkét mezőben egy-egy jelkép, babérkoszorú és ágaskodó oroszlán, felettük három-három hatágú csillag, az egész címer megkoronázva egy rózsakoszorúval. Majdhogynem nevetségesen zsúfolt, túlzón pompázatos, olyan, mintha egy gyermek rajzolta volna a lovagi erényekről szóló fantáziái alapján. Az anyaga még csak nem is arany, csak valamilyen olcsóbb fém, foltos és elszíneződött a gyomorsav hatására. A köve pedig alighanem kormozott üveg.

Winge leteszi a gyűrűt, és csüggedten dörgöli a szemét.

– Ez kevesebb, mint reméltem, Jean Michael. Zavarba ejtő ez a gyűrű.

Cardell a feszült várakozásban füléig felhúzott vállait úgy ejti le, mintha elszakadt volna az őket tartó kötél. Winge gyorsan folytatja.

– Amikor valaki nemesi címet kap, a Tudományos Akadémia tudós koponyái tervezik meg a címerét. Olyan jelképeket választanak, amelyek kapcsolódnak az illető életéhez és tetteihez. Vegyük például Olof af Acrelt, Gusztáv király udvari orvosát. Az ő címerébe az orvostudományt jelképező, botra tekeredő kígyó került, a tetején egy koronával, ezzel egyszerre jelképezve a foglalkozását és a király nagyrabecsülését. Ez a címer viszont valahol máshol készült.

– És mit segít ez rajtunk? Újabb zsákutcába kerültünk?

Winge közelebb hajol a lámpához, és elmélyülten vizsgálja a címert.

– Emlékeztet engem valamire. Valahonnan ismerős.

Cardell érzi, ahogy a csalódottság az elviselhetetlenségig dagad benne, majd hirtelen kitör. Cifra káromkodás kíséretében az asztallapra vág a bal öklével, örökre nyomot hagyva Schwalbe asztalán, és fogát szívva tűri, mikor az ütés erejétől karjának csonkja is megsajdul. Winge felemeli szemét a gyűrűről, és a másikéba mélyeszti.

– Jean Michael, állítanád, hogy szellemi képességeid teljes birtokában vagy?

– Ez meg miféle kérdés pont most, ezen az éjszakán?

– Ezt igennek veszem. Van olyan étel, amit szívesebben eszel, mint bármi mást? Valami különleges fogás?

Ha nem ismerné Wingét, Cardell azt hinné, ugratja, de a férfi arcán nyoma sincs a humornak. Soha nem is volt.

– A töltött káposzta.

– És a legrosszabb?

– Amikor a flotta befagyva vesztegelt Sveaborgban, volt egy leves. A tartalmának a kitalálása a legjobb szórakozás volt közel s távol. Egyszer egy állati bajuszszőr akadt a számba, és bár reméltem, hogy egy macska volt az eredeti gazdája, attól tartok, nem így volt.

– És mégis, szerintem, ha választanod kellene, hogy ezt a levest edd, vagy az éjjeliedényed tartalmát, az előbbit választanád. Azt próbálom elmondani, Jean Michael, hogy Károly János nem ette volna hetekig az ürülékét, ha nem remélte volna, hogy van valami értelme. Tudta, hogy a gyűrűje a nyomára vezethet majd valakit, még ha ez nem is lesz egyszerű.

4.

MICKEL CARDELL új szobát bérel, ugyanabban a városnegyedben. Az új szállás alig különbözik a régitől, de olyan szűk, hogy az ágyon fekve kényelmesen végig lehet tapogatni mind a négy falát. A régebbi bérlők generációi által koptatott matrac pont ott vékony, ahol vastag kellene, hogy legyen. De elég meleg és elég olcsó. Elmegy. Esténként pálinka segíti álomba, reggel meg még több pálinka kell, hogy magához térjen.

Még nem kész a lefekvésre, túl fáradt. Ha behunyja a szemét, a Schwalbe házában töltött éjszaka képei sorjáznak előtte. Már épp elégszer voltak rémálmai, úgyhogy amikor eljön az este, és Winge még mindig nem üzent érte, az ágya helyett a kocsma felé veszi az irányt. A Kárhozattól mindörökre búcsút vett, de bőven van választék. Céltalanul átvág a Järntorgeten, és az Österlånggatanról találomra lefordul egy utcára a tenger irányába. Az ajtó felett cégtábla hirdeti: Terra Nova. Új világ. Pont erre van szüksége.

A kocsma népesebb, mint gondolta, ahhoz képest, hogy hétköznap este van. Olyan felajzott a társaság, hogy muszáj megkérdeznie, mi folyik itt. Egy simára borotvált képű dragonyos hitetlenkedő ábrázattal fordul oda hozzá.

– Nem hallottad? Hogy lehet, hogy nem hallottad? Mióta tegnap este jött a hír, ettől zeng az egész város.

Árnyék suhan át a dragonyos képén.

– Meghalt. Lenyisszantották a fejét.

– Hogy vinne el az ördög, ki halt meg?

– Hát a királyné!

Cardell nem hisz a fülének. A dragonyos alighanem azt a kevés eszét is elitta, ami volt neki.

– Zsófia Magdolna? Gusztáv özvegye? Mi a fene, tán elege lett az udvarnak a zenés estélyeiből?

– A francia királyné, te tökkelütött, Marie Antoinette! Tegnap érkezett a hír. Lenyakazták, aztán jeltelen sírba dobták. Micsoda barbárság!

A dragonyos vállon ragadva magához húzza Cardellt, és bizalmasan a fülébe súgja:

– Bizony vannak, akik úgy vélik, a csőcseléknek igaza volt. Itt a kocsmában is, úgyhogy vigyázz, mit beszélsz!

Megvetően kiköp a padlóra, majd átfurakszik a tömegen az ajtó felé.

Néhány korsó sörrel később Cardell érti már, mire célzott a dragonyos. A város nem tud betelni a botrányos hírrel. Mindenkinek van egy története arról, hogy hogyan érte el őfenségét a végzet, és meg is osztják Cardell-lel, akár akarja, akár nem. Az egyik történet szerint gúnyos kacajban tört ki a gyülekezet láttán, és megesküdött, hogy bujálkodásban és dőzsölésben töltött élete száz guillotine-t is megért. Egy másik szerint csendesen sírdogált. Egy harmadik azt meséli, hogy a felséges asszony utolsó szavait hóhérához intézte, akitől elnézést kért, hogy véletlenül a lábára hágott, útban a nyaktiló felé. Cardell megpróbálja kirekeszteni a zsivajt. Ez minden pohár után egyre könnyebben megy, csakhogy a többiek is ugyanabban a tempóban vedelnek, így a hangerő a kocsmában folyamatosan emelkedik. Felerősödnek a forradalmi felhangok. Az a hír járja, hogy Károly herceg a drága pénzen külhonban vett műkincseit átcsempészte a határon, hogy ne kelljen vámot fizetnie. A törvény az törvény, egyaránt vonatkozik gazdagra és szegényre, erősködnek a herceg rágalmazói, azok, akik az imént a legkevésbé bánkódtak a francia királynő sorsán.

Amikor először megpillantja a gyűrűt, a részegségre fogja. Megrázza a fejét, megdörgöli a szemét, biztos benne, hogy a vágyai járatják vele a bolondját, de ahogy újra odapillant, még mindig ott van. Egy hosszú nadrágos, tafotamellényes fiatalember viseli a bal keze kisujján, aranyból, fekete színű ovális, domború címerrel. Cardell közelebb nyomakodik, hogy jobban szemügyre vegye, elvégre ilyesféle pecsétgyűrűket lépten-nyomon lát az ember nemesi ujjakon, de nem. Minél közelebbről látja, annál biztosabb a dolgában. A címer túl kicsi, hogy tisztán ki tudja venni, de ugyanaz az ékszerészmunka, mintha ugyanabban a formában öntötték volna.

Megfordul vele a szoba, a dohányfüsttől könnyezni kezd a szeme. Kipislogja a szeméből a könnyeket, és szemügyre veszi a gyűrű viselőjét. Húsz év körül lehet. Pompázatos öltözéke drága és ízléstelen. Vakítóan fehér nyakkendője magasan az álláig feltekerve, skarlátpiros kabát, rizsporos haj. Cardell elátkozza a felhajtott korsókat, mikor rájön, hogy bámészkodásával sikerült felkeltenie a fiatalember gyanakvását. Orra alatt szitkozódva visszaül a padra, és megkísérel kijózanodni, miközben szeme sarkából végig szemmel tartja a gyűrűs uracskát. Vár.

Eltart egy ideig, mire a fiatalember társasága asztalt bont. Mind egyformák, díszes öltözékben páváskodnak, modorosan gesztikulálnak. Minden harmadik szavuk angol vagy francia. Egymást arcon csókolva búcsúzkodnak. Cardell kezd kijózanodni, előttük megy ki az utcára, odaáll a falhoz, mintha könnyítene magán. Örömmel látja, hogy a gyűrűs úrfi kezében sétabotot tart, mely minden lépésnél nekiütődik az utcakőnek. A kopogás nyomán olyankor is tudja követni, amikor az éppen befordul a sarkon.

Úgy látszik, túlbecsülte, hogy mennyire sikerült kijózanodnia. Akármennyire vigyáz, mégis szétrúg egy jégkupacot, és látja, hogy a férfi aggodalmas pillantást vet hátra a válla fölött. A Persiljegrändnél futásnak ered. Cardell fogcsikorgatva igyekszik a nyomába érni, de egyre jobban lemarad. Kint a Skärgårdsgatanon már alig hallja maga előtt a lépteket, és mire kiér a Köpmangatanra, sehol senki. Térdére támaszkodva liheg, próbálja összeszedni magát. Ahogy elmúlik a tüdejében a szúrás, és kiköpi a vasízű nyálat, rájön, hogy talán mégsem veszett még el a zsákmány. Cardell jól ismeri a belvárost. Ha a prédája abba a jobb felé eső nevenincs sikátorba szaladt be, már alighanem észrevette, hogy az zsákutca, egy falhoz kotort hatalmas hóbuckában végződik. Mindig valahogy idekerül a hó, amit az emberek már nem bírnak kilapátolni a főtérre. Óvatosan bekukkant a sikátorba, ami elsőre néptelennek tűnik. Azonban ahogy jobban körbenéz, elégedetten felhorkant.

– Hiába veszed halkan a levegőt, ilyen hidegben nem sokra mész vele. Egy füstölgő kémény se lehetne feltűnőbb. Gyere elő a bucka mögül, beszédem van veled!

A páraoszlop egy időre megszűnik, ahogy a férfi visszatartja a lélegzetét, de hamar belátja, hogy reménytelen. Amikor előjön, acélpenge villan meg a

markában. Cardell úgy hét hüvelykre becsüli a hosszát, oldalazva próbálja elállni a sikátor kijáratát. Az úrfi Cardellre szegezi a tőrt, ahogy közeledik.

– Most, hogy látlak, vénember, nem is értem, miért szaladtam. Dagadt vagy és csigalassú.

Cardell le sem veszi a szemét a tőrről.

– Én inkább úgy mondanám, bölcs és megfontolt.

A fiatalember Cardellre szegezve tartja maga elé a kést. Az már tudja, mit tegyen. Veszélyes, de ez az egyetlen esélye.

– Bocsánat, szabad?

Karjait ölelésre tárva előreugrik. Sokkal többet nyom, mint az ellenfele, akit az ütés ereje a falhoz taszít. A levegő úgy szökik ki a fiúból, mint egy kilyukadt tömlőből. Cardell kinyitja a szemét, és végigtapogatja a mellkasát, de csak amikor lenéz, látja, hogy sikerült a terve. Elég erős volt a lökés, hogy a kés markolatát mélyen belenyomja ellenfele hasába, kiszorítva belőle a szuszt. Cardell elégedetten emeli fel maga elé tartott fakarját. A penge kétujjnyira beszorulva áll ki a fából.

– Nézzenek oda!

Az úrfi a falhoz rogyva fekszik, fájdalomtól összegörnyedve. Cardell lesöpri a havat az útpadkáról, és letelepszik mellé. Vár, míg a másik abbahagyja a nyöszörgést.

– Végy egy kis havat a szádba, fiam, meglátod, jobban leszel.

A fiú morcosan pislogva megteszi, amit mondott neki.

– Na ugye, megmondtam?

Biccentés a válasz.

– Semmi okod nem volt kést rántani. Nem akarok neked rosszat, csak meg akarlak kérni valamire. Megmutatnád a gyűrűt, amit viselsz? Ne félj, nem fogom ellopni.

A fiatalember benyálazza az ujját, és lehúzza a gyűrűt. A címer nem pont ugyanaz, mint Károly Jánosé. Cardellnek mégis igaza van, minden másban egyformák.

– Elmondanád, honnan szerezted?

A fiú reszelős hangon erőlködik, a fájdalomtól még mindig pihegve veszi a levegőt.

– Ez családunk címere. Atyámtól örököltem.

– Francokat. Ha te nemesember vagy, én maga vagyok Gusztáv Adolf királyi fenség, épp hazatértem Lützenből épen, egészségben. Na, elő a

farbával!

A fiú barátságtalan tekintetet vet rá.

– Számtalan aranyműves van, aki nem válogatós, ha megfizetik, bárkinek készítenek címert, akinek nincs.

– Hogy te meg a cimboráid azoknak tettethessétek magatokat, akik nem vagytok?

A másik elhúzza a száját, és a szeme Cardell fakezére vándorol, melyből még mindig kiáll a beleszorult penge.

– Az ilyesmit természetesen nehéz lehet megérteni egy olyan finom uraságnak, mint maga, aki bizonyára sosem kívánta még, hogy bárcsak más sors jutott volna neki osztályrészül!

Cardell nem tudja megállni, elneveti magát.

– Mennyi lehet ezekből a hamis gyűrűkből?

– Sajnos manapság túlságosan is sok, egyre nehezebb a segítségükkel boldogulni. Ehhez hasonló estéken egész sort szoktam látni belőlük. Sokan szívesen fizetünk idegen tollakért. Ha már ennyire kíváncsi, csodálom, hogy eddig még egybe sem botlott bele.

– A gyűrűk iránti érdeklődésem újkeletű.

Cardell tubákot tömköd az ajka mögé, és odanyújtja a dohányos zacskót a fiúnak, aki vállat vonva maga is teletömi a képét.

– Mi a neved?

– Carsten Norström. Itt a városban Vikare néven ismernek.

– Carsten Vikare?

Ezt a nevet most hallotta valahol. A legutóbbi ivászat teljesen eltompította az agyát. Fogaival lassan őrölve csócsálja a dohányleveleket, míg meg nem telik a szája lével, akkor aztán kiköpi a barna löttyöt a hóra. Csettint az ujjával, ahogy visszatér az emlékezete.

– Namostan. Te meg a cimboráid hamiskártyások vagytok, kiválasztott szerencsétlenektől csaljátok ki a pénzüket. Nyúlnak nevezitek őket. Emlékszel netán egy bizonyos Kristofer Blixre? Nem tudod, hol találom?

Vikare izzadni kezd a hideg télben.

– Blix meghalt. Belefojtotta magát a Riddarefjärden vizébe néhány nappal azután, hogy a templomban kihirdették a jegyességét.

– Valóban?

– Ezt nem akartuk… csak tréfa volt.

Kristofer Blix tehát csupán tizenhét évet élt. Cardell nem remélte, hogy valaha életben találja a felcsertanoncot, mégis megrázza a hír. Ily kurta élet, benne oly sok halál, végül a szörnyű befejezés. Lehet, hogy Blix gyáva volt szembenézni a sorssal, de Cardell kétli, hogy ő másképpen cselekedett volna a helyében.

– Mennyit is csaltatok ki tőle meg a társától? Száz tallért? Rövid ismeretségünk alatt megkedveltem az ifjú Blix urat, és most jut eszembe, hogy valótlant állítottam neked korábban a beszélgetésünk alatt.

Carsten Vikare kérdőn felvonja szemöldökét, és állkapcsa megáll a rágásban.

– Mikor?

– Amikor azt mondtam, hogy többet nem bántalak.

5.

AMIKOR MÁSNAP DÉLELŐTT a Kis Tőzsdében ülnek egy forró kávéskanna társaságában, Cardell nem az egész históriát meséli el Wingének, Carsten Vikarét például nem nevezi nevén. Ennek ellenére Wingének rég nem látott víg kedve támad.

– Érzem, hogy megfordul a szerencsénk, Jean Michael. Szerencsés találkozás volt, és ennél jobban nem is kamatoztathattad volna. Végre tudunk valamit Károly János személyéről. Fiatal, valahonnan a városon kívülről érkezik Stockholmba, közember, de nagy dolgokról álmodik, és felkeres egy aranyművest, hogy nemesi származást fabrikáljon magának.

Cardell, akinek már volt ideje megemészteni az új információt, könnyebben uralkodik a lelkesedésén.

– Mindez rendben van, de nem értem, ettől mi változik. A nevét továbbra sem tudjuk, és anélkül semmit sem tudunk. Talán az ékszerész, aki a gyűrűt készítette emlékezhet rá?

Winge a fejét rázza.

– Á, túl sokan vannak, ráadásul azok, akik ilyen munkát elvállalnak, mind kontárok, azaz céhen kívüliek. Az ő nevüket ugyanolyan nehéz lenne kinyomozni, mint Károly János valódi nevét. És még ha mellénk is szegődne a szerencse, nem tudom, miért árulta volna el Károly János a nevét bármelyiküknek is, akár az igazit, akár azt, amit fel akart venni.

Cardell megadóan széttárja a kezét.

– Akkor hát úgy van, ahogy mondtam. Minden olyan, mint azelőtt, semmivel nem vagyunk közelebb a rejtély megoldásához.

– Igen is meg nem is. Amint először megláttam a címert, valami nagyon ismerősnek tűnt rajta, de ha felakasztanak, sem jövök rá, hogy mi az.

Annyit biztosan meg tudtam állapítani, hogy a címer nem svéd nemesi családhoz tartozik. Itt a magyarázat: Károly János maga találta ki.

– Na és?

– Nem tudom. Időre van szükségem.

Kinn a téren a szél kergeti a havat végig a sikátorokon. Cardell kinyújtóztatja fájós hátát, de rosszul támasztja ki a lábát, és ahogy a szél belekap a kabátjába, sarka megcsúszik a jégen, és kapálódzva zuhan hátra. Cifrán káromkodik a hóbucka mélyéről, ahol landolt az esés után.

– Az Arany Alkony fogadó itt van a közelben. Megszomjaztam a hótól és a hidegtől. Tudom, hogy nem iszol erőset, de ha berúg az ember, máshogy forog az esze kereke, mint józanul. Ha van valami abban az okos koponyádban, aminek magától nem akaródzik előjönni, hát legjobb lesz pálinkával előcsalogatni.

Winge tiltakozásra nyitja a száját, de meggondolja magát, és elegáns meghajlással elfogadja Cardell ajánlatát, aztán karját nyújtja, hogy felsegítse. Cardell megbecsüli a gesztust, úgy tesz, mintha társára támaszkodna, bár tudja, hogy súlyának törtrészével is oly könnyen feldöntené Wingét, mint egy gyereket.

Az Arany Alkonyban téglakályhában lobog a tűz, falja a fahasábokat, szétomló belsejük sisteregve pattog. Egy rozscipó és egy darab sajt áll előttük az asztalon két csésze gőzölgő csokoládéital társaságában, de máris érkezik a kanna vörösbor és két pohár. Koccintanak, és Cardell ételért kiált. Jön a ragu, sovány téli nyúl maradéka, szósszal leöntve. Pohár poharat követ, s Cradell, akinek fogalma sem volt, milyen hatással lesz Cecil Wingére az ital, csalódottan tapasztalja, hogy társa még inkább magába zárkózik. Majdhogynem rosszkedvűen gubbaszt, bár sápadt ábrázata kissé kipirult. Meg is lepi Cardellt, mikor megtöri a csendet.

– Engedd meg, hogy beavassalak egy problémába, Jean Michael. Ha valakit jobban szeretsz, mint saját magadat, nem észszerű-e minden tőled telhetőt megtenned, hogy az az illető személy boldog legyen?

Cardell homlokát ráncolva beleborzong a gondolatba.

– Ilyesféle dolgokról nem sokat tudok.

– Dehogyisnem. Nem ember az ember, amíg valamilyen módon nem találkozott ezzel a problémával.

Cardell érzi a viszketést a karja csonkjában, s a tűz felé fordulva válaszol.

– Az ilyen érzelmekből semmi jó nem származik. Akit szeretsz, előbb vagy utóbb elhagy, s akkor ott állsz, s rosszabbul vagy, mint annak előtte.

– Bölcs válasz, és igencsak ideillő. Lássunk egy konkrét példát, hogy mire is gondolok. Tegyük fel, van egy férfi, aki tudja, hogy haldoklik. Azt is tudja, hogy hitvese iránt érzett szerelme viszonzásra talál, így halála az asszony számára szörnyű tragédiát jelentene. Éjjel-nappal kínozza a gondolat, hogy mi lesz a feleségével az ő temetése után. Lelki szemei előtt látja a magányos özvegyet gyászfátyolban, aki férje emlékével űzi el magától az udvarlóit, míg ifjúsága lassan eltelik. Azon tűnődik, tehet-e ez ellen valamit, bár saját sorsa elől nem menekülhet. Eddig tudsz követni, Jean Michael?

Cardell némán bólint. Winge a borospohara után nyúl, felhajtja, majd újra csurig tölti a poharat.

– A haldokló férfi mindenkinél jobban ismeri a feleségét. Tudja, mit szeret, mit nem. Egy este összetalálkozik egy fiatal tiszttel egyenruhában, peckes bajusszal, jóvágású férfi, aki előtt ott áll az egész élet. Beszélgetésbe elegyednek, és a haldokló megállapítja, hogy a tizedes nem csupán fizikailag vonzó, de igazi férfi, értelmes, helyén van a szíve, ifjúi naivitása még jól is áll neki. A haldokló férfi meghívja a tizedest az otthonába, és gyorsan megbarátkoznak. Bemutatja a feleségének, akinek férje közelgő végzete felett érzett melankóliája földöntúli szépséget kölcsönöz. Észreveszi, hogy ez a tizedes figyelmét sem kerüli el. Elkezdenek összejárni, és a haldokló férj egyre gyakrabban hagyja magukra őket különböző ürügyekkel. Hosszú időbe telik és rengeteg erőfeszítésbe, de lassacskán kölcsönös vonzalom csírái kezdenek kialakulni a tizedes és az asszony között. A haldokló már látja maga előtt, amint a két őt szerető lény vigasztalja egymást a halála után, majd továbblépnek közös jövőjük ösvényén. Ahol vár rájuk a házasság.

Winge behunyt szemmel hátracsapja a fejét, hogy copfja ostorként csattan a lapockáján, és felhajtja borát.

– És a gyerekek.

Köhögnie kell, ahogy félrenyel. Cardell rémülten bámul rá.

– Ezt tetted? Hát elment az eszed?

– Megtettem, Jean Michael, és semmi ok nem volt rá, hogy tervem zátonyra fusson.

– Kivéve, hogy az emberek nem sakkfigurák, vagy nem egy könyvelés számai.

– Sikerülnie kellett volna, Jean Michael! Ha köhögésem nem nyomja el szerelmük hangját, ha nem nyitom rájuk a hálószoba ajtaját, sikerült volna egész végig fenntartanom a látszatot, ahogy terveztem. De eltervezni valamit, és aztán saját szemeddel látni, hogy megvalósul, az nem ugyanaz. Még aznap este elhagytam otthonunkat, és Roseliushoz költöztem.

– És a gyermek? Te vagy az apja, vagy a tizedes?

– Nem tudom.

Az ablak előtt árnyak suhannak el, fölfelé a lejtőn kétrét hajolva, a lefelé igyekvők meg hátradőlve, széttárt karral egyensúlyoznak. Egy új rönköt dobnak óvatlanul a tűzre, szikraeső záporozik a padlóra. Cardell felpattan, s a szolgálólánnyal eltapossa a parázsló szilánkokat.

– A szentségit, kislány, óvatosabban! Már csak egy szikra hiányzik!

Winge mozdulatlanul ül a helyén. Cardell nyugtalanul pillant rá, és visszaül mellé.

– Bort ide, de gyorsan, mielőtt szomjan halok, nem csak a padló száraz itt, mint a tapló!

Együtt iszogatnak, míg telnek az órák. Az Arany Alkony benépesül, majd kiürül. Újabb vendégek esnek be a hidegről, kiolvasztják megfagyott testüket, hőbörögnek, nevetgélnek. Egy félreeső helyiségben kártyások ülnek, örvendező kiáltások és elkeseredett átkozódás kíséretében nagy összegek cserélnek gazdát. Olof Myra, a kocsmáros görbedt és vén, mint az országút; hagyja, hadd üljenek, míg elütik az éjfélt.

– És most, Jean Michael?

Wingének összeakad a nyelve. Cardell alatt úgy hintázik a padló, akár a hajófedélzet. Babonásan körbepillant, megbizonyosodik, hogy a falakat ablakok szabdalják, s nem ágyúnyílások, s künn a város sikárorai várják őket, nem a Svensksund hullámai.

– Már csak az utolsó áldomás van hátra. Ugyanott vagyunk, ahonnan indultunk. Semmivel sem tudunk többet, de legalább jól eláztunk. Myra! Két kupica pálinkát, mielőtt kihajítasz minket!

Egymásra emelik poharaikat.

– Igyunk az egy helyben toporgásra!

– Igyunk! Isten éltessen, Cecil Winge! Elsőre jónak tűnt az ötletem az ivászattal, de úgy látszik, mégsem vált be. És tekintetbe véve, hogy általában milyen jók az ötleteim, ezt a seggemmel is előre kiszámíthattam volna. Most meg mi van, mi bajod, egész elsápadtál, cigányútra ment az ital?

Winge üres tekintettel mered maga elé a levegőbe, olyan józan, mint egy újszülött.

– Várjunk csak…

Fekete pupillái ide-oda ugrálnak, oly dolgokat kergetve, melyeket Cardell nem láthat. Végül megállapodnak Cardell vörösre pirult ábrázatán.

– A Segg!

– Hogyan?

– A Segg! Tudom, hogy kicsoda Károly János! Kövess!

6.

ROHANNAK, keresztül a hóviharon, a sarkokon bekanyarodva váratlan széllökésekkel találják szembe magukat, csizmasarkuk meg-megcsúszik az alattomos jégfoltokon. A pálinkától legalább nem érzik a hideget. A házak homlokzatán a lámpások meggyújtásával senki nem vesződött, az őrség is aligha fogja komolyan venni a feladatát egy ilyen éjszakán. Cardell az ép kezével összefogja gallérját, hogy ne zúduljon a hó a nyakába, szorosan Winge nyomában halad, aki azonban eltünedezik előtte a sűrű hóesésben. Nem baj, amúgy sem kell látnia. Az ugató köhögés jelzi az utat. Meg akarja kérni társát, hogy lassítsanak, de örül, ha a nyomában marad. Egy női fejről valahol letépett fekete fátylat kerget a szél az utcák befagyott mocsarán. A Slottsbackenen Winge lenyomja a rendőrkapitányság kapujának kilincsét. Zárva van. Cardell addig dörömböl a kapun, míg előmászik egy álmos éjjeliőr, aki cifra káromkodásban tör ki, mihelyt megpillantja Wingét.

– Nem mintha sírba kívánnám uraságodat, de most, hogy így élve látom a föld felett, elintéznivalóm támadt Blom titkár úrral.

Egyesült erővel sikerül behúzniuk maguk mögött a kaput. Winge reszkető kézzel tartja Cardell szeme elé a gyűrűt, és felmutat a lépcsőház falára, ahol még mindig ott lóg Nils Henric Aschan Liljensparre, volt rendőrkapitány címere.

– Látod már? A Segg!

Cardell hunyorogva próbál hol a gyűrűre, hol a gazdagon faragott kőcímerre fókuszálni.

– Hát, éppenséggel hasonlítanak, de nem pontosan egyformák.

– Hát persze. És ez épp így van rendjén. Ha jól sejtem, Károly János számos alkalommal állhatott éppen itt, ahol most mi állunk, tekintetét pontosan ugyanerre fordítva. Károly János címere túl sok egyezést mutat

szeretett volt rendőrkapitányunk, Liljensparre, alias A Segg családi címerével ahhoz, hogy ezt csupán a véletlen számlájára írjuk. Tudjuk, hogy Károly János maga tervezte a címerét. Ehhez Liljensparre címerét használta mintának.

– Na és? Ez a címer nem éppen egy féltve őrzött titok, itt lóg a lépcsőház kellős közepén.

– Igen is, meg nem is. Mielőtt a rendőrség az Indebetou-házba költözött volna, a régi épület előterében függött a falon. Csakhogy e kettő közül egyik sem nyilvános épület, ahová bárki bebocsátást nyerhet. Az ítéletükre itt várakozó bűnözők aligha akarnák a rendőrkapitány címerét utánozni. Az is biztos, hogy Károly János hivatalosan sosem dolgozott a rendőrségnek. Én ismerek minden egyes rendőrfelügyelőt, jegyzőt, rendőrszolgát és negyedmegbízottat névről és kinézetről. Egyik csoportban sincs és nem volt senki, aki Károly Jánoséhoz hasonlatos sűrű szőke üstököt viselt volna, még kevésbé olyasvalaki, aki titokzatos körülmények között eltűnt volna. Liljensparrénak volt azonban még egy szervezete maga alatt, egy besúgói hálózat, melynek az volt a feladata, hogy minden után szaglásszanak, ami a koronára esetleg veszélyt jelenthet.

– Hát, nem sokra mentek vele.

– Azt mondják, az ember gyakran épp azon az ösvényen találja magát szembe a végzetével, amelyen el akarta kerülni. Gusztáv király maga sem volt kivétel. De ettől még rengeteg besúgója volt, és ez a pálya mágnesként vonzotta az ambiciózus, ám alacsony rendű fiatalembereket, akik így próbáltak érvényesülni. Tökéletes hely olyasvalakinek, mint Károly János. És minthogy ezek a szerencselovagok ritkán találkoztak személyesen a rendőrfőnökkel, könnyebben kialakult bennük egy idealizált kép róla, mint azokban, akik napi kapcsolatban voltak vele – amint azt az ismert gúnyneve is mutatja. Mielőtt Liljensparrét száműzték, ezek állandóan itt futkostak az épületben a jelentéseikkel, halálra idegesítve az itt dolgozó rendőrszolgákat.

– Még mindig nem értem, hogyan visz ez minket közelebb Károly János igazi nevéhez.

– Milyen nap van ma?

Cardellnek utána kell gondolnia. Amióta a hamis halálhírt kapta a hét elején, egyformán telnek a napjai, s köztük alig aludt valamit. Winge az őrhöz fordul, aki kelletlenül rázza le magáról a félálmot, amibe visszasüllyedt.

– Szombat van, hetedike, szombat.
– És hány óra?
– Hamarosan éjfél.
– Nincs vesztegetni való időnk, Jean Michael. Fent a Tőzsdepalotában most tartják Norlin búcsúünnepségét. Ha szerencsénk van, még nem ért véget a mulatság. Muszáj néhány szót váltanom kirúgott rendőrkapitányunkkal, mielőtt eltűnik a messzi északon.

Felmásznak az emelkedőn, és elérik a főteret, balra a Tőzsdepalotával. A hóviharon keresztül a Nagytemplom tornya magasról veti árnyékát a palota tetejére. Winge hallhatóan fellélegzik, amint megpillantják a kivilágított homlokzatot – úgy fest, még tart a mulatság. Minden egyes ablakban viaszgyertya ég. Bent a díszteremben a falhoz tolták az asztalokat, hogy elférjenek a táncoló párok, akik cipősarkaikkal oly hevesen dobbantanak a zene ritmusára, hogy beleremegnek a kristálycsillárok. Cardell sok ismerős arcot lát a tömegben. Úgy kétszázan lehetnek. Maga Modée helytartó úr Őméltósága is ott ropja fújtatva a táncolók között, képe vörös, mint a főtt rák, kravátlija kibomolva a hátán lifeg. Az elöljáróság számos ismert arca is fel s alá kereng, kezükben karcsú pezsgőspohárral. Cardell megismeri Cederhielm kereskedelmi tanácsos széles hátát, amint az a falnak fordulva könnyít magán két gobelin között, és kacag valamin, amit a mennyezeten lát.
– Norlin, úgy fest, mégiscsak népszerű volt.
Winge egyetértően bólint.
– Éppen a jó tulajdonságai miatt bocsátották el. Látod őt valahol?
Cardell végigpásztázza a társaságot.
– Ott, a főasztalnál.
Winge a terem sarkában fut össze Norlinnal. Annak vöröslik a képe meg az orra, parókája kócosan a feje búbjára tolva. Meghökkenve torpan meg, amikor meglátja Wingét.
– Úgy hallottam, meghaltál, Cecil. Vagy oly vadul dorbézoltunk, hogy felkeltettük a hazajáró lelkeket?
– Csupán azért látsz engem, mert az imént te is kimúltál, Johan Gustaf. Porhüvelyed ott hever a díszterem padlóján, a túlzásba vitt borivás, és egy félrenyelt cukrozott mandula áldozataként. Magam eljövék, hogy a Styx partjáig kalauzod legyek, s átadjalak Kharón ölelésének.

Norlin kezéből kicsúszik a pohár. Arcából kifut a vér, elképedten áll néhány pillanatig, nem tudja, mit gondoljon, mígnem egy asszony, fején feltornyozott frizurájába belefont apró vitorláshajóval az oldalának ütközik, ahogy letántorog a lépcsőn. Norlin kacagásban tör ki.

– Az ördög vigyen el, Cecil Winge! A Rendőrség Kísértete, becsiccsentve! Még soha nem láttalak elázva, és soha életedben nem mondtál semmi vicceset. Talán összefügg a kettő. Ha kísértetnek akarod kiadni magad, csak szólok, hogy a csuklás némileg csökkenti a hatást.

Norlin kitárja karját, mintha a világ összes igazságtalanságát készülne a keblére ölelni.

– Nos, ezennel véget ért rendőrkapitányi karrierem. Ha a messzi északon túl nagy lenne a hideg, majd felmelegít a gondolat, hogy a stockholmi rágalmak és pletykák már nem érnek el hozzám.

– Tudod, mikor lép hivatalba Ullholm?

Norlin ábrázata elkomorul.

– Nem tudom biztosan. Talán egy hét múlva. Sajnálom, hogy nem tudtam több időt adni neked, Cecil.

– Azért jöttem, hogy még további szívességet kérjek tőled, Johan Gustaf. Amikor a hivatali szobádban találkoztunk, közvetlenül azután, hogy megvizsgáltam a Kamarából kihalászott hullát, az íróasztalod tele volt a Liljensparre besúgóitól jött felbontatlan levelekkel, mindenféle jelentéssel, amelyek annak ellenére egyre csak jöttek, hogy a megrendelőjük már csaknem egy éve elkotródott Pomerániába. Megvannak még ezek a levelek? Kitakarították már a szobádat?

– Ezt a megtisztelő feladatot ráhagytam Isak Blom titkár úrra.

– Jó okom van azt hinni, hogy a gyilkosság megfejtése, amely egész ősszel foglalkoztatott engem és Jean Michael barátomat, ott lapul ezek között az iratok között. Megengeded, Johan Gustaf, hogy már ma este hozzáférjek a levelekhez?

– Ha mindössze ennyit kérsz, ez a legkevesebb, amit megtehetek. Vidd magaddal Blomot, már eleget ivott.

Norlin jelentőségteljes pillantást vet Cardellre.

– Csak vigyázzatok rá, ne engedjétek egyedül menni a lépcsőn. A minap is megcsúszott, és összevissza verte az arcát.

Isak Reinhold Blom élénk beszélgetésbe merült két széles krinolinos, fehérre púderezett orcájú hölggyel, de Cardell láttára hangos csörömpöléssel kiejti a kezéből a poharat. A strázsa kénytelen nyakon ragadni, hogy megakadályozza, hogy egy asztal alatt keressen menedéket.

– Ne bántson, kérem, ne bántson többet!

Cardell egyenesen állva tartja a kis titkárocskát, bár a lábai már összecsuklottak alatta. Winge megnyugtatólag a vállára helyezi a kezét. Belediktálnak Blomba egy pohár bort, és lám, minden egyes korttyal egyre jobban visszatér az önbizalma. Az előtérben előkerítik a titkár ütött-kopott kabátját. Winge lép ki elsőnek a kapun. A térre vezető néhány lépcsőfokon egy pár vendég hűsöl, a tánctól és bortól annyira kimelegedve, hogy csak kacagnak a hóviharon, pedig már olyan sűrűn esik, hogy innen még a nyomókútig sem látni el. Egy csupasz vállú hölgy a nyelvével próbál hópelyheket elkapni lelkesen nevető csodálói gyűrűjében. Egyikük épp akkor lép hátra, amikor Winge elhalad mögöttük. Összeütköznek, és mikor a férfi hátra fordul, ott állnak, szemtől szemben. Azonnal megismerik egymást. Winge hátrahőköl.

– Nocsak, Gillis Tosse. Téged a Juridicum óta nem láttalak, s a nevedet is akkor láttam utoljára, amikor Norlinnál olvastam egy feljelentésen, amely jakobinusnak nevez engem.

Tosse ittas képe vörösen fénylik, de a hangja nem remeg.

– Cecil Winge! Bár én is ezt mondhatnám rólad, de a te neved mindenhol hallani manapság.

Hatásszünetet tart, szája ferde vigyorba torzul.

– De ha jól értem, már nem sokáig.

– Hogy van madame Sachs mostanában?

Tosse széttárja a kezét.

– Ó, hát bizony némi erőfeszítésébe fog kerülni, hogy visszaszerezze az elvesztett bizalmat. A Keyser-ház jelenleg üresen áll, de kis társaságunk nem szűkölködik anyagiakban, és bőségesen állnak a rendelkezésünkre megfelelő találkozóhelyek is. Ne legyen lelkifurdalásod, hogy elrontottad mások szórakozását.

– Te melyik fajtába tartozol, Gillis? Olyan vagy, aki nézni szereti, ahogy mások bántalmaznak maguknál gyengébbeket, vagy te magad is szeretsz beszállni a játékba? Az uppsalai emlékeim alapján inkább az előbbi.

Tosse előrébb lép, és bizalmas suttogássá halkítva hangját Winge vállára helyezi a kezét.

– Cecil, tudom, hogy neked már nincs sok hátra, és istenemre, senkinek nem kívánom a tüdőbajos véget véres ágyban haldokolva, de szeretném, ha tudnád, hogy sokkal, de sokkal borzalmasabb véget értél volna, ha továbbra is szembeszálltál volna az Eumenidákkal. És semmi értelme nem lett volna. Tudod, vannak a világon dolgok, amelyeket senki nem tud megváltoztatni, és az erősebb joga is egy ilyen dolog, bármit is papol erről a te imádott Rousseau-d.

Winge lerázza a válláról Tosse kezét.

– Ha Reuterholm nem rúgta volna ki Norlint, meg lennének számlálva a napjaitok.

Tosse hátravetett fejjel felnyerít.

– Reuterholm? Uramisten, Cecil, úgy emlékszem rád, mintha csak tegnap lett volna. Mindig is a borotvaéles elme és a megbocsáthatatlan naivitás elképesztő elegye voltál!

Felhörpinti az utolsó kortyot a pohárból, majd elegánsan kiejti a kezéből a lépcsőre, és ahogy visszafordul a társasága felé, még mindig rázkódik a nevetéstől.

Winge és Cardell Isak Blomot közrefogva, kétrét görnyedve lépkednek végig a tér szélárnyékos oldala mentén, majd a Källargränden keresztül ki a Slottsbackenre. Az éjjeliőr, úgy látszik, elhagyta őrhelyét, Blom sokáig babrál a kulcscsomójával, mire kinyitja a kaput, közben Winge felkrákogja torkából a váladékot.

– Isak, mondd csak, mióta is vagy a rendőrségnél? Nyolcvanhét, nyolcvannyolc?

Blom a földre meredve válaszol, közben a széllel küzd a nyitott kapuszárny feletti uralomért.

– Nyolcvanhat.

Az előtérben letopogják csizmáikról a havat. A fal, aminek Cardell közben nekitámaszkodik, ugyanolyan hideg, mint a kinti levegő. Blom szórakozottan int nekik a kezével, ahogy beljebb vezeti őket. Winge hátul összekulcsolt kézzel lépked utána.

– Isak, te hosszú éveken át Liljensparre munkatársa voltál. Emlékszel a besúgóira, az egész országot behálózó informátori hálózatára?

– Ahogy teltek az uralkodás évei, és egyre több lett az ellensége, őfelsége Gusztáv király egyre jobban félt. A Haga kastélyban érezte magát a legjobban, távol a város intrikáitól, abban a fantáziavilágban, amit ott teremtett, a fenyőligetekben és a sziklás parton, melyeknek mind olasz neveket adott. A nemesek megvetően köptek a neve hallatán, az udvar rettegett a szeszélyeitől, az apródai hajmeresztő históriákat meséltek… végül épp az egyikük lett a gyilkosa. Liljensparre már hetvenhatban, Gusztáv uralkodásának negyedik évében létrehozta a rendőrkamarát, de később őfelsége még többet akart. Liljensparre feladata lett, hogy füleket találjon a királynak, hogy összetoborozzon egy besúgósereget, akik mindenhol ott vannak, és jelentik a bizalmas beszélgetéseket. Az utolsó években a franciaországi helyzet volt a legkényesebb. Gusztáv király attól félt, hogy ide is elér a forradalom. Liljensparre patkányainak a hazaárulókat kellett kiszagolniuk.

Winge egyetértően bólint.

– Pontosan. Én is épp így emlékszem. Liljensparrét tavaly decemberben menesztették. Időbe telt, mire a száműzetésének híre mindenkihez elért, aki jelentéseket küldözgetett neki. Egy vagy több, tavaszi vagy nyári keltezésű, felbontatlan levelet keresünk.

Blom a folyosó felé mutat.

– Mindent, amit Norlin asztalán találtam, felnyaláboltam, és levittem egy raktárba, ami telis-tele van papírokkal, amik senkit nem érdekelnek, de senki nem meri kidobni őket. Az egyik sarokban találsz egy rozzant tálalószekrényt, ami már akkor sem volt mai gyerek, amikor a rendőrség beköltözött az épületbe. Ami még megvan a Liljensparrénak írt jelentésekből, annak ott kell lennie. Rögvest gyújtok nektek világot.

Blom faggyúgyertyája halomba tornyozott könyveket, nyilvántartásokat, aktákat és mindenféle papírokat világít meg. Ahogy Cardell kinyitja a tálalószekrény ajtaját, a belülről az ajtónak feszülő papírkötegek kidőlnek, egyenest a padlóra.

– A szentségit! Takarítsd le az asztalt, hadd rakjam föl rá ezt a szart. Na, és most mihez kezdünk?

Winge lassan körbejárja a papírhegyet, és találomra kihúz egyet-egyet a felbontatlan borítékok közül.

– Dátum és feladó szerint szortírozzuk őket. Emlékszel beszélgetésünkre a Mária-templom temetőjében, Károly János begyógyult sebeiről? Ha

visszafelé megyünk az időben, nagyjából mikorra tehető az első végtag csonkolása?

– Akkor úgy saccoltam, július körülre.

– Levonhatjuk tehát a következtetést, hogy Károly János legkésőbb júliusban adott fel levelet. Minden levelet szétválogatunk feladó és dátum szerint. Ha egy adott feladótól származó kötegben van augusztusi vagy még későbbi levél, azt a személyt elvethetjük. Különösen érdekes a június–július táján hirtelen félbeszakadó levelezés.

Eltelik egy óra, vagy tán még több is, mialatt végignézik a sok száz levelet, és kötegekbe rakják, mintha valami furcsa kártyapartit játszanának. Egyes levéltornyok visszakerülnek a szekrénybe, Cardell esetében káromkodás kíséretében. A halom egyre fogy, míg végül már csak néhány levélköteg marad. Winge sorban maga elé helyezi őket, Cardell alig bír uralkodni az izgatottságán.

– Na és most?

– Ezeket kinyitjuk, és meglátjuk, a tartalmuk ad-e valamilyen támpontot.

Cardellnek nem erőssége az olvasás. A hosszú sorokban írt macskakaparás kisilabizálása fárasztja, ráadásul a tartalom legtöbbször nem is éri meg a fáradságot.

– Szentséges ég! Ezek a fajankók képviselhetnék a Svéd Királyságot, ha ostobaságból versenyt rendeznének valahol. Aki például ezt írta, még svédül sem tud.

– Mutasd csak!

– Halandzsa az egész.

Winge a homlokát ráncolja, úgy koncentrál.

– Igen, valóban az, csakhogy szerintem nem akármilyen. Ezt a levelet kódolva írták. Egy adott rendszer szerint egyes betűket másokra cseréltek.

– Azaz?

– Azaz fogalmunk sincs, mi áll benne. Ki a feladó?

– Egy bizonyos Daniel Devall.

– És az időpont?

– Az első levél egy évvel ezelőtt jött, az utolsó júniusban.

Winge elgyötört arccal masszírozza a halántékát.

– Valaha tanultam egy módszert az ilyesféle kód feltörésére, de úgy fest, ezt az Arany Alkony utolsó pálinkája tudatom legmélyére száműzte.

Megindul fel s alá a szobában körözve, ajkai hangtalanul mozognák, kezével a levegőbe rajzol. Néhány kör után megtorpan, visszatér az asztalhoz, és ahogy felemeli az egyik borítékot, hangosan felnevet.

– Bocsáss meg nekem, Jean Michael! Feleslegesen nehezítettük meg a saját dolgunkat. Nem kellett volna hagynod, hogy annyit igyak!

Winge feltartja a levelet, Cardell közelebb hajol. A papír mindkét végén látszik a pecsét maradványa, amelyet épp az imént tört fel, mikor felnyitotta a levelet. A viaszba nyomott kis címer ugyanaz, mint Károly János gyűrűjén. Időbe telik, mire Cardell szóhoz jut a meglepetéstől.

– Károly János igazi neve Daniel Devall?

– Minden kétséget kizáróan.

– Említenek valamilyen helységnevet is?

– Igen. Mindegyik levélen egy Madárdal nevű hely szerepel. Ismerős?

– Soha életemben nem hallottam ezt a nevet.

– Én sem. Lássuk, Isak Blomnak van-e valami hozzátennivalója.

Blom összekuporodva alszik a székében, előrehajolva a szekreterre, arcát a kezébe temetve. Hangosan horkol, és hősiesen ellenáll az ébresztgetésnek, míg aztán Cardell keményen a bordái közé nyomja az ujjait.

– Nos? Találtatok valamit?

Winge bólint.

– Meglehet. Nem tudod véletlenül, Isak, merre található a Madárdal nevű hely?

Blom a halántékát masszírozza.

– A Madárdal egy birtok, egy hitbizomány. A Sagån folyó mellett fekszik, nem messze a väsby-i régi királyi majortól. A Balk grófi család birtoka. Címerük egyszerű, ahogy ősi nemzetségeknél szokás, egy fehér harántgerenda fekete alapon. Nem sok Balk él már a Madárdalban, ha jól tudom. Néhány évtizeddel ezelőtt Gustav Adolf Balk az államtanács tagja volt. Valami rémlik, mintha nyoma veszett volna valahol külhonban. Talán egy örököse, ha van. A Balk egykoron nagy nemzetség volt, több szempontból is. Ma már semmilyen szempontból nem az. Ez minden, amit tudok.

Ahogy Blom végzett a mondandójával, Winge már fél lábbal kint is van az ajtón.

A keskeny Köpmangatan néptelenül tátong a Slottsbackenen túl. Kissé alábbhagyott a vihar, új nap virradt, de a téli sötétségben még néhány órát várat magára a nap, mielőtt a látóhatár fölé vánszorog. Winge a szeme elé hajtja a kalapja karimáját, hogy a sűrű hóban lássa, ha elhalad egy kocsi. Cardell szorosan a nyomában, rosszat sejtve. Az imént még túlságosan lassan folydogáló események hirtelen felgyorsultak.

– Bölcs dolog ilyen sietve útra kelnünk? Minden előkészület nélkül?

Winge a válla fölött veti hátra a választ.

– Miért, te mit javasolsz?

Cardell cifrán átkozódik, ahogy két kő között megcsúszik a csizmasarka.

– Egy-egy kés, tőr a csizmaszárba tűzve, penge a kabátujjba rejtve? Pisztoly és mordály? Mozsárágyú a kocsi után kötve, arra az esetre, ha nem engednek be szép szóra. Ja, és valami papír a városhatár átlépéséhez?

A Leégett Ház telke előtt egy kocsis igazítja éppen a lova meglazult patkóját. Winge int neki, ezalatt Cardell végre beéri.

– Az úti passzus miatt ne aggodalmaskodj. Van egy papírom Norlin aláírásával, az mindkettőnk számára megfelelő útlevélként szolgál. Ami a többit illeti, nincsenek már szövetségeseink. Ketten maradtunk, Jean Michael, te meg én. Én nem vagyok az erőszak híve. Ha utunk végén túlerővel szembesülünk, úgysem tudjuk fegyverrel lebírni. Abban kell bíznunk, amink van, számomra pedig az idő is fontos tényező, nem csak a betegségem miatt, hanem Ullholmra is gondolva. A két rendőrkapitány, Norlin és Ullholm közötti hatalmi vákuumban vagyunk, és jól tesszük, ha addig bevégezzük kis kalandunkat, amíg ez a helyzet fennáll. Megingatnak elhatározásodban ezek a körülmények? Nekem nincs vesztenivalóm, felszállok ebbe a kocsiba itt előttünk. Te még meggondolhatod magad, én nem hibáztatlak.

Winge felkapaszkodik az ülésre, és a Norrbro felé int a kocsisnak. Cardell bosszúsan legyezi arca elől a záporozó hópelyheket, és hangosan prüszköl.

– Persze ha egy pillanatra megállnánk az Istállómesterhez címzett fogadóban, mielőtt kijutunk a városból, és megtöltenénk a bendőnket, kellemesebben utazhatnál, egy jóval elégedettebb útitárssal. És útravaló itóka sem ártana, csak a folyadékháztartásom egyensúlya végett.

Winge elgondolkodva rágja a körmét.

– Engem pedig rendkívül különös fejfájás gyötör.

7.

A VÁMHÁZNÁL vár a váltás. A kocsik kerekét már néhány hete szántalpakra cserélték. Az Istállómesterhez címzett fogadó az utolsó állomás, ami elválasztja a várost a vadontól. Árulnak kenyeret, húst, dohányt és bort, amivel le lehet ez előbbieket öblíteni. Az út igen rossz állapotban van. A múlt héten olvadt, most újra fagy, a szántalpak különös, hol hegyes, hol hullámzó jégalakzatokon csikorognak. A lovak lába meg-megcsúszik. Fából, vasból vagy kőből faragott mérföldkövek sorjáznak lassan. Nagyjából húsz kilométerenként álmos fogadók várják az odatévedő utast, ahol lovakat cserélnek, a kocsis meg elpletykálja a városi híreket a cselédeknek, de az egyes megállók közti távolságok egyre hosszabbnak tűnnek.

Winge jól ismeri az utat. Az uppsalai évek alatt gyakran koptatta a keskeny országutat, nem lepődik meg, hogy egyes szakaszokon jóval kevésbé ekézték el a havat, mint máshol. Messze keleten erőtlen nap emelkedik a látóhatár fölé, hogy néhány órára életre keltse a halott téli tájat. A napsütés egyik oldalukról lassan a másikra vándorol, hosszú árnyékokat vetve az ellentétes irányba. Vénséges vén erdő nyúlik el egykedvűen az út mindkét oldalán. Winge zsebórája, az értékes Beurling, amelyet oly sokszor darabokra szedett, majd összerakott, nyitott fedéllel az ölében ketyeg, míg a rájuk ereszkedő szürkületben már nem látni a mutatók mozgását. Ahogy lágyulnak a csillagok, szorosabban összefogják magukon a takarókat és a prémeket, gondolataikba merülve gubbasztanak, a csendet csak a kocsis csettintgetése töri meg, ahogy szavak nélküli nyelven biztatja lovait. A sovány karéjú újhold alig vet valami kevés fényt az útra.

Cecil Winge saját történetén rágódik magában, amit néhány órája megosztott Cardell-lel. Eszébe jut, hogyan dühöngött a felesége, amikor

váratlanul rájuk nyitotta az ajtót, és rajtakapta őket. Ő maga csupán feneketlen szomorúságot érzett, és ez mintha még jobban felbosszantotta volna az asszonyt. Mit kellett volna tennie? Erőszakkal tenni bizonyságot az érzéseiről, kirángatni a tizedest az ágyból, és véresre verni? Az értelem ösvényén, melyen Winge egész életében haladt, nem merül fel az erőszak mint megoldás. Vajon lehetséges, hogy van, ahol a szerelem erőszakba fordul, csak éppen az ő érzelmei soha nem voltak ehhez elég erősek? Távolról magányos farkasüvöltés üdvözli a holdat. Borzongva jutnak eszébe a hajós Josef Thatcher búcsúszavai.

– Maga bizony farkas. Egy napon vörösen fognak megvillanni a fogai, és akkor tudni fogja, hogy igazam volt.

A szán egyre csak halad tovább az éjszakában. Fokról fokra maguk mögött hagyják a mérföldeket, és Sala városa mellett, az ezüstbánya közelében a kocsi egy négyszögletes udvarra kanyarodik, s a fogadó és az istállók között meghúzza a gyeplőt, és hátrafordul a bakon.

– Ennél közelebb nem jutunk az urak úti céljához. Részemről itt megalszom, és megetetem a lovakat.

A fogadó melegében még néhány vendég ébren várja az éjszakát, estebédjüket fogyasztják. Pufók mamzell trónol a konyha felett, rosszallóan prüszköl a Madárdal név hallatán.

– Maguknak aztán semmi keresnivalójuk arrafelé, különösen nem ezen a késői órán. A Madárdal után már időtlen idők óta nem kérdezősködtek idegenek.

– Ha kocsi nincs is, csak bérelhetünk két lovat!

– Ebben a hidegben? Két vadidegennek? A világ minden kincséért sem!

Winge addig számolja az asztalra a pénzérméket, míg a két ló értékét is meghaladja a kiszámolt összeg. Az asszony ábrázatán egyre szélesebb a vigyor, majd tréfásan pukedlizik Winge és Cardell előtt.

– Úgy látszik, több kincs van a világon, mint azt sejtettem volna.

A kapott lovak zömök igavonó állatok, a gyorsaság nem erényük. Az ösvényeket már rég belepte a hó, tavaszig már ki sem fognak alóla látszani, úgyhogy Cardell és Winge jobb híján a fogadó közönsége által összeállított útleírást követik. Orruk után igyekeznek előre, bal kéz felől egy távoli domb, egyenesen előttük a sarkcsillag, míg végre jó órányi poroszkálás után

hársfasor rajzolódik ki előttük a hóban. A lovak szuszogva gázolnak a megkérgesedett, mély hóban, végül a fák ágai alá érve már sekélyebb a hótakaró. A fasor végén sötét, néma épületek körvonala rémlik. Egy udvar közepén jéggel borított szökőkút árválkodik, túloldalán a főépület. Winge megrántja a kantárt, lova komótosan megáll.

– Ismerős?

Mickel Cardell nem gyakorlott lovas, titokban örült neki, hogy nem találtak gyorsabb hátasállatot, most átveti lábát a ló hátán, és leereszkedik a nyeregből, de ahogy szilárd talajt fog az egyik lába, fél csizmasarka fennragad az átkozott kengyelben.

– Blix leveleiből? Hát persze. Pontos leírást adott a helyről a szerencsétlen. De itt már régóta nem lakik senki. Síri csönd van, a kémény nem füstöl, legalább egy tucat ablaktábla be van törve, se fény, se lábnyomok.

– Mindegy, mi azonban itt vagyunk. Ne forduljunk vissza, míg biztosak nem vagyunk benne, hogy senki nincs itt. Nagy a ház, nagy területet kell ellenőriznünk.

A kapu résnyire nyitva áll. A szél hókupacot tornyozott fel a benti oldalán, ketten együttes erővel alig tudják beljebb tolni az ajtószárnyat, hogy beférjenek. A hatalmas előtér üresen tátong. Winge csendben fülel.

– Igazad van, emberi jelenlétnek nyoma sincs. Kezdjük lentről. Én a bal oldali folyosón indulok el, te menj jobb felé, így haladunk egyre feljebb. A lépcsőnél találkozunk, mielőtt egy emelettel feljebb megyünk. A kémények elhelyezkedéséből ítélve te hamarosan eléred a konyhát. Nézz körül, hátha találsz lámpást, vagy valamit, amivel világot gyújthatunk.

Cardell egy ajtón át belép a jobbra eső első szobába. Fogadószoba lehetett, valaha itt fogadhatták vendégeiket a háziak. Hólé, azelőtt meg esővíz folyt le a falon, le egész a padlóig, ahol a nedvességtől megdagadt padlódeszkák ívben meghajlottak. A félhomályban minden egyformán szürke, az ablakok mellett rongyokban lógó gobelinek, a kiálló bélésű, felfeslett huzatú bútorok, bennük egértanyák, az időjárás viszontagságaitól felpúposodott vásznú festmények. Az épületben beljebb koromsötét van. Cardell a falak mentén tapogatózva halad előre, könyvek gerincét érzi sorban a tenyere alatt, majd nagy örömére egy fém gyertyatartót, mely a fogvacogtató hidegben egy pillanatra a bőréhez fagy, ahogy megérinti. A gyertyacsonk

viasza keményre fagyott, ahogy Cardell acél szikravetőjével próbálja a kanócot meggyújtani, a felröppenő szikrák korhadó polcokat világítanak meg egy-egy pillanatra. Végül lángra kap a kanóc, bátortalanul pislákol a láng.

Karját a gyertya elé tartva védi a lángot a huzattól, ahogy beljebb halad. Minden csendes, hideg, halott. A fagy helyenként a falakat is megrepesztette. A tető lyukas lehet, mint egy rosta. Egy üres kamra és egy raktárhelyiség után lépcsőházhoz ér, felfele az emeletre, és lefele a pincébe is lépcső vezet. Egy darabig tanácstalanul álldogál, majd vállat von, és megindul lefelé, hogy gyorsan ellenőrizze a pincét. A gyertya fényében hordók, és Cardell legnagyobb örömére palackoktól roskadozó polcok öltenek testet a sötétségből. A legtöbb fenékig befagyva, de beljebb, ahová nem értek el a fagy karmai, talál egy pár megkímélt borosüveget. Kiválaszt egyet, leüti, a nyakát, és óvatosan, hogy meg ne vágja az ajkát, a szájához illeszti a palackot. Tokaji! Elégedett sóhajjal hátat fordít a pincének, és visszatér a lépcsőházba.

Felülről valami hallatszik. Talán egy lépés hangja a nyikorgó padlódeszkán, vagy egy megtaszított bútordarab. Hirtelen ráeszmél, hogy kis kalandja során a gyertyával meg a borospalackkal jócskán telhetett az idő. Winge, miután ellenőrizte a bal szárnyat, alighanem megunta a várakozást a lépcsőnél, és úgy döntött, inkább az emeleten várja be őt. Kortyol még néhányat, aztán irány fölfelé. A lépcsőház ablakain beszűrődik a holdvilág, a békés látvány meg a bor jobb kedvre hangolja e reménytelen vállalkozás iránt. A kezében tartott gyertya megvilágítja, amire a fény esik, de közben el is vakítja, ami a sötétben lapul, abból már semmit nem lát.

– Ne mozdulj!

Ez nem Cecil Winge hangja. Halk és kifejezéstelen, és még valami, mintha nehezen jönnének elő a szavak, talán a hideg miatt.

– Fújd el a gyertyát, és fordulj meg!

Cardell azt teszi, amit mondtak neki. A hirtelen sötétségben alig látni, ki van ott. Sziluettje kirajzolódik az ablak előtt, amely mögött koromfekete égboltra, és világító hótakaróra oszlik a világ.

– Ha nem látnád, mi van nálam, egy karabélyt tartok a kezemben, egyenesen a szívedre célzok.

Cardell hunyorogva próbál többet látni. A másik férfi középmagas, vállán molyrágta farkasprém bunda. Az alatta viselt ruhái ugyanúgy festenek, mint

az egész ház. A hajdani pompa romjaiban. Fényesre kopott térdnadrág hiányzó gombokkal, felfeslett varrással. A koravén arcon szelíd kifejezés ül.

– Már látom. A hadiflottánál is voltak ilyen puskáink. Pompás kis fegyver, bár ha jól látom, nem valami új.

– Ne tévesszen meg a Madárdal állapota. Az erre a puskára nem vonatkozik. Ez Narvától Fraustadtig jól szolgálta őseimet, soha nem hagyta őket cserben. Azért jöttél, hogy bort lopj tőlem? Egyedül vagy?

Cardell szíve hevesen kalapál. Az ilyesfajta füllentésnek mestere, egy pillanatig sem késlekedik a válasszal.

– Igen. Abban a reményben jöttem, hogy találok valami ennivalót, amivel kihúzom a telet. Barátaim meg már réges-régen nincsenek.

A férfi bólint.

– Egyes ruhadarabjaid mintha erkölcsrendészi egyenruha részei lennének. Miben sántikál egy magadfajta ilyen messze a várostól?

– Otthagyta a szolgálatot, és megpróbálja valahogyan túlélni a telet, mert a bérét már rég elitta. Azt mondták, üresen áll a ház, senkinek nem fog hiányozni, ami innen eltűnik.

– Gyerünk, indulj lefelé a lépcsőn, ugyanarra, amerről jöttél. Ne nézz hátra. Itt vagyok mögötted, de nem érhetsz el, a karabély csövét egyenesen a hátadra szegezem. Odébb, ahol a szántóföld kezdődik, van egy csűr, oda megyünk.

Cardell elgondolkodva pillant a férfira.

– Látom, dörzskerekes gyújtású a puskád. A flottánál azt mondták, ötből egyszer nem sikerül begyújtania a puskaport.

A férfi egy darabig csendben áll, majd újra megszólal kifejezéstelen hangján.

– Nem messze attól a helytől, ahova most megyünk, van egy trágyadomb. Generációk óta csak hízik az emberi és állati ürüléktől. A rothadás melegén még a fagyos tél sem győzedelmeskedik, csak úgy gőzölög és bugyborékol. A hársfák gyökereinél is öregebb férgek lakják. Felkészültem a látogatókra. Abban a trágyadombban tartom az ólomgolyókat a puskához, mindennap újra cserélem a golyót a puskacsőből. Hideglelés és láz gyötrelmei közt fogsz elpusztulni, ha a golyó csak felsérti a bőrödet. Először nedvedzeni kezd a seb, aztán jön az üszkösödés, majd végül pokolbéli kínok között

kiszenvedsz. Még soha nem tévesztettem célt a puskámmal. A sors talán úgy akarja, hogy ez legyen az első. Vállalhatod a kockázatot.

Cardell néhány pillanatig mérlegre teszi az életét, majd vállat von, sarkon fordul, és megindul lefelé a lépcsőn.

Átvágnak a havas udvaron. A hold és a csillagok fénye világítja meg útjukat a csűr felé, amely egy halom melléképület közül az első. Az ajtót nehéz retesz zárja le.

– Emeld le a gerendát, és lépj be!

Cardell nehezen boldogul egy kézzel, de alulról a fának feszítve a vállát kimozdítja a keresztgerendát a helyéről. Az ajtó felnyílik. Olyan átható bűz csapja meg Cardell orrát, hogy kénytelen az orra elé kapni a karját.

– Phű, az ördögbe!

– Mi a neved, exstrázsa?

– Mickel Cardell.

– Nos hát, Mickel Cardell. Van számodra egy javaslatom. Gondold végig alaposan, mielőtt válaszolsz. Bárcsak jobbat kínálhatnék neked, de sajnos nekem még itt kell maradnom egy ideig, várok valakit, és nem kockáztathatom, hogy erősítéssel visszatérj.

Valahol beljebb a csűr mélyén Cardell mozgásra lesz figyelmes. Valami nagy dolog felkel és közeledik. Lánc csörgése hallatszik, ahogy teljes hosszában kifeszül. Cardell látja a valószerűtlenül hatalmasra nőtt kutyát, az állat parázsló szénként világító szemeit, a szája sarkából csorgó nyálat.

– Íme, ez Magnus, Mickel Cardell. Így vagy úgy, de ő lesz a sírod, mikor felfalta a maradványaidat. Jól megtermett ember vagy, nem szívesen vonszolom végig a testedet a földön egészen a kutyáig, tehát a következő az ajánlatom. Elmész a falig, aztán olyan közel lépsz Magnushoz, amennyire lehet, anélkül, hogy elérne. Ott letérdelsz. Én hátulról tarkón lőlek, hogy előredőlj, a lánc körén belülre. Tiszta halálod lesz, gyors és kíméletes, és egyikünket sem fröcsköli össze a véred. Ha a helyzeted ehelyett netalántán meggondolatlan cselekedetre sarkallna, hasba lőlek ott, ahol vagy, és ott maradsz fekve a hideg, a fájdalom és a láz martalékaként. Magnus elég nagy ahhoz, hogy bemelegítse a csűrt. Hacsak a lövés maga nem halálos, ma éjjel még nem fogsz megfagyni. Talán még holnap sem.

Cardellnek égnek áll a haja. Fogalma sincs, mit mondjon. Fény villódzik a szeme előtt, a táncoló pontok rémképpé állnak össze a kutya mögötti

sötétségben. Fekete szárnyak mély szakadék alján. A halál közelebb oldalog. Ugyanaz a lény, amely már egyszer kis híján a karmaiba kaparintotta a Svensksund vizében. Remegő lábakkal lépdel előre, és letérdel a deszkafal előtt, melynek minden ággörcséből a kaszás szeme hunyorog rá.

– Kicsit közelebb, ha kérhetem. Magnus bundája és az enyém is, amit viselek, látott már jobb napokat, de ez nem ok arra, hogy feleslegesen bepiszkítsuk.

Térden csúszik centiről centire, egyre közelebb. Magnus nyáladzó pofája és mohón fénylő ragadozószemei már egészen közel vannak, lehelete rothadt hústól és vértől bűzlik.

Cardell válla mögül mozgást hall, keményre fagyott ruhadarabok zizegését. Ahogy elfordítja a fejét, Cecil Winge alakját látja kirajzolódni az ajtóban, és látja, hogy a farkasprémes férfi is félig hátrafordul a hívatlan vendég irányába.

Azután eldördül a lövés. Nedves reccsenés, szétfröccsenő vörösség.

Úgy érzi, mintha a lövés visszhangja egyre halkulva végiggurulna a mezőn, azután végtelen hosszú csend következik, a puskapor egész csűrt betöltő füstje felszáll a gerendákig, majd lassan eloszlik. Tudja, hogy meghalt, és megérti, hogy azért nem érez fájdalmat, mert már túl van a fájdalom hatókörén, ott, ahová úgy vágyakozott, amikor az *Ingeborg* horgonylánca odaszegezte az élethez. A golyó a gerincét találhatta el, érzi, ahogy a lábain végigcsorog a vér. Elsötétül a világ, az utolsó dolog, amit még lát, a két férfi egymással szemben, az egyik csendben és nyugodtan áll, a másik a falnak támasztja füstölgő karabélyát, és egyre halkuló hangon beszél.

– Ön az, Cecil Winge. Ön az, akit vártam. Az én nevem Johannes Balk. Daniel Devall sorsáért csakis engem illet a felelősség. Azért jött, hogy Stockholmba kísérjen. Indulhatunk, itt többé nincs semmi tennivalóm.

8.

A NAP TÁVOLIBBNAK TŰNIK, mint valaha, ahogy felkelve hamvadó széndarabként gurul végig a horizonton. Sápadt fénye a szánban ülő két alakra, Cecil Wingére és Johannes Balkra esik. A hajnali világosságban Winge végre először szemügyre veheti a vele szemben a prémeken ülő férfit. Első látásra nehezen meghatározható korú. Lehet korán megöregedett fiatal, de idősebb is, aki vonásaiban megőrizte az ifjúkor éretlenségét.

Winge eszébe idézi Kristofer Blix szavait, és rájön, hogy találóan írják le a férfit: lényéből üresség árad.

Winge következő lélegzetvétele a torkán akad. Tűnődéseiben köhögésroham akasztja meg, kihajolva a szán oldalán száját zsebkendővel elfedve vörös nyálat köp a szántalpak felé.

– Hogy szolgál az egészsége, Winge úr?

Johannes hanga teljesen kifejezéstelen. Mintha nem tudta volna elsajátítani a beszéd dallamát, s ezért úgy döntött, egyetlen hangmagassághoz tartja magát. Hangjának kifejezéstelensége Wingét a pulpitus mellett töltött ifjúi éveire emlékezteti, amikor társaival együtt hangosan kellett felolvasnia ismeretlen nyelvű szövegeket, amelyek tartalmából egy kukkot sem értett. Olykor mintha a nyelve nem állna rá egy-egy hang megformálására, ezzel arra kényszerítve gazdáját, hogy más szót válasszon.

– Mire véljem ezt az érdeklődést?

Johannes Balk felnéz Wingére, tekintetük először találkozik. Balk pupillái annyira tágak és feketék, hogy az írisz színe nem is látszik.

– Miért ne törődnék felebarátaimmal, Winge úr?

– Mert maga egy szörnyeteg, Johannes.

Balk nem fordítja el a fejét a közéjük ereszkedő csendben. Bólint, és Winge érzi, hogy a karján és a hátán égnek áll a szőr.

– A világ tett azzá, ami vagyok. Ha igaz, amit mond, mit gondoljunk a világról? De lehet, hogy más okom van, hogy az egészségéért aggódjam, mint puszta felebaráti szeretet. Mindent a maga idejében.

– Ismer engem, Johannes? Tudja, ki vagyok?

– Az *Extra Posten* cikkében figyeltem fel a nevére, amikor a Kamarában talált holttestről írtak, aztán kutatásokat végeztem. Érdeklődve tájékozódtam jogi pályafutásáról. Mindig hű volt az ideáljaihoz. Mindig meghallgatta a vádlottakat, engedte, hogy a per során beszéljenek, ahol mindenki hallhatta őket. A történtek ismeretében, és mindazok után, amiket tud rólam, meg kell kérdeznem, Winge úr, hogy még mindig az a véleménye, hogy egy hozzám hasonló szörnyetegnek is joga van ehhez?

– A törvény előtt mindenki egyenlő. Ehhez önnek is joga van, az elkövetett bűntől függetlenül.

– Megengedi, hogy először önnek meséljem el a történetemet, a saját szavaimmal? Ígérem, semmit nem fogok elhallgatni. Kérdezzen, s én legjobb tudomásom szerint válaszolok. Lehetséges, Winge úr? Nem tudom, mennyi ideje van rám.

– Azt én sem tudom. Majd meglátjuk.

– Először egy prológus, ha megengedi.

Johannes Balk lehunyja a szemét, és nagy levegőt vesz. Ahogy kifújja tüdejéből a levegőt, két párafelhő távozik az orrán keresztül. Belekezd.

– Családomban már hagyomány, hogy a legidősebb fiúgyermeket II. Gusztáv király után nevezik el. Gusztáv Adolf háborúja meghozta a Balkok szerencséjét, ahogy sok mindenki másét is. Százötven esztendeje annak, hogy a német választófejedelmek országait romhalmazzá változtattuk, miközben szorosan kapaszkodtunk Észak Oroszlánjának farkába. Vérben és dicsőségben fürödtünk, grófi címet nyertünk, kincsesládáink rablott aranytól roskadoztak. Felépítettük a Madárdalt, ezt a kastélyt, ősi földünkön, erdőket irtottunk, megműveltük a földet. Atyám volt az utolsó Gustav Adolf a Balkok, atyák és fiaik hosszú sorában.

– Emlékszem atyjára gyermekkoromból. A királyi tanács tagja volt, mielőtt Gusztáv király bevezette az egyeduralmat. Jelentős férfiú.

Johannes Balk újból farkasszemet néz Wingével, tekintete kiismerhetetlen.

– Azt tartják, a nagy embereket a legyőzött nehézségek formálják. Senki nem tagadhatja, hogy atyámnak bőséggel kijutott belőlük. Ő már ötnemzedéknyire volt a csatamezőktől, ahol őseink dicsőséget és vagyont szereztek maguknak. Minden nemzedék csak kivett a pénzesládákból, anélkül, hogy egyetlen shillinget is visszatett volna. Atyám csupa adósságot örökölt. Azt tapasztalta, hogy a származás vagyon nélkül vajmi keveset ér, de feltette magában, hogy visszaállítja a Balk-ház régi dicsőségét. Sokáig maradt agglegény. Soha nem voltunk valami jóképű család, de atyám születésekor mintha a rokonságban fellelhető összes rettenetes arcvonás találkára érkezett volna. Kidülledő szeme és krumpliorra ugyan elvonta a figyelmet jelentéktelenül apró álláról, de vézna volt és hórihorgas, beesett homlokkal és feje tetején gyér hajjal. Sokáig keresett egy jobb partit, mire talált magának egy menyasszonyt. Tisztán praktikus okokból elrendezett házasság volt. A Madárdaltól nem messze nagy birtok fekszik, születésem előtt a Vide nemzetség tulajdona. Akkoriban a Vide család a kihalás szélén táncolt. Lukas Vidének, a nemzetség pátriárkájának egyetlen leánya volt, ő és felesége pedig már túlságosan idősek ahhoz, hogy további örökösöket nemzzenek. A család többi ága már kihalt. Ami viszont jó egészségnek örvendett, nem volt más, mint a hatalmas Vide-vagyon. Amikor a Balkok szórták a pénzt, a szomszédok okosan gazdálkodtak. Atyám egy este átlovagolt Lukas Vidéhez, hogy megkérje a lánya kezét. Viharos találkozó volt.

– Mi okból?

– A leányt Mariának hívták, Winge úr, a faluban csak Szűz Máriának gúnyolták. Nem volt kelendő. Akkor már több mint harminc éve volt, hogy a világra jött, lábbal előre. Nehéz szülés volt. Az orvos ugyan megmentette az életét, de soha nem lett egészséges. Etetni kellett, napjait ágyban töltötte, maga elé bámulva olyan dolgokra, melyeket senki más nem látott rajta kívül. Ha végbement is valami a zavaros szemei mögött, azt soha nem árulta el senkinek. Amikor atyám megkérte a lánya kezét, Lukas Vide nem hitt a fülének. Dühbe gurult, sőt, ki akarta hajítani a vendéget. De Gustav Adolf győzködni kezdte, elmagyarázta, miért észszerű az ajánlata. A házasság révén, mely csupán formalitás, ő örökli a Vide-birtokot, és kötelezi magát, hogy ugyanolyan gondosan gazdálkodik a javakkal, mint a Vide család tette azt századokon át, még ha csak egy újabb nemzedéknyi ideig is, ami azonban elég ahhoz, hogy biztosítsa jövőjét a család

szolgálatában álló béreseknek és egyéb személyzetnek. Ily módon a birtok nem fog a család kihalásával a koronára visszaszállni, hogy a király majd idegeneknek adja el, hogy ékszereket és csecsebecséket vásárolhasson a szeretőinek. Gustav Adolf megesküdött, hogy gondoskodik Maria Vidéről, ugyanolyan szeretettel, ahogyan a szülei, akiknek az élete már a vége felé közeledik. Lukas Vide végül ráállt a dologra, belátta atyám érvelésének logikáját. Kezet ráztak, Szűz Máriát elcipelték a kápolnába, és összeadták atyámmal, anélkül, hogy egyetlen arcizma is rezdült volna. Csak a legközelebbi családtagok voltak jelen. Hatalmas volt a hozomány, és még sokszorosa az ígéret, ami majd Lukas Vide halála után száll az ifjú párra. Így mentette meg Gustav Adolf Balk ősei birtokát. Egy festővel elkészíttette anyám portréját is, de nem a valódit, hanem amilyennek lennie kellett volna, egy romantikus jelenetben, háttérben a Madárdallal. Micsoda irónia!

Johannes Balk egy pillanatra megszakítja a történetet. Minél hosszabban mesél, a beszéde annál folyékonyabb, dadogása egyre kevésbé észrevehető.

– Bizonyára magától is kitalálja, micsoda botrány volt, amikor Szűz Mária hasát már nem lehetett a Madárdal dunyhái alatt elrejteni. A Lukas Vidével kötött megállapodás szerint magától értetődő volt, hogy a házasság nem fog beteljesedni. Most aztán szalajthattak bábák meg orvosok után Salába, hogy segítsenek a szülésnél. Így jöttem én a világra, eleven bizonyítékaként annak, hogy Gustav Adolf Balk behatolt félhalott hitvese hálókamrájába, és meghágta mozdulatlan testét. Lukas Vide állítólag szélütést kapott a hírre. Gustav Adolf meglátogatta apósát a betegágynál, és mézesmázos szavakkal meggyőzte az öreget, hogy ami történt, valójában a legjobb, ami történhetett, hiszen így mindkét család túlélése még hosszabb időre biztosítva van. Vide mégsem kívánhatta az unokája vesztét. Az öreg néhány évet élt még teljes visszavonultságban. Soha többé nem beszélt a vejével. A halála után a mieinkhez csatolták a birtokait, a Madárdal kiteljesedett. Minden, amit Gustav Adolf eltervezett, valósággá lett. Őmiatta születhettem meg, és nevelkedhettem elképzelhetetlen jólétben.

A szántalpak fémes surrogása Balk dallamtalan hangjához hasonlatos monoton aláfestő zenét szolgáltat a lovak lihegésének és a kocsis csettintéseinek. A nap egyre alacsonyabban jár, fénye sápadt sárgáról égővörösbe vált.

– Aki szörnyeteget akar nevelni, Winge úr, jól teszi, ha mihamarabb megtanítja, hogyan kell gyűlölni. Atyám gyakran elpáholt. Amilyen jelentős személy volt, egy alkalmat sem szalasztott el, amikor hatalmát fitogtathatta környezete, különösen saját fia felett. Ahogy idősebb lettem, megtanultam megkülönböztetni a verés különböző okait. Sokszor csak a saját rosszkedvét töltötte ki rajtam egy-egy kudarc vagy rossz hír után. De akkor is vert, amikor jó kedvében volt, és megértettem, hogy ő alighanem ezt tanulta, hogy a gyereket veréssel lehet erényre és türelemre nevelni. Saját gyerekkori emlékei alapján, amikor ő sem tudott könnyek nélkül egyenesen ülni a széken, úgy vélte, felnőttkorának sikerei és előmenetele a kíméletlen nevelés gyümölcsei. Gyakran vizsgáztatott kérdéseivel, ekkor félelmemben, hogy rosszul válaszolok, dadogni kezdtem, ami csak még jobban feldühítette, engem pedig még jobban elbizonytalanított. Ahogy bizonyára hallja, még mindig megvan ez a beszédhibám. A szörnyeteg szörnyeteget nemzett. Nekem magamnak vigaszul szolgál, hogy nem nemzettem gyermekeket. A különös szörnyek idők kezdetéig visszanyúló hosszú sorában én vagyok az utolsó, és még ha ez csak mellékes részlet is a nekrológomban, mindenképpen jócselekedetnek számít.

Balk ismét rövid szünetet tart, magában bólogat.

– Más dolgokat is tett velem az apám éjszaka, amikor leitta magát, és nem tudta elviselni a ház csöndjét gyereksírás nélkül.

Winge semmi változást nem lát Balk ábrázatán, ahogy rápillant, vagy csak az útjukat szegélyező fák árnyéka űz tréfát vele?

– A magam módján én is bosszút álltam, ahogy egy gyermek tud, a még nálam is elesettebb teremtményeken. A békákon a patakban. Kutyákon és csirkéken az udvarban. Ők megtanulták ugyanúgy félni a haragomat, ahogyan én féltem az apámtól.

Hamarosan lemegy a nap. Winge érzi, ahogy egyre jobban lehűl a levegő. Újabb téli éj köszönt a földre. Stockholm városában, amelyhez percről percre közelednek, ez az éjszaka is megszedi majd a maga áldozatait, és rákényszeríti Dieter Schwalbét és a többi sírásót, hogy feladván hiábavaló próbálkozásaikat az átfagyott föld felásására, halomba tornyozzák a fagyott holttesteket az enyhülésre várván.

A kocsis mellett a bakon ott kucorog Mickel Cardell, hallótávolságon kívül, karjait maga köré vetve próbálja melegen tartani magát. Lent a szán ülésén Winge leveszi tekintetét társa hátáról, és újra Balkhoz fordul.

– A számos lehetőség közül, akiket lelőhetett a csűrben, a kutya tűnt számomra a legkevésbé valószínűnek.

Balk képe semmilyen érzelmet nem árul el.

– Magnus betöltötte a célját. Jobb volt számára a gyors és kegyes vég, mint a hosszadalmas éhhalál saját ürülékében, miután nem tudtam már tovább etetni. Erkölcsrendész cimborája azt állította, hogy egyedül érkezett, és lopni akart: ha megmondja az igazat, az egész kellemetlen epizód elkerülhető lett volna.

Balk lesöpri válláról a hópelyheket, és megigazítja térdén a prémeket.

– Jócskán van még hátra az utunkból. A históriám csak most fordul igazán komolyra.

9.

A FIÚ OLY MAGÁNYOSAN NŐ FÖL, hogy a szó valósággal elveszíti számára jelentését. Folyvást emberek veszik körül, de őt más fából faragták, ő az utolsó képviselője előkelő nemesi családjának, s mivel apja gyakran Stockholmban van, otthon egyedül ő képviseli a fajtáját. Különb, mint mások. Ha az önfeledt kacajok hangját követve rátalál a szobára, ahol a cselédség gyermekei játszadoznak, a kacagás azonnal abbamarad. Lesütött szemű szolgálók bocsánatkérést mormolva terelik el a közeléből a gyerekeiket, sebtében rájuk bízva valami elvégeznivalót. Sejti a többi gyermek ellenszenvét, még ha nem is mutathatják ki nyíltan. Fokozatosan hozzászokik a néptelen szobákhoz.

Házitanítók hosszú sora igyekszik fejébe tölteni mindazt a tudást, amire egyszer szüksége lesz egy távoli jövőben, amiről semmit nem sejt, de egyik tanítója sem szereti őt. Ugyanúgy veréssel fenyítik meg, mint az apja szokta, meggyőződve a fizikai büntetés jellemformáló erejéről.

A Madárdal komor, barátságtalan hely, egyik tanítója sem marad egy esztendőnél tovább. Semelyikük számára nem jelent többet, mint a szükséges rosszat a pénz megkereséséhez, amellyel tovább állhatnak. A fiú idővel jócskán megritkítja a patak békaállományát, a kisebb állatok megtanulják félni a lépteit.

Lassacskán felfedezi az anyját. Madárdal nem elég nagy ahhoz, hogy örökre megőrizzen egy titkot. Van egy része a kastélynak, ahová nem teheti be a lábát, egy ajtó, amit nem nyithat ki, ahová levessel teli tálakat hordanak fel, majd üres tálakkal térnek vissza. Ott tartják a fiú anyját, a világ számára ugyanolyan holtan, mint azon a szent napon, amelyen az apja a házba hozta. Elkezd kerülőutakon járni. Egy szekrény mélyén, egy szegen elfeledett, rozsdás kulcscsomó lóg, pókhálóval beszőve. Éjjelente az

éléskamrából lopott zsírral megkent kulcsokat próbálgatja sorra, halálra rémülve a rozsdás zár makacs nyikorgásától. Sok-sok próbálkozás után végre siker koronázza erőfeszítéseit. Talál egy kulcsot, ami illik a zárba.

Az asszony mozdulatlanul fekszik az ágyban fehér baldachin alatt. Óvatosan, nehogy megnyikorduljanak a lába alatt a korhadt deszkák, átvág a szobán, és ahogy közelít az ágyhoz, életében először megpillantja anyja arcát. Szakasztott mása az övének. Egyik tenyerét a takaróra teszi, érzi a test melegét, bár az asszony nem mozdul. Üres szemekkel mered maga elé még akkor is, amikor a fiú pontosan a szeme elé áll. Odafekszik az asszony mellé, hozzásimul, érzi a vigasztaló közelséget. Minden éjjel visszajár.

Fokozatosan változás áll be az asszony állapotában. Kezdetben mozdulatlanul fekszik, mintha ott sem lenne, később megmozdul. Ahogy a fiú a szemébe néz, felismeri. Fel akarja emelni a kezét a fiú arcához, és minden éjjel közelebb és közelebb ér hozzá. Minden hajnalban, amikor a fiú a takarót elsimítva otthagyja az asszonyt, csak arra gondol, hogy talán holnap, holnap megtörténik, érezni fogja arcán az anyai kéz simítását.

Hetek telnek el. Amikor a nő végre sikerrel jár, ujjai karmokká görbülnek, és hosszú körmei felhasítják az arcot, amelyben a fiú apjának vonásai egyesülnek az övéivel. Közben dühösen sziszegő hang tör fel a nő torkából. A sokktól és a rémülettől zokogva rohan ki a fiú a szobából. Mélyek a karmolások. Hazudnia kell, mikor kérdik, hogy szerezte őket.

Sokáig nem tér vissza a szobába, de egyszer csak meghallja, ahogy a padlódeszkák panaszosan nyikorognak éjszaka, és megérti, hogy anyja kikelt az ágyból, mintha találkozásuk életre keltett volna benne valamit, ami addig parlagon hevert. Először csak beles a kulcslyukon. Amikor aztán végre összeszedi a bátorságát és elfordítja a kulcsot, újra azt veszi észre, hogy az asszony ügyet sem vet rá, míg nem megy a közelébe. Éjszakáit a padlón üldögélve tölti, háttal a falnak dőlve. Egészen virradatig vele marad, fél órával azelőtt távozik, hogy anyja cselédei, egy öreg házaspár, akik még az otthonából követték ide, belépnek, visszaterelik az ágyhoz, és betakargatják. A következő éjjel ismét újrakezdi.

Csaknem egy esztendeig tart, mire annyira megtanul járni, hogy még virradat előtt eljut az ablakig. Amikor végre odaér, minden éjjel ugyanaz a szertartás veszi kezdetét. Lassan, óvatosan felemeli a kezét, hogy elkapja az

ablaküvegnek csapódó lószúnyogokat, amelyek hasztalanul próbálnak újra és újra kijutni a szabadságra, melyet látnak, de soha nem érhetnek el.

Az asszonyt lassúsága és türelme tökéletes vadásszá teszi. Egyenként kapja el őket a markával, majd hüvelyk- és mutatóujja közé fogja az apró rovartestet. Közel viszi az arcához. Végül egyenként kitépkedi a szárnyakat és a lábakat, türelmesen és vigyázva, nehogy kioltsa a pislákoló életet a hosszú testben. A fiú észreveszi, hogy ajkai mozognak, és megérti, hogy beszél hozzájuk, mialatt megcsonkítja őket. Közelebb óvakodva ki tudja venni az apja nevét. Ez az asszony egyetlen lehetősége a bosszúra. A fiút ellentétes érzések kerítik hatalmukba. A következő éjszakán már nem tér vissza, hagyja az asszonyt, tegye, amit akar.

Később, azon a télen anyját elviszi a hideg és a láz. Az ablakpárkányon sorban fekszenek a lószúnyogok megcsonkított tetemei. Az utolsó még pár nappal azután is mozog, hogy Maria Vide már a föld alatt van. A fiú nem gyászolja az anyját.

Amikor azon a tavaszon olvadásnak indul a jég, Gustav Adolf Balk csizmasarka megbicsaklik Stockholm utcakövén, és eltöri a combcsontját. A király udvari orvosa személyesen látja el a sérültet, helyreilleszti a csontokat, de köztudomású, hogy a tavaszi légáramlatok betegségeket terjesztenek. A seb nem is nagy, mégsem gyógyul, sőt gennyesedni kezd. Apja már nem kel ki az ágyból, az üszkösödés egyre terjed, eléri a velőt, a beteg lábujjai elvörösödnek, kifehérednek, majd megfeketednek. Márciusban, életében először a fővárosba viszik a fiút, atyja halálos ágyához. Gustav Adolf túlságosan beteg már ahhoz, hogy szállítsák. A fájdalom a fertőzött lábában, amelyet immár túl késő elválasztani a testtől, irtózatos, nem bírna ki egy kocsiutazást, az üszkösödés pedig már elterjedt a testben, hasán és ágyékán futnak felfelé a sötétlő erek.

A fiút durva kezek taszítják be a hálószobába, ahol már több kosárnyi potpourri sem tudja elfedni a rothadás bűzét. Az ágy mellé állított széken kell atyja mellett virrasztania. Sokáig ül áhítatos csendben a minden egyes zörgő lélegzetvételre megremegő dunyhahalom előtt. Apja arca sápadt és verítékben úszik, tekintete rémült és zavart. A pap, akinek sokszor támad más elintéznivalója, gyakran hagyja őket egyedül. Sokáig tart, mire összeszedi a bátorságát, feláll, és felemeli apja kezét a takaróról. Egy cseppnyi erő sincs már benne, ide-oda legyezhet vele a takaró fölött,

anélkül, hogy az apja megakadályozhatná, hiába nyögdécsel panaszosan. Felemeli a takarót Gustav Adolf Balk rémült, vöröslő tésztaképéről, és apró gyerekkezét apja szájára szorítja, hüvelykujjával betapasztja az orrlyukát. Megdöbben, mennyire könnyű elzárni a légáramlás útját. Fogak kapadoznak a tenyere után, gyámoltalanul, lehetetlen szögből. Gustav Adolf teste rángatózik a dunyha alatt, arca elkékül, szeme kigúvad. A fiú újra és újra kísérletezik, de nincs bátorsága elég hosszan ott tartani a kezét, mindig elengedi, apja újra levegőhöz jut, hosszú, szörcsögő lélegzetvétellel. Gustav Adolf Balk aznap éjjel magányosan távozik az élők sorából. A szobalány, aki részvéttel karolja át a fiú csenevész vállát, kuncogását elfojtott zokogásnak hiszi, és egy zsebkendővel letörli arcáról az örömkönnyeket.

Addig is, míg eljő a feltámadás, a királyi tanácsos Őméltóságát egy márványlap alá fektetik, az oltár előtti díszhelyre a család ősi fészkében, a Madárdaltól nem messze, ahol a templom falait a Balkok címere díszíti, és ahol őseik nyugszanak. Egy kora nyári éjjelen a fiú ébren marad, míg elcsendesedik a kastély, átvág a néptelen udvaron, majd tovább a hársfák szegélyezte sétányon. Míg hálókamrájában a sötétség rémálmok és iszonyat rejtekhelye, ez a sötétség másféle, védelmező és vigaszt nyújtó barát.

Vegre-valahára odaér a templomhoz, ahol a kapu nyitva áll, bizonyára kései bűnösök kedvéért, bent azonban egy lélek sincs. Előrebotorkál a sötétben, míg ujjaival kitapogatja apja nevét a sírkövön. Kigombolja és letolja térdnadrágját, miközben leguggol. Másnap reggel a kántor találja meg a legyekkel borított ürülékkupacot, és a Gustav Adolf Balk kőbe vésett nevére kent mocskot. Nem szól senkinek, letakarítja a márványlapot, és élete végéig meg van győződve róla, hogy maga Belzebub járt személyesen békés kis falujukban, minden bizonnyal útban a délebbre fekvő nagyvárosban jóval sürgetőbb feladatai felé.

A diadal, amit a fiú érez, hamar elillan. Rosszul alszik, rémálmaiban apja lépteit hallja közeledni a hálószobája felé. Az idő múltával megérez valamit, amit soha nem gondolt volna. Hogy vannak még a verésnél rosszabb dolgok is, és az egyik közülük a magány.

10.

HÉTFŐ DÉLUTÁN VAN, Mickel Cardell egy fehér cserépbögrét markolva melengeti a tenyerét. Először látja Wingét, mióta a hazaút után a Norrmalmstorgnál leszállt a szánról, és a hídon át hazabaktatott, hogy megmosakodjon, és sok órányi virrasztás után végre egy szemhunyásnyit aludhasson. Az utóbbiban nem járt sikerrel.

– Na, kiszedtél valamit a fickóból a hazaúton?

Winge elgondolkodva bólint.

– Valamicskét igen. Most alszik. Nem tudom, hol lesz a bírósági eljárás. Addig is bevittem a norrmalmi fogdába a Kastenhofban, egyelőre név nélkül. Még mindig nem tudni, Ullholm mikor méltóztatik felbukkanni, és amíg nem végeztem a kihallgatásával, szeretném a dolgot egyelőre titokban tartani. Régről ismerem a fogda parancsnokát, inkognitóban jöhetek-mehetek, amikor csak akarok.

Sok óra eltelt már, mióta visszaértek a városba és elváltak egymástól, de Cardell még mindig érzi a képén a szél mardosó hidegét.

– Egy pillanatra se gondold, hogy hálátlan vagyok, hogy megúsztam a hasbalövetést és az elevenen felfalatást, de miért adta föl a végén ilyen könnyen? Azután, amin keresztülmentünk, szinte gúnyolódásnak tűnik.

– Remélem, sok más mellett erre a kérdésre is választ kapok.

– És most mit teszel?

– Indulok Kastenhofba, és beszélek Balkkal. Holnap reggel ugyanebben az időben, ugyanitt találkozunk.

Mikor Cardell egyedül marad, fintorogva hajtja fel itókája utolsó kortyait. Mások azt mondják, a kávé kiűzi a fáradtságot a testből, amikor fontos az éberség, és úgy döntött, kipróbálja, hátha igazuk van. Könyökével utat vág

magának a lelkes kávéimádók tömegében, ki az utcára. Stockholm legtöbbször undorral tölti el Cardellt, de ez egyszer örvend a viszontlátásnak. A Madárdal csűrjére gondolva egy, az eddigieknél is rettenetesebb halál emléke legyinti meg, egy testre szabott, csak neki fenntartott szörnyű végé, éles ellentétben a háború káoszában bárkire vakon lesújtó végzettel, aminek eddig a közelében járt. Aludni még annyira sem akar, mint eddig, örömmel veszi, hogy az oldalán lógó súlyos csomag elvonja a figyelmét. A pénzes erszény, amitől megszabadította Carsten Vikarét. Nem számlálta meg egyesével, de a súlyából ítélve a Kristofer Blixtől kicsalt összes tallér megvan, kamatostul. Cardellnek nem sokszor volt a kezében ekkora vagyon, és még annál is kevesebbszer volt hasonló lelkifurdalása vele kapcsolatban. Általában úgy tartja, a kincs azé, aki megtalálja, de ezúttal nem. Ez a pénz nem az övé.

A friss, fagyos levegő kaparja a torkát, de minden egyes sajgó lélegzetvétel az életét juttatja eszébe, melyet nem régen egy hajszál híján elvettek tőle. Most fontos dolga van, és minden lépésnél érzi, hogy feladata egyre növeli a távolságot közte és a Madárdal irtózata, Magnus és Johannes Balk karabélya között. Balk most már legyen Winge gondja, ő ehelyett Kristofer Blix leveleire gondol. Isak Blom azt mondta, hogy egy fiatal leány hagyta őket az Indebetou-ház portáján Cecil Winge számára, és Carsten Vikare, mielőtt még tudta volna, mi vár rá, elmondta, hogy Blix egy özvegyet hagyott maga után.

Cardell otthon átvette a beszáradt vizelettől merev nadrágját az egyetlen másikra, amit még az erkölcsrendészetnél kapott a bevonulásakor, hiába nem szívesen viseli. A házban senkinek nem volt meleg vize, úgyhogy hóval dörgölte tisztára magát kint az udvaron. Néhány utcakölyök nem átallotta kiszolgáltatott helyzetét kihasználva hógolyóval megdobálni, szaftos átkozódásától az egész épületben remegtek az ablaktáblák. Mégis hálás nekik, hogy elterelték a figyelmét. Most, hogy mozog, fagyott tagjaiba kezd visszatérni a meleg, s a kedve is egyre emelkedik. Végigmegy a Västerlånggatanon, majd jobb kéz felé föl az emelkedőn, a Nagytemplomig.

Bent a boltívek alatt alig van melegebb, mint az utcán. Az esperes meghűlt, otthon fekszik, de Cardell addig erősködik, míg végre előkerül egy fázósan ujjait dörzsölgető káplán, aki hajlandó megnézni az anyakönyv feljegyzéseit. Igen, itt van egy Kristofer Blix bejegyezve, házasságkötési

szándék bejelentésével kapcsolatban, itt meg egy kereszt a neve mellett, a haláleset jeleként. Miután Cardell néhány garast nyom a pap remegő markába, annak hirtelen még más is eszébe jut a különös esetről.

Alig hirdették ki az eljegyzést, a vőlegény meghalt egy balesetben. A menyasszony persze már várandós volt. A pap egykedvűen az égre emeli a szemét. Ebben a gyülekezetben rendszerint oly gyorsan születnek a gyermekek az esküvő után, hogy teljesen nyilvánvaló, hogy szüleik ifjonti heve legyőzte szemérmüket. Ő és a kollégái megkönyörültek a szerencsétlen leányon, és úgy tettek, mintha sor került volna az esküvőre Blix halála előtt. A még meg nem született gyermek emígyen nem fattyúként születik, anyja pedig, ahelyett, hogy szajhának neveznék, özvegyi státuszt kap. A pap magában bólogat. Tudja, hogy szentségtörés, amit tett, de nem hiszi, hogy az Úr rossz néven venné.

– Hogy hívják az özvegyet?

– Lovisa Ulrika Blix, született Tulipán. Az apja egy kocsmát visz, a Vadmacskát.

– Egészen jól tájékozott, ahhoz képest, hogy pap.

A káplán a szemét az égre emelve somolyog.

– Bizony, ez egy szomjas gyülekezet, és az áldozás után megesik, hogy olyan száraz a kehely, hogy mi, lelkipásztorok kénytelenek vagyunk máshol úrvacsorát venni.

Egy kőhajításnyira kell csak visszasétálnia, ugyanazon az úton, ahol jött. A Vadmacska szerény vendéglő, fejjel lefelé fordított, sorba állított hordók az asztalok. Vizenyős szemű, idősebb férfi jön elé, közben leteszi kezéből a nedves törlőronggyal tisztára suvickolt pálinkáspoharakat.

– Ne haragudjon az úr, nem vagyunk még nyitva, nem tudok meleg ételt kínálni. Ha enni akar, hideg felvágottal tudok szolgálni.

– Nem érdekes, nem azért vagyok itt. Egy bizonyos Lovisa Ulrikát keresek. Itt lakik?

A kocsmáros elgondolkodva végigméri, tetőtől talpig.

– Lovisa a leányom.

– Itthon van?

Karl Tulipán a fejét rázza.

– Sajnos nincs. Olyan szorgalmas, dolgos leány, visszaadja az ember hitét a fiatal generációban. Mégis szomorúan látom, mennyi idejét elveszi, hogy

az én dolgaimban szaladgál. Ha nem a kútnál van, akkor lehet, hogy a piacon. Ha nem akar leülni és megvárni, kénytelen lesz később visszajönni.

Cardell tanácstalanul álldogál, toporogva tisztogatja csizmájáról a havat.

– Akarja, hogy átadjak neki egy üzenetet?

Cardell egy pillanatig habozik, kezével megemeli a kabátja alatt lógó erszényt.

– Ehh, mindegy. Nem olyan dolog ez, amit másra bízhatnék. Inkább majd visszajövök.

– Jöjjön csak, hátha máskor több szerencséje lesz.

11.

IDÉN A TAVASZ IS meg a nyárutó is meleg volt. Immár vastag hótakaró fedi a várost, hideg tél van, és akik értenek hozzá, hogy fájó ízületekből és más előjelekből ilyesmit kiolvassanak, azt mondják, az idei a leghidegebb tél lesz emberemlékezet óta. Anna Stina el is hiszi. Az éjszaka már megkövetelte áldozatait az ital vagy a szegénység miatt szabad ég alatt alvó nyomorultak közül, s a mélyen keményre fagyott földben az olvadásig már nem lehet elföldelni a halottakat. A temetők hullaházaiban egymásra tornyozzák a merevre fagyott holttesteket, s ha a hullaház is megtelt, nem marad más, mint bebugyolálva kívülről a fal mellé sorakoztatni őket. Ahogy a Packartorget felől megy a halas felé, Anna Stina látja a Szent Jakab-templom mellett a halmot, fagyott kezek és lábak merednek ki a hótakaró alól. A kupac tetején egy kékesfekete arcról valaki lekaparta a jeget, tréfás kedvű utcakölykök egy törött krétapipát nyomtak a fogak közé és a hóba pisált jelekkel szignálták művüket.

Anna Stina újabban a Lovisa Tulipán névre hallgat, a Vadmacskában végzett munka minden idejét igénybe veszi. Korán kel, megtanul óra nélkül is felébredni, mikor itt az idő, gyorsan felöltözik, és ellenőrzi az embereket, akik kiürítik a Vadmacska árnyékszéke alól a hordót, és a kocsijukon elszállítják a tartalmát. Ez csak az egyik a számos feladat közül, amit önként vett magára, miután észrevette, hogy kihasználva a kocsmáros nemtörődömségét, a csatornások hétről hétre úgy fogadták el a fizetséget, hogy nem is vitték el a hordók tartalmát. Vizet is ő hord a kútról, míg be nem fagynak a téren a víznyomó pumpák. A tányérokat és a kupákat hóval átdörzsölve tisztítja meg, tűzifát hord fel a Mälaren partján veszteglő faúsztatóktól, reggel és este felsöpri a padlót, és felsúrolja, ahol szükséges. A sok vesződség enyhíti a lelkifurdalást, amit Karl Tulipán szürkéskék

szemébe nézve érez. A férfi ábrázata menten felderül, ahányszor meglátja a lányt, és gyengéden végigsimítja növekvő pocakját. Anna Stina tudja, hogy a férfi már a lányának fogadta, és azt kívánja, bárcsak ő is az apjának tudná érezni őt.

Éjjel álmában már nem gyötri Anna Stinát a vörös kanördög, de a jövője felett érzett aggodalom nem hagyja nyugodni. Verejtékben úszva ébred reggelente, hiába hűvös a szoba, hiszen süvít a huzat a falakon át. Mintha tüzet gyújtott volna a testében a gyermek, és melegen tartaná a téli hidegben. Napról napra nagyobb a pocakja. Amikor álmatlanul hánykolódik, gyufát gyújt, és a sötét ablaküvegben vizsgálja az arcát. Mintha kikerekedett volna a Virágember kosztjától, és a benne csírázó kis élettől. Nem könnyű benne felismerni a fonóházban éheztetett, vézna lányt. Csakhogy ennyi nem elég. Amit Kristofer Blix tett érte, akinek immár a nevét viseli, még az sem lesz elegendő.

Stockholm városa rémisztően kicsi. Mindenki ugyanazokon az utcákon tülekedik, ugyanazokon a tereken. Amikor Anna Stina kimegy a Vadmacskából az utcára, kendőt kanyarít szőke haja fölé, és mélyen a szemébe húzza. A Zsiliptől északra igyekszik maradni, messze Tyst és Fischer vadászterületétől, de a belvárosban is járnak az erkölcsrendészek, és ahányszor megpillantja fehér öves kék kabátjukat, egy pillanatra megáll a szíve.

Álmában újra és újra megtörténik: a kamrában szorgoskodik a Vadmacska fogadóhelyisége mögött, és amikor visszatérve átlép a küszöbön, vele találja szembe magát, elejti, ami a kezében van, bár sosem hallja, ahogyan földet ér. Egy hordónak támaszkodva ott áll Petter Pettersson, ajkain talányos mosoly játszik.

Negédesen meghajol előtte, és a nevén szólítja. Ő kővé dermedten áll, mozdulni sem tud, a férfi közelebb lép, és megfogja a kezét.

– Hiszen a kisasszony adósom maradt egy tánccal, ugyebár.

A Vadmacska vendégei, akiket már-már a barátainak érzett, suttognak és rámutogatnak, Kalle Tulipán könnyekben tör ki, ahogy ráébred, mennyire megcsalták. Petter Pettersson kötélre veri, kivezeti az utcára egy várakozó kocsihoz, mely visszaviszi őt oda, ahová való, a fonóházba a Långholmenre, ahol Erik mester várja, hogy körbevezesse az udvar kútja körül, annyiszor, hogy megsemmisüljön, csupán egy emberi roncs maradjon a helyén. A gyermeket, akit a szíve alatt hord, elveszíti. Teste megkísérli

menteni, ami menthető, és kitaszít magából minden feleslegeset, a még formátlan magzat véres csomóként fekszik a földön a kút mellett, és neki újra és újra el kell haladnia mellette, míg csak a rémület és a félelem végleg el nem nyelik.

Délután van, mire visszaér a Vadmacskába a vásárolt holmikkal. Frissen fogott nyulakat vett, a Mälaren jege alól fogott menyhalat, kenyeret. A nap már régen visszasüllyedt a látóhatár alá, a sikátorokban süvítve hordja a havat a szél, aki még mindig az utcán van, a házfalak mentén igyekszik mihamarabb tető alá, házon belülre kerülni. Kalle Tulipán bort forralt a tűzhelyen, egy nagy bögrényi csak Anna Stinára vár. Tulipán átöleli a lányt, nagy tenyerével a vállait dörzsöli, hogy átmelegítse.

– Egy férfi volt itt, és utánad érdeklődött.

– Nem mondta, mit akar?

– Nem. Azt mondta, majd egy másik nap visszajön.

– Hogy nézett ki?

– Nagydarab ember volt, rusnya képpel. Ismerősen hangzik?

Anna Stina a fejét rázza a Virágember kérdő tekintete előtt.

– Egyenruhája is volt, jut eszembe, úgy volt öltözve, mint egy erkölcsrendész.

A szó megüti, mint egy pofon, el kell fordulnia, hogy a férfi ne lássa, amint az arcába fut a vér.

Nincs biztonságban. A világon semmije sincs. Új neve és az új világ, amelyhez tartozik, mások szeszélyétől és jóakaratától függ. A rendészek vissza fognak jönni, és látni fogják, hogy az arca Anna Stina Knappé, és nem pedig Lovisa Ulrika Blixé. A valóság könyörtelen hatalma eltörli a hazugságot, amelyben él, és a rémálom valósággá válik. A gyermek, akitől egykor meg akart szabadulni, mostanra a szeretet forrásává vált benne, de ha őt elkapják, a gyermek is pusztulásra van ítélve, mielőtt még először lélegzetet vehetne. Mikor eljön az este, a szobájában ül, tükörképét bámulja az ablaküvegen, és elátkozza sápadt arcvonásait. Az éjszakát egy sámlin ülve tölti, karjait maga köré fonva hintázik előre-hátra, terveket kovácsol, hogy miként szabadulhatna meg az arctól, amit Maja Knapptól kapott.

12.

CECIL WINGE szorosabbra húzza a nyaka körül a sálat, hogy a gallérnál kilátszó bőrt is megóvja a sűrű havazástól. A Királyi Pénzverdénél hagyja el a belvárost, átbaktat a Vedgårdsbron fagyott faszerkezetén, a királyi istállók és a Brahe-ház szélárnyékában átszeli a Helgeandsholment, majd a Slaktarehus hídján küzdi magát tovább a széllel szemben. Jobb kéz felől kiemelkednek a Strömmen vizéből az épülő Norrbro híd pillérei, mindegyik jéggallér szorításában. A híd alapjának félkész oszlopai egyelőre hiába nyújtóznak az összekötő ívek után.

A Norrmalmstorget egyik oldalán trónol a törvényszék, mely még ma is a Kastenhof nevet viseli a kocsmáros után, aki egy évszázaddal ezelőtt az épület tulajdonosa volt. Öt lépcsőfok vezet fel a homokkőből faragott, királyi monogrammal díszített kapuhoz. Wingét jól ismerik itt. Nevén szólítja a szolgálatban levő őrt, majd bevezetteti magát a fogdába, ahol egy szűk folyosóról egymás mellett nyílnak a fölülről keskeny réseken át megvilágított cellák. A zárka berendezése spártai. Alacsony ágy, ami alá alig fér be az éjjeliedény. Egy fiókos komód és egy sámli.

Johannes Balk mozdulatlanul ül a félhomályban. Maga elé bámul a semmibe, tűnődéséből Winge érkezése riasztja fel. Rájuk zárják a cellát, behallatszanak az őr távolodó léptei. Winge egy biccentéssel üdvözli.

– Jó reggelt! Mindene megvan, amire szüksége van? Étel, takaró, dohány?

– Nem szenvedek hiányt. Sosem dohányoztam. A hal és a hús, amit adnak, ehető. A hideg pedig már nem érdekel.

Van valami Balk személyében, ami Wingét egy pókra emlékezteti, ami nyugodtan, türelmesen, látszólag passzívan trónol a hálója közepén. A

komód tetején egy tányér ételmaradék, zabkása és egy darab hal. Balk a szemét dörgöli, míg Winge letelepszik az ülőkére.

– Tudja, Winge úr, hogy én több évvel fiatalabb vagyok, mint ön, pedig egykorúaknak nézhetnének minket? Az élet talán orcáinkra vési a kínokat, amiket elszenvedünk, s engem a megpróbáltatások, melyeken keresztülmentem, idő előtt megöregítettek. Hol is tartottunk? Ja, persze, a második felvonás közepén. Éppen elhagyni készültem az országot.

Az ágy mellett álló kancsóban a víz tetején már jéghártya képződött, Balk az ujjával betöri, mielőtt egy bögrébe tölt magának. Megköszörüli a torkát, és kortyol egyet, egy pillanatra megáll, mintha eszébe idézné, hol hagyta abba a történetét, majd újra belekezd.

A fiú idővel fiatalemberré cseperedik, de anya és apa híján sok tekintetben továbbra is csak egy kisfiú marad. Amíg kiskorú, ő és a birtok gyámság alá kerül, a gondviselői egy csapat szigorú stockholmi uraság, akikkel Gustav Adolf Balknak üzleti ügyei voltak, s akikkel a fiú egyetlen kapcsolata az időnként érkező levelek, melyek hivatalos hangneméből csak üggyel-bajjal tudja kihámozni tartalmukat. Félévente a Madárdalba érkezik a megbízottjuk, átvizsgálja a birtok gazdálkodását, és ellenőrzi, hogy atyja végakarata szerint halad-e a fiatalember nevelése.

Tizenhetedik születésnapján a fiatalember váratlan küldeményt kap: Gustav Adolf Balk végrendeletében elkülönített egy összeget a kontinensen teendő tanulmányút céljára. Útitervet is mellékelt, benne az útba eső bankárok címeivel, akik értesítést kaptak közelgő jöveteléről, és a mellékelt váltók ellenében majd ellátják a megfelelő valutába átszámított zsebpénzzel. Stockholmból hajóval indul Reval felé, majd délnek Párizsba, végül tovább Firenzébe és Rómába. Életében másodszor hagyja el a Madárdalt, visszanézve látja, ahogy a komor épületek eltűnnek a hársfasorok mögött.

Párizsban tér el az útitervtől. Olvasmányaiból ismeri a várost, regények és elbeszélések színterét, gondolkodók és látnokok szülőhelyét. Mindig is vágyott a saját szemével látni, és úgy találja, a könyvek korántsem írták le a teljes valóságot. Valami van a levegőben. A kávéházak és kocsmák asztalainál az emberi lét feltételeiről és az emberi jogokról vitáznak. A rabszolgaságot mindenki elítéli. Akik továbbgondolják a gondolatot, hamar

eljutnak oda, hogy a rabszolga alávetettségét ahhoz hasonlítsák, ahogy az uralkodó elnyomja népét. A nemes szándékok mögött a fiatalember megsejti az érzelmet, ami oly ismerős a számára: a félelmet.

Hetedik érzékkel megérzi a vér szagát, ami elkerülhetetlenül szorosan az előbbi nyomában jár, és amikor eljön az elutazás napja, úgy dönt, hogy nem hagyja el a várost. Valami készül, és bármi is az, ő a saját szemével akarja látni. Az első hónapok alatt minden éber pillanatát a város utcáin tölti. Hallgatja a lázas beszélgetéseket azon a nyelven, amelyet ő vesszővel fenyítve könyvből tanult, de amelyet immár egyre jobban ért. Hazasürgönyözve hitelt intéz magának francia bankoknál, és szobát bérel a Latin negyedben.

A forrongó város a felkelés szélén áll, az elmúlt évek rossz termése csak sietteti az eseményeket. Május elején, kétszáz év után először, összehívják a rendi gyűlést. Kikiáltják a nemzetgyűlést, a nép megostromolja a Bastille-t, és nyolcvankilenc nyarára Párizst a kommün és a Nemzeti Gárda irányítja. Vidéken is kezdik a parasztok lerázni magukról az igát. Az uralkodó osztály elmenekül, vagy lemond ősi jogairól. És ő itt van, mindennek a kellős közepén mint passzív, de lelkes néző. Augusztusban a nemzetgyűlésben felolvassák és elfogadják az Emberi Jogok Nyilatkozatát. Az utcákon és tereken hírnökök terjesztik a nyilatkozat szövegét. Látja, amint őfelsége XVI. Lajos király beszél a néphez a Tuileriák erkélyéről. Már meglett ember, de igen daliás, élete virágában. A király meleg szavakkal méltatja az új alkotmányt, ő maga jelképezi, ahogy a régi elfogadja az újat. Néhány hónapig úgy fest, a városban megszilárdult az új rend. Johannes gyanítja, hogy törékeny a béke, és csak vár, míg elérkezik az ő ideje. Év végéig marad, és az egész rákövetkező esztendőt is ott tölti.

Johannes Balk tudja, hogy a gyűlöletnek úgy kell a félelem, mint a tűznek a gyújtós, és érzi, ahogyan növekszik körülötte az aggodalom és a gyanakvás. Talán ezért, talán más miatt, de Párizst immár jobban otthonának érzi, mint a Madárdalt valaha is. Itt mindenki retteg, a legtöbb emberben fortyog a gyűlölet, és közöttük Johannes különbnek érezheti magát. Ezek csak most ismerkednek az érzésekkel, amik neki azóta jó ismerősei, mióta csak az eszét tudja. Bár a nép hatalma egyre csak nő a királyi hatalom rovására, mégis nyugtalanság terjed a forradalmárok köreiben. Egyesek minden bokorban ellenséget látnak, akár a városfalon belül, akár kívül. Marat, a felforgató dühös pamfletekben követel

drasztikusabb intézkedéseket, a nemkívánatos elemek eltakarítását a közjó érdekében. A cél szentesíti az eszközt. Az ifjú Johannes életében először érzi, hogy része egy nagyobb összefüggésnek, hogy végre hasonszőrűek veszik körül. Sejteni véli a közelgő, mindent elsöprő végzetet, mely járkál a nép között, és csak vár. Felajzva várakozik, kíváncsian, hogy a vég milyen formában érkezik.

Kilencvenegy decemberében egy éjszaka a lépcsőről beszűrődő lármára ébred. A nemzeti gárda házi készítésű, nemzeti színű egyenruháját viselő férfiak rúgják be az ajtaját. Valaki feljelentette. Hogy ki, azt soha nem fogja megtudni. Valaki, aki előmenetelre áhítozott a jakobinusok soraiban? A bankára? Vagy a háziúr? Külföldi arisztokrataként könnyen gyanúba keverhető. Azt állítják, kém. Saint-Germain-des-Prés-be viszik, a lakhelyéhez egészen közel, ahol majd kivizsgálják az ügyét.

Semmilyen kihallgatásra nem kerül sor. Bedugják egy cellába a katonai börtön pincéjében, mélyen a bencés kolostor alatt. Nincs ablak, sem más fényforrás. Kezdetben türelmesen várakozik, végiggondolja magában a védekezését, amennyire tudja. Napjában egyszer megjelenik egy katona, kenyeret és vizet hoz, néha ételmaradékot, az arcát soha nem látja. A cellaajtó alján nyíló lukon keresztül beadják a tálat, megszólítására senki nem válaszol. Otthagyják egyedül elpusztulni. Talán puccs történt a forradalom vezetőségében, és az ő letartóztatását egyszerűen elfelejtették. A cellában koromsötét van. A maga elé tartott kezéig sem lát el. Ahogy egyre több időt tölt a sötétben, elbizonytalanodik, hogy nyitva van-e a szeme, vagy csukva, hogy meddig tart a saját teste, és hol kezdődik a sötétség. Ül egyedül a sötétben, és emészti a gyűlölet.

Kezdi észrevenni, hogy nincs egyedül. Látni kezd dolgokat, amik nem lehetnek ott. Apja, akiről úgy hitte, meghalt, látogatóba jön. Amikor a priccset kitapogatva aludni tér, anyja lép ki a sötétségből, ahol addig türelmesen várakozott, és felé nyújtott kezével meg akarja karmolni az arcát. Ő visszakarmol. Így telik a fogsága, fogalma sincs, mennyi ideig.

Kábulatából iszonytató hangok ébresztik fel, artikulálatlan, dühödt ordítás. Feltépik az ajtót, a beáramló erős fényben el kell takarnia az arcát. Kezek ragadják meg, és kivonszolják a cellából. Az udvarra viszik, a templom elé,

ahol hatalmas tömeg csődült össze. A sansculotte-ok és a nemzeti gárdisták alkotják a csődületet, és kirángatják a térre a Saint-Germain összes foglyát.

Lenézve látja, ahogy hullámzik a sokaság. Itt-ott egy-egy kisebb csoport feje a tömeg fölé emelkedik, majd egy reccsenést követően visszasüllyed. Először még nem tudja, mit lát, aztán megérti, hogy a csőcselék agyontiporja a foglyokat. Tucatnyi ember rááll a földön fekvő rabra, egymás vállát és derekát átfogva az egyensúly miatt, és térdüket behajlítva hintáznak rajta. A fogoly teste nem bírja sokáig. Egy reccsenéssel beszakad a mellkas, a talpak alatt az utcakőre lapul a koponya. A tömeg véres masszában tocsog, melyben már nem lehet kivenni a testrészeket.

Egyre többen nyomulnak be a börtön udvarára, mígnem kitör a pánik, és őrzői eleresztik a markukból, menekül, ki merre lát. Futkosó lábak erdejében mászik négykézláb a véres földön, míg eléri a deszkakerítést. Észrevesz egy rést két deszka között, reménytelenül szűk, de legnagyobb meglepetésére az éhezés miatt lesoványodott teste könnyedén átfér rajta.

Így nyeri vissza szabadságát. A palánk túloldalán már semmi nem különbözteti meg a templom körül tolongó többi rongyos nyomorulttól. A Szajnában lemossa magáról a vért. A víztükörben nem ismeri fel a saját tükörképét. Később tudja meg, hogy elterjedt egy hír, hogy a fogva tartott külföldiek fel akarnak lázadni a párizsiak ellen, és a feltüzelt csőcselék inkább a saját kezébe vette a dolgot. Mindenütt a Saint-Germains-des-Prés-belihez hasonlatos jelenetek játszódtak le.

Mialatt távol volt, megérkezett Párizsba a halál, amelyre oly régóta várt. Ahogy átvág a városon, a feje fölé magasodó, holttestekből rakott halmok mellett halad el. Ezreket mészároltak le. A káosz az úr mindenütt. A folyó túlpartján látja, ahogy a részeg csőcselék arra kényszerít egy nőt, hogy felmásszon egy hullahegyre, és táncolva-énekelve dicsőítse a köztársaságot. Az asszony nem hajlandó, erre egy bajonettel hasba döfik. Kilencvenkettő szeptembere van, az utcákat őszi levelek szőnyege borítja. A király néhány napja menekülni próbált, amikor a nép megrohamozta a Tuileriákat, de elfogták a családjával együtt. Az utcán a Ça irát éneklik, a dallamát jól ismeri a forradalom első éveiből, de most más a szöveg. Régen arról szólt az ének, hogy igazságot az elnyomottaknak. Most arról, hogy akasszuk a lámpavasra az arisztokratákat. Mindenkinek viselnie kell a forradalom háromszínű kokárdáját a kalapján, a színek valaha a szabadságot, egyenlőséget és testvériséget jelentették. Ahogy kifelé igyekszik a városból,

útja átvezet a régi XV. Lajos téren, melynek közepén, a talapzaton, ahol valamikor a király atyjának lovasszobra állt, most furcsa tárgy magasodik. Itt pillanlja meg életében először a guillotine-t. Nincs az a hóhér, aki győzné erővel a forradalom által megkövetelt kivégzések tempóját. Hát feltaláltak erre egy gépezetet. Tapsolva kacag fel oly hangosan, hogy kiszáradt ajkai körben felrepedeznek.

Mezítláb vándorol tovább észak felé. Senki sem bántja. Külseje elrettenti a rosszakarókat, és egyébként sincs semmije, amit elvehetnének tőle. Flandriában összeakad néhány honfitársával, akiket meg tud győzni a származásáról, s akik háromszoros kamat ígéretével kölcsönadnak neki némi pénzt. Hazaindul, Rostockban helyet foglal magának egy Karlskronába tartó hajón. A kilencvenkettes esztendő végén tér vissza hazájába néhány évi távollét után, de tucatnyi esztendővel öregebben.

Balk a fény felé fordul. Szeme nem néz semmire, mintha a múltjába meredne, hogy onnan előhúzzon egy elveszett képet.

– Ott találkoztam Daniel Devallal. Stockholmi fuvart kerestem, hogy visszatérjek a Madárdalba, az egyetlen helyre, ami számomra még megmaradt. Ő is ott volt a fogadóban, ahol kocsist keresgéltem. Ő is ugyanabban a kocsiban utazott, mint én, és utazás közben szóba elegyedtünk. Maga is jól tudja, milyen lassan telik az idő, míg a lovak poroszkálnak az úti cél felé. Maga sosem látta őt élve, Winge úr. Sajnálhatja, hogy a maradványok, amiket kihalásztak a Kamarából, nem tudták visszaadni a szépségét. Valósággal sugárzott, mintha a lelke világolt volna belülről, hogy lámpásként ragyogja be a többi ember számára a világot. Tökéletesen szimmetrikus arcában nagy, kissé ferde vágású, égszínkék szemek ültek. Pillantása egyszerre volt gunyoros és ártatlan, kihívó és szerény, mint egy áldott jó gyermeké, akit nincs szülő, ki rendre utasítson. Hosszúra hagyott aranyszőke haját első találkozásunkkor még a tarkóján összefogva viselte, de később egyre többször kibontva szétterítette a vállán. Ha mosolygott, két tejfehér fogsor villant elő, a fölső tökéletesen egyenes, az alsóban egyetlen kissé ferdén álló fog, mintha teremtője maga is megijedt volna a túlzásba vitt tökéletesség láttán. Termete sudár és nemes, öltözékét mintha csak azért varrták volna, hogy kiemelje finom alakját. Egy virtuóz kezei, hosszú, karcsú ujjakkal. Véletlenül találkoztunk. Óvatosan közeledett, halk hangon beszélt. Még az illata is magával ragadó

volt, mintha egy közeli virágos rét illata derengene fel, mindez akkor, amikor mások literszám locsolják magukra a parfümöt, hogy elfedjék mosdatlanságuk szagát. Együtt utaztunk a szánon hazáig. Számomra nem tudott elég lassan telni az idő, úgy tetszett, elillannak a társaságában töltött órák. Daniel elbűvölő volt, vágott az esze, könnyed és kiváló társalgónak bizonyult. Mellettem ült, és amikor olyasvalamit meséltem, ami a kedvére volt, felkacagott, és a térdemre tette a kezét, mintha nem tudna magán uralkodni.

Elhallgat, és újra teletölti a bögréjét.

– Meg kell értenie, Winge úr, még soha életemben nem volt barátom. Sőt, magányom még ennél is rettenetesebb volt, valójában nem emlékszem, hogy bárki valaha is figyelemmel fordult volna felém, vagy puszta kíváncsiságból kérdést intézett volna hozzám. Nem voltam felkészülve Devallra. Védtelen voltam és… sebezhető.

Az utolsó cseppig felhajtja a bögre vizet.

– Amikor megérkeztünk, Devall felajánlotta, hogy kalauzom lesz Stockholmban néhány napig. Az utazás minden erőmet kiszívta, pihenésre volt szükségem, neki pedig a kisujjában volt a város, amit én csak futólag ismertem, s ahol pillanatok alatt elvesztem volna a nyüzsgő élet örvényében. Semmi okát nem láttam, hogy ne fogadjam el az ajánlatát.

Magának bólint egyet.

– Hadd meséljem el az egyik estét, Winge úr. Aznap este álarcosbált rendeztek, kevesebb mint egy esztendővel azután, hogy a királyt egy ilyen bálon gyilkolták meg. A résztvevők szemmel láthatólag élvezték a kegyeletsértést, nem az a fajta közönség volt, akik különösképp gyászolták volna őfelségét. Mindenki álarcot viselt, de ruházatuk elárulta vagyonukat és származásukat. Sem én, sem Devall nem tartoztunk igazán közéjük, de miután Daniel mindkettőnknek szerzett egy-egy maszkot, többé senki se vette észre, hogy idegenek vagyunk, főként, mivel bőven folyt a bor. Mikor eljött az éjszaka, az urak felkerekedtek, hogy más szórakozás után nézzenek. Mi is a társasággal tartottunk egy félreeső házba a parton, ahol rendesen csak a gabonaszállító uszályok járnak. Sötét bőrű szolga nyitott ajtót, és hamarosan pompásan díszített szobákban találtuk magunkat. Az iszonyat várt rám ott, Winge úr. Jócskán ittam már aznap este, úgyhogy amikor megláttam néhány maszkot, amelyeket korábban nem vettem észre, először lenyűgözött, hogy milyen természethűek. Voltak ott torz arcok

különös kinövésekkel, furcsa formába csavarodott fejek, jelmezek, amelyekben viselőjük nyomoréknak látszott. De csakhamar észrevettem, hogy ezek a szerencsétlenek egyáltalán nem is viselnek maszkot. Valóságosan így néztek ki, és a ház szolgái voltak, az urak szolgálatára és szórakoztatására. Kisvártatva lengén öltözött hölgyek is jöttek a terembe, meztelen testükön csak áttetsző fátylat viselve, és a férfiak egyből kioldották övüket, és ledobálták ruháikat. A szoba egykettőre vonagló masszává alakult, telis-tele mindenféle módon egymással üzekedő férfiakkal és nőkkel. A torz testű bohócok szolgálatkészen teljesítettek mindenféle kívánságot. A jelenetet mérhetetlenül visszataszítónak találtam, és ahogy levettem az álarcot, Devall leolvashatta arcomról, mit érzek.

– Azt hittem… az apád… – dadogta, de hogy valójában mit akart mondani, azt csak jóval később értettem meg. Eljöttünk onnan. Nem kívántam hazautazásomat tovább halogatni, és készültem az útra. Felajánlottam Danielnek, hogy tartson velem a Madárdalba, mivel cselédeim nem voltak, és neki nem voltak nagy igényei.

– Mi történt azután, Johannes? Megtalálta a leveleit?

– Tudtam róla, hogy leveleket ír, de nem találtam benne semmi különöset. Hosszú idő telt el, mire elkezdtem sejteni, hogy kinek ír, és miért. A Liljensparrénak szóló leveleit titkosírással írta, mint azt ön bizonyára tudja, de először leírta rendesen, majd egy kulcs segítségével lefordította. Alighanem anélkül dobta be a piszkozatot a hálószoba cserépkályhájába, hogy előzőleg meggyőződött volna, hogy még parázslik a tűz. Hűvös éjszaka volt, és aznap későn este kinyitottam a kályhát, hogy ellenőrizzem, kitart-e reggelig a parázs. A hamuban ott hevert egy gombóccá gyűrt papírlap. A levél piszkozata. Nem tudtam megállni, hogy elolvassam.

– És mire jött rá?

– Winge úr, Daniel Devall egy szerencselovag volt, aki mindennél jobban vágyott rá, hogy Liljensparre rendőrfőnök úr a kegyeibe fogadja, ezzel biztosítva előmenetelét. Azt hiszem, valaki felhívhatta a figyelmét az érkezésemre Karlskronába, talán az egyik svéd, akivel Flandriában találkoztam. Besúgóként az volt a feladata, hogy figyelje a kikötőt, különös tekintettel a Franciahonból érkező gyanús elemekre, akik északon is elterjeszthetik a forradalom tüzét. Azt hitte, jakobinus vagyok, részt vettem a forradalomban, és most hazatértem, hogy itthon hirdessem az

evangéliumot. Ezért jött velem a Madárdalba is. Remélte, hogy majd a bizalmamba fogadván megosztom vele a terveimet a monarchia megdöntésére, és övé lesz a dicsőség, miután leleplezte az összeesküvést.

– Mit tett, miután elolvasta a levelet?

– Anyám jutott eszembe, ahogy kitépte a lószúnyogok lábait apáméi helyett. És Devall nem volt más, mint egy házamba tévedt lószúnyog. Nem szolgált hát rá ugyanerre a sorsra? Sokáig gondolkodtam a megvalósításon. Anyám a kitépett lábú áldozatait az ablakpárkányra fektetve hagyta elpusztulni. Nekem is szükségem volt egy Daniel Devall méretéhez illő ablakpárkányra. Eszembe jutott a Keyser-ház a meztelen, torz alakokkal, és már láttam, hogy a látogatásunk nem volt véletlen. Emlékeztem Devall véletlenül elejtett szavaira, és csak most értettem meg a jelentőségüket. Szándékosan vezetett oda, ismerte atyámat, aki a ház visszatérő vendégei közé tartozhatott. Devall azt hitte, én is osztozom ferde hajlamaiban. Elképzelhette, amint Gustav Adolf Balk királyi tanácsos magával viszi elsőszülött fiát Stockholmba, hogy bevezesse őt az úriemberhez illő kifinomult szórakozás rejtelmeibe. Szavakkal leírhatatlan, hogy mennyire undorodom még a gondolattól is. Ezért úgy gondoltam, számára éppen megfelelő lesz, ha utolsó napjait a Keyser-ház bordélyában töltheti, apámhoz hasonló alakok szolgálatában. Daniel Devall pontosan közéjük való.

Felsandít a szűk ablaknyílásra, ahonnan az egyre gyengülő fénycsík még némi világosságot ad.

– A többit aligha kell elmesélnem önnek. Amit esetleg még nem tud, azok már csak gyakorlati részletek. Stockholmba kellett utaznom, hogy elrendezzem a dolgokat, de gondoskodtam róla, hogy Daniel ne hagyhassa el a Madárdalt, mielőtt visszaérek. Első állomásom a gyámjaim háza volt, akik előtt egy nagyobb egyszeri összeg fejében ígéretet tettem, hogy soha többé nem lépem át a küszöbüket. Kis kutatómunkával eljutottam a zsidóhoz, Dülitzhez, akinek immár meg tudtam fizetni a szolgálatait. Rajta keresztül találtam Kristofer Blixet, a felcsertanoncot, akit megvásároltam az adósságaival együtt. A Madárdal lakói közül egyedül Magnus volt a helyén, mire Franciaországból visszatértem, egy félig elvadult vadászeb, aki szerencsére még emlékezett a szagomra, és etetés ellenében hagyta, hogy megláncoljam. Nem okoztam neki csalódást.

Winge hosszú ideig nem töri meg a csendet.

– Tud róla, hogy Blix mindent leírt, ami történt vele, és a leveleinek köszönhetően találtuk meg önt? Mi lett Kristoferrel, miután megtette a dolgát?

– Blix a saját árnyékától is félt, bármire képes volt, hogy mentse az irháját. Miután megtette, amit kívántam tőle, elengedtem, menjen, amerre lát.

– Hogyha most mindent bevall, Johannes, miért várt arra, hogy mi találjuk meg, miért nem jött el rögtön hozzám?

– A bűnömre nem volt semmi bizonyítékom, Winge úr, és mindennél fontosabb, hogy a vallomásomat ne lehessen megcáfolni. Az *Extra Posten*ben olvastam, hogy ön foglalkozik a Kamarában talált holttest ügyével, így biztos lehettem benne, hogy előbb-utóbb eljut hozzám, és be tudja bizonyítani, hogy én voltam a tettes.

Winge rossz előérzettel teszi fel végre azt a kérdést, amire régóta készül.

– Miért teszi ezt, Johannes, mi a célja mindezzel?

Johannes Balk farkasszemet néz Cecil Wingével. Óriásira tágult, fekete pupillái a félhomályban mérhetetlen ürességet rejtő feneketlen kútnak látszanak.

– Winge úr, én láttam, milyen a világ. Az ember nem más, mint egy kártékony, hazug féreg, egy falka vérszomjas farkas, melyek vicsorítva szaggatják egymást darabokra a konc reményében. Az alávetettek sem különbek, mint az uraik, csupán gyengébbek. Az ártatlanok csak addig őrzik ártatlanságukat, amíg tehetetlenek. Mielőtt Párizs vérfürdővé változott, szabadságról, egyenlőségről, testvériségről, emberi jogokról szónokoltak. Mostanság itt nálunk is hasonló dolgokat hallani. Láttam az Emberi Jogok Nyilatkozatát guillotine-nal lefejezett, majd megnyúzott emberek cserzett bőrébe kötve. Itt is ugrásra készen várják a polgárok és a parasztok, hogy fellázadjanak ősi ellenségük, a nemesség ellen. Emlékszik, Winge úr, amikor ez év elején egy nemesi származású tiszt megsebesített egy kereskedőt, és az őrségnek fegyverrel kellett a királyi palota elől visszaszorítania a felbőszült csőcseléket? Akkor a levegőben volt a forradalom. Még most is ott van. Én, a birodalom egyik legősibb nemesi családjának utolsó sarja, egy királyi tanácsos fia, kiállok a törvényszék elé, és beismerő vallomást teszek minden egyes részletéről a bűntettnek, melyet Daniel Devall, a nép egyszerű gyermeke ellen elkövettem. Ön lesz az, aki minden kétséget kizáróan bebizonyítja bűnösségemet. A nép pedig felkel,

hogy bosszút álljon. Mielőtt a hóhér bárdja alá hajtom a fejem, én leszek a túlcsorduló utolsó csepp a forradalom teli poharában. Párizsban most is folyik az utcákon a vér. A guillotine bárdját mindennap többször élesítik, hogy bírja a munkát. Azt akarom, hogy ugyanez történjen Stockholmban is. Vér fesse vörösre az utcaköveket! Minél kevesebben élik túl, annál jobb. Árasszák el a belvárost a holttestek. Csorduljanak túl a temetők. Hollók vájják ki a holtak szemét!

Felnevet.

– Na, és maga, Winge úr! A farkasok világában ön a kivétel. Egy jobb ember, aki rossz korban született. Ön ragaszkodik az igazsághoz és a józan észhez ott, ahol mások csak meg akarják szedni magukat. Amikor olvastam a nevét az *Extra Posten*ben, és megértettem, ki maga, hirtelen összeállt a kép. Önt a sors állította az utamba, éppen ott, ahol véget ér. Ön arról híres, hogy mindig engedi, hogy a vádlott elmondja, ami a szívét nyomja. És én bizony el fogom mondani. Ami azután történik majd, az ugyanannyira az ön érdeme lesz, mint az enyém.

13.

MIRE CECIL WINGE kedden reggel a néhány óra alvás után felébred, teljesen kihűlt a szoba. Ágyneműje nehezen nyugszik a testén. Félálomban azon tűnődik, ki teríthetett rá egy sötét színű, idegen takarót a saját fehér pokróca helyett.

Ahogy magához tér, látja, hogy tévedett. A takaró vértől vöröslik. Ahol megalvadt a vér, fekete kéreggé száradt a paplanon. Mély álmában, úgy látszik, nem vette észre, hogy rájött a köhögés. Az állát és a nyakát mélyvörös kéreg fedi. A bőre sápadt, szinte áttetsző. Vajon mennyi vért veszített?

Maga elé tartja az ujjait, csontfehérek. Nem érez velük semmit, és mindkét lába is elzsibbadt. Bizonytalan lábakon botorkál ki az ágyból, ököllel betöri a vizeskancsó tetején éjszaka képződött jeget, és vizet önt a mosdótálba. A maradék vizet felhajtja egyenesen a kannából, megrémíti a csillapíthatatlan szomjúság, rengeteg folyadékot veszíthetett. Időbe telik, mire mindent lesúrol. A bőre sajog. Amint elkészült, felöltözik, amennyire gyorsan csak erőtlen tagjai engedik, lemegy a konyhába, és az egyik inast kocsiért küldi, mellyel majd bemegy a városba. Cardell-lel van találkája.

Frissen főtt kávé illatos gőze száll felfelé a Kis Tőzsde gerendái felé. Kora reggel van. A koránkelők és a friss pletykára szomjazók elvegyülnek a másnaposokkal és a bűnbánókkal, akik egy csésze kijózanító italba vetik minden reményüket, mielőtt szétrajzanak a sikátorok labirintusában, hogy mai munkájukra jelentkezzenek. Bár ő is elkésett, Cecil Winge így is elsőként érkezik. Magába roskadtan ül, gondolataiba merülve, míg Cardell termetes alakja elsötétíti az ajtónyílást. A strázsa leveri a havat a csizmájáról, és megrázza magát, mint egy ázott kutya.

– Bocsánat a késésért. Összefutottam a mi kedves Blom barátunkkal, fent a Svartmangatanon támolygott faltól falig. Annyira be volt rúgva, hogy nem volt szívem otthagyni. Elvonszoltam az Indebetou-házba a szobájáig, ott majd kialussza a mámort anélkül, hogy megfagyna.

– Ünnepelt a jóember?

– Épp ellenkezőleg. Nem volt könnyű a motyogását megérteni, de nagy nehezen azt vettem ki a szavaiból, hogy tegnap levelet kapott, hogy Ullholm úton van nyugat felől az egész pereputtyával, hogy beleüljön főkapitányi székébe, és elfoglalja Norlin szobáját. Érkezését holnapra várják. Blomnak bőséggel vannak hibái, de legbelül mégiscsak rendes fickó, akinek nem akaródzik egy gazembert szolgálni, hát pálinkába fojtotta a bánatát. És te, mit tudtál meg?

– Johannes Balk elmesélte, hogyan válik valakiből szörnyeteg. Korábban is ez volt a tapasztalatom, Jean Michael, de még sosem láttam ilyen tisztán, hogy senkiből nem lesz gonosztevő anélkül, hogy előbb maga áldozattá ne vált volna. De még nem vagyunk készen. Vannak részletek a vallomásában, amelyek nem állnak össze. Ki kell derítenem még néhány dolgot, mielőtt újra találkozom vele.

Mickel Cardell érzi a fakeze súlyát, és lepereg előtte az összes végzetes csapás, amit valaha kiosztott vele. Ha valaki, hát ő tudja, hogy Winge igazat beszél.

– Jean Michael, egy szívességet kell kérnem tőled.

– Tudod, hogy csak szólnod kell.

– Időre van szükségem, mielőtt Ullholm megérkezik. Legalább egy napra.

Cardell gondterhelten vakarja a feje búbját.

– Mitől félsz, hogy megtörténik, ha Ullholm hivatalba lép?

– Attól tartok, a legkisebb ellenállás felé fog menni, engem megfoszt minden felhatalmazástól, amit Norlin adott, befejezettnek nyilvánítja a vizsgálatot, és szabadlábra helyezi Balkot abban a szempillantásban, ahogy tudomást szerez a hollétéről. Ehhez viszont Balk túl veszélyes.

– Hiszen még a rendőrkapitány hatalma sem korlátlan. Miért nem állítod Balkot azon nyomban a törvényszék elé? A megkezdett tárgyalást még Ullholm sem állíthatja le anélkül, hogy önkényúrnak tűnjön.

Winge elismerő pillantást vet Cardellre.

– Teljesen meg akarom érteni az indítékát, mielőtt felvetetem a nevét a letartóztatottak jegyzékébe, és a törvényszéki jegyzőkönyvbe, és csak mindezek után döntök arról, hogyan lesz a legmegfelelőbb a pert levezetni. Ezért, Jean Michael, még egy napra szükségem van. Ha ebben tudsz segíteni, még mindig van remény.

– Remény? Ugyan mire?

– Mindent el fogok neked mondani, de most egyetlen elvesztegetni való percem sincs. Kérlek, légy türelemmel, és bízz bennem.

– És mégis hogyan gondoltad, hogy egy kirúgott erkölcsrendész megállítja Stockholm város hivatalba lépő rendőrkapitányát, he?

– Erre nem tudom a választ, Jean Michael, és segíteni sem tudok. Teljesen ennek a feladatnak kell szentelnem magam, mással nem tudok törődni.

Cardell fintorogva vakarja a fejét, majd mozdulatlanul maga elé mered. Egy katonai induló taktusait kopogja végig az asztal deszkáján. Egy hosszú perc után felemeli a fejét, és farkasszemet néz Wingével.

– Ha csak ez kell, megkapod. Egy napot.

Félig hátrafordul a padon, és fakarjával int a felszolgálónak.

– Takarítsd el a kávéscsészéket, gyöngyöm, és pálinkát ide, de gyorsan! Mickel bácsinak gondolkodnia kell, és ihletre van szüksége!

Winge elbúcsúzik, és a süvítő szélben összegörnyedve, a sikátorokon át elindul a Brända Tomten felé. Zsebkendőjét a szája elé tartva próbál nyugodtan és felületesen lélegezni, retteg a feltörő köhögőrohamtól. Lassan visszanyeri uralmát teste fölött, és egy marék hóval bedörzsöli lázas arcát, majd keresztülvág a téren.

14.

A PRÄSTGATAN SARKÁN néha ott ül egy koldus, Anna Stina már számtalanszor látta, amikor a főtéri piacra igyekezett. Karókból összeeszkábált ülőkén kuporog, két nyomorék keze, ami a megélhetését biztosítja, előtte a térdén. Mindkét keze eltorzult, méghozzá olyan rettenetesen, hogy az elhaladók vagy kővé dermedve állnak meg bámulni, vagy inkább a csatornába lépnek, csak hogy nagy ívben kikerüljék.

Nem égés okozta sérülés. Olyan, mintha valami olvadt viasszá változtatta volna a húsát, aztán új, rettenetes formába öntötte, végül hagyta megszilárdulni. Ujjain a hús, mintha megolvadt és lefolyt volna a körmökkel együtt, épp csak egy vékony réteg bőrt hagyva, mely bevonja a csontokat. A két tenyerén és a kézfejein különös formák, lyukak és göbök éktelenkednek, bőre színtelen és sima, mint egy csecsemőé.

A lány hozzá igyekszik a kérdésével, de úgy tűnik, a koldus nem mindig ül ugyanott. Várnia kell, egyre jobban vacog, helyben toporogva próbálja elűzni a hideget. A koldus végre megjelenik, hóna alatt deszkadarabokkal, kezei rongyokba bugyolálva. Anna Stina hagy időt neki, míg összetákolja az ülőhelyét és elhelyezkedik, kibontja a rongyokat, hogy eltorzult kezét feltárja a kíváncsi tekintetek és a hóesés előtt. A lány felszisszen, ahogy megpillantja az idomtalan végtagokat. Közelebb lép, és előrenyújtja a kenyeret, amit saját szájától vont meg aznap reggelinél. A koldus értetlenül pislog a bőséges alamizsna láttán, és még jobban meglepődik, mikor felnézve meglátja, ki az adományozó.

– Az Isten áldjon meg, gyermekem, mivel érdemeltem ki ezt az adományt?

– Hallani akarom, hogy mi történt a kezével.

A koldus megkönnyebbülten elmosolyodik.

– Ó, ezt a történetet már százszor elmeséltem ennél jóval kevesebbért is. Jártál-e valaha lent a Klára-tónál, kislányom?

Anna Stina bólint.

– Akkor talán már érezted azt a furcsa bűzt, ami nem a rothadó szemétből vagy a parton levő latrinákból jön. Van ott egy műhely, ott dolgoztam fiatal koromban. Szappan készül ott, többféle, az is, amivel a béresek mossák le az egész éves koszt magukról karácsonykor, meg az is, amit az úri kisasszonyok használnak a reggeli toalettjüknél. Az alap ugyanaz, a különbség az illat ritkaságában rejlik. De az illat előtt még ott a bűz, az állati csontok szaga. A csontokat fel kell olvasztani, hogy kinyerjük a zsírt. Azt aztán még egyéb dolgokkal összekeverik, megszilárdul, és mielőtt háromig számolnál, már kész is a szappan. Ifjú, heves és tapasztalatlan inas voltam, és túlságosan lelkesen kotyvasztottam a keveréket hamuzsírból és mészből. Túl erősre sikeredett, és ráadásul még a kezemre is jutott a fehér porból. Ahogy beledugtam a kezemet egy vödör vízbe, hogy lemossam, már későn hallottam meg a mester kiáltását. Mintha forró olajba mártottam volna a kezeimet. A hamu ég a víz alatt, és szétmar mindent, amihez hozzáér. Így lettek ilyenek a kezeim. Szánalomból hagyták, hadd maradjak a műhelyben, ott söprögetek, de nem tudok úgy dolgozni, mint régen, és amit keresek, abból nem lehet megélni.

Anna Stina elgondolkodva emészti a hallottakat.

– Milyen érzés volt?

A férfi felnevet.

– Mint egy kis ízelítő a pokolból, ahová alighanem amúgy is kerülni fogok, drágaságom.

Észreveszi, hogy a lány elégedetlen a válasszal, úgyhogy komolyabbra fordítja a szót.

– Soha nem éreztem szörnyűbb fájdalmat. Amikor a mester egy posztódarabbal lesöpörte a kezemről a fortyogva izzó hamut, olyan volt, mintha elevenen nyúznának. Citromot hozatott, hogy a levével enyhítse a szenvedést, lehet, hogy igaza volt, de a fájdalom így is napokig olyan érzés volt, mintha izzó szenet szorítanék teljes erővel a markomba.

Kiköp az utcakőre, az emlék felidézésétől elszállt a jókedve.

– Na, akarsz még valamit? Most, hogy fel kellett idéznem, már nem is tartom olyan nagy fizetségnek azt a darab kenyeret.

– Ki tudja újra keverni a hamut? Ugyanazt, ami megégette? Megfizetem.

Fél óra alatt kiérnek a belvárosból. Talán csak a lejtős terep okozta érzékcsalódás, de Anna Stina úgy látja, mintha a Klára-tó partján álló épület egészen behajolna a víz fölé, mintha a mocsaras part már nem bírná el a súlyát. Várniuk kell, míg lemegy a nap, és a műhelyben abbahagyják a munkát. Egymás után, kisebb csoportokban indulnak hazafelé a munkások a jégen csúszkálva. Anna Stina látja, ahogy a torz kezű koldusnak mozog a szája, magában számolja, hogy ki hagyta már el a gyárat. Aggodalmasan körbepislant, majd int a lánynak, hogy kövesse.

Megkerülik a manufaktúra homlokzatát, és csúszva leereszkednek a jeges partra. A tó felől cölöpökön nyugszik az épület, elég magasan ahhoz, hogy a jég és a ház közötti résen egy ember beférjen. A koldus a feje fölött tapogatja ki a deszkákat, halkan átkozódik, amikor a lába meg-megcsúszik a jégen. Megtalálja a lukat, amit keresett, bedugja a kezét, és belülről eltolja a reteszt. A nyílás alatt egy fagyott szemétkupac, valószínűleg itt eresztik ki a reggel összesöpört hulladékot a tóba. A lány kísérője a száján keresztbe tett ujjal mutatja, hogy maradjon csöndben, kinyitja a csapóajtót, és felemelkedve beles a műhelybe, fél kezét a szája elé tartja, hogy leheletének párafelhője el ne árulja. Hosszan áll mozdulatlanul, mielőtt felhúzza magát. Anna Stina vár a jelre, hogy utána mászhat.

15.

CARDELL ÉP KARJÁVAL HADONÁSZVA próbál vért pumpálni elfagyott ujjaiba, és helyben ugrálva melegíti magát. Már több mint fél órája várakozik az alacsony tetejű házikó előtt. A cselédlány nem volt hajlandó idegen férfit beengedni a házba, főleg nem egy olyat, mint Cardell, aki így arra kényszerült, hogy kint az utcán váljon a háziasszony érkezésére. Amikor bekopog, hogy valami meleg italt kérjen, a lány mérgesen fúj, és az orrára csapja az ajtót. Halálosan unja már a várakozást. Ahányszor a faaprító tuskóra felágaskodva a háztetők fölött odasandít a Katalin-templom toronyórájára, meg van győződve róla, hogy az óramutatók összefagytak a hidegben, és nem mozdulnak semerre sem. Végül csak kinyílik az ajtó, és a korábbi mogorva cselédlány kerek képe megjelenik a nyílásban.

– Most már bejöhet az előszobába, és kaphat egy pohár sört, ha inni akar. Az asszonyom mindjárt fogadja.

A szobameleg ital gondolata elég is, hogy elűzze Cardell szívéből a bosszúvágyat. Lesöpri válláról a havat, és letopogja a csizmáját, mielőtt belép az előszobába. Friss kenyér illata tölti be a helyiséget. Kabátját és sálját a fogasra akasztva érzi, ahogy a kemence áradó melegétől felengednek fagyott tagjai, és hálásan felsóhajt.

A ház úrnője a konyhán túl, egy félhomályos szobában fogadja. Özvegy Fröman tiszteletesné még mindig tetőtől talpig feketét visel, hiába teltek már el hosszú évek, mióta hitvese elhalálozott. Hatvan körül járhat. Cardell sejti, hogy a házaspárnak nincs gyermeke, így a néhai tiszteletes hiánya egyéb vigasz híján kitölti az özvegy napjait. Az asszony a ház szemmel látható szegénysége ellenére figyelemre méltó jelenség. Egyenes háttal, akár a seprűnyél, a kályha mellett trónol. Szigorú arcában nyoma sincs az önsajnálatnak, méltóságteljes arckifejezése és összeszorított szája azt

üzenik a világnak, ami csúnyán elbánt vele, hogy egy pillanatig sem fog habozni, ha arra kerül a sor, hogy bosszút állhat. Cardell saját meglepetésére mélyen meghajol, pedig az ő nyaka még a tüzérségi tisztek előtt sem hajolt meg egyujjnyinál mélyebben. Megköszörüli a torkát.

– Szép jó estét kívánok.

Nem tudja elhessenteni az érzést, hogy ahogy az özvegy mozdulatlan tekintetével tetőtől talpig végigméri, mindent kiolvas a fejéből, amit valaki valaha is tudni akarhat. Az asszony egy-két pillanatig vár, mielőtt válaszol.

– Azt mondták, Cardell a neve, és az erkölcsrendészettől jött. Hogy milyen dolgunk lehet nekünk egymással, fel nem foghatom. Egyetlen oka annak, hogy itt állhat előttem, és nem dobattam ki azonnal, az az, hogy az életemben túlságosan ritkák a rejtélyes meglepetések. Szóval, mit akar?

Cardell imént még fagyott fülei lángolnak, kényelmetlenül feszengve toporog. Hirtelen észreveszi, hogy megtévesztette az özvegy eltökélt tekintete. Az öregasszony vak. Amint a szeme hozzászokott a félhomályhoz, már látja, hogy az asszony mindkét szemét fehér hártya fedi. Önkéntelenül megborzong, ahogy a szavakat keresi.

– Elnézést kérek a bejelentés nélküli látogatásért, és kérem, fogadja legőszintébb részvétemet hitvese túlságosan hirtelen távozása miatt…

Az asszony feltartott kézzel Cardell torkára forrasztja a szót.

– Hallgasson. A varjú csak károgjon, ne akarjon énekelni, mint a csalogány. Áldott emlékezetű Arne Fröman, a Katalin-gyülekezet lelkipásztora már jó néhány esztendeje halott, bár holtteste annyira át volt itatva pálinkával, hogy a koporsója közelébe merészkedő férgek alighanem ott helyben felfordultak. Hogy még gyászt hordok, az én dolgom, nem a megboldogult tiszteletes az oka. Maga meg jobban teszi, ha befejezi a bohóckodást, és a tárgyra tér.

Cardell bólint, aztán eszébe jut, hogy az asszony nem lát. Összeszedi a bátorságát, és magát is meglepve megszólal.

– Szerényen éldegél itt, asszonyom, ami különös, figyelembe véve Fröman tiszteletes úr kiemelkedő tetteit.

Elégedetten látja, hogy szavai hallatán az özvegy hátrahőköl egy pillanatra, mielőtt gyorsan visszanyeri önuralmát. Sietve folytatja a gondolatot.

– Mondja, asszonyom, mond önnek valamit az Ullholm név? Magnus Ullholm.

Érzi a hirtelen változást a szoba hangulatán, mintha jeges fuvallat csapna az arcába egy frissen megrepedt ablaküvegen keresztül. Az asszony szárazon válaszol, hangjában már nyoma sincs a korábbi gúnynak.

– Igen, emlékszem Magnus Ullholmra.

– Úgy hallottam, Ullholm néhány éve Norvégiába szökött az egyház özvegyek segélyezésére szánt pénzével együtt. Ez a pénz, gondolom, nem jött volna rosszul Fröman tiszteletesné asszonynak a férje halála után.

Cardell azon tűnődik, vajon lehetséges-e egy már amúgy is mozdulatlanul ülő alaknak még jobban mozdulatlanná dermednie, de megállapítja, hogy ha létezik ember, aki érett erre a kihívásra, hát az nem más, mint az özvegy Frömanné.

– Nem szükséges emlékeztetnie rá, hogy ki az az Ullholm, és mit csinált. Magam is jól tudom.

– Bizonyára mások is vannak még Frömanné asszonyhoz hasonló helyzetben, akik szintén jól emlékeznek Ullholmra. Nekik bizonyára vannak gyermekeik és unokáik, akiknek Ullholm gaztette miatt szerényebb körülmények között kellett felcseperedniük. Asszonyom bizonyára tudja mindezeknek a nevét.

– Bizonyára.

– Mondja csak, Fröman tiszteletesné asszony, ön, aki sok éven át a Bibliát betéve ismerő ember közelében élt, ismeri a szólásmondást, hogy szemet szemért, fogat fogért?

Frömanné éles fogsora megvillan a félhomályban. Cardell esküdni merne rá, hogy mosolyog.

16.

A NORRMALMSTORGET néptelenül nyúlik el a vastag hótakaró alatt. A tér közepén, merevre fagyott ponyva alatt áll őfelsége Gusztáv Adolf új szobra, immáron két esztendeje várván a felavatást. Állítólag ez lesz az ország első lovas szobra. Winge egy pillanatra megáll, szemléli az ormótlan csomagot, a kísérteties sziluett fenyegetőn emelkedik a tér fölé, a Johannes Balk által megidézni kívánt kaszás alakjára emlékeztet. Winge jobbja felől Zsófia Albertina hercegnő palotája emelkedik, bal felől az Operaház. A homlokzatok mintha egymás tükörképei lennének, az egyiket megvilágítja a reggeli nap fénye, a másik még árnyékban van. Álldogál egy darabig, egyik épületről a másikra bámul, majd sarkon fordul, és belép a kapun. Amikor eléri és kinyittatja a megfelelő cellaajtót, meg kell fogódzkodnia az ajtófélfában, hogy ne essen át a küszöbön. Ez nem Johannes Balk zárkája.

A letartóztatottakkal zsúfolt fogda néhány könyöknyivel odébb van, de ez a cella semmiben nem különbözik Balkétól, leszámítva ideiglenes gazdáját, aki döbbenten hőköl hátra, ahogy nyílik az ajtó, és Winge belép rajta.

– Uramisten, ember, mi baja? Úgy fest, mint egy hazajáró lélek. Eleven csontváz. Alaposan rám ijesztett. Azt hittem, a halál személyesen sétálgat a falak között.

– Tőlem nincs mit félnie. Épp ellenkezőleg. Cecil Winge vagyok. A rendőrkapitányságnak dolgozom, bár most nem hivatalos ügyben keresem.

– Láttam már magát. A sápadt ábrázata párszor már elhaladt az ajtóm előtt. Mindig azt hittem, egy halálfej lebeg végig a folyosón.

– Nincs ellenére, ha leülök? A lábaim már nem tartanak úgy, mint régen.

A férfi a fal mellett kuporog a priccse sarkában, erre vállat von. Winge letelepszik az ülőkére, ami pont ugyanolyan, mint Balk ágya mellett.

Szemügyre veszi az elítéltet. Hétköznapi ember hétköznapi arccal, melyet több hetes szakáll takar. Egyszerű vászoningén meglátszik a cellában töltött idő nyoma, viseltes bőrnadrágjának megkötője lóg a térdénél. Barna kabátját és a börtönpokrócot maga köré kanyarította a hidegben. Winge megvárja, míg újra lélegzethez jut, csak azután folytatja.

– Lorentz Johanssonnak hívják, igaz?

– A nevem nem titok.

– Mi a foglalkozása?

– Azelőtt hordókészítő voltam.

– Holnap felviszi a szekér a Hammarby akasztódombra, igaz?

A férfi megremegve felsóhajt.

– Úgy bizony. Höss mester fogja lenyisszantani a fejem. Remélem, lesz annyira józan ma este, hogy megélezze a bárdot, és elég ügyes, hogy holnap az első csapással eltalálja a nyakamat.

– A pap volt már itt?

– Volt, jó korán. Ünneplőben, a disznója. Nem volt nehéz kitalálni, hogy vidámabb szórakozás elé néz egy ilyen péntek estén. Alighogy megáldotta szegény bűnös lelkemet, már kívül is volt az ajtón. Hallottam, amint magában danolászik, ahogy elhaladt az ablakom alatt a Kungsträdgården felé.

– Elmondaná nekem, hogyan jutott idáig?

– Mi olyat mondhatnék, amit még nem tud?

– A saját szavaival szeretném hallani, ha nincs ellenére.

Johansson ismét megvonja a vállát.

– Ha ezt akarja. Az én történetem rövid és szomorú, az idő meg amúgy is épp elég lassan telik. Agyonütöttem a feleségem, Winge úr. Ennyi az egész. A házasságunk évről évre egyre boldogtalanabb volt, aznap jócskán a pohár fenekére néztem, ugyanazokon a dolgokon vitáztunk, mint évek óta mindig, és elvesztettem a fejem.

– Vannak gyerekeik?

– Egyikük sem érte meg az első születésnapját.

Winge tűnődve bólogat.

– Magam azon a véleményen vagyok, hogy gyilkos és gyilkos között különbség van. Mi a véleménye erről, Lorentz Johansson?

– Nem értem, mire akar kilyukadni.

– Arra gondolok, hogy ha valaki egy adott helyzetben elkövet egy bűntettet, nem biztos, hogy máskor is megteszi. Akkor is megölte volna a feleségét, ha ő egy ismeretlen nő, akivel soha életében nem találkozott?

– Dehogy. Ha lett volna annyi esze, hogy jobb embert választ férjéül, még ma is vígan élne, én meg szabad lennék, mint a madár.

– Bánja, amit tett?

Johansson csendben ül egy darabig.

– Egy házsártos boszorkány volt, Winge úr, zsémbes és mindig visszabeszélt. Az évek alatt meggyűlöltem. De valaha szerettem őt. A megbánás nem segít semmin sem. Amit tettem, azért bűnhődni fogok Mårten Höss tompa élű bárdja alatt, nincs mit tenni. Ha a halálom visszahozhatná őt az életbe, örülnék, de nem így lesz.

Winge rászegezi a tekintetét a férfira.

– Jó hordókészítő volt, Johansson?

– A legjobbak egyike. Egyévnyire a céhmesterségtől, vagy tán még annyira se.

– Ha választhatna cölibátus és halál között, melyiket választaná?

17.

A MŰHELYBEN CSÖND VAN és sötét, valami, még a rothadás bűzénél is áthatóbb és szúrósabb szag terjeng. Anna Stina megérzi azt a sajátos, baljós hangulatot, mely oly jellemző a máskor nyüzsgő, élettel teli, de hirtelen kiürült, elhagyott helyekre. Valahogy jobban érzékelhető az emberi jelenlét hiánya. Szeme lassan hozzászokik a félhomályhoz, követi a koldust, aki biztos léptekkel vág magának utat a hordók és kádak erdejében. A manufaktúra egyszerű deszkafala olyan hézagos, hogy a naplemente utolsó izzása átsejlik a réseken.

Fülével követi, ahogy a férfi mozog elöl az árnyékban, néha-néha ki is veszi az alakját. Csak megy utána, keresztül a termeken, egészen egy raktárig, tele cserépedényekkel. Itt a férfi megáll, tapogatva keresgél a cserepek között. Kiválaszt egyet, aztán egy másikat, mindkettőt elcipeli egy foltos asztalhoz, ahol előkeres egy tölcsért és egy kis üvegpalackot. Egy kampóra felakasztva bőrből varrt, vastag kesztyű lóg, azt felhúzza, mielőtt összekeveri a porokat a két tartályból. Parafadugóval bedugaszolja az üveget, és megfordul.

– Láttad a kezeimet, és emlékszel, mit meséltem neked. Ugye nem kell emlékeztetnem rá, milyen veszélyes ez a por? Olyan óvatosan bánj vele, mintha Belzebub maga ülne láncra verve a palackban!

Anna Stina elé tartja az üveget, de visszahúzza, ahogy a lány érte nyúl.

– És a fizetség?

Anna Stina zavartan kotorászik a szoknyája zsebében a kis erszény után, amiben a Vadmacska vendégeitől kapott, összegyűjtött borravalóit őrzi. Óvatosan kiönti az erszényt a bal tenyerébe, hogy a férfi lássa az egész summát. Az felsóhajt, és megrázza a fejét.

– Ez nem valami sok. Tudod, hány ölnyi fa kell egyetlen egy font hamuhoz? Micsoda munkát végeznek a favágók, aztán a faúsztatók, meg mi, akik idecipeljük és feldaraboljuk a fát, hogy beférjen a kemencébe? Ennyi nem elég ezért a sok fáradságért.

– Van még ez is.

Anna Stina átnyújt egy pálinkával teli palackot, amit gondosan töltögetett a kocsma vendégei által otthagyott poharak maradékaiból. A koldus felröhög.

– Éppenséggel nem vetem meg az italt, de abból a pénzből, amit kaphatok azért, amit meg akarsz venni, akárhány üveggel vásárolhatok.

Egy darabig áll, és gondolkodik. Az arca nem látszik elég tisztán, hogy a lány kitalálhassa, mi jár a fejében.

– Aztán mire kell ez neked?

Anna Stina tétovázik belefáradt már a tettetésbe és hazugságba. Nem hiszi, hogy bármit is vesztene, ha ez egyszer megmondaná az igazat.

– Átformálom az arcomat, hogy többé senki se ismerhessen fel.

A koldus megrökönyödve hátrahőköl, meg sem tud szólalni.

– De hát miért, aranyoskám?

– Hosszú történet, és nem tartozik másra. Elég, ha annyit tud, hogy élet-halál kérdése.

És nem is csak az én életemé, fejezi be magában a mondatot. A koldus fel-alá járkálva gondolkodik. Hevesebben lélegzik, és két sebes tenyerét egymáshoz dörzsöli. Végül megáll, és a lány felé fordul.

– Szép vagy, drágaságom. Rossz arra gondolnom, hogy ez a szépség elvész, méghozzá az én segédletemmel. A pénzed nem elég az árura, amit meg akarsz venni. Hadd adjam meg egy utolsó alkalommal a szépségednek a megbecsülést, ami jár neki, és kvittek vagyunk. Ott vannak leterítve zsákok, nem éppen kényelmes ágy, de egyetlen éjszakára megteszi.

Anna Stina dermedten áll, nem szól semmit. A beállt csend zavarja a koldust, egyik lábáról a másikra állva toporog. Szégyelli magát, de nem annyira, hogy a szégyen legyőzze a vágyakozást.

– Én tulajdonképpen nem ilyen fajta ember vagyok, de meg kell, hogy értsd, a körülmények…

– Nem tudtam, hogy több fajta is van.

Anna Stina előrenyújtja a kezét.

– Legalább add ide az árut, mielőtt megkapod a fizetséget.

A férfi vállat von, és átnyújtja az üveget. A lány méregeti a kezében, milyen jelentéktelen kis súly, és mekkora irtóztató hatalom. Kihúzza a dugót, és megszagolja, de nem érez semmit. Bólint, az üzlet megköttetett. A férfi rongyokat és zsákokat rángat elő a sarokból, hogy elrendezze az ágyat, mialatt a lány mozdulatlanul áll. Amikor elkészült a művével, elégedett mozdulattal mutatja a lánynak, hogy lefekhet. Az a fejét rázza.

– Előbb te. Én leszek fölül.

A férfi ledér vigyort villant rá, kioldja a térdnadrágja derekát, és leereszkedik a zsákvászon nyoszolyára, ott lekanyarítja magáról a kabátot, és fején áthúzva leveszi az inget. A teste vézna és rozzant a koszréteg alatt. A lány felé emeli torz kezeit, hogy magához húzza, de az fejjel lefelé fordítja az üveget, és rászórja a port. A férfi meglepődik, dühös lesz, majd gúnyosan felröhög.

– Hát nem mondtam, hogy nedvesség is kell, hogy ártson a por, te ostoba liba? Ezzel csak feljebb srófoltad az árat.

Anna Stina kihúzza a dugót a pálinkásüvegből, és az egészet a férfira önti. A helyiséget betölti az égett hús szaga. Szúrós szagú fehér füst száll fel, ahogy a férfi mellkasán, hasán és arcán fortyogva felhólyagzik, és új formát ölt a bőr. Talán nem is hallja a lány suttogását a saját sikolyain keresztül, de Anna Stina azért odasúgja neki:

– Hadd legyen ez egy kis ízelítő a pokolból, ahová alighanem úgyis kerülni fogsz.

Sarkon fordul, és otthagyja a férfit, visszamegy ugyanazon az úton, ahonnan jöttek. Az üveget megrázogatva megkönnyebbülten látja, hogy maradt még benne por elég.

18.

CSÖNDES ÉS NÉPTELEN a Vadmacska mögötti udvar. Még nincsenek vendégek, ma még senki sem rótta végig az ösvényt a hóban, keresztül az udvaron az árnyékszékhez. A frissen hullott hó még ragyogó fehér, hamarosan majd sárga színt ölt, ahogy a szükség már nem engedi, hogy a latrinára várakozók hosszú sora kivárja, míg sorra kerül. A legfelső réteg finoman ropog Anna Stina kezei között, ahogy a havat összekaparja egy edénybe, és beviszi felolvasztani a tűzhely mellé. Az edény mellett marad, bámulva, ahogy a fehér hóból áttetsző lesz, majd teljesen elolvad. Ahogy ráönti a vizet a mosdótáljában várakozó porra, sisteregni kezd a keverék, és a szobát betölti a furcsa, szúrós szag, de aztán elül a pezsgés, és a folyadék megnyugszik. Hihetetlen, hogy akkora ereje legyen, és semmi ne látsszon rajta.

Muszáj hoznia egy húsdarabot a konyháról, hogy kipróbálja. A gerendán lógó szárított sonkáról vág egy keskeny szeletet, és lassan beleereszti a keverékbe. Nem csalódik. A húsdarab fújtat, sziszeg, mint egy veszett kandúr, mintha minden oldalról láthatatlan fogak és karmok marcangolnák, és nyomtalanul elemésztenék. Füstölve fortyog a sonkadarab, s amikor eloszlik a füst, mintha mi se történt volna. A hús nincs sehol, nyoma sem maradt.

Anna Stina mégis habozik. Előrehajol, és a mosdótálból, a folyadék túloldalán levő, fejjel lefelé fordított világból egy másik lány néz vele farkasszemet, hajszálra olyan, mint ő. A lélegzete megborzolja a víz felületét, és eltorzítja a tükörképét. Nagy lélegzetet vesz, és behunyja a szemét.

A hideg levegő csípi a torkát és az orrát, Cardell mégis örül, hogy végre kiszabadult özvegy Fröman tiszteletesné fülledt szobájából. Találkája az özveggyel jobban sikerült, mint remélte. Mostanra már minden mozgásba lendült. Magnus Ullholm visszatértének említése évtizedekkel fiatalította meg az özvegyet, s a régóta táplált gyűlölet újra felcsiholt szikrája vérszomjas tettvágyat keltett életre benne. Cardell alig hagyta maga mögött az özvegy portáját, mikor cselédek és küldöncök hada viharzott el mellette a jégen, hozzá hasonlóan boldogan, hogy egy időre megússzák az öregasszony látványát. Ital kell, hogy kimossa az agyából az özvegyet, úgyhogy a Zsilip előtt a piacon kicsit megpihen. Másfél órácskát üldögél ott a pohár mellett, mígnem eszébe jut, hogy a belvárosban jobb a kínálat. Míg végigzongorázza magában a szóba jöhető kocsmákat, eszébe ötlik, hogy a Vadmacskában van egy elintézetlen ügye, hát balra fordul a Järntorgetnél, és arrafelé veszi az irányt.

Azonnal látja a felismerést Karl Tulipán szemében, ahogy a kocsmáros elé járul, kezeit bocsánatkérőn maga elé tartva. Cardell megvakarja kobakját a kalap széle alatt, és sértődött képet vág.

– Értsem úgy, hogy a kisasszony még mindig el van foglalva?

Tulipán buzgón bólogat.

– Úgy bizony, legnagyobb sajnálatomra. Esetleg megkínálhatom egy pohárkával a csalódásra?

Valami nem stimmel. Cardell szeme összeszűkül.

– Látom, szépen jövögetnek a vendégek. Ha a lánya szokott segíteni a felszolgálásban, hogyhogy még mindig nincs itt?

– Ööö… Lovisa nem érzi jól magát. Rázta a hideg, mikor hazaért, és nem volt szívem kihívni a szobájából.

– Nocsak, most meg hirtelen már itthon van? Talán nekem nagyobb szerencsém lesz, mint magának.

Azzal a söntés mögötti lépcső felé indul.

– Elment az esze, ember? Nem sétálhat be csak úgy oda, ahova nem hívták! Ráadásul el is van ázva, érzem a pálinkaszagot. Menjen innét, vagy hívom az őrséget, és majd a fogdában kijózanodhat!

Cardell oly könnyedén félrehessenti az útjából az öreget, mint egy szúnyograjt.

– Félre az útból, az ördög vigye el!

Anna Stinához felhallatszik a veszekedés, a strázsa hangja, aztán ahogy Tulipán hiába próbálja jobb belátásra bírni, és tudja, hogy a tétovázása miatt a megfelelő alkalom immár kicsúszott a kezéből. Minden elveszett, amiért küzdött, és már itt volt, karnyújtásnyira. Üvölteni szeretne, de nyöszörgés hagyja el az ajkát. Remegő kézzel felemeli a mosdótálat, és odaáll a csukott ajtó mellé, készen, hogy a strázsára zúdítsa a keveréket, ahogy az belép az ajtón.

Cardellnek, maga sem tudja honnan, egy rakás különleges érzéke van, képességek, melyek feltehetően a halál árnyékában töltött évek alatt egyszerűen maguktól kifejlődtek. A tompán lüktető bódulaton keresztül veszélyt sejt, szeme sarkából lát egy furcsa árnyat, és ösztönösen lehajol, fakarját az arca elé kapva. A karjának csapódó porcelán csörömpölve darabokra törik. Hallja a folyadék sercegő hangját a kabátján és a fadarabon, és újra az életösztön segít rajta, lekapja a kabátját, hogy szanaszét reped a varrás. Olyan füst van, hogy könnyezik a szeme. Nem érez fájdalmat, úgy fest, nem sérült meg, és mialatt csak áll bambán, és pislogva találgatja, mi is történhetett, egy karcsú alak surran el a kinyújtott jobb karja alatt, le a lépcsőn. Cardell ismét félretaszítja Tulipánt, és utánaered.

Anna Stina valamiért nem jobbra fordul, hanem balra, be egyenesen a konyhába, ahol az apró ablakszem még neki sem kínál egérutat. A helyiség legtávolabbi sarkába húzódva bevárja a strázsát, aki nem sokáig várat magára.

Cardell megkerüli az asztalt, és meglátja a lány arcán a jól ismert arckifejezést. A háborúból emlékszik erre. Azokra, akik számára az utolsó halvány reménysugár túl fájdalmas, amikor minden elveszettnek tűnik. Inkább belevetik magukat egyenest a halál karjaiba. Utolsó pillanatukban talán megbékélnek a sorsukkal, hisz olyan, mintha visszanyerték volna felette az irányítást. Ez mindössze az életükbe kerül. A lány két kézzel szorít egy nagy kést. A kiáltásaira nem hallgat. Cardell látja, amint a kés hegyét a torka felé fordítja, behunyja a szemét, és a nyakához nyomja a kést, amilyen erősen csak tudja.

19.

– MA SZOKATLANUL KÉSŐN JÖTT, Winge úr. Már estére jár. És milyen sápadt.

– Rosszul alszom.

– A világért sem veszélyeztetném az egészségét. Szól az őröknek, hogy hozzanak takarót vagy kávét?

Winge egy legyintéssel intézi el a dolgot, és nehézkesen letelepszik az ülőkére Johannes Balk cellájában.

– Három dolgot vittem végbe, mióta nem találkoztunk, Johannes. Az első megerősítette a gyanúm, hogy amit elmesélt, nem a teljes igazság.

Balk szeme összeszűkül, de nem szól, várja a folytatást.

– Az elbeszélésében néhány részlet hamisan csengett. Azt mondta, csak azután értette meg, hogy beismerő vallomása milyen következményekkel járhat, miután az újságban észrevette a nevemet. Akkor a bűntett már fait accompli volt, megmásíthatatlan tény, Devall egy megcsonkított hulla. Ezért azt gondolom, valami más oka volt annak, hogy így elbánt vele, és az ösztönöm azt súgja, hogy az indíték személyes volt, és a szenvedés maga volt a cél. Ilyen mély gyűlölet más érzelmekben gyökerezhetett.

Balk hangja sziszegéssé torzul, ahogy válaszol.

– És, mit számít az? Ami történt, megtörtént.

Winge a fejét rázza.

– Mindig is az volt a célom, hogy megértsem az utamba kerülő bűneseteket. Amit utolsó találkozásunk óta kiderítettem, segít, hogy megértsem önt, Johannes, most először. A Leégett Ház telkén a kocsisok között kérdezősködtem, és a gondviselés vagy Fortuna istennő akaratából végül eljutottam egy kocsishoz, aki a múlt tavasszal két fiatalembert fuvarozott Karlskronából Stockholmba. Az ő története néhány apró, de jelentőségteljes ponton eltért az önétől. Nem egyforma feltételekkel utaztak

Stockholmba, ön fizette mindkettejük útját. A kocsis azt mesélte, hogy amit hallott a beszélgetésükből, az jóval bizalmasabb volt, mint ami friss ismerősök között szokásos, és amikor a kocsi Stockholmba ért, és mindketten kiszálltak, a kocsis látta, amint Daniel kézen fogja önt, és úgy mennek tovább.

Balk inkább behunyja a szemét, minthogy Wingére nézzen.

– Azt hiszem, a gyermekkora megkérgesítette a lelkét, Johannes. Mint ahogyan a munkás keze fején megkérgesedik a bőr, az ön egész neveltetése megkeményítette a lényét. Azt hiszem, Daniel Devall ezen tudott változtatni. Egy rövid időre ön mássá változott, mint az a szörnyeteg, amelyet oly érzékletesen fest le, és éppen ez volt az, ami megpecsételte Daniel Devall sorsát.

Johannes Balk továbbra is hallgat.

– Még egy dolog, Johannes, nem tudom, ezt észrevette-e. Amikor Daniel Devallról beszél, nem dadog.

Balk Winge felé fordul.

– Ezzel meg mit akar mondani?

– Szerelem volt, Johannes? Szerette őt?

– Meglepné, ha így lenne? Ha egy szörnyeteg is képes lenne ilyen rejtett érzéseket felfedezni magában, élete ilyen késői időszakában?

– Nem, egyáltalán nem.

– Szeretett ön valaha egy másik embert, Winge úr?

– Igen.

– Akkor talán megérti, hogy milyen érzés a szeretet olyasvalakinek, aki még csak nem is tudta, hogy ilyen dolog létezik. Én nem vagyok olyan különleges ember, mint maga, a világon soha senki nem mutatott irántam odaadást. Egy egész életet éltem le úgy, hogy semmi okom nem volt, hogy ne viszonozzam a világ megvetését, amelyet mindig tapasztaltam, ugyanolyan megvetéssel, egészen addig, míg Daniel erre okot nem szolgáltatott.

Egy pillanatnyi szünetet tart.

– Daniel annyira kedves volt, olyan szeretetreméltó. A legkisebb dolog is elő tudta csalogatni a nevetését. Olyan volt számomra, mint egy angyali lény, aki leszállt közénk a magasabb szférákból, hogy megáldjon minket, egyszerű embereket. Olykor, mikor bizalmas beszélgetésbe merültünk, megragadta a kezemet, mintha ez volna a legtermészetesebb dolog a

világon, gyengéden a kezei közé fogta, vagy szívére szorította, hogy érezzem a szívverését.

Balk szája sarka torz grimaszra húzódik. Elfordítja a fejét, mintha a sötétben keresne búvóhelyet.

– Amikor Stockholmból négylovas hintón a Madárdalba utaztunk, minden virágzott. A ház a pusztulás szélén állt, gyámjaim, akik egy percet sem vesztegetve azonnal rátették a kezüket az apai örökségemre, amint nem adtam életjelet Franciaországból, sorsára hagyták a kastélyt és a birtokot. De az egész természet mintha a jövetelünket várta volna, lombkoszorúkkal, virágpompával, frissen kibomló rügyekkel. A kamrában még találtunk ennivalót, a bokrok pedig hamarosan ontani kezdték a málnát, szedret és más ehető bogyókat. Minden időnket együtt töltöttük Daniellel, a legjobb hangulatban. Egy darabig.

– Amíg megtalálta a levelet.

– Igen. Az egész csak játék volt, hogy a bizalmamba férkőzzön, és a saját karrierjét kovácsolja. Abban a másodpercben, hogy megerősítem a gyanúját, eladott volna Liljensparrénak.

Balk mélyet sóhajt, és Winge megborzong, mikor arra gondol, micsoda akaraterővel küzdi le az emlékek okozta fájdalmát. Balk kinyitja a szemét, és újra szembefordul Wingével.

– Ön rendkívül okos ember, balgaság volt azt hinnem, hogy bármit is eltitkolhatok ön elől. Most már ismeri a titkomat. Szégyenemben hallgattam róla. Nem a szerelmet szégyelltem, hanem hogy ilyen könnyen hagytam magam rászedni. A céljaim azonban ettől még mit sem változtak, és miután a törvényszék előtt vallomást tettem, Stockholmot olyan vérfürdő fogja elborítani, melyhez képest az első elhalványul. Még mindig sakkban tartom önt, ez nem változtat semmin.

Winge a kabátzsebében kotorászva egy vékony papírköteget húz elő. Kiteríti a lapokat, és odanyújtja Balknak, aki nem nyúl érte, arcán értetlenség tükröződik.

– Mi ez?

– Miután beszéltem a kocsissal, visszamentem a rendőrségre, abba a szobába, ahol a társam és én néhány nappal ezelőtt rátaláltunk Daniel Devall bontatlan levelére, mely elvezetett minket a Madárdalhoz és önhöz. Tudni akartam, mi áll benne, sok órámba került, mire megfejtettem a titkosírást, de végül sikerült.

– Már ismerem a jakobinus összeesküvésről összetákolt vad elképzeléseit. Miben lenne más éppen ez a levél?

– A keltezésében, mindenekelőtt. A levél, amelyet ön a kályhában talált, nem az utolsó levele volt, vagy csak egy piszkozat, amelyet végül aztán mégsem küldött el. Az utolsó levél, amely elhagyta a Madárdalt, az ez volt, amit ma éjjel sikerült megfejtenem és elolvasnom.

Árnyék suhan át Balk ábrázatán, megborzong, mint akinek most léptek át a sírján.

– Nincs itt szó semmiféle jakobinus összeesküvésről. Daniel Devall elbocsátását kéri a szolgálatból. Azt írja, ön ártatlan mindenben, amivel önt gyanúsította. Azt írja, hogy rátalált a szerelem, és viszontszeretik. Íme, a levél, a titkosírás kulcsa és az én tisztázatom. Olvassa csak.

Halottfehér kéz nyúlik ki, és kiveszi Winge kezéből a levelet, olyan óvatosan, mintha attól félne, hogy a legkisebb érintésre porrá és hamuvá hullik szét. A zárka sötétjében Johannes Balk könnyei záporoznak a kezében reszkető papírlapokra, és fekete csíkokká mossák a sorokat. Winge figyelmesen fülel, hogy meghallja egy darabokra hulló lélek hangjait, de nem hall mást, csak zokogást és hüppögést. Tapintatosan elfordul, és csak nagy sokára szólal meg újból.

– Boldog lehetett volna, Johannes, ha lett volna türelme, hogy megbizonyosodjon az igazságról. Szerette Danielt. Ő is szerette önt. Egy ártatlan élet így ért iszonyú véget. Mások is vannak hozzá hasonlók, Johannes, az emberiség sorai között, amelyet annyira gyűlöl, hogy a vesztét kívánja. Emberek, akik ugyanannyira megérdemlik a boldog életet, mint ahogy Daniel Devall megérdemelte volna, és ez elvezet minket a harmadik dologhoz, amiért jöttem. Van önnek egy ajánlatom.

20.

ANNA STINA KNAPP meglepetten tapasztalja, hogy a halál nem is fáj, aztán kinyitja a szemét, és rájön, hogy még nem halt meg. Kezei még mindig görcsösen szorítják a torkának szegezett kést, de a termetéhez képest meglepően fürge strázsa jobb öklével markolva tartja vissza a pengét. Lihegve fújtat az erőlködéstől, de fél kézzel nem bírja kicsavarni a lány kezéből a kést. Az erőfeszítéstől összepréselt fogai között sziszegve próbál szót érteni a lánnyal.

– Ereszd el, az ég szerelmére! Nem bántalak. Azért jöttem, hogy Kristofer Blixről kérdezzelek.

A lány remegő tagjaiból minden erő elszáll, és elereszti a kést. Cardell hagyja, hogy a kés a földre koppanjon, és összeszorítja a markát, hogy csillapítsa a vérzést.

A férfi elmeséli a történetét, mialatt a lány kimossa a sebet, és gyolccsal bekötözi a kezét. Azután a lány is elmeséli a sajátját. Cardell összeszorult szívvel hallgatja.

– Uramisten, kislány, még soha nem örültem ennyire, hogy semmi közöm az erkölcsrendészet viselt dolgaihoz.

Hátraköp a válla fölött.

– És Kristofer Blix? Becsapott téged, mielőtt eldobta az életét. Még mindig haragszol rá?

Anna Stina a fejét rázza.

– Először dühös voltam. Azt ígérte, hogy segít megszabadulnom a gyermektől, aki akaratom ellenére fogant, és akkor azt hittem, ez az, amit mindennél jobban akarok. Amikor elkezdtem inni a teakeverékeit, a gyermek csöndes volt és mozdulatlan. Most már mindennap érzem, ahogy

rúg. Azt hittem, lehetetlen szeretni egy gyermeket, és gyűlölni az apját, de most már tudom, hogy ez nem igaz. Valahányszor elkalandoznak a gondolataim, azt veszem észre, hogy tenyerem a hasamon pihen, hogy érezzem a szívverését. Kristofer mindkettőnk életét megmentette. Csak hála van bennem iránta, és szomorúság, hogy nem tudom már megköszönni, amit tett.

Cardell tűnődve rábólint.

– Amikről beszélsz, arról nem sokat tudok, de örvendek, hogy iszonyú élete végén Blix képes volt még valami jót tenni. Soha nem találkoztam vele életében, de amit írt, mélyen megrendített, és a levelei nélkül én és a társam hiába próbáltuk volna a rejtélyt megoldani. Mi sem tudunk neki köszönetet mondani.

– És miért jött ma ide voltaképpen? Mit akar tőlem? Blix ugyan névleg a férjem, de semmi többet nem tudok róla, mint amit már elmeséltem. Egy idegen volt, aki jót tett velem akaratom ellenére.

– Tulajdonképpen megkésett hozományt hoztam neked. Blixtől egy kártyapartin jelentős pénzösszeget csaltak ki, ez lett aztán a végzete. Volt szerencsém összefutni a hamiskártyásokkal, és miután kiosztottam a méltányos büntetést, arra is volt gondom, hogy behajtsam az adósságot. Blix biztosítani akarta a gyermeked jövőjét, és ami engem illet, a pénz a tiéd.

Cardell kiemeli a zsebéből a súlyos erszényt, miközben szívből reméli, hogy Kristofer Blix, legyen bárhol is, a mennyországban vagy a pokolban, látja őt ebben a pillanatban. És tudja, hogy abból, amivel ő és Winge Károly Jánosnak adósai voltak, most törlesztett valamicskét.

Jókora csörrenéssel leteszi az erszényt a lány elé az asztallapra, ami meghajlik a súly alatt. Anna Stina remegő ujjakkal bontja ki a zacskót, és meglepetésében eláll a lélegzete. Cardell nem tud elfojtani egy mosolyt.

– Száz birodalmi tallér, meg még egy kevéske kamat. Elegendő ahhoz, hogy a még meg nem született gyermeked a legjobb esélyekkel induljon neki az életnek. Ez a pénz a biztosítékod. Az erkölcsrendészet minden további nélkül megvádol egy nincstelen leányanyát, de soha egy ujjal sem illetne egy vagyonos özvegyet. Ne öltözz úgy, mint egy cseléd, mutasd meg, hogy más vagy, mint aki voltál. Ez a legjobb védelem, amit csak biztosítani tudsz magadnak és a gyermeknek.

Mialatt a padlóra csöpög a vér az ökléből, Cardell érzi, ahogy lelkében egy másik, mélyebb, régebbi seb összeforr és begyógyul. Amikor majd legközelebb megkísérti álmában Johan Hjelm elmerülése a mélyben, amikor majd érzi, ahogy az *Ingeborg* hajólánca elszorítja elveszített karját, amikor majd a rémület karmai szorongatják a torkát, és elakad a lélegzete, Anna Stina arca lesz, ami megjelenik előtte, és lelket önt belé. És Anna Stina Knapp, aki pedig szent esküvéssel fogadta, hogy soha többé nem fog sírni, érzi, ahogy arcán végiggurulnak a könnyek, másféle könnyek, mint amiket eddig sírt.

– Visszajön még máskor is?

Cardell töprengve az ajkába harap.

– Megint leöntesz savval, ha bejelentés nélkül jövök? És mennyiért méri apád a pálinkát?

21.

DÉLUTÁN VAN MÁR, amikor Cardell bekukkant a Hamburg pincéjébe, és a zsibongó vendégseregen keresztül kiszúrja Wingét, aki az egyik jégvirágos ablak mellett kuporog, soványabban, mint valaha, fehérebben, mint a kint kavargó hóvihar, zsebkendőjét a szájához szorítva. Kint csontig hatol a hideg, de bent, a kocsma kandallójában vidáman ropog a tűz. A pincehelyiség zsúfolásig megtelt, ettől aztán még melegebb van. Cardell fakezét feltartva utat vág magának az asztal felé. Kimerülten rogy le Wingével szemközt az asztal mellé, végre lekerül a súly elgyötört lábairól. Elégedett mosollyal nyugtázza a társa előtt az asztalon álló poharat, és maga is rendel egy pohár meleg puncsot. Széles jókedve van.

– A mindenségit, micsoda tömeg van itt! De nem is csoda. Lenyakaztak egy feleséggyilkost az akasztódombon, ilyenkor egymást ölik a népek, hogy egyet kortyolhassanak a gyilkos szerencsét hozó poharából. Azt mondják, Mårten Hösst még soha nem látták ennyire elázva, és azután a mészárlás után, amit ezzel a mai szerencsétlennel művelt, biztosan nem marad már sokáig a helyén. Fel nem foghatom, hogy miért éppen a Hamburgot választottad találkahelynek, mikor annyi más kocsma van. Tudod, hogy épp itt ültem aznap éjjel, amikor Károly Jánost kihalásztam? Mintha egy örökkévalóság telt volna el azóta!

Cardell vadul fújva hörpölgeti a közben megérkezett forró italát, egykettőre fel is hajtja, s mondhatja tovább. Fülig ér a szája, a tubák majd kipotyog a szája sarkából.

– Ott kellett volna lenned. A Fröman vénasszony összetoborzott egy tucat özvegyet, a felnőtt gyerekeiket, meg azoknak a gyerekeit, akiket valaha mind a leendő rendőrkapitány sikkasztása taszított a tönk szélére. Mindőjüket felraktuk egy szénásszekérre, és irány Ekensberg az Essingen-

szigeten, ahol Blom szerint Ullholm az utolsó éjszakáját tölti, mielőtt bevonulna a városba. Tudod, hogy a háborút is megjártam, de esküszöm, ezeknél vérszomjasabb hordát még életemben nem láttam. Hajnalok hajnalán keltünk útra, hogy még azelőtt odaérjünk, mielőtt valaki felébred. Mire Ullholm – rusnya egy szerzet egyébként – megjelent az ajtóban, a mieink már kifogták és világgá zavarták a lovakat, és kiszedték a hintója kerekeit. Félútig ért az udvaron, amikor kezdett rosszat sejteni. Vigyen el az ördög, ha nem maga Fröman tiszteletesné volt, aki kiszagolta a trágyadombot, és rájött, hogy még nincs befagyva. Az övé volt az első telitalálat, egyenesen Ullholm homloka közepibe, hogy a parókája lerepült a fejéről. Szegény vak öregasszony, mi? Ullholm piszkosul ki volt csípve a ceremónia tiszteletére, hermelingalléros kabát, óralánc a combján, képzelheted! Tetőtől talpig trágyával borítva végül egy gyors vágtával, amit ki se néztem volna belőle, sikerült fedezékbe vonulnia a kapu mögé. Onnan aztán esélye sem volt kijutni. A vénasszonyok és a rokonságuk ostromgyűrűbe vonták a fogadót, azon aztán egy lélek se ki, se be. Késő éjszakáig tartott az ostrom, mire valahogy el tudtak szalajtani egy futárt, hogy értesítse a városi őrséget. Úgyhogy büszkén jelenthetem, a küldetés teljesítve. No és te, hasznosan töltötted az így nyert napodat?

– Igen, Jean Michael. Mindent köszönök. Ennél nagyobb segítséget nem is kaphattam volna.

– Befejeztétek a beszélgetést?

– Be.

Cardell hátradőlve dörgöli a szemét.

– És a rejtély megfejtése nem egyéb, mint egy megtört szív?

– Minden indíték közül a legősibb. Johannesnek igaza volt abban, amit először mondott. Szörnyetegnek nevelték, és az is lett belőle. De a szeretet meggyógyítja a gyűlöletet, és Daniel Devall közelében visszanyerte emberi mivoltát. Míg azt nem hitte, hogy a szeretet hazugság volt, és vissza nem tért a szörnyeteg, rettenetesebben, mint valaha.

Csöndben üldögélnek egy darabig. Winge végül megszólal.

– És most mihez kezdesz, Jean Michael?

– Van még egy pár elvarratlan szál, úgy érzem, bőven lesz tennivalóm az Úr 1794-dik esztendejében is. Van némi elintéznivalóm Madame Sachsszal, ha a nyomára akadok. És mások is vannak még, akikkel szívesen váltanék egy-két szót. Nem lepne meg például, ha a rabszolgakereskedő Dülitz egy

éjszaka fából faragott ököl csapásaira ébredne. S ha még lenne erőm, az Eumenidák rendje éppen megfelelő kihívást jelenthet valakinek, aki még a rendőrfőnöknek is keresztbe tett.

Fenékig üríti a kupáját.

– Feltéve persze, hogy nem zökkent ki a munkából a pálinkaivás. Találtam egy nekem való kocsmát, ahol ráadásul hitelbe ihatok. Vadmacska a neve. No és te? Mi lesz Balk törvényszéki tárgyalásával?

Winge teljesen mozdulatlanul ül. Cardell aggódva figyeli felületes, heves lihegését, csak most veszi észre, milyen beesett az arca, szinte lyukas az arccsontja alatt, milyen karikás a szeme, valami megváltozott. Végigfut a hátán a hideg.

– Valahogy más vagy. De nem a betegség miatt. Történt valami. Érzem, hogy valami baj van.

Winge hangja annyira halk, hogy közelebb kell hajolnia, hogy értse.

– Ahogy visszagondolok az életemre, Jean Michael, okok és okozatok hosszú láncolatát látom. Az ifjúkoromban megismert eszmék irányították tetteimet akkor is, amikor megbetegedtem, és enyhíteni akartam a feleségem szenvedéseit. Hogy a saját kínjaimat enyhítsem, elmentem Norlinhoz, és munkát kértem tőle. Szívességet tett nekem, és amikor ő kért tőlem szívességet, nem tagadhattam meg. Így találkoztunk mi ketten Károly János holtteste mellett, és így léptünk arra az ösvényre, amely idáig vezetett.

Elfojt egy köhögést. Cardell áthajol az asztalon.

– Mit csináltál?

– Az élet olyan, mint két ellentétes irányban futó út. Az egyik az érzéseket, a másik az értelmet követi, én ez utóbbin haladtam végig. Johannes ismerte a nevemet és a híremet, és feltételezte, hogy mindvégig az értelem ösvényén fogok haladni, ahogy mindig is tettem. Biztos vagyok benne, hogy sikerült volna a terve, ha nem döntöttem volna úgy, hogy ez egyszer máshogy cselekszem, mint egész életemben.

Cardell tehetetlenül csóválja a fejét az összefüggéstelen szavak hallatán.

– Mondd el, mit tettél.

– Megmutattam Johannesnek Daniel Devall utolsó levelét, azt, amit a rendőrségen találtunk, amelyikben Devall lemond a megbízatásáról, és bevallja szerelmét. Johannes egy ártatlan embert ölt meg. A szörnyeteg

rájött, hogy mégis van lelkiismerete, hogy megérdemli a büntetést, és hogy alaptalanok azok a gondolatok, amelyek alapján az egész emberiséget meg akarta büntetni. Felajánlottam neki egy megoldást, amit hatalmamban állt megvalósítani. A Balk melletti cellában egy bizonyos Lorentz Johansson nevű feleséggyilkos ült, akit ma reggel kellett volna lenyakazni. Amint tudod, már a Kastenhofba szállításakor gondom volt rá, hogy Balk neve sehol se szerepeljen a fogda irataiban. Tegnap este felajánlottam Johannesnek, hogy átveheti Lorentz Johansson helyét a vesztőhelyen. Elfogadta. Zálogba csaptam a zsebórámat, és az így kapott pénzen megvettem az őr hallgatását. Amikor a hóhér legénye megérkezett a szekérrel, Johannes Balkot ültettük rá, és Johansson helyett őt küldtük a vesztőhelyre.

– De hisz Devall levele titkosírással volt írva. Hogy tudtad megfejteni a tartalmát?

– Nem tudtam.

Cardell hátrahőköl, eláll a lélegzete. Winge csak mondja tovább.

– Az idő, amit neked köszönhetően nyertem, arra kellett, hogy szerkesszek egy olyan kulcsot a titkosíráshoz, amivel elolvasva Devall levele úgy szól majd, hogy Johannes elfogadja az ajánlatomat. Nem volt könnyű, Jean Michael, nagy árat fizettem érte, de nagy nehezen, az utolsó pillanatban sikerült. Ezután már nem volt más hátra, mint későbbre dátumozni a levelet, azt, hogy ez a kis részlet más kézírással van, Johannes nem vette észre.

Cecil Winge óvatosan áttol Cardell elé egy színültig töltött pálinkáspoharat.

– Ez ugyanaz a pohár, amiből Johannes ma reggel kiitta az utolsó áldomást a vesztőhelyre menet. Fenékig ürítette a poharat, alig tízlépésnyire innen. Én is ott voltam, látott engem a bámészkodók között, és ahogy rám nézett, hála volt a szemében. A hazugságom bebizonyította számára, hogy a világ nem az a pokolbéli hely, amit annyira gyűlölt. Bízott bennem, és nem tudta, hogy amit valójában bebizonyítottam ezzel a tettemmel, az éppen az, hogy az emberi nem aljassága példa nélkül való. Megöltem őt, Jean Michael, elpusztítottam a papírjaimmal, ugyanúgy, mintha magam választottam volna el a fejét a testétől. Még utoljára visszanézett rám a szekérről, aztán nem láttam többet. A kocsmárosné egy szöggel belevéste a pohárba a dátumot és a Johansson nevet, bár az igazi Johansson éppen

Fredrikshald városa felé tartott, hogy ott erősítse majd a hordókészítők céhét anyja leánykori neve alatt. Ez Johannes Balk pohara. És most megkérdezem, Jean Michael, iszol-e utoljára az egészségemre?

Cardell egy pár pillanatig némán ül, aztán kinyújtja bekötözött kezét az asztal fölött. A felindultságtól remegő kézzel megragadja a kis üvegpoharat a hanyagul rávésett betűkkel, és fenékig üríti. A pálinka csípi a torkát, sziszegve fújja ki a levegőt, ahogy Winge figyeli.

– Egyszer kérdeztél a gyermekről, hogy az enyém-e, vagy a tizedesé. Tudni most sem tudom jobban, de szívből remélem, hogy az övé.

Winge a széktámlára támaszkodva esetlenül feltápászkodik, és nekiindul az ajtó felé. Még félúton sincs, amikor Cardell remegő hangon utánakiált.

– Mondtad egyszer, hogy milyen érzés egy szakadék szélén állni, és hogy megvigasztal a gyertyaláng, melyet a kezedben hordozol. Mostantól már csak a sötétség van hátra?

Cecil Winge szomorkásan visszamosolyog, de mosolyában nyoma sincs megbánásnak, csak a belátás világít belőle, hogy nyereségnek, veszteségnek, az életben mindennek helye van. Stockholmra közben leszáll az év egyik utolsó éjszakája. Belepi a vár falait, felkúszik a kastély homlokzatán, végig a templomtornyok csúcsain. Végigsimít a tengeren, a Skeppsbron sétányán, a hidak szegélyezte belvároson, a Polhem zsilip mentén, ki, egész a Riddarefjärden öbléig. A város keskeny sikátoraiból válaszul árnyak emelkednek felfelé.

Telnek az órák, és Cecil Wingét egyre gyakrabban fogja el a köhögés. Már nem tud uralkodni rajta, és nem is lát okot rá, hogy visszatartsa. Ahogy rámosolyog Mickel Cardellre, a kandalló fényében vérvörösen villannak meg a fogai.

A SZERZŐ UTÓSZAVA

AZ *1793* HATALMAS MENNYISÉGŰ történelmi forrásanyagra épül. Kezdetben, a munka elején megkerülhetetlen akadályként éltem meg a sok valóságos eseményt és körülményt, amelyek közé be kell erőszakolnom a cselekmény drámai ívét, az én saját 1790-es évtizedemet. Aztán kiderült, hogy valójában sokkal inkább fordítva áll a dolog.

Az 1793-as esztendőt Johan Gustav Norlin rendőrfőkapitány miatt választottam, ő januárban lépett elődje, Nils Henric Aschan Liljensparre helyére, és ugyanannak az évnek a végén már le is váltotta a sikkasztó Ullholm. Ezek a tények képezték a könyv cselekményének hátterét. Amikor írni kezdtem a könyv harmadik részét, nyilvánvalóvá vált a körülmények kedvező együttállása, ahogy kiderült, hogy Gunnar Rudstedt csodálatos monográfiája a Långholmen börtönszigetéről részletesen leírja a fonóházi viszonyokat, egyebek közt az emberölésért elítélt felügyelő, Petter Pettersson, Björkman igazgató és ősellensége, Neander tiszteletes viselt dolgait. A két utóbbinak ráadásul az 1793-as esztendő volt az utolsó éve a fonóházban, miután az év során kirobbant régi konfliktusuk. Ráadásul 1793 tele volt emberemlékezet óta a leghidegebb, legalábbis az évszázad közepén megkezdett napi hőmérsékletmérések adatai szerint. És még sorolhatnám.

A történelmi regények megírásával járó vesződséget jelentősen csökkentette az utóbbi idők információtechnológiai fejlődése. Csak egyetlen példa a számtalan közül: Rudstedt már említett monográfiájában a szerző leírja, hogy Björkman börtönigazgató úr a stockholmi opera baritonjaként Christoph Willibald Glück *Alceste* című operájában, Herkules szerepében nyújtott parádés alakítást. Bárki hozzáférhet az *Alceste* librettójának digitális változatához Johan Henric Kellgren svéd fordításában, és végigolvashatja Herkules szerepét néhány témájában

idevágó sorra vadászva, melyeket 1793 nyarán egy fonóházi büntetésre ítélt fiatal lány hallhatott kiszűrődni az igazgató ablakán. Emellett persze az egész opera felvétele letölthető a netről. Egy ilyen részlet kiderítése ma mindössze néhány kattintás műve. Az ember beleszédül a gondolatba, hogy ehhez képest micsoda óriási erőfeszítésébe kerülhetett az aprólékos kutatómunka alig négy évtizeddel ezelőtt a múlt század nagy svéd írójának, Per Anders Fogelströmnek a Stockholmban játszódó híres regénytrilógiájához, melynek cselekménye részben ugyanezt az időszakot fogja át.

Remélem, hogy a regénybe esetleg mégiscsak beférkőzött hibák és ellentmondások inkább oktalanságom számlájára írhatók, és nem buzgóságom hiányából fakadnak. A tények egy részét szándékosan hagytam figyelmen kívül: a Keyser-ház például, amely a Tegelbackennél, a Centralpalatset mai helyén állt, 1793-ban még nem volt kész. A ház mégis szerepel a regényben, részben, mert ez a körülmény hangsúlyozza, hogy a cselekmény a fantáziám terméke, és így nem kompromittálja az igazi tulajdonos ma élő leszármazottait, részben mint hommage az *Ett Blodsdrama (Véres dráma)* című, 1896-ban megjelent regénynek, mely egy gyilkosság helyszíneként ábrázolja az épületet, és állítja, hogy a házban Adolf Frigyes uralkodása óta bordélyház működött, holott azon a helyen akkor még csak egy mocsaras legelő terült el a Klára-tó partján.

A munka végeztével az az érzésem, hogy kutatásaim eredményei az *1793* megírásának legfontosabb hozadékai: a magamra kényszerített szemellenzőkkel a svéd történelem csupán egyetlen esztendejére fókuszálni, és látni a kezdetben még homályos kép egyre határozottabb kontúrjait. Minthogy az *1793* egy regény, nem pedig szakirodalom, egy forrásjegyzék csatolását erős túlzásnak érezném, de ettől még szeretném kifejezni mélységes hálámat és köszönetemet mindazoknak a szerzőknek és kutatóknak, akik a könyvem megírását lehetővé tevő tudás összegyűjtésének és megőrzésének szentelték az életüket.

Fredrik Backman, te igazabb barátja voltál a kéziratomnak és nekem, mint amilyet valaha is ki tudok érdemelni. Te és én immár csaknem tíz éve majdnem mindennap irodalomról beszélgetünk, és senki másra nem bízhattam volna a még alig megkezdett munkámat. A tőled kapott kritika ugyanannyira érzékeny és konstruktív volt, mint amennyire korrekt. Csupán néhány szerencsés kezdő író érezheti a könyvét övező várakozást, mi,

többiek megtanuljuk elviselni a visszautasítást. Amikor a legreménytelenebbnek tűnt a helyzet, te felajánlottad, hogy saját zsebből fedezed az *1793* kiadását. Ragyogó fény voltál a számomra a legnagyobb sötétségben, és ezt soha nem fogom neked elfelejteni.

A kezdő író, aki még nem szerzett tapasztalatot a könyvkiadás világában, könnyen arra a téves gondolatra juthat, hogy a könyvkiadó dolga elsősorban a terjesztés, és gyanakvással tekinthet a kéziratába történő mindenféle szerkesztői beavatkozásra. Én azonban hamarosan azt tapasztaltam, hogy épp ellenkezőleg, a szerkesztőség a könyvkiadó szíve-lelke: hozzáértő emberek, akik látják egy kézirat erős és gyenge pontjait, és segíteni tudnak abban, hogy egy fésületlen kézirat összefüggő, fegyelmezett szöveggé nemesedjen, és akik – még akkor is, amikor nem ritkán húzást javasolnak a szövegből – mindig adnak, és soha nem elvesznek.

A könyves világban elég igazságtalanul él az a szokás, hogy a természeténél fogva is szerény szerkesztői gárda névtelen marad, és a végeredményért a teljes dicsőség egyes-egyedül a szerzőé. Ezen szeretne változtatni az alább olvasható köszönetnyilvánítások sora.

Köszönet illeti Adam Dahlint, a kiadómat, és John Häggblom szerkesztőt, a kiadó kéziratcsőszét. Minden javaslatotok megerősítette azon kétségeimet a szövegemmel kapcsolatban, amik, bár megvoltak bennem, mégis reménykedtem, hogy tévedek, és ti rám mertétek bízni, hogy saját tetszésem szerint oldjam meg a fennmaradó problémákat. Ami engem illet, ennél jobb problémamegoldást el sem tudok képzelni.

Mérhetetlenül hálás vagyok Andreas Lundbergnek, a szerkesztőmnek csalhatatlan nyelvérzékéért és a lelkesedésért, amellyel nekilátott a nyelvi baklövéseim kigyomlálását jelentő mélységesen hálátlan feladatnak. Javaslataidnak hála az *1793* sokkal jobb mű lett, mint egyébként lett volna.

Köszönettel tartozom a Forum kiadó munkatársainak: ti sokkal inkább olyanok vagytok, mint egy család, nem mint egy cég, és olyan kedvesen fogadtatok körötökben, amit nem sokszor tapasztaltam felnőtt életem során. Éppen ezért különösen hálás vagyok nektek.

Federico Ambrosini, attól a naptól kezdve, hogy felbukkantál az életemben és az ügynököm lettél, folyamatosan mellettem voltál, és segítettél jótanáccsal, kölcsön könyvvel és baráti figyelemmel, és nincs még egy ember a világon, aki olyan szép olaszosan csengő finnországi svéd kiejtéssel olvassa Töve Jansson műveit, mint te.

Stephen Farran-Lee és Anna Hirvi Sigurdsson, mindketten rászántátok az időt, hogy véleményezzétek a kéziratomat, és mindkettőtöknek egy sor nyelvi és dramaturgiai változtatást köszönhetek, amelyek nélkül a könyv sosem lett volna az, ami végül lett.

Apa, anya, Martin Ödman, Anna Nordenfeldt, Tobias Hellberg, köszönöm nektek, hogy magatokra vállaltátok a kézirat elolvasásának vigasztalan feladatát, és elmondtátok a véleményeteket.

Drága feleségem, Mia, köszönöm a türelmedet és az egész közös életünket.

A nyomtatás és a kötés a debreceni nyomdászat
négy és fél évszázados hagyományait őrző
Alföldi Nyomda Zrt. munkája
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató
Megjelent 28,11 (A/5) ív terjedelemben

Megjegyzések

[←1]

Ockham borotvája – William Ockham, 14. században élt filozófus, ferences szerzetes elmélete. Eszerint két, az adott jelenséget leíró magyarázat közül azt érdemes választani, amelyik kevesebb feltételezést tartalmaz, egyszerűbb. „Borotváljuk le a felesleges részeket!” A mai értelemben vett tudományos gondolkodás előfutára.

[←2]

Tyst jelentése svédül: csendes.

Table of Contents

Table of Contents